

T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
RADYO TELEVİZYON VE SİNEMA ANABİLİM DALI
SİNEMA BİLİM DALI

**SİNEMA ESERLERİNİN TELİF HAKLARININ KORUNMASI
VE ALTERNATİF ÇÖZÜM ÖNERİLERİ**

Yüksek Lisans Tezi

MEHMET KURT

İSTANBUL 2019

T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
RADYO TELEVİZYON VE SİNEMA ANABİLİM DALI
SİNEMA BİLİM DALI

**SİNEMA ESERLERİNİN TELİF HAKLARININ KORUNMASI
VE ALTERNATİF ÇÖZÜM ÖNERİLERİ**

Yüksek Lisans Tezi

MEHMET KURT

Danışman: PROF. DR. SERPİL KİREL

İSTANBUL 2019



T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ

TEZ ONAY BELGESİ

RADYO, TELEVİZYON VE SİNEMA Anabilim Dalı SİNEMA Bilim Dalı TEZLİ
YÜKSEK LİSANS öğrencisi MEHMET KURT'nın SİNEMA ESERLERİNİN TELİF
HAKLARININ KORUNMASI VE ALTERNATİF ÇÖZÜM ÖNERİLERİ adlı tez çalışması,
Enstitümüz Yönetim Kurulunun 16.05.2019 tarih ve 2019-14/9 sayılı kararıyla oluşturulan jüri
tarafından oy birliği / ~~oy çokluğu~~ ile Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Tez Savunma Tarihi ...27.../...05.../...2019.....

Öğretim Üyesi Adı Soyadı

İmzası

1.	Tez Danışmanı	Prof. Dr. SERPİL KIREL	
2.	Jüri Üyesi	Prof. Dr. ŞÜKRAN KUYUÇAK ESEN	
3.	Jüri Üyesi	Dr. Öğr. Üyesi SEDA KILIÇ AKTAŞ	

GENEL BİLGİLER

İsim ve Soyadı:	Mehmet KURT
Anabilim Dalı:	Radyo, Televizyon ve Sinema
Programı:	Sinema
Tez Danışmanı:	Prof.Dr. Serpil KIREL
Tez Türü ve Tarihi:	Yüksek Lisans-2019
Anahtar Kelimeler:	Telif, İnternet, Sinema

ÖZET

SİNEMA ESERLERİNİN TELİF HAKLARININ KORUNMASI VE ALTERNATİF ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

Günümüzde teknolojinin de gelişmesi ile birlikte telif haklarının önemi artmıştır. Zira internetin de hayatımızda etkin bir şekilde rol alması ve verilerin kolayca paylaşabilmesi göz önüne alındığında Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu tarafından koruma altına alınmış olan birçok eser türü (Edebiyat, Resim, Sinema eserleri vb.) izin almaksızın çoğaltılabilmektedir.

Bu nedenle bu tez çalışmamda öncelikle, yürürlükte bulunan Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu kapsamında Sinema eserlerinin korunması bakımından getirilen düzenlemeler incelenmiştir. İkinci bölümde ise meclise sunulmuş olan ve halen yasalaşmayı bekleyen Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'nda değişiklik talebi içeren yasa tasarısına ilişkin maddeler incelenmiştir.

Son bölümde ise, yasal tüm koruma yöntemlerine rağmen Telif hakları ihlalinin devam etmesi her an muhtemel olduğundan eser sahipleri ve sinema eserlerinin mali haklarına sahip olan tarafların internet ortamında eserlerini sunmasına ilişkin örnekler ele alınmıştır.

Anahtar Kelimeler: Telif, İnternet, Sinema

GENERAL KNOWLEDGE

Name and Surname: Mehmet KURT
Field: Radio Television and Cinema
Programme: Cinema
Supervisor: Prof.Dr. Serpil KIREL
Degree Awarded and Date: Master,2019
Keywords: Copyrights, Internet, Cinema

ABSTRACT

PROTECTION OF THE COPYRIGHTS OF CINEMATOGRAPHIC WORKS AND SUGGESTIONS FOR ALTERNATIVE SOLUTIONS

Nowadays, with the technological developments the importance of copyrights has increased. This is because when the active role of the internet in our lives and the ease of data sharing are considered, a lot of works under the protection of the code of intellectual and artistic works (literature, painting, cinematographic works,etc.) can be copied without permission. For this reason, this thesis starts with the research of the regulations introduced for the protection of cinematographic works within the scope of the code of intellectual and artistic works in force. In the second part, articles on the draft law which contains an amendment request on the code of intellectual and artistic works, and has been presented to the parliament, waiting to be enacted, are examined.In spite of all the legal protective measures, it is always possible for copyright infringements to occur. Because of this, examples regarding the presentation of works by creators and those who own the royalties for motion pictures have been discussed in the last part.

Keywords: Copyright,Internet,Cinema

ÖNSÖZ

1991’de Sovyetler Birliği’nin dağılması, küreselleşme ve serbest piyasa ekonomisinin tüm dünyaya hâkim olması ile birlikte bireylerin mülkiyete olan bakış açılarında ciddi değişimler meydana gelmiştir. 90’lı yıllardan itibaren küreselleşmenin tüm dünyayı Marshall McLuhan’ın ifade ettiği gibi “*küresel bir köy*” haline dönüştürmesi ve teknolojik gelişmeler gayri maddi mülkiyete (Telif hakları, marka, patent, coğrafi işaretler, vs.) olan önemi artırmaya başladı. 19. Yüzyıldan itibaren uluslararası sözleşmelerde kendine yer bulan gayri maddi mülkiyet olarak da ifade edebileceğimiz “Fikri ve Sınai Mülkiyet” alanındaki gelişmeler 20. Yüzyıldan itibaren hem ulusal hem de uluslararası anlamda önem kazandı. Eser sahibi tarafından meydana getirilmiş olan eserleri koruma altına alan FSEK ve Anayasamızın 90. Maddesine göre kabul ettiğimiz Uluslararası sözleşmeler, teknolojinin devasa boyutlara ulaştığı günümüzde bireylerin hak ihlalleri önlemekte zayıf kalabilmektedir. Bu sebeple hem devletlerin hem de Fikri Mülkiyet ürünlerinden faydalanan tüm tarafların (Eser Sahibi, Yapımcı, Dağıtımıcı, Kullanıcı) üzerine düşen görevler vardır. 2000li yıllarda internet ile birlikte illegal olarak artan indirme(download) olanakları ülkemizdeki müzik sektörünü bitirme noktasına getirmiştir. Müzik sektörü bu ani yıkımdan kurtulmanın çözümünü yine internette bulmuştur. Müzik şirketleri ve eser sahipleri sosyal medya sitelerinde official (resmi) sayfalar açarak eserlerini sunma yolunu seçtiler. Dijital müzik platformlarını kullanarak ayakta kalmaya çalıştılar. Fikri eserler fiziki boyuttan çıkıp dijital olarak insanlara ulaştı.

90larda Yavuz Turgul’un filmi olan “Eşkiya’nın” 2 milyon üzerinde seyirci ile buluşması¹ ise sinemamızın yeniden yükselişe geçmesinde vesile olmuştur. Günümüzde ise Türk Sineması’nın üretmiş olduğu anaakım filmler milyonlarca kişi tarafından izlenmektedir.

Bütün bu olumlu gelişmelere rağmen, internetin durdurulamaz yükselişi ile birlikte fikri ürünlerin illegal olarak yayılması ve çoğaltılması, eser sahiplerini ve sinema sanatından gelir elde edenleri maddi anlamda zarara uğratmaya başlamıştır. Günümüzde sinema salonları dışında fiziki olarak CD, DVD, Bluray ya da TV yoluyla izleyicisine ulaşan sinema eserleri, internete karşı mücadeleyi yine internette vererek bir anlamda

¹ <https://boxofficeturkiye.com/film/eskiya-2012096> (Son Erişim Tarihi: 06.05.2019)

kaleyi içten fethetmiş; Sinema eserlerinin legal olarak izleyiciye ulaşılmasını sağlamaya başlamıştır.

Bu çalışmanın ana konusu, Sinema eserinin tanımlanması, Hukuki olarak ulusal ve uluslararası alanda korunması ve umuma iletim hakkının kullanılmasında internetin rolüdür. Bu hususlar izah edilirken Sinema eserlerinin konvansiyonel olarak dağıtımı ve korunması da ele alınacak olup; çözüm önerileri sunulmaya çalışılacaktır.

Tezin ilk bölümünde Telif haklarının Türkiye ve Dünyadaki gelişimi üzerinde durulacaktır. FSEK (Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu) ana ekseninde, Sinema eserlerinin ulusal mevzuatımızda ya da uluslararası antlaşmalarda sinema eserlerinin korunması ele alınacaktır. İkinci bölümde ise Sinema eserlerinin korunması açısından mevzuatta olan mevcut düzenlemeler ile Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'nda değişiklik yapılmasına ilişkin kanun tasarısı taslağı kapsamında güncel gelişmeler ele alınmaya çalışılacaktır. Üçüncü bölümde ise sinema eserlerinin konvansiyonel dağıtım yöntemleri, Sinema eserlerinin umuma iletim hakkının kullanılmasında internetin oynadığı rol, güncel uygulamalar üzerinden anlatılacaktır. Sonuç kısmında ise, 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanununda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun Tasarısı Taslağı çerçevesinde görüşler ile etrafımızı saran teknolojik gelişmeler karşısında Sinema Eserlerinin Dijital Ortamlarda Korunması açısından olası çözüm önerileri sunulmaya çalışılacaktır.

Tez yazımı sırasında eşsiz tecrübesi ile bana destek olan danışman Prof. Dr. Serpil Kırel hocama, bu süreçte her an yanımda olan değerli aileme ve her daim yanımda olmasını istediğim Seher Öztürk'e, değerli dostlarım İsmail Özalp, Mert Cengiz, Doğukan Çiftçi, Samet Akbulut ve Gözde Çelik'e teşekkürü bir borç bilirim.

Mehmet KURT

İÇİNDEKİLER

Sayfa No

ÖZET.....	iii
ABSTRACT.....	iv
ÖNSÖZ.....	v
İÇİNDEKİLER.....	vii
KISALTMALAR LİSTESİ.....	xii
EKRAN GÖRÜNTÜSÜ LİSTESİ.....	xiii
TABLO LİSTESİ.....	xvii
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

TELİF HAKLARI KAVRAMININ DÜNYADAKİ VE TÜRKİYE’DEKİ GELİŞİMİ.....	2
1. Telif Hakları Kavramının Dünyadaki Gelişimi.....	4
1.1.Uluslararası Sözleşmeler.....	4
1.1.1. Edebiyat ve Sanat Eserlerinin Korunmasına İlişkin Bern Sözleşmesi.....	4
1.1.2. Paris Sözleşmesi.....	5
1.1.3. WIPO Antlaşması- Dünya Fikri Mülkiyet Örgütü.....	5
1.1.4. TRIPS Sözleşmesi (Ticaretle Bağlantılı Fikri Mülkiyet Anlaşması).....	6
1.1.5. Evrensel Telif Hakları Sözleşmesi.....	7
1.2. Türkiye’de Telif Haklarının Gelişimi.....	8
1.3. Sinema Eserlerinin Telif Hukuku Tarafından Korunması.....	9
1.3.1. Dünyada Sinema.....	9
1.3.2. Türkiye’de Sinema.....	11
1.3.3. Türkiye’de Sinema Eserleri Hususunda Yapılan Yasal Düzenlemelere Genel Bir Bakış.....	13
1.4. Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu’nda Sinema Eseri Kavramı.....	15
1.4.1. Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu’nda Eser.....	15
1.4.2. FSEK 1/B’de ifade edilen eser gruplarından birine dahil olma.....	16

1.4.3. Eser Sahibinin Hususiyetini Taşıma.....	16
1.4.4. Eserin Sabitlenmesi (Somutlaştırılması).....	17
1.5. Eser Çeşitleri.....	17
1.5.1. İlim ve Edebiyat Eserleri.....	17
1.5.2. Musiki Eserleri.....	18
1.5.3. Güzel Sanat Eserleri.....	19
1.5.4. Sinema Eserleri.....	20
1.6. Sinema Filminin Unsurları	23
1.6.1. Senaryo ve Diyalog.....	23
1.6.2. Yönetim.....	24
1.6.3. Özgün Müzik.....	24
1.6.4. Oyuncular.....	25
1.6.5. Yapım.....	25
1.6.6. Teknik Unsurlar.....	26
1.7. FSEK'e göre Eser Sahipliği.....	26
1.7.1. Sinema Eserlerinde Eser Sahibi.....	27
1.7.2. Sinema Eser Sahipliğinden Doğan Haklar.....	28
1.7.2.1.Sinema Eseri Sahibinin Manevi Hakları.....	29
a. Umuma Arz Hakkı.....	29
b. Adın Belirtilmesi Hakkı.....	32
c. Eserde Değişiklik Yapılmasını Önleme Hakkı.....	33
d. Eser Aslına Ulaşma Hakkı.....	33
1.7.2.2.Sinema Eseri Sahibinin Mali Hakları.....	35
a. İşleme Hakkı.....	36
b. Çoğaltma Hakkı.....	36
c. Yayma Hakkı.....	37
d. Temsil Hakkı.....	37
e. İşaret, Ses ve/veya görüntü nakline yarayan araçlarla Umuma İletme Hakkı.....	38

İKİNCİ BÖLÜM

SİNEMA ESERLERİNİN KORUNMASINDA UYGULANAN MEVCUT UYGULAMALAR İLE FİKİR VE SANAT ESERLERİ KANUNU'NDA YAPILACAK DEĞİŞİKLİK TEKLİFİ KAPSAMINDA UYGULANABİLECEK YENİ KORUMA YÖNTEMLERİ.....40

Genel Olarak.....40

2. FSEK'te Eserden Kaynaklanan Hakların Korunması İçin Getirilmiş Olan Hükümler.....40

2.1.Sinema Eseri Sahipliğinden Kaynaklanan Hakların Korunmasında Süre.....40

2.1.1. Meslek Birlikleri.....42

2.1.2. Sinema Eserlerinde Bandrol Uygulaması 45

2.1.3. Sinema Eserlerinin Kayıt ve Tescili 47

2.1.4. Denetim Komisyonları.....48

2.2.Fikri Hakların İhlali Halinde Açılabilir Davalar.....49

2.2.1. Hukuk Davaları 49

a. Eser Sahibinin Tespiti Davası 49

b. Tecavüzün Ref'i Davası.....50

c. Tecavüzün Men'i Davası.....50

d. Tazminat Davası 50

2.2.2. Ceza Davaları 51

a. Manevi, Mali veya Bağlantılı Haklara Tecavüz.....51

b. Soruşturma ve Kuvuşturma.....52

2.3.Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'na ilişkin Kanun Değişikliği Yapılmasına İlişkin Kanun Tasarısı'nın Sinema Eserleri Bakımından Getirebileceği Yenilikler 53

2.3.1. FSEK 1/B'de ifadesini bulan "Tanımlar" başlıklı maddesine getirilen değişiklikler 56

2.3.2. FSEK 13. Maddesi'nde yapılan değişiklik ile Meslek Birliklerine Verilen Yetkiler.....57

2.3.3. Sinema Eserlerinin Temsil Hakkı 58

2.3.4. Sinema Eserlerinin Dijital Hakları	59
2.3.5. Hakların Toplu Yönetimi ve hak takibinde Meslek Birliklerinin Önemi.....	61
2.3.6. Fikri Haklara İlişkin olarak Devlete Tanınan Yetkiler	76
2.3.7. Mali Haklara Tecavüz Halinde Hak Sahibinin Taleplerine İlişkin Yapılan Değişiklikler	78
2.3.8. Teknolojik Önlemleri Etkisiz Kılmaya Yönelik Eylemler	80
2.3.9. Fikri Haklara Tecavüz Halinde Soruşturma ve Kovuşturma	81
2.3.10. Görevli Mahkeme ve Fikri Hakların Tecavüzünde İspat	83
2.3.11. İhtiyati Tedbire İlişkin getirilen Değişiklikler	84
2.3.12. İnternet Ortamında Hak İhlallerinin Önlenmesi	86
2.3.13. Bağlantılı Haklara İlişkin Yapılacak Değişiklikler.....	91
2.3.14. Bandrol Zorunluluğuna İlişkin Yapılacak Değişiklikler.....	97
2.3.15. FSEK'in Sinema Eseri Sahipliğine İlişkin Uygulama Alanı.....	98
2.3.16. Denetim komisyonları.....	99

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

SİNEMA ESERLERİ AÇISINDAN ALTERNATİF MECRA: İNTERNET.....101

3.1. Sinema Eserlerinin Konvansiyonel Dağıtımı.....	101
3.1.1. Sinema Salonları.....	101
3.1.2. CD, DVD, Bluray.....	106
3.1.3. Televizyon.....	108
3.2. İnternetin Gelişimi.....	110
3.2.1. Sinema Eserlerinin Dijital Ortamda Sunumu.....	111
a. MUBI.....	113
b. Netflix.....	118
c. iTunes.....	125
d. Youtube.....	132
e. Youtube Premium (Red).....	137
f. Youtube Go.....	137
g. Google Play Filmler.....	138
h. BluTv.....	140

i. Puhu TV.....	142
j. Digiturk Play.....	144
k. Vodafone Tv.....	145
3.2.2. İnternet Sitelerinin Barındırdığı İçerikleri Korumak Amacıyla Aldıkları Önlemlerden Örnekler.....	146
a. Youtube.....	146
b. Itunes.....	150
c. Instagram.....	151
d. Film Uygulamalarında kullanılan önlemler (Netflix, Google Play, Mubi).....	151
e. Google'ın Dijital Binyıl Telif Hakkı Yasası Kapsamında Sağladığı Koruma.....	153
3.3. IP TV.....	153
SONUÇ.....	157
KAYNAKÇA.....	161

KISALTMALAR LİSTESİ

AB	Avrupa Birliği
AT	Avrupa Topluluğu
BIRPI	Fikri Mülkiyetin Korunmasına İlişkin Birleşmiş Uluslararası Büro
CMK	Ceza Muhakemesi Hukuku
DMCA	Dijital Binyıl Telif Hakkı Yasası
DRM	Digital Right Management
DTÖ	Dünya Ticaret Örgütü
FSEK	Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu
TBMM	Türkiye Büyük Millet Meclisi
TDK	Türk Dil Kurumu
TRIPS	Ticaretle Bağlantılı Fikri Mülkiyet Anlaşması
UNESCO	Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü
WCT	WIPO Telif Hakları Anlaşması
WIPO	Dünya Fikri Mülkiyet Örgütü

İNTERNETTE YER ALAN SİTELERE AİT EKRAN GÖRÜNTÜSÜ LİSTESİ

	Sayfa No
Görüntü 1: 2018 Yılına Ait Seyirci Sayıları (Boxoffice).....	103
Görüntü 2: 11.25.09.2018 Tarihine Ait AB Grubu (Kaynak:TV8).....	109
Görüntü 3: 25.09.2018 Tarihine Ait ABC Grubu (Kaynak:TV8).....	109
Görüntü 4: 25.09.2018 Tarihine Ait Toplam İzlenme Oranları (Kaynak:TV8).....	110
Görüntü 5: Mubi Uygulamasında Filmlerin Sunumuna İki Örnek	115
Görüntü 6: Mubi Uygulamasından Film Sayfası.....	116
Görüntü 7: Mubi Uygulamasından Film Kiralama Sayfası.....	116
Görüntü 8: Mubi Uygulamasında Feed Sayfası.....	117
Görüntü 9: Mubi Uygulamasında Filmlere ilişkin Notlar.....	117
Görüntü 10: Netflix'in İlk Logosu.....	118
Görüntü 11: Netflix'in ilk Sayfalarından.....	119
Görüntü 12: Netflix'e Ait Sayfa.....	120
Görüntü 13: Netflix'te Gösterime Sunulan Yerli Filmlere İlişkin Görsel.....	123
Görüntü 14: Netflix'te Gösterime Sunulan Yerli Diziler.....	124
Görüntü 15: Netflix'in Hazırlamış Olduğu Orijinal İçerikler.....	124
Görüntü 16: Netflix'in Yapımcılığını Üstlendiği ve Brad Pitt'in Başrolünde Oynadığı “Savaş Makinesi” Filmi.....	125
Görüntü 17: Netflix'in Yapımcılığını Üstlendiği ve Venedik Film Festivali'nde Altın Aslan Ödülünü Alan “Roma” Filmi.....	125

Görüntü 18: iTunes Uygulamasına Giriş.....	128
Görüntü 19: iTunes Uygulamasında Sunulan Filmlerden.....	128
Görüntü 20: David Fincher’ın “Seven” Filmine Ait Görsel.....	129
Görüntü 21: iTunes uygulamasının Türk Sineması Arşivinden bir Kesit.....	129
Görüntü 22: Zeki Demirkubuz’un Filmi Olan “Kader” Filmine İlişkin iTunes’ta bulunan görsel.....	130
Görüntü 23: ‘Kader’ Filmine İlişkin Bilgilerin Yer Aldığı görsel.....	130
Görüntü 24: iTunes’ta Yer Alan Müzik Videoları Gösteren Görsel.....	131
Görüntü 25: iTunes’ta yer alan Rock Video Kliplerine Ait Listenin Görseli.....	131
Görüntü 26: iTunes Satış Ortaklığına İlişkin Görsel.....	132
Görüntü 27: Arzu Film’e Ait Youtube Kanalı.....	134
Görüntü 28: Tosun Paşa Filmi Başlamadan Önce Gösterilen Reklama Ait Görsel.....	135
Görüntü 29: Youtube’da Erler Film’e Ait Görsel.....	135
Görüntü 30: Youtube’da Babam ve Oğlum Filmine İlişkin Görsel.....	136
Görüntü 31: BKM Şirketine Ait Resmi Youtube Kanalı.....	136
Görüntü 32: Youtube’da ‘Kelebeğin Rüyası’ Filmine Ait Bir Sahne.....	137
Görüntü 33: Youtube Go Uygulaması İle İndirilmiş İçerikler.....	138
Görüntü 34: Google Play Filmler Uygulaması Üzerinden Satın Alınmış Belgesel Türündeki Filmleri Gösteren Görsel.....	139
Görüntü 35: Google Play Filmler Uygulamasından En Çok Satılan Filmlerden Örnekler.....	139
Görüntü 36: Google Play Filmler Üzerinden Satışa ya da Kiralamaya Sunulmuş Belgeseller.....	140
Görüntü 37: Google Play Filmler Üzerinden Kedi Belgeseli İçin Satın Alma ya da Kiralama Seçeneğini Gösteren Görsel.....	140

Görüntü38: Blutv’de Film Sayfasını Gösteren Görsel.....	141
Görüntü 39: Blutv’de Festival Filmleri Başlığı Altında Sunulan Filmlere İlişkin Görsel.....	142
Görüntü 40: Doğuş Dijital’in Sayfasında Puhutv’nin Tanıtımına İlişkin Bir Görsel.....	143
Görüntü 41: Puhutv’de Gösterilen Filmlere İlişkin Olarak Bir Örnek.....	143
Görüntü 42: Puhutv’de İzleyebileceğin Filmlerden Biri Olan Reha Erdem’in ‘Kosmos’ Filmi.....	143
Görüntü 43: Digiturk Play’de Gösterilen Türk Filmleri.....	144
Görüntü 44: Vodafone TV’de gösterilen Başka Sinema’ya ait Filmler ile Türk Filmlerine İlişkin Görüntü.....	145
Görüntü 45: Youtube Telif Hakkı İhlali Bildirim Formu İlk Sayfa.....	149
Görüntü 46: Youtube Telif Hakkı İhlali Bildirim Formu İlk Sayfa.....	149
Görüntü 47: Telif Hakkı İhlallerini İlişkin Youtube’daki Görsel.....	149
Görüntü 48: Youtube’un Telif Hakları İhlaline Karşı Olarak Tüm Taraflara Sunmuş Olduğu Olanaklara İlişkin Sayfa	150
Görüntü 49: iTunes’ta Hukuki Korumaya İlişkin Sayfa.....	150
Görüntü 50 ve 51: Instagram’dan Kullanıcıya Gönderilen Uyarı ve Bilgilendirmeye İlişkin Görsel.....	151
Görüntü 52: Netflix Uygulamasından Gelen Uyarı.....	152
Görüntü 53: Mubi Uygulamasından Gelen Uyarı.....	152
Görüntü 54: Google Play Uygulamasından Gelen Uyarı.....	152

Görüntü 55: Google'dan 'Superman' İzle Araması Sonrası Kaldırılan İçeriklere İlişkin Bilgilendirme.....	153
Görüntü 56: Tivibu Sinema Paketi.....	154
Görüntü 57: Apple TV'yi Tanıtan Bir Görsel.....	154



TABLO LİSTESİ

	Sayfa No
Şekil 1 : Sinema salonlarına giden seyirci sayıları (Boxoffice).....	103
Şekil 2: Sinema salonlarına giden seyirci sayıları (TÜİK).....	104
Şekil 3: Yıllara göre Sinema Salonları Sayısı (TÜİK).....	104
Şekil 4: Gösterilen Film Sayısı (TÜİK).....	105
Şekil 5: MPAA Theme Report 2017.....	106
Şekil 6: MPAA Theme Report 2017.....	107
Şekil 7: MPAA Theme Report 2017.....	107
Şekil 8: MPAA Theme Report 2017.....	108

GİRİŞ

Fikir ve sanat eserleri olarak tanımladığımız, yaratımında bireyin olduğu ve bir fikrin ürünü olarak ortaya çıkan heykel, sinema filmi, resim, roman, şiir gibi birçok eser türünün girdiği alan hukukun tanımladığı sınırlar içinde korunma altına alınmıştır.

Günümüzde teknolojinin gelişmesi ile birlikte, eser türleri çok kolay bir şekilde çoğaltılabilmektedir. Bu nedenle de eser sahipleri ya da mali hak sahipleri, haklarını koruyabilmek amacıyla çeşitli yollara başvurmak durumunda kalmaktadır. Hak sahipleri hukuki yollara başvursalar dahi bazen hukuki koruma da çare olamamaktadır. Zira teknolojinin baş döndürücü hıza kavuşması karşısında hukuki koruma yöntemleri etkisiz kalabilmektedir.

Bu çalışmada ele alıp irdeleneceği üzere, hukuki korumanın etkisiz kaldığı alanlarda hak sahipleri ve koruma talep edenler tüm taraflar çeşitli önlemlerin alınması amacıyla çalışmalar yapmaktadır. Bu koruma yöntemlerinden biri, çağın gerisinde kalmış olan yasanın değiştirilip yeni yasal düzenlemeler yoluna gidilmesidir. Ancak ne kadar yasal düzenlemeler ile koruma sağlanmaya çalışılsa da hak ihlallerini gerçekleştirenler kanuni boşluklar bulabilmektedir. Bu sebeple hukuki anlamda gerekli koruma imkanının sağlanamadığı durumlarda teknolojinin imkanları kullanılarak hak ihlallerini önleme yoluna gidilebilmektedir.

Öneminin gün geçtikçe daha iyi anlaşıldığı ve koruma yöntemlerinin çeşitlendirilmeye çalışıldığı Fikri Haklar hem hukuki koruma yöntemleri hem de teknolojik koruma yöntemleri ile koruma altına alınmaya çalışılmaktadır. Bazen de hem hukuki koruma yöntemi hem de hukuki koruma yöntemleri birbiriyle kesişerek çift taraflı koruma sağlayabilmektedir.

1. BÖLÜM: TELİF HAKLARI KAVRAMININ DÜNYADAKİ VE TÜRKİYE'DEKİ GELİŞİMİ

Fikir ve Sanat Eserleri olarak belirtilen, Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu (FSEK) tarafından da ifade edilmiş olan eserlere ilişkin hukuki koruma ve bunun altyapısını hazırlamış olan uluslararası antlaşmaların mevcuda gelmesi Fransız İhtilali'nden sonra mümkün olabilmektedir. Fikri haklarda yaşanan ilk gelişmeler ve koruma yöntemleri daha ziyade edebi eserlerde gerçekleşmiştir.² Daha önceki dönemlerde ise; Halil İncelik'in "Şair ve Patron" kitabının da ana fikrini oluşturan patron ve patronaj bir bakıma eser sahiplerinin hayatta kalmasını sağlamıştır. Eser sahipleri kendilerine hamilik rolünü üstlenen patronlar sayesinde üretimlerine devam edebilmişlerdir. Matbaanın gelişmediği ve seri üretiminin mümkün olmadığı çağlarda eserlerin geniş bir kesime ulaşmasının başka türlü imkânı yoktu.³

Fikri haklara ilişkin yaşanan gelişmeler ilk olarak Telif hakları alanında yaşanmıştır. İmtiyazlar ile başlayan süreç kanunlaşmaya doğru evrilmiştir. Bir eserin haklarını yayınevinden alarak eser sahibine iade eden ilk düzenleme ise 1709 tarihli İngiliz Kanunu'dur. 10.02.1710'da yürürlüğe girmiş olan bu kanun Kraliçe Anne Kanunu olarak da bilinir. Bunu 1791 tarihli Fransız Kanunu izlemiş; ardından da Almanya, İsviçre ve diğer Avrupa ülkelerinde de benzer düzenlemeler benimsenmiştir.⁴

Yasal düzenlemelerin sadece ulusal sınırlar içinde olması ve fikri hakların yapısı itibarıyla sınır tanımaz olması hakların korunmasını tam anlamıyla sağlayamamıştır. Bu yüzden Sanayi Devrimi'ni izleyen yıllarda fikri haklara ilişkin uluslararası antlaşmalar kabul edilmeye başlanmıştır⁵

Uluslararası anlaşmalara bakıldığında ise Telif hakkı alanında 1886 tarihli Bern Sözleşmesi, Sınai Mülkiyetin korunması alanında 1883 tarihli Paris Sözleşmesi, Fikri

² Ünal Tekinalp, Fikri Mülkiyet Hukuku, Güncelleştirilmiş 2. Bası, İstanbul: Beta 2002 s.75.

³ Halil İncelik, Şair ve Patron, 4. Baskı, Ankara: Doğu Batı Yayınları, 2011 s.1.

⁴ Cahit Suluk- Rauf Karasu- Temel Nal, Fikri Mülkiyet Hukuku 1. Baskı İstanbul: Seçkin, 2017 s.28

⁵ Suluk vd., s. 29.

Mülkiyet Hakları konusunda evrensellik anlamında ilkeleri içeren 1994 tarihli TRIPS Antlaşması önemlidir.⁶

Özellikle telif haklarını ilgilendiren uluslararası sözleşmelere baktığımız zaman ise 1886 tarihli Bern Sözleşmesi, Bağlantılı Haklarla İlgili Roma Sözleşmesi, WIPO Telif Sözleşmesi ve İcracılar- Yapımcılar Sözleşmeleri, Evrensel Telif Hakları Sözleşmeleri, Cenevre Fonogram Sözleşmesi gelmektedir. Ülkemiz Bern, Roma ve WIPO sözleşmelerini ise kabul etmiştir⁷

Dünyada fikri hakların niteliği gereğince ulusal sınırların dışında da koruma altına alınabilmesi, ilkelerin belirlenmesi ve uluslararası alanda fikri hakların korunabilmesi gibi amaçlarla kurulmuş olan uluslararası kuruluşun adı da (WIPO) Dünya Fikri Mülkiyet Örgütü'dür. Örgüt 14 Temmuz 1967 tarihinde Stockholm' de imzalanan sözleşme ile kurulmuştur. Örgütün merkezi ise İsviçre'nin Cenevre kentindedir. WIPO Anlaşması 1970'de yürürlüğe girmiştir. Sözleşme 1979 yılında ise yeniden gözden geçirilmiştir. 1974'ten itibaren ise Birleşmiş Milletler'e bağlı uzman kuruluşlardan biridir. Paris ve Bern Anlaşmaları ile oluşturulmuş olan Uluslararası Bürolar 1893'te birleştirilmiş ve Fikri Mülkiyetin Korunmasına İlişkin Birleşmiş Uluslararası Büro (BIRPI) adını almıştır. 1970 yılında BIRPI, yerini WIPO'ya bırakmıştır. 1996 yılında WIPO, Dünya Ticaret Örgütü ile iş birliği anlaşması imzalamış; bu anlaşma ile fikri mülkiyet hakları alanında küresel anlamda önemli bir aktör olduğunu ispat etmiş ve fikri hakların küresel ticaretteki önemine dikkat çekmiştir.⁸

Birleşmiş Milletler'in bağlı kuruluşlardan biri olan UNESCO da telif haklarıyla ilgili olarak yapılacak anlaşmaların hazırlanmasında etkin bir rol almıştır.⁹

⁶ İlhami Güneş, Uygulamada Fikir ve Sanat Eserleri Hukuku, Güncellenmiş 2. Bası, İstanbul: Beta,2015, s. 21.

⁷ Güneş, s. 22.

⁸ Dünya Fikri Mülkiyet Örgütü (WIPO-OMPI), <http://www.telifhaklari.gov.tr/Dunya-Fikri-Mulkiyet-Orgutu-WIPOOMPI> (Son Erişim Tarihi: 05.02.2019)

⁹ Suluk vd., s. 29.

1. Telif Hakları Kavramının Dünyadaki Gelişimi

1.1. Uluslararası Sözleşmeler

Daha önce de vurgulandığı üzere, Fikri hakların korunması amacıyla uluslararası organizasyonlar oluşturulmakta ve fikri hakların korunması yönünde çeşitli çalışmalar yapılmaktadır. Fikri Haklar her şeyden önce insan haklarının temel unsurlarından biridir. İnsan bir şeyler meydana getirmek, fikirlerini ve düşüncelerini somutlaştırmak üzere oluşturduğu eserlerin korunmasını talep etmesi en tabii hakkıdır. Bu sebeple 10 Aralık 1948’de kabul edilmiş olan İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi’nin 27. Maddesi’nde de izah edildiği üzere, *“Herkes, topluluğun kültürel faaliyetine serbestçe katılmak, güzel sanatları tatmak, ilim sahasındaki ilerleyişe iştirak etmek ve bundan faydalanmak hakkını haizdir. Herkesin yarattığı, her türlü bilim, edebiyat veya sanat eserlerinden mütevellit manevi ve maddi menfaatlerin korunmasına hakkı vardır.”* biçiminde ifade edilmiştir.¹⁰

Aynı şekilde Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi de 1. nolu Protokolünün 1. Maddesinde düzenlemiş olduğu mülkiyet hakkında gayri maddi hakları da bu kapsama alarak fikri mülkiyet hakkının da temel insan hakkı olduğunu ifade etmiştir.¹¹

1.1.1. Edebiyat ve Sanat Eserlerinin Korunmasına İlişkin Bern Sözleşmesi

1886 tarihli Edebiyat ve Sanat Eserlerinin Korunmasına İlişkin Bern Sözleşmesi, fikri hakların uluslararası alanda korunmasını sağlamak amacıyla oluşturulmuş olan uluslararası nitelikteki ilk çok taraflı anlaşmadır.¹²

Bu sözleşme ile edebi ve artistik eserlerin korunmasına ilişkin esaslar belirlenmiştir. Sözleşmeye taraf ülkeler arasında karşılılık ilkesi ile eşit işlem ilkesi benimsenmiştir.¹³

¹⁰ İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi, https://www.unicef.org/turkey/udhr/_gi17.html (Son Erişim Tarihi: 27.01.2018)

¹¹ Suluk vd., s. 33.

¹² Edebiyat Ve Sanat Eserlerinin Korunmasına İlişkin Bern Sözleşmesi, <http://www.telifhaklari.gov.tr/Edebiyat-Ve-Sanat-Eserlerinin-Korunmasına-Iliskin-Bern-Sozlesmesi> (Son Erişim Tarihi: 01.04.2019)

¹³ Güneş, s. 23.

1.1.2. Paris Sözleşmesi

Paris sözleşmesi esas olarak sınai mülkiyet hakları konu edinmektedir. Fakat fikri haklarının korunması bakımından ilk uluslararası düzenleme olması nedeniyle önemlidir. Ülkemizde bu sözleşmeye 1934 yılından beri üyedir.¹⁴ Paris Sözleşmesi 20 Mart 1883 Tarihinde imzalanmıştır. Muhtelif tarihlerde birçok defa revize edilen Paris Sözleşmesi son olarak 14 Temmuz 1967'de Stockholm'de Revize edilmiştir.¹⁵ Sözleşmenin birinci maddesinde de ifade edildiği üzere Paris Sözleşmesi, “*Sınai hakların korunması, patentler, faydalı modeller, endüstriyel tasarımlar, ticaret markaları, hizmet markaları, ticaret unvanları, menşe adları ve mahreç işaretleri, haksız rekabetin önlenmesi gibi hususları kapsar.*”¹⁶ Paris Sözleşmesi telif haklarından ziyade sözleşmenin birinci maddesinde de ifade edildiği sınai hakların korunması ve haksız rekabetin önlenmesine ilişkin olarak hususları ihtiva etmektedir.

1.1.3. WIPO Antlaşması- Dünya Fikri Mülkiyet Örgütü

Dünyanın her noktasında ortak bir fikri mülkiyet sistemi oluşturabilmek ve yönetebilmek için oluşturulmuş uluslararası kuruluşların başında gelmektedir. 14 Temmuz 1967 tarihinde Stockholm’de imzalanan sözleşme ile kurulmuştur.¹⁷ WIPO örgütü kurulmadan önce 1893’te kurulmuş olan BIRPI adlı örgüt bulunmakta idi. WIPO 1973’te bu kurumun yerini almıştır.¹⁸ WIPO Anlaşması 1967’de imzalanmış; 1970’de de yürürlüğe girmiştir. 1979 yılında ise revize edilmiştir. WIPO 1974’ten itibaren de Birleşmiş Milletler’in uzmanlaşmış kuruluşlarından biridir.¹⁹ Türkiye WIPO tarafından hazırlanmış 22

¹⁴ Güneş, s. 23.

¹⁵ ParisSözleşmesi, <http://www.basalanpatent.com.tr/addons/uluslararası%C4%B1mevzuatlar/Paris%20S%C3%B6zleşmesi.pdf> (Son Erişim Tarihi 21.01.2018)

¹⁶ Paris Sözleşmesi, <http://www.basalanpatent.com.tr/addons/uluslararası%C4%B1mevzuatlar/Paris%20S%C3%B6zleşmesi.pdf> (Son Erişim Tarihi 21.01.2018)

¹⁷ Dünya Fikri Mülkiyet Örgütü (WIPO-OMPI) <http://www.telifhaklari.gov.tr/Dunya-Fikri-Mulkiyet-Orgutu-WIPOOMPI> (Son Erişim Tarihi:02.04.2019)

¹⁸ Güneş, s. 24.

¹⁹ Dünya Fikri Mülkiyet Örgütü (WIPO-OMPI), <http://www.telifhaklari.gov.tr/Dunya-Fikri-Mulkiyet-Orgutu-WIPOOMPI> (Son Erişim Tarihi 21.01.2018)

uluslararası anlaşmanın 14'ünü taraf olarak kabul etmiştir. Bu anlaşmaların 2'si telif hakkına ilişkindir.²⁰

WIPO'nun 1996'da imzaya açtığı WIPO Telif Hakları Anlaşması (WCT) ise 157 ülkenin katılımı ile kabul edilmiştir. Sözleşme 2002 yılında yürürlüğe girmiştir. Türkiye de 28 Kasım 2008 tarihi itibarıyla sözleşmeye taraftır.²¹

1.1.4. TRIPS Sözleşmesi (Ticarette Bağlantılı Fikri Mülkiyet Anlaşması)

TRIPS, 15 Nisan 1994 tarihinde Fas'ın Marakeş şehrinde 114 ülke ve AT²² tarafından imzalanmıştır. TRIPS sözleşmesi fikri mülkiyet hukuku açısından hem fikri haklar hem de sınai boyutu açısından önemli düzenlemeler getirmiştir.²³ TRIPS fikri haklara ilişkin olarak yapılan Sınai ve Fikri mülkiyet ayrımını ortadan kaldırmış; ikisini Fikri Mülkiyet hakları çatısı altında bir bütün olarak değerlendirmiştir.²⁴

TRIPS, DTÖ'nün kurucu anlaşmasına ek olarak kabul edilmiş; Paris ve Bern Sözleşmelerine atıfta bulunmakla birlikte bu sözleşmelerin boşluklarını doldurabilecek nitelikte daha geniş kapsamlı bir sözleşmeyi ihtiva etmektedir.²⁵ Sözleşme içeriğine baktığımız zaman Fikir ve Sanat Eserlerine ilişkin olarak yapılacak kiralama ve ödünç vermeye ilişkin haklar koruma altına alınmıştır.²⁶

Güneş'in ifade ettiği üzere, *“TRIPS Anlaşması günümüzde yazılım ve sinema eserleri alanında hakim ülkeler olan başta ABD ve diğer gelişmiş ülkelerin artık küresel kabul edilen dünya pazarındaki egemenliklerinin pekişmesini sağlamak bakımından korsanlık ve fikri hak ihlalleriyle mücadeleyi öngörmektedir.”*²⁷

²⁰ Dünya Fikri Mülkiyet Örgütü, Yaşar ÖZBEK, <http://www.mfa.gov.tr/dunya-fikri-mulkiyet-orgutu.tr.mfa> (Son Erişim Tarihi 05.02.2019)

²¹ WIPO Telif Hakları Anlaşması (WCT), <http://www.telifhaklari.gov.tr/WIPO-Telif-Haklari-Anlasmasi-WCT> (Son Erişim Tarihi: 05.02.2019)

²² Avrupa Topluluğu

²³ Dr. Yalçın Tosun, Sinema Eserleri ve Eser Sahibinin Hakları, İkinci Baskı, İstanbul:12 Levha Yayıncılık, Ocak 2013, s. 100.

²⁴ Tekinalp, s.73.

²⁵ Ticarette Bağlantılı Fikri Mülkiyet Anlaşması (TRIPS), <http://www.telifhaklari.gov.tr/Ticarette-Baglantili-Fikri-Mulkiyet-Anlasmasi-TRIPS> (Son Erişim Tarihi: 05.02.2019)

²⁶ Tekinalp, s.73

²⁷ Güneş, s. 24-25.

1.1.5. Evrensel Telif Hakları Sözleşmesi

1952 yılında UNESCO'nun öncülüğünde Cenevre'de imzalanmıştır. Anlaşmanın esas hedefi Bern Birliği Anlaşması'nın dışında kalmış olan ABD ile Güney Amerika Devletleri'ni de uluslararası anlaşmanın içine çekmektir. ABD'nin katılımı 1955'te gerçekleşmiştir.²⁸

Yukarıda belirttiğimiz üzere fikri mülkiyetin ülkeler tarafından daha iyi anlaşılmasının ardından imzalanmış olarak sözleşmeler ve kurulan örgütlenmelerdir. Günümüzde internetin de hayatımıza dahil olması ile birlikte daha başka yasal mevzuatlar ve koruma yöntemlerine başvurulması gerekmiştir. Bireyler artık internette müzik dinleyebilmekte, film izleyebilmekte hatta karnı acıktığında yemek siparişi dahi verebilmektedir. Bu sebeple fikri hakların korunmasına yönelik olarak klasik yöntemlerin ya da yasal koruma yöntemlerinin yerini daha donanımlı yöntemlerin alması zorunluluğu ortaya çıkmıştır. Örneğin, internet ile birlikte ticaretin dahi klasik yöntemleri değişmeye başlamıştır. Günümüzde “e-ticaret” ya da “e-sözleşme” kavramları hayatımıza girmiştir. Bireyler, elektronik imza ile ya da ekranda önümüze gelen satış sözleşmesinin hemen altında bulunan “kabul ediyorum” butonuna basarak sözleşmenin tarafı olabilmektedir. Geline bu noktada hem ulusal mevzuatta yenilikler yapılmakta hem de bölgesel ve uluslararası kuruluşlar bu yönde çalışmalar yapmaktadır. Birleşmiş Milletler ve Avrupa Birliği de bu örgütlerin başında gelmektedir. ²⁹

Tezin ilerleyen bölümlerinde de bahsedilecek olan Dijital Hak Yönetimi (Digital Right Management-DRM) sistemleri söz konusu olduğunda AB Hukuku'nda bu yönde yapılmış olan düzenlemeler mevcuttur. ³⁰

Yasal mevzuatın yanında Avrupa Komisyonu Dijital Hak yönetimi hususunda bu sistemin uygulanması ile ilgili çalışma raporu yayınlamıştır.³¹ Çalışma Raporunun önemli

²⁸ Güneş, s. 25.

²⁹ Mehmet Hanifi Bayram, Avrupa Birliği ve İnternet Hukuku, Birinci Baskı İstanbul: Seçkin Yayıncılık, Ekim 2011, s.92

³⁰ Özlem Toğuz, Avrupa Birliği ve Türkiye’de Fikri Mülkiyet ve Veri Koruması, Birinci Baskı, İstanbul: Legal Yayıncılık, Kasım 2014, s. 63.

³¹ Toğuz, s. 63.

gözlemlerinden biri de teknolojik gelişmelerin telif hakları mevzuatına her zaman etkileri olması nedeniyle mevzuatta sürekli olarak değişiklik yapılması gerektiğidir³²

1.2. Türkiye’de Telif Haklarının Gelişimi

Türkiye’de telif haklarına ilişkin ilk düzenleme, Cumhuriyet öncesinde Osmanlı İmparatorluğu döneminde başlamıştır. Tezin hemen başında da bahsedildiği üzere, eserlerin çoğaltma imkânı günümüzdeki gibi olmadığından ve o dönemde araçların seri üretime olanak sağlayamaması gibi nedenlerle eser sahipleri daha çok başkalarının himayesi ile eserlerini meydana getirebilmekte idi.³³

Matbaanın gelişmesi ile eserin çoğaltılmasında gelen kolaylık sonrası, telif hakları koruması eserlerden çok yayınevleri sahiplerine verilen imtiyazlar ile başlamıştır. İmtiyazı elde eden yayınevi, tekel olarak tek başına o eseri basma hakkına sahipti. Fransız İhtilali’ne kadar devam eden bu sürecin sonunda, imtiyaz usulü kaldırılmıştır. 1791’de eser sahibinin, eser üzerinde mülkiyet hakkı sahibi olduğu kabul edilmiştir. Bu dönemden itibaren fikri mülkiyet hukuku dönemi başlamış; yazara hayatı boyunca ve ölümünden itibaren de 10 yıl süre ile koruma hakkı sağlanmıştır. Fransız İhtilali’nin dünyayı etkisi altına almasından sonra ulusal kanunlar dönemi başlamıştır. Eser sahibi haklarını tanıyan ve hakkı yayınevinden eser sahibine iade eden ilk düzenleme 1709 tarihli İngiliz Kanunu’dur. Daha sonrasında da 1791 Tarihli Fransız Kanunu takip etmiştir.”³⁴

Osmanlı İmparatorluğu’nda ise yukarıda özetlenen tarihi sürecin bir benzeri yaşanmamıştır. Zira bunda Osmanlı’da matbaanın geç kullanılmaya başlanmış olmasının etkisi olduğu söylenebilir.³⁵ Osmanlı’da tarihi gelişme içerisinde ilk önemli belge ise 1850 tarihli Encümen-i Daniş Nizamnamesi’dir. Bu nizamnamede eser sahiplerine telif hakkı tanınmıştır. 1857 tarihli Encümen-i Daniş Nizamnamesi ile birlikte eser sahibine “kayd-ı hayat şartı” ile imtiyaz hakkı verilmiştir.³⁶ 1910 yılında Hakkı Telif Kanunu yürürlüğe girmiştir. Ancak bu kanun kırk bir yıl gibi bir sürede yürürlükte kalmış

³² Toğuz, s. 67-68.

³³ İncalcık, s.1.

³⁴ Tekinalp s. 78-79.

³⁵ Tosun s. 11.

³⁶ Tekinalp s. 79.

olmasına rağmen hiç uygulanmamıştır³⁷. Bu kanun Prof. Dr. Ernst E. Hirsch'in hazırladığı 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu (FSEK) ile yürürlükten kalkmıştır. 1952'de yürürlüğe girmiş olan FSEK, 1983, 1995, 2001, 2004 ve 2007 ve 2008 yıllarında değişikliğe uğramıştır.³⁸

1995 yılında ülkemiz açısından Fikri Mülkiyet Hukuku alanında önemli gelişmeler yaşanmıştır. Bu tarihten sonra taraf olduğumuz uluslararası anlaşmalara ilişkin uyum çalışması sebebiyle çalışmalar başlatılmıştır. Bu sebeple 1952 yılında yürürlüğe giren FSEK'te önemli değişiklikler yapılmıştır. Yine 2017 yılında Türkiye'nin ilk Sınai Mülkiyet Kanunu, 10.01.2017 tarihinde yürürlüğe girmiştir.³⁹

1.3. Sinema Eserlerinin Telif Hukuku Tarafından Korunması

Bu bölümde öncelikle sinemanın dünyadaki tarihi gelişimi ile Türkiye'deki gelişimi kısaca ele alınarak; ardından FSEK'te eser kavramı ve sinema eserleri kapsamına giren eserlerin korunma yöntemlerine ilişkin hükümlerden bahsedilecektir.

1.3.1. Dünyada Sinema

“Sinema Nedir” diye sorulduğunda bunun yanıtını tek bir cümle ile ifade edilmesi mümkün değildir. Zira sinema denilen olgu sadece “sinematograf” adı verilen aygıtın görüntüleri kaydetmesi ve bunları hareketli olarak yeniden gösterebilmesinden ibaret. Her ülkenin ya da bölgenin toplumsal ve siyasal koşulları kendi sinemasını yaratmıştır. Nilgün Abisel'in “Sessiz Sinema” adlı eserinde de ifade ettiği gibi, sinemayı sadece film aygıtı olarak ele alabiliriz. İşlevi açısından bir eğlence, eğitim ya da propaganda amacı ile yapılmış bir film olduğunu söyleyebiliriz. Üretim, dağıtım, ya da filmin seyirciye ulaşması ve sunumu açısından da sinemayı ele alabiliriz.⁴⁰

TDK'da, sinemanın ilk olarak biçimsel özelliğinin tanımı yapılmıştır. Buna göre sinema, *“Herhangi bir hareketi düzenli aralıklarla parçalara bölerek bunların resimlerini belirleme ve sonra bunları gösterici yardımıyla karanlık bir yerde, bir ekran veya perde*

³⁷ Suluk, s. 31.

³⁸ Telif Hakkı Nedir?, <http://www.telifhaklari.gov.tr/Telif-Hakki-Nedir> (Son Erişim Tarihi: 07.02.2019)

³⁹ Suluk, s. 31.

⁴⁰ Nilgün Abisel, Sessiz Sinema, Birinci Baskı, Ankara: De Ki, Ocak 2007, s. 10

üzerinde yansıtarak hareketi yeniden oluşturma işi” olarak tanımlanmıştır. Aynı zamanda sinemanın mekanına ilişkin bir tanım yapılmış; sinemanın gösterimim yapıldığı mekândan hareketle tanımlama cihetine gidilmiştir. Buna göre ise *“Film göstermeye yarayan özel bir makineyle görüntülerin beyaz perdeye yansıtıldığı salon veya yapı”* olduğu ifade edilmiştir. Nihayet sinemanın bir sanat olduğu ifade edilmiş ve bu şekilde tanımlama yoluna gidilmiştir. Sinema, *“Güzel sanatların dalı olarak yansıtılmaya uygun olan filmleri gerçekleştirme ve yaratma sanatı, beyaz perde, yedinci sanat”* olarak tanımlanmıştır.⁴¹ Nilgün Abisel, sinemanın temel özelliğini, *“insanların çevresinde gördüklerini ya da düşlediklerini devinim halinde kaydedebilmesi ve bunu yeniden üretebilmesi”* olarak tanımlamıştır.⁴²

Cinematographe’n, icadını mümkün hale getiren hareketsiz görüntülerin art arda gelerek hareket yanılsaması yaratmasıdır. Bunu da Isaac Newton’un optik alanında yaptığı çalışmalara kadar götürmek mümkündür.⁴³ Bu tarihlerde yapılan çalışmalar, görüntünün kaydedilmesi ve hareket ettirilmesi yönündeki çabaların sonunda Thomas Alva Edison ve William K. L. Dickson, Kinetoscope’u, yani yaklaşık on altı metre film alan görüntünün bir göz deliğinden bakılarak izlendiği aygıtı, 1888’de birlikte yaparlar. Aynı zamanda bu hareketli resimler seslidir. Phonograph aracılığıyla sesi duymak da mümkün oluyordu.⁴⁴ Bu gelişmelerin ardından Louis ve Auguste Lumiere Kardeşler 1895 yılında kinetoscope’tan daha gelişmiş bir aygıt icat ettiler. Bu aygıt hem kamera hem gösterici hem de baskı makinesi olarak kullanılabilen bir aygıttı. Film şeridinin hareketini, saniyede “on altı kare esasına dayalı” tırnak itişli bir düzenek sağlıyordu. Bu aygıtı Cinematographe adını verdiler.⁴⁵

Lumiere Kardeşler bu aygıtlarını 28 Aralık 1895’te Paris Grand Cafe’de yaptıkları ilk gösteri ile halka tanıtmışlardı. Bu aygıt ile toplum hem teknolojik bir yenilik ile tanışmış; hem de görüntülerin aynen ve hareketli olarak yansıtıldığına şahit olmuşlardı. Sinema devam eden süreçte Avrupa’da, Amerika’da ve dünyada yaygınlaşmıştır. Sinemayı,

⁴¹ http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&kelime=S%C4%B0NEMA (Son Erişim Tarihi: 30.01.2018)

⁴² Abisel, s. 11

⁴³ Abisel, s. 15

⁴⁴ Abisel, s.13-14.

⁴⁵ Abisel, s. 31

tarihten, siyasetten ve ekonomiden ayırmamız mümkün değildir. Alman toplumunun yaşadığı bastırılmışlık duygusu, Alman Dışavurumcu Sinemanın oluşumu sağlamıştır. İtalya'nın İkinci Dünya Savaşı sonrası yaşadıkları Yeni Gerçekçilik akımının doğmasına yol açmıştır.⁴⁶ Yine Üçüncü Sinema ve ABD'nin Hollywood sinemasını da bu bağlamda değerlendirebiliriz.

1.3.2. Türkiye'de Sinema

Sinematografin icadından sonra bu aygıtı tanıtmak ve filmler çekmek amacıyla Lumiere operatörleri dünyanın dört bir yanına dağılmış idi. Bu operatörlerin Osmanlı topraklarına girmesi ise 1896 yılının mayıs ayında olmuştur.⁴⁷ Sinematografin bu topraklara girmesinden önce İstanbul ve İzmir'de yapılan kinetoscope gösterimlerinde meraklı bir kitle bu aygıtı tanımıştı. Osmanlı'da ise halka açık ilk sinema gösterimi Kinetoscope gösteriminden bir yıl sonra Beyoğlu'nda Galatasaray Tramvay yolu dönemecinde bulunan Sponeck Biranesi'nde 12 Aralık 1896'da yapılmıştır.⁴⁸ Nijat Özön, "Türk Sineması 1896-1960" adlı eserinde, Lumiere operatörlerinin Türkiye'de ilk defa yaptığı çekimlerden söz eder. Lumiere operatörlerinden Alexandre Promio'nun anılarından yapmış olduğu alıntıdan aktarıldığına göre, operatör Türkiye'ye girmesinin ardından İstanbul, İzmir, Yafa, Kudüs ve başka yerlerde çalıştığından bahsedilmektedir.⁴⁹ Türkiye'de yerli film yapımı ise İkinci Meşrutiyet'in ilanından bir yıl önce Makedonya'da Manaki Kardeşler tarafından yapılmıştır. Bu çekim faaliyetleri Makedonya'da Manaki Kardeşler tarafından devam edilirken, İstanbul'da fotoğrafçı ve Pathe Kardeşler'in İstanbul temsilcisi olarak bulunan Sigmund Weinberg de çekimler yapmıştır.⁵⁰

İlk yerli filmimiz ise birçok tartışmalara sebep olsa da Fuat Uzkınay'ın "Ayestefanos'taki Rus Abidesi'nin Yıkılışı" filmi kabul edilmektedir.⁵¹

⁴⁶ Esra Biryıldız, Sinemada Akımlar, 4. Baskı, İstanbul:Beta, Ekim 2009,s. 5

⁴⁷ Ali Özuyar, Sessiz Dönem Türk Sinema Tarihi 1895-1922, 1.Baskı, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, Temmuz 2017, s. 29

⁴⁸ Özuyar, s. 32

⁴⁹ Promio'dan aktaran Nijat Özön, Türk Sineması Tarihi 1896-1960, 4. Basım, İstanbul:Doruk Yayıncılık,2013 s. 32.

⁵⁰ Özuyar, s. 146

⁵¹ Şükran Kuyucak Esen, Türk Sinemasının Kilometre Taşları (Dönemler ve Yönetmenler) Üçüncü Basım, İstanbul:Agora Kitaplığı, Şubat 2016 s.13

Türk Sinema Tarihi üzerime yapılan tartışmalar tezin hacmini aşacak büyüklükte olduğu için Nijat Özön ve Şükran Kuyucak Esen'in yolunu izleyerek sinemanın dönemlerinden kısaca söz etmek yararlı olacaktır. Nijat Özön, Türk Sineması'nın daha iyi anlaşılması maksadıyla şematize etmiş; dönemlere ayırmıştır.⁵²

Şükran Kuyucak Esen de Nijat Özön'den hareketle sinemamızın başlangıcından bugüne kadar olan süreçlerini dönemlere ayırarak incelemeyi uygun görmüştür. Buna göre , İlk Yıllar (1914-1922), Tiyatrocular Dönemi (1922-1939), Geçiş Dönemi (1939-1950), Sinemacılar Dönemi (1950- 1970), Karşıtlıklar Dönemi (1970- 1980), Darbe Dönemi (1980-2010)⁵³ olarak özetlemek mümkündür.

Dünyanın birçok ülkesinde de olduğu gibi, sinematografin icadı ile birlikte memleketimizde de ilk filmler çekilmeye başlanmıştır. Sinemanın bir anlatım dili olduğunun anlaşılması ve olgunlaşma dönemine de girilmesi ile birlikte sinema sanatına uygun filmler yapılmaya başlanmıştır. Sinemanın büyük kitlelere hitap etmesi, etkilemesi ve dönüştürmesi gibi etkilerinin olması devletleri de harekete geçirmiş; bu yönde yasal düzenlemeler yapmalarına neden olmuştur. Türkiye'den örnek vermemiz gerekirse, Polis Vazife ve Salahiyetleri Kanunu'nun 6. Maddesine bağlı olarak yayınlanan ve 19 Temmuz 1939 tarihinde yürürlüğe giren Filimlerin ve Filim Senaryolarının Kontrolüne Dair Nizamname yayınlanmış; sinemaya devlet eliyle kontrol ve sansür mekanizması getirilmiştir.⁵⁴ Ayrıca 6. Maddenin tatbiki amacıyla 19 Temmuz 1939 tarih ve 2/11551 sayılı kararname ile "Filimlerin ve Filim Senaryolarının Kontrolüne Dair Nizamname" yürürlüğe girerek uygulanmaya başlamıştır.⁵⁵ Aynı zamanda sinemanın bir endüstri olması ve gelir getirici işlevi olması sebebiyle bu sanatı yaratanlar ve yapımcıların teşvik edilmesi amacıyla düzenlemeler yapılmıştır. 1948 yılında Yerli Film Yapanlar Cemiyeti'nin katkılarıyla sinema biletleri üzerinden alınan yüzde 75 oranındaki 'rüsüm' yüzde 25'e indirilmiştir. Bu sebeple de bir yılda çekilen film sayısı hızla yükselişe geçmiştir.⁵⁶

⁵² Özön, Türk Sineması Tarihi 1896-1960, s.27.

⁵³ Kuyucak Esen, s.1-2.

⁵⁴ Esen, s.42.

⁵⁵ Alim Şerif Onaran, Sinematoğrafik Hürriyet, 1.Baskı, Ankara: Gürsoy Basımevi, 1968, s.60.

⁵⁶ Esen, s.43.

1.3.3. Türkiye’de Sinema Eserleri Hususunda Yapılan Yasal Düzenlemelere Genel Bir Bakış

Sinema sanatının çok yeni bir sanat türü olması başlangıçta bunun bir sanat eseri olarak korunması hususunda bazı tereddütlere sebep olmuştur. Fakat sinema sanatı, nitelikli eserler vermeye başladıkça hem kanun koyucu hem de mahkemeler tarafından daha farklı değerlendirilmeye başlanmıştır.⁵⁷ Sinemanın ilk yıllarında da film gösterimlerinin yapıldığı mekanlar, özellikle 1920li yıllara kadar işsizlerin, denizcilerin, askerlerin, çocukların ve yaşlı kadınların toplandığı yerler olarak kabul ediliyordu. Sinemanın ekonomik gücünün görülmesi ile birlikte sinema önce bir endüstri daha sonra da bir sanat dalı olur. ⁵⁸ Türkiye’de sinema sanatına ilişkin yasal düzenlemeler onun korunması ve gelişiminden ziyade, halkın üzerinde yaratacağı etkiye binaen devlet tarafından kontrol altına almaya yönelik düzenlemelerin yapılması ile başlamıştır. Sinema eserlerini sansürü ya da denetlenmesine ilişkin ilk yıllarda özel hüküm olmamasına rağmen bu görev fiilen valiler tarafından yerine getirilmiştir. Daha sonra 9 Haziran 1932’de “Sinema Filmlerinin Kontrolüne Dair Talimatname” yürürlüğe girmiş; 26 Aralık 1933 yılında eklenen hükümlerle film senaryolarının filmin çekiminden önce denetlenmesini öngören düzenleme yapılmıştır.⁵⁹

Türkiye’de sansür mekanizması uzun yıllar boyunca kalmıştır. Bu sansür mekanizmasının yasal dayanağı bu yetkiyi polise veren 2559 sayılı “Polis Vazife ve Selahiyetleri Kanunu’nun” 6. Maddesidir. ⁶⁰

Sinema filmlerine ilişkin olarak 23.1.1986 yılında kabul edilen 3257 sayılı “ Sinema, Video ve Müzik Eserleri Kanunu” ile PVSK’dan ayrı olarak sinemaya ilişkin düzenlemelerin yapıldığı özel bir kanun kabul edilmiştir. Bu kanun ile birlikte filmlerin

⁵⁷ Tosun, s. 14.

⁵⁸ Abisel, s. 38

⁵⁹ Kayıhan İçel, Kitle İletişim Hukuku, Yenilenmiş bası, İstanbul: Beta Yayınları, Mart 2015 s. 446.

⁶⁰ İçel, s. 459.

sadece denetlenmesi değil teşvik edilmesi, sinema eserlerinden kaynaklanan hakların korunması bakımından önemli bir aşama kaydedilmiştir.⁶¹

3257 sayılı kanun günün koşullarına göre birçok değişiklik geçirmiş; en son yürürlüğe giren 17.4.2004 tarih ve 5224 sayılı “Sinema Filmlerinin Değerlendirilmesi ve Sınıflandırılması ile Desteklenmesi Hakkında Kanun” ile birlikte yürürlükten kaldırılmıştır.⁶²

Ayrıca 5224 sayılı Kanun’a istinaden “Sinema Filmlerinin Desteklenmesi Hakkında Yönetmelik” ile “Sinema Filmlerinin Değerlendirilmesi ve Sınıflandırılmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik” kabul edilmiştir.⁶³

Türk Hukukunda sinemanın eser olarak kabul edilip koruma altına alınması ise 5846 sayılı “Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu’nun” yürürlüğe girdiği 1 Ocak 1952 tarihinden sonra mümkün olabilmiştir.⁶⁴

Bir kişi tarafından meydana getirilen bir şeyin Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu bakımından korunması için öncelikli şartı eser olarak kabul edilmesine bağlıdır. Eser, eserden doğan mali ve manevi hakların kaynağını teşkil etmektedir. Öğretide bir fikri ürünün eser olarak kabul edilebilmesi için üç temel şartı yerine getirmesi gerekmektedir;

- a) Şekli Şart: FSEK 1/B’de ifade edilen, ilim-edebiyat, musiki, güzel sanat ve sinema eserlerinden birine dahil olmalıdır.
- b) Subjektif Şart: Sahibinin hususiyetini taşımalı,
- c) Objektif Şart: Tasarrufa elverişli ve üçüncü kişilerce algılanabilir nitelikte olmalıdır.⁶⁵

Tekinalp, bir fikir ve sanat ürününün eser olarak kabul edilmesi ve FSEK tarafından korunması için; “*sahibinin hususiyetini taşıması, bu hususiyeti yansıtacak düzeyde*

⁶¹ İçel, s. 464.

⁶² İçel, s. 464-465.

⁶³ İçel, s. 465.

⁶⁴ Tosun, s. 43.

⁶⁵ Nal,Suluk vd. , s. 42.

*şekillenmiş olması, FSEK 1/B’de öngörülen eser türlerinden birinin içine girmesi ve fikri çabanın ürünü olması gerekir.” biçiminde aktarır.*⁶⁶

Bu çalışmada da öncelikli olarak hangi fikri ürünlerin sinema eseri olarak kabul edildiğini, bu eserlerin FSEK kapsamında nasıl koruma altına alındığını inceleyeceğiz. Kanunun koruma kapsamı altında aldığı önlemleri inceledikten sonra, teknolojinin, sinemayı üretenlerin ve izleyicilerin de koruma hususunda rolleri olup olmayacağını incelenecektir. Zira çalışmanın başında da ifade edildiği üzere, kanun yoluyla, bir hakkı korumak öncelikli hedef olmalıdır. Ancak kanunun yetersiz kaldığı durumlarda da, tarafların hukuka uygun olarak önlem alabilme ve haklarını koruyabilmek amacıyla üzerine düşen çabayı göstermeleri gerekmektedir.

1.4. Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu’nda Sinema Eseri Kavramı

1.4.1. Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu’nda Eser

Bir eserin Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu kapsamında korunabilmesi için o eserin FSEK’te ifade edilen eser tanımına uygun olarak vücuda getirilmesi ve FSEK tarafından sayılmış olan eser türlerinden birinin içine girmiş olması gerekmektedir. Bu kapsamda da ilk önce eser konusu işlenecek ve eser kavramı tanımlanmaya çalışılacaktır. Eser, Fikir ve Sanat Eserleri Kanunun 1/B maddesinde, *“Sahibinin hususiyetini taşıyan ve ilim ve edebiyat, musiki, güzel sanatlar veya sinema eserleri olarak sayılan her nevi fikir ve sanat mahsulleri”* şeklinde tanımlanmıştır. Yukarıda da belirtildiği ve öğretide de kabul edildiği şekilde, bir eser şekli şartları sağladığı sürece FSEK tarafından eser olarak kabul edilecek ve fikri korunmadan faydalanacaktır.

Biz de eser sayılmanın koşullarını tek tek inceleyecek, bir üretim eser olarak kabul edilmesi halinde eser sahibine tanınan mali ve manevi hakları açıklamaya çalışacağız. Ardından da bu haklara yönelik ihlallerin gerçekleşmesi halinde başvurulacak hukuki ve cezai yolları anlatmaya çalışacağız.

Yukarıda da izah ettiğimiz üzere, bir fikri ürünün eser olarak korunabilmesi için, sahibinin hususiyetini taşıması, hususiyeti yansıtır düzeyde belli bir materyalde

⁶⁶ Tekinalp, s. 91.

sabitlenmesi ve fikri çabanın ürünü olması gerekmektedir.⁶⁷ Tabii ki bu şartların yanında FSEK 1/B’de adı geçen eser çeşitlerinden birine dahil olması gerekmektedir. Kanuna göre eser sahibinin hususiyetini taşıması ve kanunun saymış olduğu eser çeşitlerinden birine dahil olması halinde (ilim ve edebiyat, musiki, güzel sanatlar veya sinema eserleri) FSEK kapsamında koruma sağlayabilecektir.

1.4.2. FSEK 1/B’de ifade edilen eser gruplarından birine dahil olma

FSEK’te sayılan eser grupları (ilim ve edebiyat, musiki, güzel sanatlar veya sinema eserleri), sınırlı sayı (Numerus Clausus) ilkesine göre belirlenmiştir. Kanunda ifade edilen eser gruplarından birine dahil olmayan bir fikri ürün, FSEK çerçevesinde koruma görmez. Ancak eser grupları altında sayılan eser çeşitlerinde, sınırlı sayı ilkesi geçerli değildir. Yani FSEK 5. Maddede sinema eserleri sayılmıştır. Burada sayılmamasına rağmen bir müzik klibine ait görüntüler eser niteliğinde ise sinema eseri olarak korunacaktır.⁶⁸

1.4.3. Eser Sahibinin Hususiyetini Taşıma

TDK, hususiyet kelimesini “*özellik ve ileri derecede tanışıklık, ahbablık, yakınlık*” gibi kelimelerle tanımlamıştır.⁶⁹ Bir fikri ürünün eser olarak korunması için eser sahibinin hususiyetini taşıması gerekmektedir. Hususiyet doktrinde farklı biçimlerde tanımlanmıştır. Tekinalp, hususiyetin genel anlamda, “anlatım’da (üslup)” gösterdiğini ifade etmiştir. “*Anlatım sanatsal kişiliği, yaratıcılığı yansıtır, onun mührüdür*” biçiminde ifade edilmektedir.⁷⁰ TDK’nın da dar bir ifade ile “özellik” olarak tanımladığı hususiyet, buradan da anlaşılacağı üzere eser sahibinin kendisine ait bir özelliğini esere yansıtmasıdır. Sinema eserleri açısından bakılırsa “savaş”, “ihnet”, “aşk” gibi temaları işleyen yüzlerce film vardır. Fakat aynı temalarla yapılmış olan filmleri içerik ve üslup olarak ayıracak husus eser sahibinin, eserine yansıtmış olduğu hususiyeti olacaktır.

⁶⁷ Güneş, s. 58.

⁶⁸ Nal/Suluk, s. 43.

⁶⁹ http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5a7f80200f6b00.16702243 (Son Erişim Tarihi: 10.02.1018)

⁷⁰ Tekinalp, s. 93.

Sinema eserleri FSEK'e göre birlikte eser sahipliğini meydana getiren birden çok süjenin bir araya gelmesi oluşturulur. Bir sinema eserini meydana getiren yönetmen, özgün müzik bestecisi ve senaryo yazarının hususiyetlerini eser içinde birbirinden bağımsızdır.⁷¹

1.4.4. Eserin Sabitlenmesi (Somutlaştırılması)

Bir fikri ürününün eser sayılabilmesi için doğrudan doğruya objektif olarak algılanabilir olması gerekmektedir.⁷² Eserin herhangi bir şekilde kaydedilmesi, yazılması, filme alınması yani insan duyularıyla algılanabilir hale gelmesi gerekmektedir.⁷³ Fikri ürünün yalnızca sahibinin düşünce dünyasında var olması, henüz yazılmaması, somut hale getirilmediği sürece korunması mümkün değildir.⁷⁴ Arslanlı, *“İdeler dış alem için gizli bir sahada doğduğundan, bunların harice nakil ve aksedebilmesi için duygularımızla idrak edebileceğimiz vasıtalarla ihtiyaç vardır.”* biçiminde ifade etmektedir.⁷⁵

1.5. Eser Çeşitleri

Bu bölümde FSEK'te sayılan eser grupları (ilim ve edebiyat, musiki, güzel sanatlar veya sinema eserleri) ve alt çeşitleri incelenecek; ardından özellikle sinema eserleri altında yer alan bazı türlerin eser olarak korunup korunmadığı hususu ele alınacaktır. Zira eser gruplarından birine dahil olan fikri ürün FSEK'in öngördüğü korumalardan yararlanabilecektir.

1.5.1. İlim ve Edebiyat Eserleri

FSEK 2. Maddesinde İlim ve Edebiyat Eserleri olarak korunacak fikri ürünler sayılmıştır. Bu maddede korunan eserlerin herhangi bir şekilde dil ile ifade edildiği eserler olması gerekir. Bu bakımdan yazı ile söz ile ya da bilgisayar programlarında olduğu gibi hem yazı, formül ya da şekil bir arada bulunabilir.⁷⁶ Bu eserlerin de korunabilmesinin esas unsuru eser sahibinin hususiyetine haiz olmasıdır. İfade edilen eserin sözlü ya da yazılı

⁷¹ Tekinalp, s. 94.

⁷² Nal/Suluk, s. 46.

⁷³ Güneş, s. 62.

⁷⁴ Suluk, s. 47.

⁷⁵ Prof. Dr. Halil Arslanlı- Fikri Hukuk Dersleri: Fikir Sanat Eserleri İstanbul: 1954 İstanbul, Üniversitesi, s.13.

⁷⁶ Tekinalp, s. 100

olmasının herhangi bir ehemmiyeti yoktur.⁷⁷ Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu 2. maddesinde düzenlenen İlim ve Edebiyat Eserleri tanımlanmıştır. Bu maddeye göre,

“a. Herhangi bir şekilde dil ve yazı ile ifade olunan eserler ve her biçim altında ifade edilen bilgisayar programları ve bir sonraki aşamada program sonucu doğurması koşuluyla bunların hazırlık tasarımları, b. Her nevi rakıslar, yazılı koreografi eserleri, Pantomimaller ve buna benzer sözsüz sahne eserleri, c. Bedii vasfı bulunmayan her nevi teknik ve ilmi mahiyette fotoğraf eserleriyle, her nevi haritalar, planlar, projeler, krokiler, resimler, coğrafya ve topoğrafyaya ait maket ve benzerleri, her çeşit mimarlık ve şehircilik tasarım ve projeleri, mimari maketler, endüstri, çevre ve sahne tasarım ve projeleri. d. Arayüzüne temel oluşturan düşünce ve ilkeleri de içine almak üzere, bir bilgisayar programının herhangi bir ögesine temel oluşturan düşünce ve ilkeler eser sayılmazlar.” biçiminde ifade edilmiştir.

İlim ve Edebiyat Eserleri içine giren eserlerin tek tek tanımlanması yoluna gidilmesi tezin kapsamını aşacağından kısaca bu maddeyi tanımlama yoluna gidilecektir. İlim ve Edebiyat Eserleri ile, hangi şekilde ifade ediliyor olursa olsun dil ile ifade edilen ve eser sahibinin hususiyetini taşıyan eserler ilim ve edebiyat eserleri kapsamında koruma altına alınmıştır. Bu kanun kapsamında; *dil ve yazı ile ifade olunan eserler, bilgisayar programları, program sonucunu doğurması şartıyla hazırlık tasarımları, sözsüz sahne eserleri, bedii vasfı bulunmayan her nevi teknik ve ilmi mahiyette olan eserler* FSEK kapsamında koruma altına alınmıştır. Bedii, TDK’da “*Güzellik ölçülerine uyan, gözü gönlü okşayan, beğenilen*” olarak tanımlanmıştır.⁷⁸ Bedii vasfı bulunmayan her nevi teknik ve ilmi mahiyette fotoğraf eserleriyle, her nevi haritalar, planlar, projeler, krokiler, resimler, coğrafya ve topoğrafyaya ait maket ve benzerleri, her çeşit mimarlık ve şehircilik tasarım ve projeleri, mimari maketler, endüstri, çevre ve sahne tasarım ve projeleri ilim ve edebiyat eseri olarak korunacaktır. Bedii vasfa haiz ise güzel sanat eseri olarak korunabilirler.⁷⁹

1.5.2. Musiki Eserleri

Musiki eserleri, FSEK 3. maddede, “*Musiki eserleri, her nevi sözlü ve sözsüz bestelerdir*” diye ifade edilmiştir. TDK müziği, “*Birtakım duygu ve düşünceleri belli kurallar*

⁷⁷ Nal, Suluk vd., s. 47.

⁷⁸ http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5c65d0e6145b10.37077280 (Son Erişim Tarihi: 14.02.2019)

⁷⁹ Tekinalp, s. 108.

çerçevesinde uyumlu seslerle anlatma sanatı, musiki” olarak tanımlamıştır.⁸⁰ Eser sahibi tarafından yaratılmış olan bir eser, müzik eserleri şartlarını taşıması ile birlikte eser olarak kabul edilecek ve FSEK 3. Madde kapsamında müzik eseri olarak korunabilecektir. Maddede her nevi sözlü ya da sözsüz denildiği için, sadece nota ile ifade edilen bir beste (Senfonik bir eser gibi), ya da içeriğinde beste yanında sözler de barındırıyorsa hem beste hem de güfte müzik eseri olarak korunabilecektir. Eser sahibinin hususiyetini taşıyan ve müzik formunda olan şarkı, senfonik eser, bale ya da opera için bestelenmiş bir eser müzik eseri olarak korunabilecektir.⁸¹ Arslanlı, 3.madde hükmüne göre her nevi bestenin “sözlü veya sözsüz, en basitinden en mürekkebine kadar, sahibinin hususiyetini taşımak kaydıyla” korunacağını ifade etmektedir.⁸²

Öztrak da, müzik eserlerinin içine “senfoniler, operalar, operetler, şarkılar, türküler, marşlar, ilahiler gibi birçok müzik formunun müzik eserleri grubu içinde olduğunu ifade etmiştir. Bunların musiki eseri sayılabilmeleri için, sahiplerinin özelliğini taşımaları şarttır. Sahiplerinin özelliklerini taşımadıkları takdirde Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu’na göre eser olarak korunmaları mümkün değildir.” biçiminde FSEK kapsamında musiki eserlerinin koruma şartlarını özetlemiştir.⁸³

1.5.3. Güzel Sanat Eserleri

Güzel sanatlar terimi, sanat içinde güzellik ve zevkle ilgilenen alanı için kullanılan bir terimdir. Bu terim ilk defa Fransızca olarak “beaux arts” olarak kullanılmıştır. Bunu sebebi ise resim ve heykel gibi sanat dallarını daha çok zanaat diyebileceğimiz tekstil, seramik gibi alanlardan ayırmak içindir.⁸⁴ Güzel sanatların içinde mimari, müzik, heykel, edebiyat, tiyatro, resim gibi sanat dalları sayılabilir. Sinema da bu sanat dallarının arasına çok sonraları katılmış ve yedinci sanat olarak adlandırılmıştır. Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu’nun 4. Maddesinde de Güzel Sanat Eserleri başlığı altında kabul edilebilecek eserler sayılmıştır. İşbu kanuna göre,

⁸⁰http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5c65d1fcdf3263.58658099 (Son Erişim Tarihi: 14.02.2019)

⁸¹ Güneş, s.74.

⁸² Arslanlı s.21.

⁸³ İlhan Öztrak- Fikir ve Sanat Eserleri Üzerindeki Haklar, Ankara: Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları,1971 s.23.

⁸⁴ Güzel Sanatlar,www.wikipedia.org/wiki/Güzel_sanatlar (Son Erişim Tarihi: 16.02.2019)

“Güzel Sanat Eserleri estetik değere sahip olan;

1. Yağlı ve suluboya tablolar; her türlü resimler, desenler, pasteller, gravürler, güzel yazılar ve tezhipler, kazıma, oyma, kakma veya benzeri usullerle maden, taş, ağaç veya diğer maddelerle çizilen veya tespit edilen eserler, kaligrafi, serigrafi,

2. Heykeller, kabartmalar ve oymalar,

3. Mimarlık eserleri,

4. El işleri ve küçük sanat eserleri, minyatürler ve süsleme sanatı ürünleri ile tekstil, moda tasarımları, 5. Fotoğrafik eserler ve slaytlar,

6. Grafik eserler,

7. Karikatür eserleri,

8. Her türlü tiplerdir. Krokiler, resimler, maketler, tasarımlar ve benzeri eserlerin endüstriyel model ve resim olarak kullanılması, düşünce ve sanat eserleri olmak sınıflarını etkilemez.”

Kanunda bahsedilen sayma sistemi güzel sanat eserlerini sıralamış değildir. Alt tür olarak burada sayılmayan eserler de bu kanun kapsamında sayılabilir.⁸⁵ Bu fikri ürünlerin güzel sanat eseri olarak korunabilmeleri için daha önce belirtildiği üzere hem sahibinin özelliğini taşımaları hem de bedii niteliğe sahip olmaları şarttır.⁸⁶

1.5.4. Sinema Eserleri

Sinema sanatı için birçok kişi tarafından birçok tanım yapılmıştır. Sinemanın tanımı, bu sanatın niteliği, önemi gibi hususlar için onlarca cümle yazabilmek mümkündür. Ancak sinemayı elden geldiğince sade bir şekilde tanımlamaya çalışacağız. Sinema sözcüğü esas olarak Lumiere Kardeşlerin buluşu olan cinematography’nin adından ortaya çıktığı hatırlanabilir. Yunanca’da kinema, atos = yani hareket ile graphein= yazmak” sözcüklerinden sinematograf meydana gelmiştir.⁸⁷ Sinemanın tanımı için TDK’ya bakıldığında sinema: “Herhangi bir hareketi düzenli aralıklarla parçalara bölerek bunların resimlerini belirleme ve sonra bunları gösterici yardımıyla karanlık bir yerde, bir ekran veya perde üzerinde yansıtarak hareketi yeniden oluşturma işi”, “Film göstermeye yarayan özel bir makineyle görüntülerin beyaz perdeye yansıtıldığı salon veya yapı”, “Güzel sanatların dalı olarak yansıtılmaya uygun olan filmleri

⁸⁵ Güneş, s. 75.

⁸⁶ Öztrak, s.25.

⁸⁷ Nijat Özön, Sinema Sanatına Giriş, Birinci Basım, İstanbul:Agora Kitaplığı, Mayıs 2008 s. 3.

gerçekleştirme ve yaratma sanatı, beyaz perde, yedinci sanat”⁸⁸ şeklinde ifade etmiştir. Dikkat edileceği üzere TDK, sinema sanatını, sinemanın hem içeriğine hem de filmin gösterileceği mekâna ilişkin tanımlama yapmıştır.

23/01/1986 tarihinde kabul edilerek yürürlüğe giren ve 4/07/2004 yılında kaldırılan⁸⁹ 3257 sayılı Sinema, Video ve Müzik Eserleri Kanunu’nda da sinemaya ilişkin tanım yapılmıştır. Tanımlar başlıklı 3. Maddesinde sinema filmi şu şekilde tanımlanmıştır:

“Sinema sanatına özgü dil ve yöntemler ile meydana getirilen belgesel, kurgu, animasyon ve benzeri türlerde; konulu veya konusuz, uzun veya kısa metrajlı, tespit edildiği materyale bakılmaksızın elektronik, mekanik veya benzeri araçlarla gösterilebilen, sesli veya sessiz, birbiriyle ilişkili hareketli görüntüler dizisinden ibaret filmleri”

şeklinde tanımlama yoluna gitmiştir. Bu tanımlamada da hem içeriği hem de biçimi hakkında tanımlama yapılmıştır.

Yürürlükte olan Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu da sinema eserlerini ayrı bir başlık altında ele alarak tanımlamıştır. FSEK’in 5. Maddesinde sinema eserleri tanımlanmıştır. Buna göre,

“Sinema eserleri, her nevi bedii, ilmi, öğretici veya teknik mahiyette olan veya günlük olayları tespit eden filmler veya sinema filmleri gibi, tespit edildiği materyale bakılmaksızın, elektronik veya mekanik veya benzeri araçlarla gösterilebilen, sesli veya sessiz, birbiriyle ilişkili hareketli görüntüler dizisidir”.

Diyerek koruma altına almak istediği sinema eserine ilişkin bir tanım yapma yoluna gitmiştir.

Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu’nda 5. Maddede tanımlanan sinema eserleri kavramını 2001 öncesi ve 2001 sonrası olarak ele almamız gerekmektedir. 2001 öncesi düzenlemeye baktığımız zaman sinema eserlerine ilişkin olarak kanunda şu tanımlamayı görmekteyiz. Bu göre;

“1. Sinema Filmleri, 2. Öğretici veya teknik mahiyette olan veya günlük olayları tespit eden filmler, 3. Her nevi ilmi, teknik veya bedii mahiyette projeksiyon diaporitfleri

Yukarıda zikredilen eserler film ve camdan başka bir madde üzerinde tespit edilmiş olsa da projeksiyonla gösterildiği takdirde sinema eserleri grubuna girer.

⁸⁸http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5a82400d8adb24.15591304 (Son Erişim Tarihi: 13.02.2018)

⁸⁹ 5224 Sayılı Kanun, <http://www.mesam.org.tr/5224-sayili-kanun> (Son Erişim Tarihi: 16.02.2019)

Sırf beste, nutuk, konferans vesaireyi nakle yarayan filmler sinema eseri sayılmaz.”

Fikir Sanat Eserleri Kanunu’nun 5. Maddesi’nin 2001 öncesi maddesine ilişkin olarak doktrinde eleştirilerde bulunulmaktaydı. Zira 5. Maddesi’nin 2. Fıkrasında yer alan film ya da cam üzerine tespit edilebilme şartı teknolojik gelişmelerin önünü kesen ve yeniliklere açık olması gereken kanunun ruhuna aykırılık teşkil ediyordu. Yapılacak kaydın bu şekilde daraltılması değişik kayıt tekniklerinin saf dışı bırakılma ihtimalini gündeme getiriyordu. Günümüzde çok kullanılan ve eser sahiplerini de büyük kolaylık sağlayan dijital kayıtların kanunun bu şekliyle kanunun koruması dışında kalma tehlikesi bulunmakta idi.⁹⁰ Bunun yanında projeksiyonla gösterilmesi mümkün olan hareketsiz bir fotoğrafın dahi projeksiyonla gösterilmesi halinde sinema eseri olarak tanınması ihtimali vardır. Bu sebeple hem Arslanlı hem de Öztrak bu maddeyi eleştirmiştir. Öztrak ve Arslanlı sadece sinema tekniği ile elde edilmiş olan sinema eserlerinin, bu grupta mütalaa edilmesini, bunun dışında kalan projeksiyon diaporitlerini de fotoğraf eseri olarak korunmasının daha doğru olduğunu düşünmektedir.⁹¹ Doktrinde de tartışma konusu olan ve 2001’de değiştirilerek günümüzdeki halini alan sinema eserinin, bu kapsamda korunması için hangi şartlar gereklidir? Birçok defa tekrarlandığı üzere, sinema eseri, diğer eser türlerinde de olduğu gibi eser sahibinin hususiyetini (özellikliğini) taşımalıdır. İkinci özellik ise, sinema sanatının kendine özgü teknik kurallarıyla, filmin konusu ve niteliğine göre belirlenir.⁹²

Bir sinema eserinin meydana gelmesi birçok unsurun bir araya gelmesi gerekmektedir. Tosun, bir sinema eserinin meydana gelmesi için gerekli olan unsurları ikiye ayırmıştır. Bunlar Yapısal ve Teknik Unsurlardır. Tosun, Yapısal Unsurlar olarak, Senaryo ve Diyalog, Yönetim, Özgün Müzik, Oyuncular, Yapım ve Teknik Unsurlar olarak da eserin kaydedilmesini sağlayan kamera ve animasyon tekniğini saymıştır.⁹³ Sinemanın biçimi ile ilgili olsa da bir filmin kamera açıları, kurgusu, kesintisiz olması, çekim teknikleri,

⁹⁰ Tosun, s. 45.

⁹¹ Arslanlı, s.27.-28., Öztrak, s.29.

⁹² Şafak N. Erel, Türk Fikir ve Sanat Hukuku, Yenilenmiş İkinci Bası, Ankara: İmaj Yayıncılık, Mart 1998 S. 51.

⁹³ Tosun, s. 16.-25.

kompozisyonu da bir sinema filminin dilini oluşturan önemli öğelerdir.⁹⁴ Bir filmin meydana gelmesi için şu aşamalardan geçmesi gerekir:

1. *“Senaryo yazımı ve para bulma aşaması: Bir filmin düşüncesi gelişir ve bir senaryo yazılır. Sinemacılar proje için finansal destek sağlarlar.*
2. *Film için hazırlık aşaması: Senaryo az ya da çok tamamlandığında ve en azından biraz para bulunduğu, sinemacılar fiziksel yapımı planlarlar.*
3. *Çekim aşaması: Sinemacılar filmin görüntülerini ve seslerini yaratırlar.*
4. *Çekim Sonrası Aşama: Görüntüler ve sesler son biçimlerinde bir araya getirilirler. Bu süreç görüntü ve sesi kurgulamayı, özel efektleri eklemeyi, müzik ya da ekstra diyalogu araya sokmayı ve isimleri eklemeyi içerir.”*⁹⁵

Yukarıda özet olarak anlatıldığı üzere; sinema filminin senaryosunun yazımından, seyirciye sunulması sürecine kadar birçok aşamadan geçtiği görülmektedir. Sinema filmi ilk başta senaristin yaratım dünyasında gelişir. Bu yaratım süreci somutlaşarak kâğıda dökülür. Sinema sanatının ekonomik anlamda maddi desteğe ihtiyacı olması nedeniyle finansal destek aranmaya başlanır. Bu süreç de tamamlandıktan sonra film için hazırlıklar başlar. Çekim aşamasına geçilir. Çekimler de tamamlandıktan sonra çekim aşaması sonrası kurgu, ses, müzik gibi işlemler de tamamlandıktan sonra film izlenmeye hazır hale gelmektedir.

1.6. Sinema Filminin Unsurları

1.6.1. Senaryo ve Diyalog

Bir film ilk önce senaryo sahibinin zihnindeki fikirlerden meydana gelir. Bu fikirler kâğıda dökülmeye başladıkça geliştirilir ve filmin hikayesinin, karakterlerinin yer aldığı kâğıt üstünde bir metne dönüşür. Tabii bu da bir filmin oluşumu için yetersizdir. Zira senaryo da birçok evreden geçtikten sonra çekim aşamasına gelmektedir. Senaryo fikirlerin bir araya gelmesinden sonra filmin öyküsünün kısaca anlatıldığı bir sinopsis vardır. Bu sinopsis daha sonra geliştirilir ve bir geliştirim senaryosu (treatment-treatment) elde edilir. Daha sonrasında ise senaryo tamamlanır ve bu tamamlanmış hali çekim senaryosunu içerir.⁹⁶ Filmin kâğıt üzerinde bitmesi noktasında senaryo filmin en önemli kısımlarından birini oluşturmaktadır.

⁹⁴ Joseph V. Mascelli, Sinemanın 5 Temel Öğesi, Hakan Gür (Çev.) 2.Baskı, Ankara:İmge Kitabevi, Nisan 2007

⁹⁵ David Bordwell&Kristin Thompson, Film Sanatı Ertan Yılmaz&Emrah Suat Onat (Çev.) Birinci Baskı, Ankara: De ki, Ocak 2009, s. 15.

⁹⁶ Bordwell&Thompson, s. 16.

1.6.2. Yönetim

Bir filmin meydana gelmesinde en önemli rolü üstlenen ve bir bakıma sinema filminin esas yaratıcısı olan kişi filmin yönetmenidir. Film türlerine göre değişmekle birlikte yönetmen, filmi ve filmi meydana getiren tüm unsurları bir araya getiren kişidir. Yönetmen, sinema sanatı içerisinde göstermek istediği bir konuyu meydana getirme amacıyla çekime başlar. Filmin dramatik yapısını oluşturur. Kompozisyonunu buna göre kurar. Kamerayı en uygun noktaya yerleştirir. Oyuncu yönetimini en iyi şekilde sağlamaya çalışır. Çekim sonrasında elde ettiği görüntüleri en iyi anlatımı sağlayacak şekilde bir araya getirir. Işığı, sesi, müziği, filmin rengini anlatmak istediği şeye göre düzenler.⁹⁷

1.6.3. Özgün Müzik

Sinemanın en önemli anlatım araçlarından biri de müzik olmuştur. Sinemanın daha ilk dönemlerinden itibaren özellik piyano filmlere eşlik etmiştir. İlk başta film ile müzik uyumuna dikkat edilmez iken daha sonrasında icra edilen müzik ile film arasındaki uyum sağlanmaya başlamıştır.⁹⁸ Sessiz sinema döneminden sonra sinemaya sesin girmesi ile birlikte de müzik bir filmin en önemli unsurlarından biri olmuştur. Birçok anaakım filmin müziği sinema eseri kadar tanınır hale gelmiştir. Örnek vermek gerekirse Steven Spielberg'in Schindler'in Listesi filminin tema müziği olan ve Itzhak Perlman tarafından bestelenen "Theme from Schindler's List", James Cameron'un "Titanik" filminin tema müziği olan ve Celine Dion'un seslendirdiği "My Heart Will Go on" adlı eser film kadar dikkat çekmiştir. Türk Sineması'nda da film kadar müzik de önemli olmuş; hatta birçok filmde müzik filmin önüne geçmiştir. Atıf Yılmaz'ın yönetmenliğini yaptığı "Selvi Boylum Al Yazmalım" filminin aynı ismi taşıyan ve Cahit Berkay'ın bestelediği enstrümantal eser ile Ertem Eğilmez'in yönetmenliğini yaptığı "Hababam Sınıfı'nın"

⁹⁷ Özön, Sinema Sanatına Giriş, s. 185-186.

⁹⁸ Pınar ALÇO, Sinema Ve Müzik; Kısa Bir Tarihsel Bakış, 2013, İdil Dergisi Cilt 2, Sayı 7, s.139
<http://www.idildergisi.com/makale/pdf/1357762306.pdf> (Son Erişim Tarihi: 02.04.2019)

tema müziği olan ve Melih Kibar'ın bestelediği enstrümantal eseri unutulmazlar arasındadır.

1.6.4. Oyuncular

Sinema eserinin bir başka unsuru da senaryo metnindeki karakterleri ya da tipleri somutlaştıran oyunculardır. Sinemanın ilk dönemlerinde Lumiere Kardeşler ile başlayan sinema filmlerinde ilk dönem oyuncularının tanınmayan kişilerden oluştuğunu görüyoruz. Sinemanın büyük bir kesime ulaşması ile birlikte oyuncular da önem kazanmaya başlamış; star sistemi meydana gelmiştir. İnsanlar bazen sadece filmin afişinde gördüğü oyuncu için sinema filmlerini izlemeyi tercih etmişlerdir. Sinema filminin başrolünde oyuncu olarak insan olabileceği gibi, Steven Spielberg'in "E.T." filminde olduğu gibi animasyon tekniği ile hazırlanmış kurgusal bir karakter ya da Kaan Müjdeci'nin "Sivas" filminde olduğu gibi bir hayvan da olabilir. Yönetmen hiçbir şekilde oyuncu tercih etmeyip; doğadan, seslerden ya da başka bir objeden faydalanarak filmi yapabilir.

1.6.5. Yapım

Bir sinema filminin kolektif olarak ortaya çıkarılması, yapım öncesinde, yapım da ve yapım sonrasında birçok kişiye ihtiyacın olması gibi hususlar göz önüne alındığında Sinema sanatının ekonomik anlamda finanse edilmesi gerekmektedir. Bu anlamda bu işi o filmin yapımcısı yerine getirmektedir. Nuri Bilge Ceylan'ın birçok filminin yapımcılığını üstlenen Zeynep Özbatur, yapımcının para sağlayan kişi olmadığını, bu parayı bulan kişi olduğunu, yapımcının maddi anlamda kaynağı yatırımcıdan sağladığını, yapımcının filmin yaratıcısı ile birlikte filmin başından itibaren iş bölümünü organize eden ve filme yatırım yapacak olan kişileri ikna eden kişi olduğunu ifade etmektedir.⁹⁹ Türk Sinemasında ise genellikle senaryo yazıldıktan sonra bir yapımcı bulunmakta; yapımcı senaryo beğenirse senaristten haklarını alarak projeye başlamaktadır.

"Film Sanatı" kitabında yapımcının görevi şu şekilde özetlenmektedir:

"Yapımcı senaryo yazımı süreci boyunca projeyi besler, finansal destek sağlar ve filmde çalışacak personelin kiralanmasını düzenler. Çekim ve çekim sonrası aşama boyunca

⁹⁹ "Zeynep Özbatur Röportajı", <http://www.beyazperde.com/dosyalar/sinema/dosya-50071/?page=2&tab=0> (Son Erişim Tarihi: 19.02.2019)

yapımcı genellikle yazar ya da yönetmen ile filmi finanse eden şirket arasındaki ilişkileri sürdürür. Film tamamlandıktan sonra yapımcı çoğunlukla filmin dağıtımını, tanıtımını ve pazarlanmasını düzenleme ve prodüksiyona yatırılan paranın dönüşünü denetleme işini yapar."¹⁰⁰

1.6.6. Teknik Unsurlar

Bir filmin çekim aşaması ve çekim sonrasında birçok farklı teknolojisi bulunduran unsur kullanılmaktadır. Çekim sırasında kamera, kamera açılarını ayarlamak için farklı objektifler, kurgu aşamasında bilgisayar programı, gösterim sırasında 3D ya da 2D olmasına göre değişen sinema salonları kullanılabilir. Sinema filmi oluşturulurken kamera kullanımı, ışık ve sesin kullanılması ve filmin kurgusudur.¹⁰¹

1.7. FSEK'e göre Eser Sahipliği

Bu aşamaya kadar Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'na göre, bir şahıs tarafından meydana getirilmiş olan şeyin hangi şartlarda eser olarak kabul edileceğini görmüş bulunmaktayız. Özetlersek; Bir şeyin eser olarak kabul edilmesi için sahibinin hususiyetini taşıması, FSEK 1/B'de sayılan eser gruplarından birine dahil olması ve eserin somutlaştırılarak doğrudan doğruya objektif olarak algılanabilmesi gerekmektedir.¹⁰² Bir eserin bu şartlara haiz olması halinde FSEK tarafından korunması mümkün olabilecektir. FSEK Madde 8'de eser sahipliğinin tanımı yapılmıştır. Buna göre ilk önce eser sahibinin tanımı yapılacak, sinema eserlerinde eser sahiplerine ilişkin bilgi verilecek ve sinema eserinin FSEK kapsamında koruma sağlayabilmesi hangi şartlara haiz olması gerektiği irdelenecektir. FSEK madde 8/1'de genel olarak eser sahibi tarif edilmiştir. Buna göre eser sahibi, "Bir eserin sahibi, onu meydana getirendir." biçiminde genel bir tanımlama yapılmıştır. Eser sahibi gerçek kişi olmalıdır. Tüzel kişiler eser sahibi olamaz ancak bir eserin mali haklarını kullanabilirler. Eserin meydana getirilmesinde birden fazla kişinin katkısı olabilir. Bu durumda eser sahibi de birden fazla kişi olacaktır. FSEK madde 9'da eser sahibinin birden fazla olması halinde, eseri kısımları ayırmamız mümkün ise eser sahiplerinin vücuda getirdikleri kısmın sahibi olacaklarını ifade etmiştir. FSEK 10. Maddede ise eğer eseri birden fazla kişi meydana getirdi ise ve parçalara ayrılması imkânsız ise eseri meydana getirenlerin birlikte eser sahibi olacaklarını ifade etmiştir.

¹⁰⁰ Bordwell& Thompson, s.15.

¹⁰¹ Tosun, s.25.

¹⁰² Nal,Suluk vd., s. 46.

FSEK 11. Maddede ise eser sahipliğine ilişkin olarak karinelere ilişkin hükümler getirilmiştir. Buna göre eğer bir eser yayımlandıktan sonra eser üzerinde adını tanınmış müstear adını kullanmış ise aksi sabit olana kadar eser sahibidir. Eğer 11. Maddeye göre eser sahibi belli değilse FSEK 12. Maddeye göre eseri yayımlayan ya da çoğaltan eser sahibine ait hak ve yetkileri kendi namına kullanabilecektir.

1.7.1. Sinema Eserlerinde Eser Sahibi

Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'na göre meydana getirilmiş olan sinema eserinin sahibine ilişkin olarak tanımlama aynı kanunun 8/3. Maddesinde yapılmıştır. Buna göre, “*Sinema eserlerinde; yönetmen, özgün müzik bestecisi, senaryo yazarı ve diyalog yazarı, eserin birlikte sahibidirler. Canlandırma tekniğiyle yapılmış sinema eserlerinde, animatör de eserin birlikte sahipleri arasındadır.*” Bir sinema eserinde eserin yaratımında katkıda bulunan yönetmen, özgün müzik bestecisi, senaryo yazarı ve diyalog yazarının birlikte eser sahibi olduğu ifade edilmiştir. Ayrıca canlandırma tekniği ile yapıldıysa animatörün de sinema eserinin birlikte sahipleri arasında sayılacağı ifade edilmiştir. Eren, sinema eserlerinde birlikte eser sahipliğinin iştirak ve müşterek eser sahipliğinden oluşan sui generis yapıda bir birliktelik olduğunu ifade etmiştir. Zira sinema eserine katkıda bulunanların katkıları müstakil, müşterek ya da iştirak halinde eser sahipliğine yol açabileceğini ifade etmiştir.¹⁰³ Günümüzde sinema eserleri sinemadan gösterilmesinin ardından film müzikleri ayrı bir albüm halinde çıkabilmektedir.¹⁰⁴ Cem Yılmaz'ın senaryosunu yazdığı filmlerin senaryo metinlerini kitap olarak çıkarması gibi bir filmin senaryosu kitap olarak da yayınlanabilmektedir.¹⁰⁵ Tosun ise sinema filmini oluşturan unsurların ayrılmaz bir parça olduğunu, bunları oluşturanların arasında elbirliği halinde eser sahipliğini hak kazanmış olduğunu ifade etmektedir. Tosun, bir özgün müziğin ayrı bir albüm ile yayınlanması ya da bir senaryo eserinin yayınlanmasının bu duruma

¹⁰³ Erel, s.78.

¹⁰⁴ Inglourious Basterds [Soundtrack], <https://www.dr.com.tr/Muzik/Inglourious-Basterds--SOUNDTRACK-/Yabanci-Albumler/Soundtracks/Soundtrack/urunno=0000000307932> (Son Erişim Tarihi: 19.02.2019)

¹⁰⁵ G.O.R.A, <https://www.dr.com.tr/Kitap/GORA/Sanat-Tasarim/Senaryo/urunno=0001730210001> (Son Erişim Tarihi: 11.03.2019)

aykırılık teşkil etmeyeceğini, bu unsurların ayrı değerlendirilse dahi filmin ayrılmaz parçalarını oluşturduklarını ifade etmiştir.¹⁰⁶

Yukarıda eser sayılmanın şartlarında izah edildiği üzere bir şeyin eser olarak kabul edilebilmesi için şekli, sübjektif ve objektif şartlar bulunmaktadır.¹⁰⁷ Bir sinema eserinin eser olarak kabul edilmesi için FSEK madde 5'te ifadesini bulan Sinema Eserleri tanımına uygun olarak meydana getirilmeli, sayılan (*yönetmen, özgün müzik bestecisi, senaryo yazarı ve diyalog yazarı ya da animatör*) eser sahiplerinin hususiyetini taşıması ve somutlaştırılması gerekmektedir. Bir eserin meydana gelmesi ile birlikte telif koruması da devreye girmiş olacaktır. Bu korumanın sağlanması için eser sahibinin eser sahibinin tescil, beyan gibi yollara başvurmasına gerek yoktur.¹⁰⁸ Bir yaratımın sinema eseri olarak kabul edilmesi ile birlikte eser sahibi Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'nda ifade edilen manevi ve mali haklarını kullanımına haiz olacaktır.

1.7.2. Sinema Eser Sahipliğinden Doğan Haklar

Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'nda eser sahibine ilişkin mali ve manevi hakların bu kanun kapsamında korunacağı ifade edilmiştir. FSEK 13/1. Maddede, "*Fikir ve sanat eserleri üzerinde sahiplerinin mali ve manevi menfaatleri bu kanun dairesinde himaye görür.*" denilmektedir. Yani Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'na göre tanımlanmış eserler üzerinde, eser sahibinin manevi ve mali hakları bulunmaktadır. Manevi Haklar, Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'nun 14. Maddesinden itibaren sayılmaktadır. Buna göre FSEK 14. Maddede *Umuma Arz Salahiyeti*, 15. Maddede *Adın belirtilmesi salahiyeti*, 16. Maddede *Eserde değişiklik yapılmasını menetmek*, ve 17. Maddede ifade edilen *eser sahibinin aslın maliki ve zilyedinden eserin aslından geçici bir süre ile yararlanmayı talep etme hakkı* vardır. Mali Haklar ise FSEK 20.Maddesinde genel olarak tanımlanmış; 21. Maddeden itibaren de sayılmaya başlanmıştır. Buna göre FSEK 21. Maddede ifade edilen *İşleme hakkı*, 22.Maddede ifade edilen *Çoğaltma hakkı*, 23. Maddede ifade edilen *Yayma hakkı*, 24.Maddede ifade edilen *Temsil hakkı*, 25. Maddede ifade edilen *İşaret, ses ve/veya görüntü nakline yarayan araçlarla umuma iletim hakkıdır*.

¹⁰⁶ Tosun, S.312-315.

¹⁰⁷ Nal,Suluk vd., s. 42.

¹⁰⁸ Nal,Suluk vd., s. 42-43.

1.7.2.1.Sinema Eseri Sahibinin Manevi Hakları

Manevi Haklar, izah edildiği üzere FSEK 14. Maddeden itibaren sayılmaya başlanmaktadır. Tekinalp, “*manevi hakların herkese karşı ileri sürülebilecek ve uygulanabilecek mutlak ve inhisari yetkileri olması*” olarak tanımlamıştır.¹⁰⁹ Manevi haklar devredilemeyen haklardır. Eser sahibi bu haktan hiçbir şekilde feragat edemez ve manevi haklar hukuki işlemlere (devredilme gibi) konu olamaz.¹¹⁰ Sinema eserleri de, FSEK kapsamında olduğu için eser sahibi manevi haklarını, ihlal edenlere karşı ileri sürebilecektir. Manevi Haklar, *Umuma Arz Hakkı, Adın belirtilmesi Hakkı, Eserde değişiklik yapılmasını Önleme Hakkı, Eserin Aslına Ulaşma Hakkı* olmak üzere 4 başlıkta incelenebilir.

a. Umuma Arz Hakkı

Umuma Arz Hakkına ilişkin tanımlama FSEK 14. Maddede yapılmıştır. Buna göre, “*Bir eserin umuma arzedilip edilmemesini, yayımlanma zamanını ve tarzını munhasıran eser sahibi tayin eder.*” (FSEK md.14/1) biçiminde ifade edilmiştir. Bu maddeye göre bir eserin umuma yayınlanıp yayınlanmayacağını, eser yayınlanacak ise yayınlanma zamanını ve bu yayınlanma tarzını belirleyecek olan kişinin eser sahibi olduğu ifade edilmiştir. 14/2’de ise bir eserin alenileşme hakkının eser sahibine ait olduğu ifade edilmiştir. Buna göre, “*Bütünü veya esaslı bir kısmı alenileşmemiş olan, yahut ana hatları her hangi bir suretle henüz umuma tanıtılmıyan bir eserin muhtevası hakkında ancak o eserin sahibi malumat verebilir.*” Buna göre bir eserin muhtevası hakkındaki malumatı ancak ve ancak eser sahibinin verebileceği ifade edilmiştir. 14/3’te ise eser sahibine ait olan vazgeçilemez ve devredilemez haktan bahsetmektedir. Buna göre, “*Eserin umuma arzedilmesi veya yayımlanma tarzı, sahibinin şeref ve itibarını zedeleyecek mahiyette ise eser sahibi, başkasına yazılı izin vermiş olsa bile eserin gerek aslının gerek işlenmiş şeklinin umuma tanıtılmasını veya yayımlanmasını menedebilir. Menetme yetkisinden sözleşme ile vazgeçmek hükümsüzdür. Diğer tarafın tazminat hakkı saklıdır.*” Eserin umuma arz edilmesi veya yayınlanma tarzı, eser sahibinin şeref ve itibarını zedeleyecek mahiyette ise eser sahibi bu hakkını devretmiş olsa dahi eserin umuma arz edilmesini ya

¹⁰⁹ Tekinalp, s. 140.

¹¹⁰ Nal,Suluk vd., s. 85.

da yayınlanmasını menedebilir. Bu hakkın sözleşmeyle dahi devredilemeyeceği işbu hüküm ile ifade edilmiştir. Umuma Arz Hakkı ile ülkemizde yakın zamanda yaşanan en önemli gelişme ise Yılmaz Erdoğan'ın "Organize İşler" filminin devam filmi olan "Organize İşler 2 Sazan Sarmalı" filmi ile ilgili olarak yaşanmıştır. Yılmaz Erdoğan'ın filmi sinemalarda vizyonda iken Netflix'te gösterilmeye başlanması farklı tepkilere yol açmıştır. Oray Eğin, Habertürk'te yazdığı yazısında işin içinde sadece para olduğunu ifade etmiştir. Eğin, yazısından bir bölümde bu durumu şu şekilde ifade etmiştir:

"Birkaç hafta önce kopan tartışmanın tek boyutu film yapımcılarının biletten ne kadar pay alacağıydı. Dertleri sinema salonlarına daha fazla insanın gitmesi olmadı hiçbir zaman. Sadece salonların yaptıkları türlü promosyonlarla daha fazla insan çekmeye başladıklarını gördüler, halihazırda kazandıkları servetle yetinmedikleri için pastadan biraz daha pay almaya kalktılar.

Zincir sinema salonu işleten dev şirketleri savunacak halim yok, ama piyasanın gerçekleri de ortada. Dünyanın her yerinde sinema salonlarına gitme oranları düşüyor. Bilet fiyatları yükseliyor, Netflix gibi streaming servisleri ve fiyatları giderek ucuzlayan 4K televizyonlar, projektörler kolay bir alternatif sunuyor. Dahası, eskiden olduğu gibi filmin sinema salonundan iTunes gibi kiralama servislerine düşmesinin arasındaki süre de epey kısaldı. Birçok Hollywood filminin yapımcısı olan Amazon vizyona soktuktan bir ay sonra bile filmleri kendi platformunda gösteriyor.

Türkiye'de yaygın korsancılık da sinemaya gitme alışkanlığına darbe indirdi. 10 sene önce Nişantaşı'nın ortasında korsan film satılıyor, hatta korsancılar evlere DVD hizmeti veriyordu. Bu gidişe göz yumuldu. DVD belki tarihe karıştı ama Wikipedia'ya girilmeyen Türkiye'de her dizi veya filmi internet üzerinden kolaylıkla bulmak mümkün; önüne geçilemiyor. Türk izleyici VPN uzmanı oldu."¹¹¹

Eğin, yazısında sinema salonlarına olan talebin azaldığını, insanların streaming servisleri ya da 4K TV, projektör gibi araçlarla sinema filmlerini evinde izlediğini ifade etmiştir. Tezin üçüncü bölümünde de görüleceği üzere insanların sinema salonları dışındaki alternatiflere olan ilgisi artmıştır. Ancak her geçen yıl da sinema salonlarına giden izleyici sayısı artmaktadır.¹¹² Yıllara göre sinema salonlarına giden izleyici sayısının artması da sinema salonlarının hala çok önemli bir mecra olduğunu ortaya koymaktadır. Burada

¹¹¹Oray Eğin, "Patlamış Mısır, bölüm iki: Sazan Sarmalı",19.02.2019 <https://www.haberturk.com/yazarlar/oray-egin/2377519-patlamis-misir-bolum-iki-sazan-sarmali#> (Son Erişim Tarihi: 21.02.2019)

¹¹² <https://boxofficeturkiye.com/dagitimcilar/2005-2006-2007-2008-2009-2010-2011-2012-2013-2014-2015-2016-2017-2018> (Son erişim tarihi 07.04.2019), http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1086 (Son Erişim Tarihi 12.12.2018)

tartışılması gereken husus, yapımcıların ne kadar çok para istediğinden çok devletin kültür ve sanat politikaları yönünden ne kadar eksik kaldığının ortaya konulmasıdır. Sinema salonları ile yapımcılar arasından yaşanan tartışmalardan olayın medyaya yansımaları sonucunda haberdar olunmuş; devlet gereken adımlar tartışmaların ortaya çıkmasından sonra atılmaya başlanmıştır.¹¹³

Televizyon ve Sinema Film Yapımcıları Meslek Birliği Başkanı Birol Güven ise yaşanan gelişmeye ilişkin olarak şu açıklamayı yapmıştır:

“Televizyon ve Sinema Film Yapımcıları Meslek Birliği olarak bir filmi vizyondayken aynı anda dijital platformlarda da gösterime sokmanın sinema sektörümüze telafisi mümkün olmayan zararlar vereceğini düşünüyoruz.

Çok uzun bir süredir yeni sinema yasası için verdiğimiz mücadele öncelikle sinemamızın geleceği içindi. Bilet geliri olmayan, sinema işletmecilerinin ekonomik sıkıntı içinde olduğu bir sinema sektörünün ne geleceği olur ne de özgürlüğü.

15 Şubat 2019 tarihinde ortaya çıkan yeni durum tüm sektörümüzü olduğu gibi bizi de şaşkınlık içinde bırakmıştır. Tek söyleyebileceğimiz şudur ; bu Televizyon ve Sinema Film Yapımcıları Meslek Birliğinin ortak kararı değildir, BKM adli üyemizin kendi ticari kararıdır. Birliğimiz bu kararı yanlış bulmakta ve milli sinemamız için çok kötü bir gelişme olarak değerlendirmektedir.

TESİYAP olarak sinemanın herhangi bir bileşenini dışarıda bırakan hiçbir gelişmeyi onaylamıyor ve “film, sinema salonlarında izlenir “ felsefesiyle salon işletmecilerinin yanında olduğumuzu kamuoyuna duyururuz.”¹¹⁴

Televizyon ve Sinema Film Yapımcıları Meslek Birliği Başkanı Birol Güven yapmış olduğu açıklamada BKM’nin “Organize İşler Sazan Sarmalı” filmini daha vizyonda iken dijital platformlarda da gösterime sokulmasını eleştirmiştir. Ancak yukarıda da ifade edildiği üzere tarafların yaptığı açıklamalar genellikle sonuca yöneliktir. Yaşanan gelişmelerin nedenleri, tarafların bu sonuçtaki kusurları tartışılmamaktadır. Sinema filminin sinema salonlarında izlenmesi gerektiği, diğer mecralara uygun olmadığı hususu tartışılabilir. Fakat gelinen süreçte BKM bir anlamda yeni bir çıkış yolu aramak mecburiyetinde kalmıştır. Habertürk Gazetesi’nde Mehmet Çalışkan’ın haberine göre; yapımcılar ile sinema salonları arasındaki kriz çözülemediği için BKM bu yolu tercih

¹¹³ Sinema Kanunu' Resmi Gazete'de yayımlandı.

<https://www.gazeteduvar.com.tr/sinema/2019/01/30/sinema-kanunu-resmi-gazetede-yayimlandi/> (Son Erişim Tarihi: 29.04.2019)

¹¹⁴ Birol Güven, “Kamuoyuna Duyuru”, 16.02.2019 http://www.twitlonger.com/show/n_1sqddpb (Son Erişim Tarihi: 21.02.2019)

etmiş ve Netflix ile filmin dijital platformda gösterilmesi ile ilgili olarak anlaşma yoluna gidilmiştir.¹¹⁵

BKM (Beşiktaş Kültür Merkezi) ise yaptığı açıklamada;

“Sektörümüzde yaşanan bu krizde ve değişen dünya koşullarında sinemayı ayakta tutmak adına Netflix ile yaptığımız bu anlaşmanın Türk sinemasını daha iyi bir yere taşıyacağına eminiz. Organize İşler Sazan Sarmalı filmi Netflix üzerinden Türkiye dahil toplam 190 ülkede yayına açılacaktır.”¹¹⁶

İşin özünde ise burada verilmiş olan karar ne kadar eleştirilirse eleştirilsin sonuçta bu eser sahibinin tasarrufudur. Eser sahibi de tercihini bu yönde kullanmıştır. Kaldı ki “Organize İşler Sazan Sarmalı” filmi vizyona girmiş olduğu kısa sürede tatmin edici rakamlara ulaşmıştır. Vizyona girdiği iki hafta üç gün itibarıyla 2.938.694 seyirciye ulaşmıştır.¹¹⁷ Özellikle ana akım filmlerin AVM’lerin üst katlarında gösterilmeye devam etmesi ve Türk insanının AVM’lere olan yoğun talep göz önüne alındığında; sinemada var olan değişimlerin bir süre daha sinema salonlarını ve ana akım filmleri etkileyemeyeceği iddia edilebilir.

b. Adın belirtilmesi Hakkı

Bir eserde eser sahibinin adını belirtme ya da belirtmeme hakkı eser sahibine aittir. FSEK madde 15’te eser sahibine adın belirtilmesi hakkına ilişkin tanımlama yapılmıştır. **15/1’de**, “Eseri, sahibinin adı veya müstear adı ile yahut adsız olarak, umuma arzetme veya yayımlama hususunda karar vermek salahiyeti munhasıran eser sahibine aittir.” İfadesi vardır. Eser sahibi, meydana getirdiği esere ilişkin olarak istediği ad ile yayınlama ya da yayınlamama hakkı vardır. Örneğin Muhsin Ertuğrul’un 1933-1935 yılları arasında çekmiş olduğu 7 filmin senaryosu Nazım Hikmet’e aittir. Nazım Hikmet, tüm bu senaryolarda Mümtaz Osman müstear adını kullanmıştır.¹¹⁸

¹¹⁵ 'Organize İşler - Sazan Sarmalı' neden Netflix'te de var?, <https://www.haberturk.com/organize-isler-sazan-sarmali-neden-netflix-te-de-var-2375164> (Son Erişim Tarihi: 29.04.2019)

¹¹⁶ BKM, “Kamuoyuna Duyurulur” 17.02.2019

<https://www.facebook.com/bkmonline/photos/pcb.2087966094585427/2087965927918777/?type=3&theater> (Son Erişim Tarihi:21.02.2019)

¹¹⁷ <https://boxofficeturkiye.com/film/organize-isler-sazan-sarmali-2013932> (Son Erişim Tarihi: 21.02.2019)

¹¹⁸ Esen, s. 29.

c. Eserde Değişiklik Yapılmasını Önleme Hakkı

Eserde değişiklik yapılmasını önleme hakkı FSEK 16. Maddede tanımlanmıştır. Buna göre, “Eser sahibinin izni olmadıkça eserde veyahut eser sahibinin adında kısaltmalar, ekleme ve başka değiştirmeler yapılamaz.” Eser sahibi izin vermedikçe eser veya sahibinin adı değiştirilemez, kısaltılamaz, ekleme yapılamaz ve değiştirilemez. Eserde değişiklik yapılmasına ilişkin olarak tek hak sahibi eser sahibidir. Türkiye’de farklı gerekçelerle televizyonda yayınlanan filmlere kısıtlamalar gelebilmektedir. Örneğin TRT’de “Tosun Paşa” filminin bazı sahnelerinin kesilmesi¹¹⁹ gibi durumlar yaşanabilmektedir. En çok eleştirilen husus da yapımcıların filme müdahalesidir. Bazen bu müdahaleler bir senaristin düşünce dünyasında yarattığı filmi tamamen değiştirebilmektedir. Okul filminin senaristi Doğu Yücel bu durumu Boğaziçi Üniversitesi Mithat Alam Film Merkezi’nde şu şekilde anlatmaktadır:

“Bütçe sınırlamasından dolayı birçok şeyi atmak zorunda kaldık. Aslında ilk büyük değişiklik, kitabın üniversitede geçiyor olması, filmin ise lisede geçiyor olmasıydı. Bunu da, Durul ve Yağmur istedi, zaten Sinan Çetin’in haberi bile yoktu. Liseye aktarmak bütün uyarlamamızın şeklini değiştirdi. Çünkü kitap yanlış seçim yapan birinin kendi içindeki muhasebesini, tam o seçim aşamasının psikolojisini anlatıyordu. Liseye aktarınca ortaya çıkan en büyük değişiklik bu oldu. Bir de mekân lise olunca, film daha bir gençlik filmi oluyor. Onun dışında kurgudan sonra bir sürü müdahale geldi, filmin sonu komple değişti. O zaman çok mücadele ettik, gerçekten direndik değişiklikler olmasın diye. Hatta bir ara filmin vizyona girmesi bile tehlikeye düştü. Elimizden geleni yaptığımızı düşünüyorum. Ama şu an geçmişe baktığımda keşke daha da fazla dirensedim hatta belki de vizyona sokulmasaydı diye düşündüğüm de oluyor. Bir de tecrübesizlik var, ilk defa geliyorum, çok aykırı bir yapımcı tipi, dünyada bile büyük ihtimalle yoktur. Orası film şirketi olarak bambaşka bir yer. Durul ve Yağmur farklı tipler. Yani bütün o koşullar bir şekilde birbirini tetikleyerek buna yol açtı. Ama ben pişman değilim, sonuçtan memnunum. Film, sinema tarihimiz açısından önemli buluyorum.”¹²⁰

d. Eserin Aslına Ulaşma Hakkı

Fikir ve Sanat eserini somutlaşmış olduğu maddi bir varlık bulunmaktadır. Bir film DVD, CD ya da Bluray gibi somut bir ürünün üzerine kaydedilebilir. Ancak fikir ve sanat eserleri cisimleştiği maddi varlıktan ayrı bir hukuki varlığa sahiptirler. Bu nedenle maddi

¹¹⁹ Arınç: Oscar ödüllü Tosun Paşa'ya sansür çok yazık olmuş!, 07.11.2013, <https://t24.com.tr/haber/boylesine-oscar-odullu-bir-filmin-kesintiye-ugramasi-cok-yazik-olmus,243473> (Son Erişim Tarihi: 21.02.2019)

¹²⁰ Doğu Yücel: “İzleyicilerin hayatına ufak bir etki yapmayı seviyorum”, Mithat Alam Film Merkezi Söyleşi, Panel ve Sunum Yılığ 2007, s.236 http://www.mafm.boun.edu.tr/files/123_Dogu_Y%C3%BCcel.pdf (Son Erişim Tarihi: 21.02.2019)

mal ile onun üzerinde cisimleşmiş olan fikri haklar birbirinden bağımsız hakları ihtiva etmektedir.¹²¹ Eserin aslına ulaşma hakkı eserin cisimleştiği maddi ürünün eserin maliki ya da zilyedinden eser sahibinin geçici bir süre içinde yararlanmasını ya da talep etmesini sağlayan bir haktır.¹²² Eserin aslına ulaşma hakkına ilişkin hükümler FSEK madde 17’de ifade edilmiştir. Buna göre,

“Eser sahibi, gerekli durumlarda, aslın maliki ve zilyedinden, koruma şartlarını yerine getirmek kaydıyla, 4 üncü maddenin 1 inci ve 2 nci bentlerinde sayılan güzel sanat eserlerinin ve 2 nci maddenin 1 inci bendinde ve 3 üncü maddede sayılıp da yazarlarla bestecilerin el yazısıyla yazılmış eserlerinin asıllarından geçici bir süre için yararlanmayı talep etme hakkına sahiptir. Eser sahibinin bu hakkı, bu eserlerin ticaretini yapanlar tarafından eseri satın alan veya elde eden kişilere müzayede ve satış kataloğu veya ilgili belgeler ile açıklanır. Aslın maliki, eser sahibi ile yapmış olduğu sözleşme şartlarına göre eser üzerinde tasarruf edebilir. Ancak eseri bozamaz ve yok edemez ve eser sahibinin haklarına zarar veremez. Eserin tek ve özgün olması durumunda eser sahibi, kendisine ait tüm dönemleri kapsayan çalışma ve sergilerde kullanmak amacıyla, koruma şartlarını yerine getirerek iade edilmek üzere eseri isteyebilir.”

Kanun maddesi incelendiği zaman eser sahibi gerekli gördüğü durumlarda kanunda ifade edilen Güzel Sanat Eserleri başlıklı FSEK 4. Maddede ifade edilen güzel sanat eserlerinden 1. ve 2. Bentlerde ifade edilen sanat eserleri ile (Yağlı ve suluboya tablolar, Heykeller, kabartmalar ve oymalar) 3. Maddede ifade edilen musiki eserlerin el yazısı ile yazılmış asıllarından geçici bir süre için yararlanılmasını talep etme hakkına haiz olduğunu ifade etmiştir. Ayrıca eser sahibinin eserin korunması hakkına sahip olduğunu, ayrıca eser sahibinin eserin tek ve özgün olması durumunda kendisine ait çalışmaları kapsayan çalışmalarda ve sergilerde kullanmak amacıyla eseri talep edebileceği ifade edilmiştir. Sinema eserlerine ilişkin esere ulaşma hakkı bu kanun kapsamında ifade edilmemiştir. Ama özellikle teknolojinin daha az gelişmiş olduğu dönemlerde, siyasi baskıların yaşandığı dönemlerde filmlerin negatiflerinin kaybolduğu ya da saklanma suretiyle şu an nerede bulunduğu bilinmediği zamanlar olmuştur. Tosun, bu noktada FSEK md.17/1’e sinema eserlerinin de dahil edilmesini, özellikle henüz kopyalarının hazırlanmayıp sadece negatifinin bulunması halinde eser sahibinin negatifleri elinde bulunduran yapımcıya karşı bu maddeye dayanarak başvurabileceğini ifade etmiştir.¹²³ Örneğin, Mehmet Ali Birand, Can Dündar ve Bülent Çaplı’nın hazırladığı “Demirkırat” belgeselinde kısa bir bölümü yayınlanan ve 27 Mayıs Darbesi

¹²¹ Erel, s. 130.

¹²² Tekinalp, s. 150.

¹²³ Tosun, s. 328.

sonrası DP milletvekillerinin yargılandığı Yassıada yargılama sürecini gösteren kayıtlar vardır. Bu kayıtlar o dönemde filme alınarak “Düşükler Yassıada’da” adıyla sinema salonlarında yayınlanmıştır. Bu filmin negatifleri şans eseri bir çuvalın içinde bulunmuş ve “Demirkırat” belgeseline o şekilde dahil edilebilmiştir.¹²⁴ Agah Özgüç, Yılmaz Güney’in yazdığı yönettiği ya da oynadığı 111 kayıtlı filmin olduğunu ifade etmektedir. Ancak bu 111 kayıtlı filmin 83’ü şu an kayıp durumdadır. Bu filmlerin de bulunması durumunda hak sahiplerinin bu hükümle filmin aslına ulaşmasını talep edebilmesi mümkün hale gelecektir.¹²⁵

1.7.2.2.Sinema Eseri Sahibinin Mali Hakları

Sinema eseri sahibi, eserin meydana getirmesinin ardından sinema salonlarında, fiziki olarak (DVD,CD,Bluray) ya da dijital ortamda umuma arz ederek bu eserden gelir elde edebilmesi mümkündür. Eserden elde edilecek gelir ve faydalanma bakımından eser sahibinin mali hakları mevcuttur. Mali haklar Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu’nun 20. Maddesinde genel olarak tanımlanmıştır. Devam maddelerde ise mali haklar sayılmıştır. Buna Göre mali haklar; İşleme Hakkı(Madde 21), Çoğaltma Hakkı (Madde 22), Yayma Hakkı(Madde 23), Temsil Hakkı (Madde 24), edilen İşaret, ses ve/veya görüntü nakline yarayan araçlarla umuma iletim hakkıdır.(Madde 25)

Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu’nun 20. Maddesinde genel olarak mali hakları ifade etmiştir. 20/1’de “*Henüz alenileşmemiş bir eserden her ne şekil ve tarzda olursa olsun faydalanma hakkı münhasıran eser sahibine aittir. Alenileşmiş bir eserden eser sahibine münhasıran tanınan faydalanma hakkı, bu Kanunda mali hak olarak gösterilenlerden ibarettir.*” Alenileşmemiş bir eserden herhangi bir şekilde faydalanma hakkı münhasıran eser sahibine ait denilmektedir. Alenileşmiş bir eserden faydalanma hakkı ise sadece Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu’nda mali hak olarak gösterilen haklardan ibaret olduğunu ifade etmiştir. Yani eser alenileşmediği sürece eser sahibi eserden istediği şekilde

¹²⁴ Can Dündar, “Türkiye bu kadar acı çekerken belgeselciler olarak üstümüze düşeni yapmadığımız gibi bir vicdan azabı içindeyim.”, Mithat Alam Film Merkezi Söyleşi, Panel ve Sunum Yıllığı,2010 s. 323-324 http://www.mafm.boun.edu.tr/files/582_2010_Sinema_Soylesileri_Web_Can_Dundar.pdf (Son Erişim Tarihi: 23.02.2019)

¹²⁵ Nizam Eren, 100. yılda kayıp hazine bulunur mu?, 17.11.2013 <https://www.haberturk.com/yasam/haber/895210-100-yilda-kayip-hazine-bulunur-mu> (Son Erişim Tarihi: 23.02.2019)

faaydalanabilecektir. Eserin alenileşmesi ile beraber de bu eserden hukuk çerçevesinde faydalanmaya başlayacaktır¹²⁶ Alenileşmiş bir eserde de ise eser sahibine tanınan mali haklar sınırlayıcı (tahdidi) bir şekilde tanımlanmıştır. ¹²⁷

a. İşleme Hakkı

İşlemenin içeriği FSEK 21. Maddede tam anlamıyla açıklanmış değildir. FSEK'in tanımlar başlıklı 1/B maddesinin c bendinde ise İşlenme Eserler şu şekilde tanımlanmıştır: *“Diğer bir eserden istifade suretiyle vücuda getirilip de bu esere nispetle müstakil olmayan ve işleyenin hususiyetini taşıyan fikir ve sanat mahsullerini”* şeklinde ifade edilmiştir. FSEK 21. Maddesinde ise, *“Bir eserden, onu işlemek suretiyle faydalanma hakkı munhasıran eser sahibine aittir.”* denilmektedir. İşleme eser bir eserden istifade edilerek meydana getirilen ve bu esere nispetle ondan bağımsız olmayan eserdir. Yani asıl eserle o eserden istifade edilerek hazırlanan yeni eser arasında bir bağ bulunmaktadır.¹²⁸ Tanımlarda da ifade edildiği üzere eser işleyenin hususiyetini taşımalıdır. Yani işleme eserin de eser sahibinin özgünlüğünü yakalayan yaratıcı bir eser olması gerekmektedir. ¹²⁹ Sinema eserleri açısından bakıldığında hikâye, roman ya da şiir gibi birçok eser sinemaya uyarlanmaktadır. Ancak zaman zaman sinema eserleri başka eser türlerine ilham verebilmektedir. Stanley Kubrick'in yönetmenliğini yaptığı “2001: A Space Odyssey (2001 Uzay Yolu Macerası)” filmi, film olduktan sonra roman halinde de yayınlanmıştır. Aynı şekilde Arthur Hiller'in yönetmenliğini yaptığı “Love Story (Aşk Hikayesi)” filminin senaryosunu yazan Erich Segal de filmin promosyonu için aynı zamanda filmin romanını da yazmıştır. ¹³⁰

b. Çoğaltma Hakkı

Çoğaltma hakkı, en basit hali ile eserin aslının birden fazla hale gelecek şekilde kopyalanmasıdır. Çoğaltma Hakkı FSEK 22. Maddesinde tanımlanmıştır. Buna göre, *“Bir eserin aslını veya kopyalarını, herhangi bir şekil veya yöntemle, tamamen veya kısmen, doğrudan veya dolaylı, geçici veya sürekli olarak çoğaltma hakkı münhasıran*

¹²⁶ Güneş, s. 117.

¹²⁷ Öztrak, s.61.

¹²⁸ Nal,Suluk vd., s. 73.

¹²⁹ Nal,Suluk vd., s. 73.

¹³⁰ “Önce Senaryosu Sonra Romanı Yazılan Filmler”, 03.07.2016,<http://www.listefilm.com/once-senaryosu-sonra-romani-yazilan-filmler/> (Son Erişim Tarihi:23.02.2019)

eser sahibine aittir.” Kanuna göre bir eserin herhangi bir şekil veya yöntemle ya da çoğaltılacak eserin hangi kısmının nasıl çoğaltılacağı, çoğaltma yapılacak eserin hangi süre ile çoğaltılacağı gibi hususlarda hak sahibi eser sahibidir. Sinema eserlerine bakıldığında, sinema eserin sinema salonlarında gösterilmesi için kopyaları basılmakta ve salonlara gönderilmektedir. Sinema salonunun ardından bu eserlerin DVD, ya da Bluray gibi taşıyıcılar ile umuma arzı da çoğaltma teşkil etmektedir.

c. Yayma Hakkı

Yayma hakkı, FSEK 23. Maddede ifade edilmiştir. Bir eserin aslının ya da çoğaltılmış nüshalarının dağıtımına ilişkin hakkı ihtiva etmektedir. 23/1’e göre, *“Bir eserin aslını veya çoğaltılmış nüshalarını, kiralamak, ödünç vermek, satışa çıkarmak veya diğer yollarla dağıtmak hakkı münhasıran eser sahibine aittir.”* Günümüzde özellikle sinema eserlerinin en kolay yayma şekli olarak internet yoluyla yayma durumu söz konusudur. Tezin son bölümünde güncel örnekleri ile ayrıntılandırılacağı üzere, bir sinema filminin eser ya da hak sahibi, eserini internet üzerinden kiralama, satış ya da sadece abonelik ücreti ödeyerek izlemesine olanak sağlama gibi yollara başvurmaktadır. Fiziki olarak bir eserin, kullanıcıya ulaşmasından daha kolay ve ekonomik olan bu yöntem gün geçtikçe daha fazla tercih edilmeye başlanmıştır. Yalçın Tosun, sinema eserlerinin online olarak sunulması açısından sinema eserlerinin FSEK 23/1’e göre eser sahibinin eserini satışa çıkarması ya da kiralaması kapsamında değerlendirilemeyeceğini ifade etmiştir. Bunun nedeni olarak da FSEK 25’te ifade edilen umuma iletim hakkının anlamsız kalacağını, ayrıca FSEK 23/1’in eserin aslının ya da kopyalanmış nüshalarının yayılması halinde yani somutlaşmış olması halinde anlam ifade edeceğini belirtmiştir.¹³¹ Ben bu hususa katılmıyorum. Zira kanunda esere ilişkin bir hususun illa bir hak ile tanımlanmasının zorunlu olduğunu düşünmüyorum. Günümüzde aynı fiziki anlamda kiralama gibi internet ortamında filmler kiralanmakta ya da satışa sunulabilmektedir. Kiralama süresinin bitmesi ile birlikte kullanıcının o eserden yararlanma hakkı da bitmektedir. Bir filmin satın alınması halinde, istenildiği zaman izlenmesi mümkündür.

d. Temsil Hakkı

¹³¹ Tosun, s. 377.

Temsil hakkına ilişkin tanımlamayı FSEK 24. Maddede görebilmekteyiz. Buna göre,

“Bir eserden, (...) (1) doğrudan doğruya yahut işaret, ses veya resim nakline yarıyan aletlerle umumi mahallerde okumak, çalmak, oynamak ve göstermek gibi temsil suretiyle faydalanma hakkı munhasıran eser sahibine aittir. Temsilin umuma arzedilmek üzere vukubulduğu mahalden başka bir yere herhangi bir teknik vasıta ile nakli de eser sahibine aittir.”

Tosun, sinema eserleri üzerindeki temsil hakkının FSEK’teki umumi mahallerde ifadesinden yola çıkarak tanımlanabileceğini ifade etmektedir. Yani bir sinema eserinin bir salonda ya da mekânda gösterilmesi hakkını, eser sahibinin temsil hakkı olarak değerlendirebiliriz.¹³²

e. İşaret, Ses ve/veya Görüntü Nakline Yarayan Araçlarla Umuma İletim Hakkı

FSEK 25. Maddede düzenlenen maddenin 1. Fıkrası eserin çeşitli vasıtalarla gerçekleştirilecek olan yayın hakkını, 2. Fıkrası eserin aslı ya da çoğaltılmış nüshalarının telli veya telsiz araçlarla satışı veya diğer biçimlerde umuma dağıtılmasına veya sunulması ile dijital ortamda umuma sunulmasını hakkını ihtiva etmektedir.¹³³ FSEK 25. Maddesine göre,

“Bir eserin aslını veya çoğaltılmış nüshalarını, radyo-televizyon, uydu ve kablo gibi telli veya telsiz yayın yapan kuruluşlar vasıtasıyla veya dijital iletim de dahil olmak üzere işaret, ses ve/veya görüntü nakline yarayan araçlarla yayınlanması ve yayınlanan eserlerin bu kuruluşların yayınlarından alınarak başka yayın kuruluşları tarafından yeniden yayınlanması suretiyle umuma iletilmesi hakkı munhasıran eser sahibine aittir. Eser sahibi, eserin aslı ya da çoğaltılmış nüshalarının telli veya telsiz araçlarla satışı veya diğer biçimlerde umuma dağıtılmasına veya sunulmasına ve gerçek kişilerin seçtikleri yer ve zamanda eserine erişimini sağlamak suretiyle umuma iletimine izin vermek veya yasaklamak hakkına da sahiptir. Bu madde ile düzenlenen umuma iletim yoluyla eserlerin dağıtım ve sunumu eser sahibinin yayma hakkını ihlal etmez.”

Bu kanun kapsamında bir sinema eserinin aslının veya çoğaltılmış nüshalarının radyo-televizyon, uydu ve kablo gibi telli veya telsiz yayın yapan kuruluşlar vasıtasıyla ya da dijital iletim yolu ile yayınlanması, dijital ortamda umuma iletimi, bu eserlerin

¹³² Tosun, s. 383.

¹³³ Nal,Suluk vd., s. 100.

dağıtılmasına ya sunulmasına izin verilmesi ya da bunun yasaklanması gibi haklar münhasıran eser sahibine aittir. Bu kanun maddesinde bizi ilgilendiren asıl husus 25/2. Maddedir. 2001’de yapılan değişiklik ile eser sahibine tanınan dijital ortamda umuma erişimi sağlama hakkı ile eserin gerçek kişilerin seçtiği yer ve zamanda esere erişimini sağlama hakkı tanınmıştır. Kanun koyucu bu düzenlemeyi WCT 8 ve AB Bilgi Toplumu Yönergesi 3/1’den esinlenerek ihdas etmiştir.¹³⁴

Birinci bölümde ifade edilmeye çalışıldığı üzere, yeni bir sanat türü olan sinema, uluslararası anlaşmalar bakımından da sanat olarak tanınmaya başlamasından sonra hem uluslararası hem de ulusal mevzuatta kendine yer bulmuş ve korunmaya başlanmıştır. Ülkemizde yürürlükte olan Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu’nun 5. Maddesine göre sinema eseri olarak kabul edilecek olan her yaratım, FSEK kapsamında korunabilecektir. Sinema eserinin FSEK bağlamında eser olarak kabul edilmesi halinde, FSEK’te ifadesini bulan maddi ve manevi hakları da koruma altındadır. Eser sahibi ikinci bölümde daha ayrıntılı görüleceği üzere mali ve manevi haklarına tecavüz halinde hukuki ve cezai yollara başvurabilecektir. Çalışmada ayrıca sinema eserlerinin FSEK koruması bağlamında incelenirken sinema sektöründe, yapımcılar ile sinema salonları arasında yaşanan tartışmalara da kısaca değinilmiştir. Sinema eserlerine ilişkin olarak çıkarılmış olan kanuni düzenlemeler sinema eser sahiplerinin haklarını korumada yetersiz kalabilmektedir. Bu anlamda BKM’nin yapmış olduğu çıkış ve filminin vizyonda iken dijital platformda yayınlanmaya başlaması bu yöndeki tartışmaları artırmıştır. Sinema filmlerinin gösterileceği en doğru mecranın ne olacağı hususu ayrı bir tartışma konusudur. Ancak sinema eserlerinin en doğru bir şekilde, eser sahiplerinin haklarının korunarak seyirciye sunulması tezin ana konusu olacaktır.

¹³⁴ Nal, Suluk vd., s. 100.

İKİNCİ BÖLÜM

SİNEMA ESERLERİNİN KORUNMASINDA FSEK’TE UYGULANAN MEVCUT UYGULAMALAR İLE FSEK’TE YAPILACAK DEĞİŞİKLİK TEKLİFİ KAPSAMINDA UYGULANABİLECEK YENİ KORUMA YÖNTEMLERİ

Genel Olarak

Birinci bölümde de izah edildiği üzere; sinema eserinin FSEK anlamında eser olarak kabul edilmesi halinde FSEK’te ifade edilen mali ve manevi hakları kullanabilme hakkına sahip olunabilecektir. Günümüzde eser sahipliğinde kaynaklanan bu hakları; hak sahibi olmayan üçüncü kişiler izinsiz olarak kullanabilmekte ve ihlal edebilmektedir. FSEK de eser sahibi ya da hak sahibine, hakkının ihlal edilmesi halinde başvurabileceği kanun yolları ile koruma yöntemleri izah edilmiştir. Bu bölümde günümüzde hak ihlallerine karşı başvurulabilecek kanun yolları ile koruma yöntemlerine ilişkin bilgilere odaklanılacaktır. Bu bilgilendirmenin ardından ise Kültür Bakanlığı tarafından hazırlanan ve meclise sunulan ama hali hazırda yasalaşmamış olan Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu’nda değişiklik yapılmasına ilişkin tasarı taslağının sağlayabileceği koruma yöntemleri ile getirebileceği yenilikler üzerinde durulacaktır.

2. FSEK’te Eserden Kaynaklanan Hakların Korunması İçin Getirilmiş Olan Hükümler

2.1. Sinema Eseri Sahipliğinden Kaynaklanan Hakların Korunmasında Süre

FSEK’te eser sahibinin, eser sahibi olmasından kaynaklanan mali ve manevi haklara sahip olduğu ifade edilmişti. Kanun sistematığına göre incelediğimizde eser sahibi olunması nedeniyle sahip olunan bu haklara ilişkin olarak kanun koyucu belli bir süre öngörmüştür. FSEK’te sürelerle ilişkin olarak getirilmiş 26 ve devam maddeleri incelendiği zaman, 26. Madde süreye ilişkin genel kural ifade edilmiştir. Buna göre, *“Eser sahibine tanınan mali haklar zamanla mukayyettir. 46 ve 47 nci maddelerdeki haller dışında koruma süresinin bitiminden sonra herkes, eser sahibine tanınan mali haklardan faydalanabilir.”* (FSEK 26/1) Eser sahipliğinden kaynaklanan mali haklar belli bir süre ile sınırlanmıştır. Mukayyet sözcüğü TDK’da, *“bağlanmış, bir şart veya*

kayıtla bağılı olan, yazılı, kayıtlı” gibi sözcüklerle ifade edilmiştir.¹³⁵ Kanun koyucu sadece eserden kaynaklanan mali haklara ilişkin olarak süre sınırı koymuştur. Manevi haklar açısından ise herhangi bir süre sınırlaması yoktur. Manevi haklar eser sahibi yaşadığı müddetçe korunacaktır. Eser sahibinin ölümünden sonra ise manevi hakların kimlerin tarafından kullanılabileceği FSEK 19/1’e göre tayin edilecektir.^{136 137} Sinema eserlerinin sahipliği olarak iştirak halinde eser sahipliği olarak tanımlandığını ifade etmiştik. Buna göre iştirak halinde eser sahipliğinde, eserin koruma süresi son eser sahibinin ölümünden itibaren başlayacaktır.¹³⁸ Mali hakların korunmasına ilişkin olarak hüküm FSEK 27’de ifade edilmiştir. Buna göre, *“Koruma süresi eser sahibinin yaşadığı müddetçe ve ölümünden itibaren 70 yıl devam eder. Bu süre, eser sahibinin birden fazla olması durumunda, hayatta kalan son eser sahibinin ölümünden itibaren yetmiş yıl geçmekle son bulur.”* İştirak halinde eser sahipliğinde son eser sahibinin ölümünden itibaren 70 yıl geçmekle mali hak sona ermiş olacaktır. Eğer eserin alenileşmesi eser sahibinin ölümünden sonra gerçekleşirse bu eserlerde koruma süresi eser sahibinin ölümünden itibaren 70 yıldır. (FSEK 27/2.) Eser sahibinin kim olduğu belli değilse FSEK 12. Maddeye göre, eseri yayınlayan ya da çoğaltan eser sahibine ilişkin hakları kullanmaya yetkili oluyordu. Böyle bir durumda ise FSEK 27/3’e göre eserin aleniyetinden itibaren 70 yıldır. Eğer eser sahibi ortaya çıkarsa bu süre ölümünden sonra başlayacaktır. ¹³⁹ FSEK 27/4’te eser sahibinin tüzel kişi olması durumunda koruma süresinin aleniyet tarihinden itibaren 70 yıl olduğunu ifade etmiştir. FSEK’te 1995 yılında yapılan değişiklik ile eser sahibi olarak sadece gerçek kişilerin eser sahibi olabileceği ifade edilmiştir. Bu sebeple bu eserin uygulama alanı kalmamıştır. Ancak bu madde 12.06.1995 yılından önce yapılan ya da yapımına başlanan sinema eserleri açısından uygulanabilecektir. ¹⁴⁰

¹³⁵ http://tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5c7c32d44d4cb9.96057626 (Son Erişim Tarihi:03.03.2019)

¹³⁶ Nal,Suluk vd., s. 135-136.

¹³⁷ FSEK 19/1: **Madde 19** – Eser sahibi 14 ve 15 inci maddelerin birinci fıkralarıyla kendisine tanınan salahiyyetlerin kullanılış tarzlarını tesbit etmemişse yahut bu hususu her hangi bir kimseye bırakmamışsa bu salahiyyetlerin ölümünden sonra kullanılması, vasiyeti tenfiz memuruna; bu tayin edilmemişse sırasıyla sağ kalan eşi ile çocuklarına ve mansup mirasçılarına, ana - babasına, kardeşlerine aittir.

¹³⁸ Nal,Suluk vd., s. 135.

¹³⁹ Nal,Suluk vd., s. 135.

¹⁴⁰ Nal/Suluk, s. 135.

2.1.1. Meslek Birlikleri

Meslek Birliği denilen kavram günümüzde birçok meslek kolunda görülen birliği ifade etmektedir. Zira bireyin sadece tek başına haklarını koruması, bir birlikteliğin oluşturduğu kurumun hakkını savunmasından daha zordur. Bu sebeple hem o meslekte çalışan kişilerin haklarının korunması hem de o meslek kolunun daha iyi işler yapabilmesi için kendi alanlarında çalışmalar yapabilmek amacıyla meslek birlikleri kurulmaktadır. Kanun koyucu da FSEK'te meslek birlikleri kavramını tanımlamış; onun sahip olduğu hak ve yetkileri hüküm altına almıştır. Sinemanın birden çok kişinin katılımı bir araya gelmesiyle oluşan bir kolektif çalışmayı ihtiva etmesi sebebiyle birçok mesleğe ait ayrı meslek birlikleri meydana gelmiştir. Günümüzde hem sinema eser sahipleri, hem o eserde icracı sanatçı olarak bulunan oyuncular için hem de eserin finansal katkısını sağlayan yapımcılar için ayrı ayrı meslek birlikleri kurulmuştur. Bunlara bakarsak; **BSB** (BSB Sinema Eseri Sahipleri Meslek Birliği), **SESAM** (Türkiye Sinema Eseri Sahipleri Meslek Birliği), **SETEM** (Sinema ve Televizyon Eseri Sahipleri Meslek Birliği), **SİNEBİR** (Sinema Eseri Sahipleri Meslek Birliği), **BİROY** (Sinema Oyuncuları Meslek Birliği), **TESİYAP** (Televizyon ve Sinema Film Yapımcıları Meslek Birliği), **FİYAB** (Film Yapımcıları Meslek Birliği), **SE-YAP** (Sinema Eseri Yapımcıları Meslek Birliği), **ASİTEM** (Anadolu Sinema ve Televizyon Eseri Sahipleri Meslek Birliği)¹⁴¹ gibi meslek birlikleri sinema eser sahipleri ve sinema eserine katkıda tüm bireylerin haklarını korumak amacıyla kurulduklarını görüyoruz. FSEK'in 42. Maddesinde “*Meslek Birliklerinin Kurulması*” başlığı altında meslek birliklerinin kurulma şartları anlatılmıştır. Bu maddeye göre meslek birliği kurabilmek için, Eser sahibi ve eser sahiplerinin hakları ile bağlantılı hak sahipleri ile eser sahibinden mali hakkı FSEK 52'ye göre usulüne uygun olarak almış hak sahipleri FSEK'in 10. Maddesinde ifadesini bulan edebiyat ve ilim eserleri üzerindeki haklarını kullanarak süreli olmayan yayınları çoğaltan ve yayanlar, üyelerinin ortak çıkarlarını korumak ve bu kanun ile tanınmış hakların takibi ile haklardan kaynaklanan gelirlerin tahsilini ve hak sahiplerine dağıtımını sağlamak amacıyla kurulabilirler. Belirtilen tip statülere uygun olmak üzere aynı alanda birden fazla meslek birliği kurulabilir. Meslek birliklerinin alanında faaliyet gösterebilmesi için kanunda

¹⁴¹ Meslek Birlikleri, <http://sinema.kulturturizm.gov.tr/TR-145426/meslek-birlikleri.html> (Son Erişim Tarihi: 05.03.2019)

belirtilen usullere uygun olarak bakanlıktan izin alması gerekmektedir. Birlikler ihtiyaç doğrultusunda şube açabilirler; en az iki meslek birliği usul ve esaslara uygun olmak şartı ile federasyon da kurabilir. Meslek birliklerinin özel hukuka tabi bir tüzel kişilik olduğu, üyelerinin de kar ve zarardan mesul tutulmak gibi şartlara yükümlü tutulamayacağı aynı maddede ifade edilmiştir (FSEK 42). Yine FSEK 42. Maddenin son fıkrasında hakların takibinin sadece ilgili meslek kuruluşu tarafından yapılabileceği ifade edilmiştir. Buna göre, “*Eser sahipleri ile bağlantılı hak sahiplerinin bu Kanunla tanınmış hakları, ülke içinde bu maddeye göre kurulan meslek birlikleri dışında; başka bir-lik, dernek ve benzeri kuruluşlar tarafından takip edilemez.*” FSEK 42/A maddesinde de meslek birliklerinin yükümlülükleri ile tarife tespitine ilişkin esaslar belirlenmiştir. FSEK 42/B maddesi de meslek birliklerinin denetlenmesine ilişkin hükmü ihtiva etmektedir. Bu maddeye göre, meslek birliklerinin idari ve mali açıdan denetlenmesini bakanlık yapar. Bakanlık gerek gördüğünde bu denetimin bağımsız bir denetim kuruluşu tarafından yapılmasını da bakanlıktan isteyebilir. Bakanlık, meslek birliğinin kanunda tanımlanan hak ve yetkilerini yerine getirmediği takdirde meslek birliğini uyarma, olağanüstü genel kurulun yapılması için üyeleri davet etme, bu kurul yapılana kadar mevcut yönetim kurulundaki üyelere el çektirme ve Bakanlıkça yerine atama yapma veya sırası gelen yedek üye göreve yetkileri vardır. Sinema alanında faaliyet gösteren meslek birliklerinin faaliyetleri incelendiği zaman hem hak sahiplerinin haklarının korunması, tarifelerin tespiti yanında sinema sanatının gelişmesi için de çeşitli çalışmalar yaptıkları görülmektedir. Örneğin BSB, sinema eserlerinin online ortama aktarılacak izleyiciye filmlerin yasal yollarla ulaşması için yapılabileceklerle ilişkin olarak proje hazırlamıştır. Avrupa Birliği Bakanlığı’nın da desteklediği “Telif Hakları ve İnternet Yayıncılığı” projesinin hedef ve amaçlarını hazırladıkları internet sayfasında şu şekilde anlatılmıştır:

“BSB Sinema Eseri Sahipleri Meslek Birliği’nin Avrupa Birliği Bakanlığı desteği ve AG DOK (Alman Belgesel Sinemacılar Birliği) ortaklığıyla gerçekleştirdiği ‘Telif Hakları ve İnternet Yayıncılığı Projesi’, Türkiye’ye özgü alternatif bir telif dağılım modelinin tasarlanması ve sinema eserlerinin izleyiciye yasal yollardan online olarak ulaştırılması için gerekli teknik altyapının analiz edilmesi amacıyla hazırlanan özel bir projedir.

T.C. Avrupa Birliği Bakanlığı tarafından yürütülen Sivil Toplum Diyalogu Medya Hibe Programı tarafından desteklenen proje kapsamında farklı sinema türlerindeki ürünlerin ülkemiz alanında kısıtlı yayın ve dağıtım ortamını aşmaya programlı bir

digital tanıtım-dağıtım ağı oluşturulması, yeni medya alanındaki izleyiciye ulaşarak Türkiye sinema sektöründeki aktörlerin kapasitelerinin güçlendirilmesi, AB ülkeleri ve Türkiye'deki aktörler arasında sürdürülebilir bir ağ oluşturarak Türkiye konulu görsel arşiv materyallerini tanıtarak dağıtım ve paylaşımının kolaylaştırılması hedefleniyor.

Proje Özel Hedefleri

- 1. AB ülkeleri sinema sektöründe uygulanmakta olan telif hakları dağılım modellerinin incelenerek Türkiye Sinema için işlevsel bir model tasarlanması. Telif Hakları konusunda uluslararası alana entegrasyon için bilgi ve altyapı oluşturulması.*
- 2. AB ülkelerindeki Online Video Yayıncılık uygulamalarını inceleyerek, Türkiye'de üretilen görsel-işitsel eserlerin son kullanıcıya yasal yollardan online olarak ulaştırılmasının teknik altyapı gereksinimlerini, modellerini analiz edilmesi.*
- 3. BSB Dijital Video Kütüphanesinin içeriğini Türkiye ve AB ülkeleri yapımlarıyla zenginleştirerek telif hakları koruma altına alınmış sinema eserlerinin izlenebildiği bir merkez oluşturulması.*
- 4. Oluşturulan model ile stok görüntü satışlarını da işlevsel hale getirerek yeni üretimlere ek finansman kaynakları oluşturulması.*

Temel Faaliyetler

- BSB Dijital Video Kütüphanesi'ne telif hakları izinleri alınmış 150 yeni belgesel film ve 50 saatlik stok görüntü aktarılması,*
- Proje web sitesi ile film ve arşiv bilgilerinin yer aldığı Online Video Katalog hazırlanması*
- Alan profesyonellerinin katıldığı iki ayrı uluslararası panel düzenlenmesi*
- Türkiye Sineması Telif Hakkı Takip-Toplama-Dağılım Modeli Hukuk Analiz Raporu, Türkiye'de Online Video Yayıncılık Konulu Teknik Analiz Raporu hazırlanması*
- Telif Hakları Alanında Farkındalık Yaratacak 3 adet Kamu Yararı Spot Filmi yapılması*
- Proje tanıtım filmi ve proje raporları Kitap + DVD formatında hazırlanması”¹⁴²*

‘Telif Hakları ve İnternet Yayıncılığı Projesi’”, metinde de ifade edildiği üzere, hem alternatif telif dağıtımının modeli hazırlanması, internet aracılığıyla seyirciye filmlerin legal olarak sunulması amacıyla oluşturulmuş bir projedir. Bu kapsamda hem telif haklarının korunması hem sinema sektöründeki aktörlerin kapasitelerinin genişletilmesi amaçlanmış; hem de sinema ile görsel bir arşiv malzemesinin tek bir kaynaktan toplanması hedeflenmiştir. Özel hedeflerinde de görüleceği üzere sinema sektörü bu proje ile kendisine yeni bir finansman kaynağı da sağlamış olacaktır. Bu sebeple hem sinema sektöründeki aktörlerin hem de devletin bu tarz projelere destek vermesi ve bu projeleri genişletmesi gerekmektedir. Günümüzde tezin üçüncü bölümünde de görüleceği üzere,

¹⁴² ‘Telif Hakları ve İnternet Yayıncılığı Projesi’, Proje Hakkında, <http://www.telifvesinema.com/tr/proje/hakkinda> (Son Erişim Tarihi: 05.03.2019)

sinema sektörü bu dijital arşivi birkaç platformda gerçekleştirmeye çalışmakta; ama sektörün önemli bir kısmının bu işin dışında kalmış olması sebebiyle dijital hafızanın tamamlanması güçleşmektedir. SESAM'ın yaptığı faaliyetler dışında sinema filmi çekmek isteyenlere yardımcı olmak amacıyla Türkiye'nin doğal sinema platolarını derleyerek sayfasında kullanıcılara sunmuştur.¹⁴³ Yine SETEM tarafından 6. Uluslararası İpekyolu Film Ödülleri adıyla yarışma düzenlenmiş; sinemanın birçok dalında ulusal ve uluslararası yapımlara ödüller verilmiştir.¹⁴⁴ SİNEBİR, "FİLMASİST" adıyla atölye programı düzenlemiştir. Bu atölye ile katılımcılarına sinemanın birçok alanında atölye programları düzenlenmiştir. Faaliyetinin amacının sektörde çalışabilecek donanımlı yönetmen yardımcılarını yetiştirmek olduğu ifade edilmiştir.¹⁴⁵

2.1.2. Sinema Eserlerinde Bandrol Uygulaması

Sinema eserleri ile kanun ve yönetmelikte ifadesini bulan eserlerin izinsiz kopyalanması ve satışının önlenmesi amacıyla çoğaltılmış eser nüshalarında bandrol bulunması zorunluluğu getirilmiştir. Bandrol uygulamasına ilişkin hükümleri FSEK 81. Madde ile bu maddeye bağlantılı olarak çıkarılmış olan *"Bandrol Uygulamasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik"* ihtiva etmektedir. FSEK 81/1'de *"Musiki ve sinema eserlerinin çoğaltılmış nüshaları ile süreli olmayan yayınlara bandrol yapıştırılması zorunludur."* biçiminde ifade etmektedir. Yönetmeliğin 1. Maddesinde de ifade edildiği üzere bandrol uygulamasının amacı *"hak sahiplerinin haklarının takip edilmesini sağlamak ve fikri hak ihlalleriyle mücadele etmek"* olarak ifade edilmiştir. *"Sinema eserlerine bandrol yapıştırılması çoğaltılmış nüshalarının sevkinden önce yapılması gerekmektedir"* (Yönetmelik 5. Madde). Sinema eserlerinde kullanılacak olan bandroller İstanbul Telif Hakları ve Sinema Müdürlüğü'nden temin edilebilecektir (Yönetmelik 6/1.madde). *"Sinema eseri nüshalarına alınacak olan bandroller için eserin kayıt-tescilinin yapılması zorunludur. Sinema dili ile meydana getirilmemiş olan bedii, ilmi, öğretici veya teknik mahiyette olan veya günlük olayları tespit eden ve hareketli görüntüler için kayıt-tescil zorunluluğu bulunmamaktadır"* (Yönetmelik 6/4. Madde).

¹⁴³ Doğal Sinema Platoları, <http://se-sam.org/dogal-sinema-platolari/> (Son Erişim Tarihi: 05.03.2019)

¹⁴⁴ 6. Uluslararası İpekyolu Film Ödülleri Sahiplerini Buldu, <http://setem.org.tr/6-uluslararasi-ipekyolu-film-odulleri-sahiplerini-buldu/> (Son Erişim Tarihi: 03.04.2019)

¹⁴⁵ "Filmasist" Film Sektöründe Yönetmen Asistanlığı Atölyesi, <https://www.sinebir.org.tr/filmasist-program> (Son Erişim Tarihi: 03.04.2019)

Sinema Eserleri için bandrol başvurusunda getirilmesi gereken evraklar ise yönetmeliğin Bandrol Başvuru Belgeleri adlı EK-2’de açıklanmıştır. Ayrıca bandrol yapıştırılması usule aykırı davranarak eserin satışa arz edilmesi ya da sahte bandrol üreterek eserlere yapıştırılması halinde FSEK 81. Maddesinde bazı cezalar öngörülmektedir. Buna göre, *“Bandrol yükümlülüğüne aykırı ya da bandrolsüz olarak bir eseri çoğaltıp satışa arz eden, satan, dağıtan veya ticarî amaçla satın alan ya da kabul eden kişi bir yıldan beş yıla kadar hapis ve beşbin güne kadar adli para cezasıyla cezalandırılır”* (FSEK 81/4). *“Bu Kanun kapsamında korunan, yasal olarak çoğaltılmış, bandrollü nüshaların da yol, meydan, pazar, kaldırım, iskele, köprü ve benzeri yerlerde satışı yasaktır. Bu yasağa aykırı hareket edenler, Kabahatler Kanununun 38 inci maddesinin birinci fıkrasına göre cezalandırılır”* (FSEK 81/7). *“Sahte bandrol üreten, satışa arz eden, satan, dağıtan, satın alan, kabul eden veya kullanan kişi üç yıldan yedi yıla kadar hapis ve beşbin güne kadar adli para cezasıyla cezalandırılır.”* (FSEK 81/9) *“Bir eserle ilgili olarak usulüne uygun biçimde temin edilmiş bandrolleri başka bir eser üzerinde tatbik eden kişi, bir yıldan beş yıla kadar hapis ve binbeşyüz güne kadar adli para cezasıyla cezalandırılır.”* (FSEK 81/10.) *“Yetkisi olmadığı hâlde, hileli davranışlarla bandrol temin eden kişi bir yıldan üç yıla kadar hapis cezasıyla cezalandırılır.”* (FSEK 81/11). *“Yetkisi olmayan kişilere bandrol temin eden kişi iki yıldan beş yıla kadar hapis ve beşbin güne kadar adli para cezasıyla cezalandırılır.”* (FSEK 81/12). *“Bandrol yükümlülüğüne aykırılığın aynı eserle ilgili olarak 71 inci maddenin birinci fıkrasının (1) numaralı bendinde tanımlanan suçla birlikte işlenmesi hâlinde, fail hakkında sadece 71 inci maddeye göre cezaya hükmolunur. Ancak, verilecek ceza üçte biri oranında artırılır.”* (FSEK 81/13). *“Bu Kanunda tanımlanan suçların bir tüzel kişinin faaliyeti çerçevesinde işlenmesi hâlinde, ilgili tüzel kişi hakkında Türk Ceza Kanununun tüzel kişilere özgü güvenlik tedbirlerine hükmolunur.”* (FSEK 81/14). Ayrıca bandrol denetimlerinin bakanlık ile mülki idare amirleri tarafından her zaman yapılabileceği, gerekli görüldüğünde mülki amirlerin resen ya da bakanlığın talebi ile denetim komisyonu kurabileceği ifade edilmiştir. İhtiyaç halinde bu komisyonda bakanlık ya da meslek birlikleri temsilcisi de görev alabilecektir. (FSEK 81/5). FSEK 81/6’ya göre bu denetimler kapsamında hak ihlali gerçekleştiğinin

tespit edilmesi halinde FSEK 75 inci maddesinin 3 üncü fıkrasına göre işlem yapılacaktır.

146

2.1.3. Sinema Eserlerinin Kayıt ve Tescili

Sinema eserlerinin ve kanun ile yönetmelikte ifadesini bulan eserlerin korunma altına alınabilmesi, ihlallerin önlenebilmesi amacıyla bakanlık nezdinde eserlerin kayıt tescili mümkün hale gelmiştir. FSEK 13. Maddesinin 1. fıkrasında *“Fikir ve sanat eserleri üzerinde sahiplerinin mali ve manevi menfaatleri bu kanun dairesinde himaye görür.”* Biçiminde yer alır. Fikir ve sanat eserlerinden kaynaklanan ve eser sahibinin kullanabileceği haklar olan maddi ve manevi hakların FSEK kapsamında korunacağı ifade edilmiştir. Bu kanun ile 5224 sayılı Sinema Filmlerinin Değerlendirilmesi ve Sınıflandırılması ile Desteklenmesi Hakkında Kanunun 7 nci ve 15 inci maddelerine dayanarak Fikir ve Sanat Eserlerinin Kayıt ve Tescili Hakkında Yönetmelik çıkarılmıştır. Yönetmeliğin *“Amaç”* başlıklı birinci maddesinde kayıt ve tescilin önemi şu şekilde izah edilmiştir:

“Bu Yönetmeliğin amacı, fikir ve sanat eserlerini içeren yapımlar üzerinde hak ihdas etmek amacı taşımaksızın mali ve manevi hak sahiplerinin söz konusu haklarının ihlal edilmemesi, hak sahipliklerinin belirlenmesinde ispat kolaylığı sağlanması ve mali haklara ilişkin yararlanma yetkilerinin takip edilebilmesi amacıyla eserlerin ve yapımların kayıt ve tescilinin yapılmasına ilişkin usul ve esasları belirlemektir.”

Sinema eseri sahiplerinin mali ve manevi haklarının ihlal edilmemesi, hak sahibinin belirlenmesinde ispat kolaylığı sağlanması ve mali haklarının takibinin kolaylaşması gibi amaçlarla sinema eserlerinin kayıt ve tescilinin yapılabileceği ifade edilmiştir. Yönetmeliğin 5 inci maddesine göre Sinema eserlerine ilişkin kayıt ve tescil yapılması zorunludur. 5 inci maddesinin 1 inci fıkrasında,

“Sinema ve müzik eserlerinde filmlerin ilk tespitini gerçekleştiren film yapımcıları ile seslerin ilk tespitini gerçekleştiren fonogram yapımcıları, hak ihdas etmek amacı taşımaksızın, sahip oldukları hakların ihlal edilmemesi, hak sahipliklerinin belirlenmesinde ispat kolaylığı sağlanması ve mali haklara ilişkin yararlanma

¹⁴⁶ FSEK 75/3. Madde: “Şikâyet üzerine Cumhuriyet savcısı suç konusu eşya ile ilgili olarak 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu hükümlerine göre elkoyma koruma tedbirinin alınmasına ilişkin gerekli işlemleri yapar. Cumhuriyet savcısı ayrıca, gerek görmesi hâlinde, hukuka aykırı olarak çoğaltıldığı iddia edilen eserlerin çoğaltılmasıyla sınırlı olarak faaliyetin durdurulmasına karar verebilir. Ancak, bu karar yirmidört saat içinde hâkimin onayına sunulur. Hâkim tarafından yirmidört saat içinde onaylanmayan karar hükümsüz kalır.”

yetkilerinin takip edilebilmesi amacıyla sinema ve müzik eserlerini içeren yapımlarının kayıt ve tescilini yaptırırlar.”

2.1.4. Denetim Komisyonları

Yukarıda da ifade edildiği üzere FSEK 81/5. Maddesine göre bakanlık ile mülki idare amirlerinin bandrollenmesi zorunlu olan nüshalar ile süreli olmayan yayınların bandrollü olup olmadığı hususunu her zaman denetleyebileceği belirtilmiştir. Bu nedenle de mülki amir tarafından resen ya da bakanlığın talebi ile bu denetimi yapmak üzere illerde denetim komisyonları kurulabilecektir. Bu açıdan fikri hakların ihlaline ilişkin olarak daha etkin politikaların geliştirilmesi amacıyla Kültür ve Turizm Bakanlığı ile İçişleri Bakanlığı arasında protokol imzalanmıştır. 25.02.2010 tarihli protokole göre;

- İl kültür ve turizm müdürlüğü personeli ile kolluk, zabıta ve ilgili alan meslek birlikleri temsilcilerinden teşekkül ettirilmiş İl Denetim Komisyonlarının seksen bir ilde faaliyete geçirilmesi,
- Mahalli Mülki İdare Amiri tarafından, İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü personeli ile kolluk ve zabıtaadan teşekkül ettirilmek üzere seksen bir ilde Sertifika Denetim Komisyonu'nun kurulması,
- Sertifika ve bandrol denetimlerine ilişkin dosyaların ve raporların düzenli şekilde tutulması ve denetim sonuçlarını gösterir raporların her ayın ilk haftası Emniyet Genel Müdürlüğü ile Telif Hakları Genel Müdürlüğüne iletilmesi,
- Tüm Sekreteryaya işlemlerinin Denetim Komisyonu Başkanlığı adına İl Emniyet Müdürlüklerince yapılması, kararlaştırılmıştır.”¹⁴⁷

Bakanlık il denetim komisyonlarının daha etkili olması ve fikri hakların ihlalleri ile daha iyi mücadele edebilmek adına, yasal altyapının hazırlanması (İl Denetim Komisyonu ve Başkanına İkramiye Ödenmesine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik), ikramiye sisteminin getirilmesi, seminer ve eğitimler, komisyon giderlerinin bakanlıkça karşılanması ve bandrolün sahteliğinin daha kolay anlaşılabilmesi karekod sistemi gibi teknolojik gelişmeler dahil edilmiştir. ¹⁴⁸ Örneğin Anadolu Ajansı'nın 12 Ocak 2018 tarihli haberinde İl Denetim Komisyonlarının telif hakkı ihlallerine karşı etkin bir şekilde mücadele ettiğini önceki yıllarla benzer sayıda operasyonlar yapılmasına rağmen hak ihlallerinin önceki yıllara göre %52 azaldığı ifade edilmiştir. ¹⁴⁹ Ocak-Haziran 2012 yılları arasında yapılan operasyonlarda, 6 milyon 535 bin 94 adet korsan CD, VCD, kitap,

¹⁴⁷ İl Denetim Komisyonları, <http://www.telifhaklari.gov.tr/Il-Denetim-Komisyonlari> (Son Erişim Tarihi: 08.03.2019)

¹⁴⁸ İl Denetim Komisyonları, <http://www.telifhaklari.gov.tr/Il-Denetim-Komisyonlari> (Son Erişim Tarihi: 08.03.2019)

¹⁴⁹ Zehra Aydın, “Korsan ürünlere etkin denetim” <https://www.aa.com.tr/tr/kultur-sanat/korsan-urunlere-etkin-denetim/1029004> (Son Erişim Tarihi: 03.04.2019)

DVD, video kaset, teyp kaset ve kapak kartonet ele geçirilmiştir.¹⁵⁰ 2018 yılında yapılan operasyonlarda ise ele geçirilen korsan materyal sayısı 1 milyon 918 bin 717'dir.¹⁵¹ Ele geçirilen materyal sayıları yıllara göre değişiklik gösterse de 2012 yılından günümüze bakıldığında zaman oldukça düşüş yaşandığı görülmektedir. Bunda il denetim komisyonlarının etkin çalışmasının rolü olduğu kadar, teknolojide yaşanan dönüşümünün de bunda etkisi olduğu yadsınamaz bir gerçektir.

2.2. Fikri Hakların İhlali Halinde Açılabilir Davalar

Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'na göre eser sahibinin mali ve manevi haklarının ihlal edilmesi halinde açılabilir davalar öngörülmüştür. Buna göre eser sahibi ya da hak sahibi FSEK'te ifade edilen hukuk ve ceza davaları ile eserden kaynaklanan haklarını koruyabilmek amacıyla bu yollara başvurabilecektir. FSEK 5.Bölümü "*Hukuk ve Ceza Davaları*" başlığı altında toplanan kanun maddelerinde başvurulabilecek hukuki yolları ifade etmiştir. FSEK 66. Maddeden itibaren hakların ihlal edilmesi halinde açılabilir hukuk davaları açıklanmıştır.

2.2.1. Hukuk Davaları

a. Eser Sahibinin Tespiti Davası

FSEK'te genel olarak tanımlanmış olan hukuk ve ceza davaları anlatılmadan önce FSEK 15/3'te ifadesini bulan eser sahibinin tespitinin mahkemeden talep edilebileceğini ilişkin hüküm üzerinde durulması gerekmektedir. Bu maddeye göre, "*Bir eserin kimin tarafından vücuda getirildiği ihtilaflı ise, yahut her hangi bir kimse eserin sahibi olduğunu iddia etmekte ise, hakiki sahibi, hakkının tesbitini mahkemeden isteyebilir.*" Yine bu maddeye göre göre meydana gelmiş olan bir eserin kim tarafından meydana getirildiği hususunda ihtilaf olması halinde veya herhangi bir kişi meydana getirilmiş olan bir eserin sahibini olduğunu iddia ediyorsa bu hakkın tespitini mahkemeden talep

¹⁵⁰ Korsan ürün operasyonu, <http://www.hurriyet.com.tr/korsan-urun-operasyonu-22016139>, (Son Erişim Tarihi: 03.04.2019)

¹⁵¹ Eda Özdener, Korsanla mücadelede 2 milyon materyal ele geçirildi, <https://www.aa.com.tr/tr/kultur-sanat/korsanla-mucadelede-2-milyon-materyal-ele-gecirildi/1367282> (Son Erişim Tarihi: 03.04.2019)

edebilecektir. Eser sahibinin tespiti için açılacak olan dava, somut olayın koşullarına göre hasımlı ya da hasımsız açılacaktır.¹⁵²

b. Tecavüzün Ref'i Davası

FSEK 66. Maddenin 1. Fıkrasında, “*Manevi ve mali hakları tecavüze uğrıyan kimse tecavüz edene karşı tecavüzün refini dava edebilir.*” biçiminde ifade edilmiştir. Ref, “*Kaldırma, lağvetme*” anlamlarına gelmektedir.¹⁵³ Kanuna göre manevi ve mali hakların tecavüze uğraması halinde bu tecavüzün kaldırılması maksadıyla tecavüz edene karşı dava yoluna başvurulabilecektir. Bu dava şu anda var olan ya da devam etmekte olan bir tecavüzün sona erdirilmesi maksadıyla açılabilir.¹⁵⁴ Bu davanın açılması için tecavüz edenin kusurlu olup olmaması önemli değildir (FSEK 66/2). FSEK 67. Maddede manevi haklara tecavüz halinde hak sahibinin başvuracağı yollar ile hak ve yetkilerini ifade ederken, FSEK 68. Maddede de Mali haklara tecavüz halinde başvurabileceği yollar ile hak ve yetkilerini ifade etmiştir.

c. Tecavüzün Men'i Davası

FSEK 69. Maddede hak sahibinin açabileceği dava türlerinden biri olan Tecavüzün Men'i Davasına ilişkin hükmü ihtiva etmektedir. Bu maddeye göre,

“Mali veya manevi haklarında tecavüz tehlikesine maruz kalan eser sahibi muhtemel tecavüzün önlenmesini dava edebilir. Vakı olan tecavüzün devam veya tekrarı muhtemel görülen hallerde de aynı hüküm caridir. 66 ncı maddenin ikinci, üçüncü ve dördüncü fıkralarının hükümleri burada da uygulanır.”

Bu dava türünde men'i talep edilen fiilde, fiili gerçekleştiren kişinin kusuru aranmaksızın esere yapılması muhtemel bir tecavüz tehlikesinin ortadan kaldırılması maksadıyla veya muhtemel bir tecavüzün önlenmesi için işbu dava ikame edilebilecektir. Gerçekleşmiş olan bir tecavüzün devam etmesi halinde de bu dava açılabilir.¹⁵⁵

¹⁵² Tekinalp, s. 266.

¹⁵³ <https://www.osmanice.com/osmanlica-27379-nedir-ne-demek.html> (Son Erişim Tarihi: 13.03.2019)

¹⁵⁴ Güneş, s. 150.

¹⁵⁵ Tekinalp, s.280.

d.Tazminat Davası

FSEK'in tazminat davası başlıklı 70. Maddesinde Mali ve manevi hakları ihlal edilen kişilerin tazminat talebinde bulunabileceklerini ifade etmiştir. Bu maddeye göre,

“Manevi hakları haleldar edilen kişi, uğradığı manevi zarara karşılık manevi tazminat ödenmesi için dava açabilir. Mahkeme, bu para yerine veya bunlara ek olarak başka bir manevi tazminat şekline de hükmedebilir. Mali hakları haleldar edilen kimse, tecavüz edenin kusuru varsa haksız fiillere mütaallik hükümler dairesinde tazminat talep edebilir. Birinci ve ikinci fıkralardaki hallerde, tecavüze uğrayan kimse tazminattan başka temin edilen karın kendisine verilmesini de isteyebilir. Bu halde 68 inci madde uyarınca talep edilen bedel indirilir.”

Bu maddede ifade edildiği üzere mali hakları ya da mali hakları ihlal edilen bir kimse bu zarara karşılık tazminat talebinde bulunabilecektir. Kanun manevi hakkın ihlali halinde, manevi zarara karşılık manevi tazminat ödenmesi için dava açılabilirliğini ifade etmiştir. Mahkeme, bu para yerine veya buna ek olarak başka bir manevi tazminat şekline de hükmedebilecektir. Mali hakları ihlal edilen kimse ise kusur varsa haksız fiil hükümlerine tazminat talep edebilecektir. *Suluk/Nal*, maddi ile manevi zararın karıştırılmaması gerektiğini, mali hakkı ihlal edilen bir kişinin somut olaya göre manevi bir zarara uğraması halinde manevi tazminat da talep edebileceğini, manevi hakkı ihlal edilen kişinin de maddi bir zarara uğraması halinde maddi tazminat talep etme hakkının da olduğunu ifade etmiştir.¹⁵⁶

2.2.2. Ceza Davaları

Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'nda Ceza Davaları başlıklı bölümde, FSEK 71. Maddeden itibaren fikir ve sanat eserinin ihlal edilmesi halinde başvurulabilecek cezai yolları ifade eden hükümleri ihtiva etmektedir.

a. Manevi, Mali veya Bağlantılı Haklara Tecavüz

FSEK 71. Maddesi, FSEK tarafından koruma altına alınmış olan manevi, mali veya bağlantılı haklara tecavüz halinde tatbik edilecek cezaları ifade etmektedir. Bu maddeye göre,

“Bir eseri, icrayı, fonogramı veya yapımı hak sahibi kişilerin yazılı izni olmaksızın işleyen, temsil eden, çoğaltan, değiştiren, dağıtan, her türlü işaret, ses veya görüntü nakline yarayan araçlarla umuma ileten, yayımlayan ya da hukuka aykırı olarak işlenen

¹⁵⁶ Nal, Suluk vd., s.145-146.

veya çoğaltılan eserleri satışa arz eden, satan, kiralamak veya ödünç vermek suretiyle ya da sair şekilde yayan, ticarî amaçla satın alan, ithal veya ihraç eden, kişisel kullanım amacı dışında elinde bulunduran ya da depolayan kişi hakkında bir yıldan beş yıla kadar hapis veya adli para cezasına hükmolunur” (FSEK 71/1).

Bu maddede ifade edildiği üzere, özetle bir eserin izinsiz olarak işlenmesi, temsil edilmesi, çoğaltılması, dağıtılması, umuma iletilmesi gibi nedenler yanında kanunda izah edilen yöntemlerden birini kullanması halinde o kişi hakkında bir yıldan beş yıla kadar hapis cezası veya adli para cezası tatbik olunacaktır. *“Başkasına ait esere, kendi eseri olarak ad koyan kişi altı aydan iki yıla kadar hapis veya adli para cezasıyla cezalandırılır. Bu fiilin dağıtmak veya yayımlamak suretiyle işlenmesi hâlinde, hapis cezasının üst sınırı beş yıl olup, adli para cezasına hükmolunamaz” (FSEK 71/2).* Bir eser sahibinin manevi hakkı olan isim hakkının başkası tarafında ihlal edilerek kendi eseri gibi ad koyması halinde altı aydan iki yıla kadar hapis veya adli para cezası ile cezalandırılacağı hüküm altına alınmıştır. Bu suçun temel şekli yanında bu fiilin dağıtarak ya da yayımlama suretiyle işlenmesi halinde ceza miktarı artırılmıştır. *“Bir eserden kaynak göstermeksizin iktibasta bulunan kişi altı aydan iki yıla kadar hapis veya adli para cezasıyla cezalandırılır” (FSEK 71/3).* Eserden kaynak göstermeksizin iktibasa bulunulması halinde de hapis veya adli para cezası öngörülmüştür. *“Hak sahibi kişilerin izni olmaksızın, alenileşmemiş bir eserin muhtevası hakkında kamuya açıklamada bulunan kişi, altı aya kadar hapis cezası ile cezalandırılır” (FSEK 71/4).* Bir eserin henüz alenileşmeden içeriği hakkında kamuya açıklamada bulunulması halinde, açıklamada bulunan kişinin hapis cezası ile cezalandırılacağı hüküm altına alınmıştır. *“Bir eserle ilgili olarak yetersiz, yanlış veya aldatıcı mahiyette kaynak gösteren kişi, altı aya kadar hapis cezası ile cezalandırılır” (FSEK 71/5).* Bir eser ile ilgili olarak yetersiz, yanlış veya aldatıcı mahiyette kaynak gösterilmesi halinde de hapis cezası ile cezalandırılacağı ifade edilmiştir. *“Bir eseri, icrayı, fonogramı veya yapımı, tanınmış bir başkasının adını kullanarak çoğaltan, dağıtan, yayan veya yayımlayan kişi, üç aydan bir yıla kadar hapis veya adli para cezasıyla cezalandırılır” (FSEK 71/6).* Bir eserin ya da kanunda ifade edilen diğer unsurların tanınmış bir kişinin adının kullanılarak kanunda izah edilen yollardan biri kullanılarak dağıtılması halinde bu kişinin hapis veya adli para cezasına mahkûm olacağı ifade edilmiştir.

b. Soruşturma ve Kovuşturma

FSEK'in "soruşturma ve kovuşturma" başlıklı 75. Maddesinde de ifade edildiği üzere FSEK 71 ve 72. Maddede ifade edilen suçlar şikâyeteye bağlıdır. *"TCK'nın 73.maddesi gereğince suçların mağduru ya da suçtan zarar gören kimse zamanaşımı süresini geçmemek koşuluyla fiili ve failin kim olduğunu öğrendiği tarihten itibaren altı ay içine şikâyet hakkını kullanabilir."*¹⁵⁷ 75. Maddede,

"Yapılan şikâyetin geçerli kabul edilebilmesi için hak sahiplerinin veya üyesi oldukları meslek birliklerinin haklarını kanıtlayan belge ve sair delilleri Cumhuriyet başsavcılığına vermeleri gerekir. Bu belge ve sair delillerin şikâyet süresi içinde Cumhuriyet başsavcılığına verilmemesi hâlinde kovuşturmaya yer olmadığı kararı verilir."

Biçiminde şikâyeteye ilişkin belge ve sair delillerin şikâyet süresi içinde Cumhuriyet Başsavcılığı'na verilmesi gerektiği, süresi içinde verilmemesi halinde ise kovuşturmaya yer olmadığı kararı verileceği ifade edilmiştir. Yine FSEK 75/3. Maddeye göre, Cumhuriyet Başsavcısı CMK hükümleri gereğince suç konusu eşya ile ilgili olarak elkoyma koruma tedbirinin alınmasına ilişkin gerekli işlemleri yapabilir. Ayrıca hukuka aykırı olarak çoğaltıldığı iddia edilen eserler hakkında çoğaltılmasıyla sınırlı olarak faaliyetin durdurulmasına karar verebilir. Verilen karar yirmidört saat içinde hakim onayına sunulmalıdır. Hâkim tarafından yirmidört saat içinde onaylanmayan kararlar ise hükümsüz kalacaktır.¹⁵⁸

¹⁵⁷ H.Selcen Turan, Fikir ve Sanat Eserlerinin Cezai Himayesi, Birinci Baskı, Ankara: Seçkin Yayıncılık, Şubat 2012 s.217

¹⁵⁸ II- Soruşturma ve kovuşturma (1)

Madde 75 – (Değişik: 23/1/2008-5728/140 md.)

71 ve 72 nci maddelerde sayılan suçlardan dolayı soruşturma ve kovuşturma yapılması şikâyeteye bağlıdır. Yapılan şikâyetin geçerli kabul edilebilmesi için hak sahiplerinin veya üyesi oldukları meslek birliklerinin haklarını kanıtlayan belge ve sair delilleri Cumhuriyet başsavcılığına vermeleri gerekir. Bu belge ve sair delillerin şikâyet süresi içinde Cumhuriyet başsavcılığına verilmemesi hâlinde kovuşturmaya yer olmadığı kararı verilir.

Bu Kanunda yer alan soruşturma ve kovuşturması şikâyeteye bağlı suçlar dolayısıyla başta Millî Eğitim Bakanlığı, Kültür ve Turizm Bakanlığı yetkilileri olmak üzere gerçek ve tüzel kişiler tarafından, eser üzerinde manevi ve malî hak sahibi kişiler şikâyet haklarını kullanabilmelerini sağlamak amacıyla durumdan haberdar edilirler.

Şikâyet üzerine Cumhuriyet savcısı suç konusu eşya ile ilgili olarak 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu hükümlerine göre elkoyma koruma tedbirinin alınmasına ilişkin gerekli işlemleri yapar. Cumhuriyet savcısı ayrıca, gerek görmesi hâlinde, hukuka aykırı olarak çoğaltıldığı iddia edilen eserlerin çoğaltılmasıyla sınırlı olarak faaliyetin durdurulmasına karar verebilir. Ancak, bu karar yirmidört saat

2.3. Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu’na ilişkin Kanun Değişikliği Yapılmasına İlişkin Kanun Tasarısı’nın Sinema Eserleri Bakımından Getirebileceği Yenilikler

İçeriği ve kapsamı açıklanmaya çalışılan 5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu’nda değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun Tasarısı hazırlanmıştır. Bu bölümde hem kanun değişikliği maddeleri irdelenecek hem de yapılan değişikliklerin telif hakları yönünden getirdiği yenilikler yorumlanarak önemli bulunan hususlarda yardımcı olabilecek önerilerde bulunulmaya çalışılacaktır. Bu sayede hem kanunun mevcut hali görülmüş olacak hem de kanun değişikliği ile getirilmek istenen yeni maddelerle mukayesesi yapılabilecektir. İlgili kanun değişikliğine ilişkin taslak metni ile gerekçesi Musiki Eseri Sahipleri Grubu Meslek Birliği (MSG)’nin üyelerinin incelemesi amacıyla koymuş olduğu sitesinden alınmıştır.¹⁵⁹

Kanun taslağının hazırlanmasına ilişkin olarak görüş ve önerileri paylaşmak amacıyla kamuoyuna da çağrıda bulunulmuştur.¹⁶⁰ Bu sayede kanunun artı ve eksileri tahlil edilebilecek; hem de görüş ve öneriler ile herkesin konsensüsünün sağlandığı bir değişiklik gerçekleştirilebilecektir. 6 Haziran 2017 tarihine kadar verilen sürede 712 görüş bildirilmiştir. Kanun tasarısı taslağı, 3 Mayıs 2017’de Kültür ve Turizm Bakanı Nabi Avcı’nın düzenlediği basın toplantısıyla eş zamanlı olarak kamuoyuna açılmış; 5 Haziran 2017 tarihi itibarıyla görüş alma süresi sona ermiştir. Kamuoyunun bildirmiş olduğu görüşlerden en önemlisi “Toplu Hak Yönetimi” olup; özellikle müzik eserlerinden faydalanılması, ticari işletmelerin lisans alma süreleri ile meslek birliklerinin yapısı ve faaliyetlerine ilişkin düzenlemelere yönelik öneriler oluşturmıştır. Bu öneriler arasında sinemaya kamera arkasında emek vermiş insanlar ile sinema ve dizi oyuncularının haklarının iyileştirilmesini amaçlayan düzenlemeler hakkında da çok sayıda görüş

içinde hâkimin onayına sunulur. Hâkim tarafından yirmidört saat içinde onaylanmayan karar hükümsüz kalır.

¹⁵⁹ [http://www.msg.org.tr/tr-TR/Announcement/632-](http://www.msg.org.tr/tr-TR/Announcement/632-5846+SAYILI+F%C4%B0K%C4%B0R+VE+SANAT+ESERLER%C4%B0+KANUNUNDA+DE%C4%9E%C4%B0C5%9E%C4%B0KL%C4%B0K+YAPILMASINA+%C4%B0L%C4%B0C5%9EK%C4%B0N+KANUN+TASARISI)

[5846+SAYILI+F%C4%B0K%C4%B0R+VE+SANAT+ESERLER%C4%B0+KANUNUNDA+DE%C4%9E%C4%B0C5%9E%C4%B0KL%C4%B0K+YAPILMASINA+%C4%B0L%C4%B0C5%9EK%C4%B0N+KANUN+TASARISI](http://www.msg.org.tr/tr-TR/Announcement/632-5846+SAYILI+F%C4%B0K%C4%B0R+VE+SANAT+ESERLER%C4%B0+KANUNUNDA+DE%C4%9E%C4%B0C5%9E%C4%B0KL%C4%B0K+YAPILMASINA+%C4%B0L%C4%B0C5%9EK%C4%B0N+KANUN+TASARISI) (Son Erişim Tarihi: 07.04.2019)

¹⁶⁰ 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanununda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun Tasarısı Taslağı, <http://telifhaklari.gov.tr/haber/5846-sayili-Fikir-ve-Sanat-Eserleri-Kanununda-Degisiklik-Yapilmasina-Iliskin-Kanun-Tasarisi-Taslagi> (Son Erişim Tarihi: 03.04.2019)

bildirilmiştir. Bu görüşler iki ay boyunca incelenip taslağa son şekli akademik bir komisyon vermiştir.¹⁶¹

Yine 3 Mayıs 2017 tarihli Kültür ve Turizm Bakanlığı Basın ve Halkla İlişkiler Müşavirliği'nin açıklamasına göre; “*Sekiz yıldır değişiklik bekleyen 5846 Sayılı Telif Hakları Kanunu'nda yeni dönem başlıyor.*” başlığıyla verilen basın bülteninde kanun değişikliği ile sanat eserlerini korsan kullananların internet hızının düşürülmesinden internet erişimlerinin engellenmesine kadar tedbirlerin öngörüldüğü dijital hak ihlalleri ile Mücadele Merkezi'nin kurulacağını, yenilenecek telif hakları yasası ile teknolojik değişime karşı yönetmeliklerle korunacağına dair bilgilendirmede bulunuyor.¹⁶²

Habertürk gazetesinin 3 Mayıs 2018 tarihli haberinde de ifade edildiği üzere, Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'nda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısı TBMM'ye sunulmuş olup halihazırda yasalaşmamıştır.¹⁶³ Özellikle Anayasa değişikliği sonrası getirilen yeni sistemle birlikte kanun tasarısının ortadan kalkması ile birlikte komisyonda bekleyen kanun tasarısının ne olacağı ise belli değildir. Fakat getireceği yenilikler ve FSEK'e katacağı önemli değişiklikler nedeniyle yasanın tezimiz ile ilgili olan değişiklikleri incelenecektir.

5846 Sayılı FSEK'te yapılacak olan değişikliğe ilişkin olarak tasarının genel gerekçesinde, değişikliğin özeti şu cümlede ifade edilmektedir.

*“Telif hakları alanında ulusal ve uluslararası alanda yaşanan gelişmeler ve teknolojik ilerlemelerin kültür hayatımıza etkileri çerçevesinde 5846 sayılı kanunda değişiklik yapılması zorunluluk arz etmiştir.”*¹⁶⁴

Kanun genel gerekçesinin açıklamasında, dijital dünyanın getirmiş olduğu yenilikler nedeniyle yeni koruma yöntemlerinin getirilmesinin zorunluluklarından bahsedilmiş; bu konuda önlemleri almaya yönelik tedbirlerin alınması gerektiği ifade edilmiştir. Genel gerekçede,

¹⁶¹ Burcu Çalık, Telif hakları için 712 görüş toplandı, <https://www.aa.com.tr/tr/kultur-sanat/telif-haklari-icin-712-gorus-toplandi/835467> (Son Erişim Tarihi: 03.04.2019)

¹⁶² Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu Yenileniyor, <http://basin.kulturturizm.gov.tr/TR-178516/fikir-ve-sanat-eserleri-kanunu-yenileniyor.html> (Son Erişim Tarihi: 03.04.2019)

¹⁶³ Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'nda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısı TBMM'ye sunuldu, <https://www.haberturk.com/fikir-ve-sanat-eserleri-kanunu-nda-degisiklik-yapilmasina-dair-kanun-tasarisi-tbmm-ye-sunuldu-1947732> (Son Erişim Tarihi: 03.04.2019)

¹⁶⁴ Genel Gerekçe, s.1.

“Diğer taraftan, telif konusundaki eserlere erişmek için teknolojik imkanlar yoğun bir şekilde kullanıldığından dijital alanda gerçekleşen hak ihlalleri de aynı ölçüde yaygınlaşmaktadır. Bu kapsamda internet ortamında yaşanan telif hakkı ihlalleriyle mücadelede etkinliğin artırılması, Kanun değişikliği çalışmalarında önemli bir yer tutmaktadır. Kanun değişikliği ile dijital alanda gerçekleşen hak ihlalleriyle daha etkin ve hızlı mücadele edilebilmesi amacıyla yeni mekanizmaların öngörülmesinin yanı sıra internet kullanıcılarının farkındalığının artırılmasına yönelik tedbirler geliştirilmiştir.”¹⁶⁵ biçiminde açıklama yapılmıştır

Ayrıca özellikle 2000’li yıllardan itibaren yapılan kanunların yenilenmesi ve değiştirilmesi sürecinde olduğu gibi, yargılama aşamasında da kanun maddelerinin farklı yorumlanmasından kaynaklanan olumsuz etkilerinin giderilmesi ve kanunun uygulanması ile yargı birliğinin sağlanması amacıyla kanunda düzenlemeler yapılmıştır. Kanunun genel gerekçesinin sonuç bölümünde ise aşağıdaki biçimde kanunun amacı özetlenmiştir:

“Bilgi ekonomisine geçiş sürecinde ülkemiz konumunun güçlendirilmesi için etkin, adil ve işler bir telif hakları sistemi oluşturulması hedefiyle gerçekleştirilen Kanun değişikliğinin, ülkemiz kültür endüstrisinin güçlendirilmesine, toplu hak yönetimi sisteminin daha işlevsel ve güçlü hale getirilmesi ile lisanslamanın yaygınlaştırılmasına, kullanıcıların eserlere erişiminin kolaylaştırılmasına, nitelikli eser üretiminin teşvik edilmesine ve kamuoyu genelinde telif bilincinin artırılmasına hizmet etmesi amaçlanmıştır.”¹⁶⁶

Tezin amaçlarından biri alana katkı yapmak olduğundan sinema eserleri ve sinema eserleri ile bağlantılı olarak sinema eserlerinin korunmasına katkı sağlayabilmek için kanun tasarısında hazırlanmış olan kanuni düzenlemeler ayrıntılı olarak incelenmeye çalışılacaktır.

2.3.1. FSEK 1/B’de İfadesini Bulan “Tanımlar” Başlıklı Maddesine Getirilen Değişiklikler

Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu’nun 1/B maddesine kanun tasarısının 2.maddesi ile yeni kavramlar ve teknolojiye gelişmeler de dikkate alınarak yeni tanımlamalar getirilmiştir. Buna göre, tespit, fonogram ve bağlantılı haklar tanımlarında ekleme ve değişiklikler yapılmış; “*veri tabanı, yeniden iletim, teknolojik önlem, icracı sanatçı, fonogram yapımcısı, film yapımcısı*” gibi yeni tanımlar bu madde kapsamında tanımlanmıştır. Bu madde ile birlikte FSEK 1/B’deki tespit tanımına, “*ses temsili veya görüntülerin bir cihaz*

¹⁶⁵ Genel Gerekçe, s.2.

¹⁶⁶ Genel Gerekçe, s.2.

aracılığıyla algılanabilecekleri, çoğaltılabilecekleri veya iletilebilecekleri şekilde somutlaştırılması” denilerek, eser olma koşullarından biri olan somutlaştırma yükümlülüğü kanun maddesi haline gelmiştir.¹⁶⁷ Fonogram tanımında kanunun eski halinde belirtilen sinema gibi görsel işitsel eserler maddesindeki görsel ve işitsel eserler tanımı kaldırılmış, ayrıca ses tespitinin yapıldığı fiziki ortamını tanımlamasını kaldırarak fonogramının ses tespiti alanını genişletmiştir. J bendinde muğlak bir ifade olan komşu haklar ifadesi kaldırılmış; filminin ilk tespitini yapan ifadesi kaldırılarak sadece film yapımcısı olarak bahsedilmiştir. Bağlantı haklara kanun değişikliği kapsamında, “Eser sahibinin manevi ve mali haklarına zarar vermemek kaydıyla; icracı sanatçılar, fonogram yapımcıları, radyo-televizyon kuruluşları ve film yapımcılarının sahip oldukları hakları” denilerek tanımlama yoluna gitmiştir. (k) bendinde tanımlanan komşu haklar da kaldırılmıştır. Bu maddede Teknolojik önlem, “Normal işleyiş sürecinde eser ve bağlantılı hak konularının, izinsiz kullanımlarını engelleme veya sınırlama amacına yönelik her türlü teknoloji, araç ya da bileşenleri,” film yapımcısı da “Sinema eserlerinin veya diğer hareketli görüntülerin ilk tespitini, inisiyatif ve sorumluluğu alarak gerçekleştiren gerçek veya tüzel kişiyi,” ifade etmektedir.¹⁶⁸ 2. Maddede yapılan değişikliğe ilişkin olarak gerekçesinde şu şekilde ifade edilmiştir:

“WIPO İcralar ve Fonogramlar Anlaşması (WPPT)’na uyum amacıyla “Tespit” ve “Fonogram” tanımları değiştirilmiş; “icracı sanatçı” ve “fonogram yapımcısı” tanımları eklenmiştir.

2006/115/AT sayılı Fikri Mülkiyet Hakları Alanında Kiralama ve Ödünç Verme Hakları ile Belirli Bazı Haklar Hakkındaki Avrupa Parlamentosu ve Konsey Direktifine uyumlu olarak “film yapımcısı” tanımı eklenmiştir.

Kanun’da kavram karmaşasına yol açan “komşu haklar” tanımı madde metninden çıkarılmış, bağlantılı haklar ifadesinin içine derç edilmiştir.

“Veri tabanı”, 96/9/AT sayılı Veri Tabanlarının Yasal Korunmasına İlişkin Avrupa Parlamentosu ve Konsey Direktifine uyumlu olarak tanımlara eklenmiştir.

“Yeniden iletim” kavramı, 93/83/AET sayılı Uydu Yayıncılığı ve Kablolu Yeniden İletime İlişkin Konsey Direktifi çerçevesinde hakkın kapsamının belirlenmesi amacıyla tanımlanmıştır.

“Teknolojik önlemler” kavramı 2001/29/AT sayılı Bilgi Toplumunda Telif Hakları ve Bağlantılı Hakların Bazı Yanlarının Uyumlaştırılması Hakkında Avrupa Parlamentosu ve Konsey Direktifine uyumlu olarak tanımlanmıştır.”¹⁶⁹

¹⁶⁷ FSEK Kanun Değişikliği Taslağı 2.madde

¹⁶⁸ FSEK Kanun Değişikliği Taslağı, 2.madde

¹⁶⁹ Genel Gerekçe, s.3.

Kanunda yapılmak istenen birçok değişiklik teklifinde de görüleceği üzere, kanun değişikliği ile hem teknolojik gelişmeler dikkate alınarak yenilikler getirilmek istenmiş hem de uluslararası alanda yapılan değişikliklerle uyum sağlanmaya çalışılmıştır.

2.3.2. FSEK'im 13. Maddesi'nde Yapılan Değişiklik ile Meslek Birliklerine Verilen Yetkiler

FSEK'e ilişkin değişiklik taslağının 5. Maddesi ile FSEK 13. Maddesinde değişiklik yapılmış; *“eser sahiplerinin bakanlık nezdinde eserlerinin korunmasını sağlamak amacıyla ile kayıt ve tescil”* yaptırabilecekleri belirtilmiştir. Kanun değişikliğinin 5. Maddesindeki teklif ile 13. Maddeye şu ibare eklenecektir: *“Kayıt ve tescil işlemleri, Bakanlık veya yetkilendirdiği meslek birliklerince yapılır. Kayıt ve tescil belgeleri; haciz, hapis, rehin ve diğer hukuki işlemlerin konusunu oluşturmaz.”*¹⁷⁰ Kanunun genel gerekçesinde de ifade edildiği üzere,

“Kanunun 13 üncü maddesinin üçüncü fıkrasına eklenen cümle ile kayıt tescil işlemlerinin meslek birliklerince de yapılabilmesine imkan tanınmıştır. Ayrıca kayıt tescil belgesinin hak kurucu etkiye sahip olmadığı ve hakları temsil etmediği göz önünde bulundurulduğunda yanlış uygulamaların önüne geçilmesi amacıyla bu belgelerin haciz, hapis, rehin ve diğer hukuki işlemlere konu edilemeyeceği yönünde düzenleme yapılmıştır.”

Kanun değişikliği ile kayıt ve tescil yapılması yetkisi meslek birliklerine de tanınmıştır. Ayrıca gerekçede de ifade ettiği üzere, eser sahibi olduğunu iddia eden kişinin yapmış olduğu kayıt ve tescilin hak kurucusu etkisi olmadığı için bu belgelerin hukuki işlemlere konu edilemeyeceği ifade edilmiştir.

2.3.3. Sinema Eserlerinin Temsil Hakkı

Kanun tasarısının 7. Maddesinde yapılan değişiklik ile FSEK'in *“Temsil Hakkı”* başlıklı 24. Maddesi yeniden düzenlenmiştir. Kanunun genel gerekçesinde de ifade edildiği üzere 25. Maddede düzenlenen umuma iletim hakkı arasındaki ayrımın açık bir şekilde belirlenebilmesi hedeflenmiş, bu sebeple karışıklığa sebep veren hususlar 24. Maddeden

¹⁷⁰ Kanun Değişikliği Taslağı, Madde 5

kaldırılmıştır. Sinema eserleri açısından önemli olan husus ise maddeye eklenen ikinci fıkra ile kendisini göstermektedir. Bu maddeye göre, “*Sinema eserlerinin, bu eserlerin gösterimine özgülenmiş umumi mahallerde gösterimi temsil sayılır*” biçiminde ifade etmektedir.¹⁷¹ Kanun genel gerekçesinde bu fıkra ile ilgili olarak şu izahta bulunulmuştur: “*Sinema eserlerinin niteliği gereği bir materyale tespit edilme zorunluluğu göz önünde bulundurularak, bu eser türü bakımından temsil hakkının sinema salonlarındaki gösterimi de kapsadığı düzenlenmiştir.*”¹⁷² Bu eklenen madde ile sinema eserine özgü gösterim yerleri de olan sinema salonları da kapsamına alınarak sinema eserlerinin tensil hakkı bakımından koruma alanı genişletilmiştir.

2.3.4. Sinema Eserlerinin Dijital Hakları

Kanun Tasarısının 8. Maddesinde yapılan değişiklik ile FSEK’in “*İşaret, ses ve/veya görüntü nakline yarayan araçlarla umuma iletim hakkı*” başlıklı 25. Maddesinde değişikliğe gidilmiştir. Öncelikle madde başlığındaki “*İşaret, ses ve/veya görüntü nakline yarayan araçlarla*” ifadesi kaldırılarak sadece “*umuma iletim hakkı*” kalmıştır. Günümüz teknoloji dünyasında umuma iletim hakkının tahdidi olarak sayılması doğru değildir. Bu sebeple başlıktan itibaren yapılan değişiklik isabetli olmuştur. Zaten kanunda yapılan değişiklik ile de “*eserin herhangi bir suretle umuma iletilmesi hakkı münhasıran eser sahibine aittir.*”¹⁷³ biçiminde ifade edilmiştir. Bu şekilde yapılan değişiklik ile kanunun eski halindeki vasıta, umuma iletim şekli ya da türünü ifade eden hususlar kaldırılarak maddenin kapsamı genişletilmiş ve herhangi bir suretle umuma iletim yapılması hakkının eser sahibine ait olduğu ifade edilmiştir. Kanunun genel gerekçesinde de ifade edildiği üzere, “*Umuma iletim hakkının; yayın, yeniden iletim, umumi mahallerde iletim ve gerçek kişilerin bireysel olarak seçtikleri yer ve zamanda erişime sunma hakları başta olmak üzere, bir eserin herhangi bir suretle umuma iletilmesini kapsadığı açıklığa kavuşturulmuştur.*”¹⁷⁴ Ayrıca kanun iletim hakkı “özellikle” denilerek, iletim hakkının kullanımına ilişkin bentler halinde örnekler verilmiş ama bu hakkın kullanımını maddedeki örneklerle sınırlamamıştır. Değişiklik teklifindeki

¹⁷¹ Kanun Değişikliği Taslağı, Madde 7/2.

¹⁷² Gerekçe, s.4.

¹⁷³ Kanun Değişikliği Taslağı, Madde 8/1.

¹⁷⁴ Gerekçe, s.4.

maddenin c bendinde ise “Eserin bir tespiti, yayın veya yeniden iletim yahut dijital ağlar vasıtasıyla umumi mahallerde iletilmesini”¹⁷⁵ denilerek iletim şekline örnek verilmiştir. Tezin ilerleyen bölümünde bu şekilde iletime ilişkin uygulamalardan örnekler verilecektir. Maddenin ikinci fıkrasında getirilmiş olan değişiklik ile Sinema Eserlerinin iletimine ve mali haklara ilişkin olarak sinema eseri sahibine önemli bir koruma hakkı getirmiştir. Kanunun ikinci fıkrasında,

*“Sinema eseri sahibi ve film yapımcısı arasında akdedilen yapım sözleşmesinde aksi belirtilmedikçe eser sahibi; yayın, yeniden iletim ve erişime sunma haklarını yapımcıya devretmiş sayılır. Bu halde yahut anılan hakların yapımcı veya bir başkasına sözleşmeyle devri ya da kullanım salahiyetinin verilmesi durumunda dahi eser sahibi, sinema eserinin hukuka uygun bir şekilde ilk gösteriminden itibaren üç yıl geçtikten sonra bu eseri yayınlayan, yeniden ileten ve erişime sunanlardan uygun bedel talep hakkına sahiptir. Bu hak devir ve feragat konu edilemez ve sadece meslek birlikleri aracılığıyla takip edilebilir.”*¹⁷⁶

Kanun gerekçesinde bu değişikliği şu şekilde izah edilmektedir:

*“Aynı maddenin ikinci fıkrasında, sinema eserlerine ilişkin ticari faaliyetlerin kolaylaştırılması amacıyla eser sahiplerinin yayın, yeniden iletim ve erişime sunma haklarının yapımcıya devredilmiş sayılacağı kabul edilmiştir. Bununla birlikte hükümde yer alan “aksi öngörülmediği sürece” ifadesiyle, eser sahiplerinin anılan sözleşmelerde öngörülecek açık düzenlemelerle haklarını muhafaza etmesine imkan tanınmıştır. Hükümün devamında radyo-televizyon kuruluşları gibi güçlü kullanıcılar karşısındaki güçsüz konumları nedeniyle sinema eser sahiplerinin haklarının güçlendirilmesi ve hakların sınırsız ve süresiz biçimde devredilmesi yönündeki yerleşmiş uygulama nedeniyle mahrum kalan hakların telafisi amaçlanmıştır. Yeni düzenlemeye göre, hükümde belirtilen hakların iradi olarak veya Kanun’dan kaynaklanan devir karinesi gereğince devredilmiş olması halinde dahi eser sahiplerinin, mali haklara ilişkin koruma süreleri devam ettiği sürece, uygun bedel talep etme hakkı olacaktır. Uygun bedel talep etme hakkı, ilk gösterimden üç yıl sonraki kullanımlar bakımından uygulama alanı bulacaktır. Bu sınırlamanın amacı, işin riskini de üstlenerek ekonomik ve teknik imkânları bir araya getiren yapımcının, sinema eserinden ticari olarak faydalanmasının sağlanmasıdır. Uygun bedel talep hakkından feragat edilemeyeceği düzenlenerek eser sahiplerinin haktan faydalanmasının garanti altına alınması, hakkın meslek birliklerince takibinin zorunlu kınlanmasıyla ise sistemin işleyişinin sağlanması amaçlanmıştır.”*¹⁷⁷

Kanuna eklenmiş ikinci fıkra kanun gerekçesi çerçevesinde değerlendirildiği zaman, aksi belirtilmediği takdirde sinema eser sahibi ile yapımcısı arasında akdedilmiş olan yapım sözleşmesinde eser sahibi; yayın, yeniden iletim ve erişime sunma haklarını yapımcıya devretmiş sayılacaktır. Ancak yine sözleşme ile bu hususun aksi belirtilebilir. Bu madde ile bir filmin yaratılmasının mali yükünü üstlenen yapımcıya filmin haklarından faydalanması için öncelik verilmiştir. Sinemanın endüstriyel bir sanat olması sebebiyle

¹⁷⁵ Kanun Değişikliği Taslağı, Madde 8/c

¹⁷⁶ Kanun Değişikliği Taslağı Madde 8/2.

¹⁷⁷ Gerekçe, s.5.

yapım aşamasında tüm mali yükü yapımcı üstlenmekte; yine dağıtım ve mecralarda yapılacak olan reklam ve sair giderlerini yapımcı karşılamaktadır. Bu sebeple yapımcıya kanun öncelik tanımıştır. Günümüz dünyasında filmler birçok araçlarla yeniden iletilebilmektedir. Televizyonların film kuşakları ya da internet teknolojisinin getirmiş olduğu yeni uygulamalar ile filmler kiralanmakta ya da satışa sunulabilmektedir. Bu nedenle bir film eserinde elde edilen gelir yıllarca sürmekte ve mütemadi arz etmektedir. Eser sahibi ise yapım sözleşmesi ile bu haklarını yapımcıya devretmekte ve sonraki yıllarda bu haklarından mahrum kalmaktadır. Kanunda getirilen yenilik ile filmin ilk gösteriminin üzerinden üç yıl geçmesi ile birlikte eser sahibi bu eseri yayınlayan, yeniden ileten ve erişime sunanlardan uygun bedel talep hakkına sahiptir. Ayrıca Kanun koyucu bu haktan feragat edilemeyeceğini ve hakkın sadece meslek birlikleri aracılığı ile takip edilebileceğini ifade ederek eser sahibini koruma altına almıştır. Fakat olası ihmalleri önlemek için eser sahibinin şahsına ait olan bu hakkı kendisinden takip edebilmesi olanağı da kanun ile getirilmesi önerisi yapılabilir. Bu şekilde ikili koruma sağlanabileceği açıktır. Son fıkrasına eklenen “*Herhangi bir umuma iletim eylemi, bu maddede tanınan hakların tükenmesi sonucunu doğurmaz.*”¹⁷⁸ maddesi ile kanunun gerekçesinde ifade edildiği üzere, *2001/29/AT sayılı Bilgi Toplumunda Telif Hakları ve Bağlantılı Hakların Bazı Yanlarının Uyumlaştırılmasına İlişkin Avrupa Parlamentosu ve Konsey Direktifinin 3 üncü maddesinin ikinci paragrafına uyumlu olacak şekilde yeniden kaleme alınmıştır.*¹⁷⁹

2.3.5. Hakların Toplu Yönetimi ve Hak takibinde Meslek Birliklerinin Önemi

Madde tasarısının 15. Maddesinde yapılan değişiklik ile birlikte FSEK’in 42. Maddesinin başlığı olan “*Meslek birliklerinin kurulması*” kaldırılmış; “*Hakların Toplu Yönetimi*” başlığı getirilmiş ve maddede değişikliğe gidilmiştir. Bu madde değişikliği ile hakların yönetimine ilişkin takibin yapılması bu hususta kurulmuş olan hukuk tüzel kişiliğini haiz meslek birlikleri tarafından yürütüleceğini kanun kapsamında ifade edilmiştir. Hakların yönetimine ilişkin olarak genel bir tanım yapılmıştır. Kanuna bakıldığında,

¹⁷⁸ Kanun Değişikliği Taslağı, Madde 8/3.

¹⁷⁹ Genel Gerekçe, s.5.

“Eser ve bağlantılı hak konuları üzerindeki mali hakların kullanımına ilişkin tarifelerin tespiti, sözleşmeler yapılması, gelirlerin tahsili ve hak sahiplerine dağıtılması, kullanımların izlenmesi ve gerektiğinde hakların korunması amacıyla idari, adli ve cezai yollara başvurulması gibi hak yönetim faaliyetleri; yegâne veya esas amacı birden fazla hak sahibi adına, müşterek menfaatlere doğrultusunda hakların toplu yönetimini sağlamak olan ve kar amacı gütmeyen, özel hukuk tüzel kişiliğini haiz meslek birlikleri tarafından yürütülür. Meslek birlikleri, bu Kanunun uygulanması ile ilgili iş ve işlemlerde, yetkilendirildikleri hakların etkin bir şekilde takibi ve korunması amacıyla birlikte hareket edebilir ve diğer meslek birliklerine yetki devrinde bulunabilirler. En az iki meslek birliği bir araya gelerek Bakanlıktan izin almak suretiyle tüzel kişiliği haiz ortak lisanslama birliği kurabilir. Bu Kanunun meslek birliklerine ilişkin hükümleri niteliğine uygun düştüğü ölçüde ortak lisanslama birlikleri hakkında da uygulanır. Bu Kanunda ve ilgili mevzuatta hüküm bulunmayan hallerde 22/11/2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medeni Kanununun derneklere ilişkin hükümleri ile ceza hükümleri de dâhil olmak üzere 4/11/2004 tarihli ve 5253 sayılı Dernekler Kanunu hükümleri niteliğine uygun düştüğü ölçüde meslek birlikleri ve ortak lisanslama birlikleri hakkında da uygulanır.”¹⁸⁰ denilmektedir.

Meslek Birlikleri hak sahiplerinin mali haklarının korunması, sözleşmelerin yapılması, tarifelerin belirlenmesinde söz sahibi olmaya devam etmiştir. Ayrıca Kanunda Meslek Birliklerinin kanunda kendilerine hüküm bulunmayan hallerde Medeni Kanun’un derneklere ilişkin hükümleri ile Dernekler Kanunu’nun uygulanacağı kanun kapsamında ifade edilmiştir. Kanunun gerekçesinde de bu husus;

“Kanunda hüküm bulunmayan hallerde 22/11/2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medeni Kanunun derneklere ilişkin hükümleri ile ceza hükümleri de dâhil olmak üzere, 04/11/2004 tarihli ve 5253 sayılı Dernekler Kanunu hükümlerinin, niteliğine uygun düştüğü ölçüde, meslek birlikleri ve ortak lisanslama birlikleri için de uygulanacağı ifade edilerek, Kanunda düzenlenmemiş hukuki durumlara uygulanacak mevzuat belirlenmiştir.” biçiminde ifade edilmiştir.¹⁸¹

Kanun Tasarısının 16. Maddesi ile FSEK 42/A’ya getirilen değişiklik ile meslek birliklerin esaslarına ilişkin hususlar ifade edilmiştir. Bu kanun maddesi ile birlikte Meslek birliğinin kurulma şartları, tüzel kişiliğini kazanması, toplu hak yönetimini yapabilmesi için gerekli olan şartlar, zorunlu organları gibi hususlar kanun kapsamında ifade edilmiştir. Kanunun gerekçesinde de ifade edildiği üzere meslek birliğinin kurulmasından sonra daha etkin olması ve hak sahiplerinin haklarını koruyabilmesi açısından şartlar getirilmiştir. Kanun gerekçesinde faaliyet belgesi alınması ilişkin yapılan düzenlemenin gerekçesi aşağıdaki şekilde ifade edilmiştir:

“Meslek birliklerinin, tüzük ve kuruluş beyannamesinin Bakanlığa sunulmasıyla tüzelkişilik kazanmalarına ve Bakanlıktan faaliyet izni almalarına yönelik mevcut

¹⁸⁰ Kanun Değişikliği Taslağı, Madde 15.

¹⁸¹ Genel Gerekçe, s.11.

düzenlemeler muhafaza edilmiş; ancak faaliyet izni verilebilmesi bakımından mevzuatta öngörülen koşulları sağlamak şartı öngörülerek meslek birliklerinin hakların takibinde etkinliğin artırılmasına yönelik belirli standartları taşımalarının sağlanması amaçlanmıştır. Kuruluşundan itibaren bir yıl içinde faaliyet izni alamayan meslek birliklerinin kuruluş amacını gerçekleştirmesinin olanaksız hale gelmiş sayılacağı düzenlenerek, Dernekler Kanuna yapılan atıf ve Türk Medeni Kanununa yapılan dolaylı atıfla tüzelkişiliğin kendiliğinden sona ereceği ifade edilmek istenmiştir. Maddenin üçüncü fıkrasında, aynı alanda çok sayıda meslek birliğinin faaliyet göstermesinin uygulamada sebep olduğu sorunlar göz önünde bulundurularak daha etkin bir toplu hak yönetimi için; aynı alanda yeni bir meslek birliğine faaliyet izni verilmesi, mevcut düzenlemede yer alan 1/3 oranı arttırılarak, aynı alanda kurulmuş en fazla üyesi olan meslek birliğinin üye tam sayısının 1/2'si kadar üye olma niteliklerini taşıyan gerçek veya tüzel kişi tarafından başvuru yapılması ve yeni kurulan meslek birliğinin, hakları etkin şekilde yönetebilecek idari ve ekonomik yetkinliği ile temsil kapasitesini haiz olup olmadığının Bakanlıkça tespiti şartı şartına bağlanmıştır. Böylelikle aynı alanda yetkinliği bulunmayan çok sayıda meslek birliği yerine hakları etkin şekilde takip eden az sayıda meslek birliğinin faaliyet göstermesi amaçlanmıştır.”

182

Kanuna getirilen düzenleme ile meslek birliklerinin faaliyetleri sebebiyle iktisadi işletme sayılamayacağı ifade edilmiştir. Buna göre, “Meslek birlikleri, ortak lisanslama birlikleri ve federasyonlar; faaliyetleri dolayısıyla 13/6/2006 tarihli ve 5520 Sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu kapsamında iktisadi işletme sayılmaz.”¹⁸³ Kanunun gerekçesinde de,

*“Faaliyet amacı üyelerinin ortak çıkarlarını korumak ve üyelerine ait hakların yönetimi olan meslek birliklerinin lisanslama ve sair faaliyetler dolayısıyla elde ettiği gelirlerden, bu hakların yönetimi için yaptığı giderleri karşılamak için yaptığı kesintilerden harcanmayan tutarların iktisadi faaliyet sayılarak, 13/6/2006 tarihli ve 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu hükümleri çerçevesinde vergilendirilmesinin engellenmesi amaçlanmıştır. Meslek birlikleri, kâr amacı gütmeyen, dernek benzeri sui generis yapılar olmaları sebebiyle, yaptıkları faaliyetler ticari mahiyet taşımamaktadır. Birliklerin elde ettikleri gelirlerden hak sahiplerine yapılan dağıtımlarda gelir vergisi stopajı, vergi sorumlusu sıfatıyla meslek birlikleri tarafından yapılmaktadır. Birliklerin faaliyetlerinin kâr amacı gütmemesi sebebiyle, sadece hakların yönetimi ile ilgili faaliyetleri dolayısıyla iktisadi işletme sayılamayacakları hususunun açıkça düzenlenmesi ihtiyacı hâsıl olmuştur. Ancak, meslek birlikleri tarafından, faaliyetlerini tamamlayıcı nitelikte ticari işletmeler kurulması halinde, kurulan bu şirketler ticaret hukuku çerçevesinde faaliyet göstereceklerinden her halükarda kurumlar vergisi mükellefi olarak vergilendirileceklerdir.”*¹⁸⁴

biçiminde ifade edilmiştir. Maddenin son fıkrasında meslek birliklerinin kuruluş amacı ve gayesi hak sahiplerinin mali haklarını korumak ve takibini yapmak olduğundan bu hususta kısıtlamaya gidilmiştir. İlgili maddede, “Meslek birliği üyeleri; sermaye koymak,

¹⁸² Genel Gerekçe, s.11.

¹⁸³ Kanun Değişikliği Taslağı, Madde 16/5.

¹⁸⁴ Genel Gerekçe, s.12.

zarara ve hukuki mesuliyete iştirak etmekle yükümlü tutulamazlar. Meslek birlikleri sadece kuruluş amaçları ile bağdaşan ticari işletme ve şirket kurabilir ve bunlara ortak olabilir. Bu ticari faaliyetler dolayısıyla elde edilen gelirler üyelere dağıtılamaz.”¹⁸⁵ denilmektedir. Kanun gerekçesinde de bu hususu;

“Meslek birlikleri üyelerinin sermaye koymakla, zarara ve hukuki mesuliyete iştirak etmekle yükümlü tutulamayacakları; meslek birliklerinin, kuruluş amaçları ile bağdaşmayan ticari işletme ve şirket kuramayacakları ve bunlara ortak olamayacakları hususu hüküm altına alınmıştır. Bu fıkra, meslek birliklerinin esas faaliyet alanları dışında başka ticari gayelerle hareket ederek, bu Kanunla oluşturulması amaçlanan etkin toplu hak yönetim mekanizmasının işlerliğini azaltmaması, haklardan doğan gelirlerin hak sahiplerine dağıtımından başka amaçlara özgülenerek, hak sahiplerine maddi zarar verilmesinin önüne geçilmesi amacıyla düzenlenmiştir.”¹⁸⁶

Kanun koyucu meslek birliklerinin hak sahiplerinin haklarını koruması gayesi ile hareket etmesi hususunda düzenlemelere gitmiştir. Zira meslek birlikleri gibi statüdeki kuruluşlar, kişilerin tek başına hareket etmesinin önündeki zorluklara karşın daha etkili mücadele yöntemleri üretebilirler. Nitekim kanun da kendilerine bu yetkiyi vermiştir. Özellikle fikri mülkiyet hakkı ihlallerinin çok yaşandığı ülkemizde hak sahiplerinin en önemli dayanağı meslek birlikleri olacaktır. Meslek birlikleri hem koruma hususunda yapacakları girişimlerle hem de fikri mülkiyetinin önemi ve değeri hususunda yapacakları kamuoyunu aydınlatacak çalışmalarla hak sahiplerinin mağduriyetini en aza indirmeyi hedeflemelidir. Tasarının 17. Maddesi ile yapılan değişiklik ile FSEK 42/B’nin madde başlığı olan “Meslek Birliklerinin Denetimi” kaldırılmış; “Meslek Birliklerinin Görev ve Yükümlülükleri” bu madde kapsamında düzenlenmiş ve madde değiştirilmiştir. Bu kanun kapsamında bentler halinde Meslek birliklerinin görev ve yükümlülükleri sayılmıştır. Maddeye göre, “Meslek Birliklerinin Görev ve Yükümlülükleri” şunlardır:

- a) Faaliyetlerini etkinlik, katılımcılık, şeffaflık ve hesap verilebilirlik gibi iyi yönetim ilkelerine göre yürütmek,
- b) Üyelik şartlarını ayrımcılık yapmaksızın objektif ve şeffaf şekilde belirlemek,
- c) Hakların yönetimini hakkaniyete uygun koşullarda gerçekleştirmek,
- d) Yönettikleri haklarla ilgili tarifeler ve artış gerekçeleri ile bu tarifelere ilişkin indirim ve ödeme kolaylıklarını süresinde duyurmak,
- e) Yönettikleri haklara ilişkin her türlü bedelin tahsilini ve dağıtımını adil, şeffaf ve düzenli bir şekilde gerçekleştirmek,
- f) Yönettikleri hakları korumaya yönelik tedbirleri almak; bu amaçla gerekli idari, hukuki, cezai yol ve yöntemlere başvurmak,
- g) Yönettikleri haklarla ilgili eserlere ve bağlantılı hak konularına ilişkin veri tabanını oluşturmak, güncellemek ve kamunun bilgisine sunmak,

¹⁸⁵ Kanun Değişikliği Taslağı, Madde 16/6.

¹⁸⁶ Genel Gerekçe, s.12.

h) Üyelerine, hakların etkin yönetimi için objektif olarak gerekli olmayan herhangi bir yükümlülük getirmemek,

ı) Bu Kanunda, ilgili mevzuatta ve kendi tüzüklerinde verilen diğer görevleri yerine getirmek.”

Bu Kanunun ve ilgili mevzuatın meslek birliklerinin şeffaflık ve bilgi sağlama yükümlülüklerine dair hükümleri; hak sahiplerine ait olmayan veya kısmen de olsa doğrudan ya da dolaylı kontrolü hak sahiplerine ait bulunmayan, hakların yönetimini birden fazla hak sahibi namına topluca gerçekleştiren ve yegâne veya esas amacı kâr elde etmek olan kuruluşlar hakkında da uygulanır.”¹⁸⁷

Getirilen değişikliğin gerekçesi “Daha etkin bir toplu hak yönetim mekanizması kurulabilmesi amacıyla, 2014/26/EU sayılı Direktif’te yer alan hükümler ile uygulamada yaşanan sıkıntılar dikkate alınarak meslek birliklerinin temel görev ve yükümlülükleri düzenlenmiştir.”¹⁸⁸ biçiminde ifade edilmiştir. Ayrıca meslek birliklerine ilişkin olarak getirilmiş olan şeffaflık ve bilgi sağlama yükümlülüklerine dair hükümler kar elde amaçlı kurulan kuruluşlara da getirilmiştir. Maddenin gerekçesinde getirilen hükme ilişkin olarak;

“Maddenin ikinci fıkrasında, mezkur Kanun’un 42 nci maddesinde yer almayan ancak, özellikle müzik sektöründe fiilen faaliyette bulunan, 2014/26/EU sayılı Direktif’in Tanımlar başlıklı 3 üncü maddesinin (b) bendinde de “bağımsız kuruluşlar” olarak düzenlenen ve toplu hak yönetim sisteminin tali unsuru olan, hakların yönetimini birden fazla hak sahibi namına topluca gerçekleştiren ve hak sahiplerine ait olmayan veya kısmen de olsa doğrudan ya da dolaylı kontrolü hak sahiplerine ait bulunmayan, yegane ve esas amacı kâr elde etmek olan kuruluşlar” hakkında, bu Kanunun ve ilgili mevzuatın, meslek birliklerinin şeffaflık ve bilgi sağlama yükümlülüklerine dair hükümlerinin uygulanacağı hüküm altına alınmıştır. Bu hükümle, hem hak sahipleri hem de bu kullanıcılar için, bu kuruluşlar tarafından yönetilen haklarla ilgili mevzuatın toplu hak yönetimini düzenleyen kurallarının dışında faaliyet gösterilmesinin önüne geçerek, hak sahiplerinin ve kullanıcıların korunması amaçlanmıştır.”¹⁸⁹

Kanun koyucu hak sahiplerinin haklarını takip etme hususunda uluslararası anlaşmaları da baz alarak koruyucu önlemler aldığı görülmektedir. Kanun taslağı ile getirilmiş olan 42/C maddesi ile Meslek Birliğine üye olmak için getirilen serbesti ile birlikte meslek birliklerine de faaliyet alanlarına giren hakların korunmasına ilişkin yapılacak üyelik taleplerini kabulden ve hakların korunmasından da objektif gerekçeler göstermeden kaçınamayacağı dile getirilmiş; meslek birliklerine kanunun emredici hükmü ile yükümlülük getirmiştir. Kanun koyucu maddenin gerekçesinde üyeliğe ilişkin olarak sunu ifade etmiştir;

¹⁸⁷ Kanun Değişikliği Taslağı Madde 17.

¹⁸⁸ Genel Gerekçe, s.12.

¹⁸⁹ Genel Gerekçe, s.13

“Bu hüküm ile hak sahiplerinin, meslek birliklerine üyeliklerinde gönüllülük esası temel ilke olarak belirlenmiş ve haklarını meslek birliği aracılığıyla yönetmek isteyen hak sahiplerinin meslek birlikleri tarafından haklı ve objektif gerekçeler olmaksızın sistemin dışında bırakılmasının önüne geçmek amaçlanmıştır.”¹⁹⁰

42/C’nin devamında ise hak sahiplerinin haklarının korunması amacıyla meslek birliklerine yetki belgesi verilmesi gerektiği ifade edilmiştir. Yine kanunun devamında üye olmayanların da yetki belgesi vermesi ile haklarının meslek birliği tarafından korunabileceği güvence altına alınmıştır. Kanun aynı zamanda üye olan ve olmayan arasında gelirlerin dağıtımı ve kesintiler yönünden ayırım yapılamayacağını düzenlemiştir. Ayrıca yetki belgesinin verilmesi belge konusu mali hakkın veya kullanma yetkisinin devri sonucunu doğurmayacağını, sadece hakkın yönetim yetkisini meslek birliğine verdiğini ifade etmiştir. Yetki belgesinin verilmesine ve hakların meslek birliği tarafında yönetime ilişkin olarak kanunun gerekçesinde;

“Yetki belgelerinin hukuki mahiyeti düzenlenmiş ve meslek birliğine yetki belgesinin verilmesinin, belge konusu mali hakkın veya bu hakkı kullanma yetkisinin devri sonucunu doğurmayacağı, bu hakkın hak sahibinde mahfuz olacağı, yalnızca hakkın yönetim yetkisinin meslek birliğine verilmiş olacağı düzenlenmiştir. Hak sahibi tarafından, haklarının yönetim yetkisi, yetki belgesiyle meslek birliğine devredilmiş olsa dahi, hakların ticari olmayan amaçlarla bireysel olarak kullanımına izin verme yetkisi saklı tutulmuş; ancak yönetim yetkisi devredilen haklar bakımından ticari kullanımlara izin verme, sözleşme yapma, gelirin tahsili hususlarında yetki belgesi veren hak sahiplerinin bireysel işlem yapma yetkisi kısıtlanarak uygulamada oluşabilecek karmaşanın önlenmesi ve belirsizliklerin ortadan kaldırılması amaçlanmıştır.”¹⁹¹

biçiminde ifade edilmiştir. Tasarıda getirilmiş olan 42/C maddesinde söz edilen çerçevede şu değişiklik yapılmıştır:

“Meslek birlikleri, hak sahipleri tarafından verilen yazılı yetki belgesi veya bu Kanunla verilen yetki çerçevesinde hakları yönetir. En az bir hakkı kapsayan yetki belgesi verilmedikçe meslek birliğine üye olunamaz. Ancak yetki belgesi verilmesi kaydıyla üye olmayanlara ait haklar da meslek birliklerince yönetilebilir. Meslek birlikleri üyeleri ile üye olmaksızın yetki belgesi verenler arasında, gelirlerin dağıtımı ve kesintiler yönünden ayırım yapılamaz. Yetki belgesi verilmesi, belge konusu mali hakkın veya kullanma yetkisinin devri sonucunu doğurmaz; yalnızca hakkın yönetim yetkisini meslek birliğine verir. Yönetim yetkisi meslek birliğine geçen haklar, ticari olmayan kullanımlar hariç, bireysel olarak yönetilemez.

¹⁹⁰ Genel Gerekçe s.13.

¹⁹¹ Genel Gerekçe, S.14

Yetki belgesine konu her bir hakkın türü, kapsamı ve süresi, meslek birliğince önceden saptanan kriterlere uygun olmak koşuluyla, hak sahibince belirlenir. Yetki belgesi, hak sahibinin mevcut ve ileride meydana getireceği eser ve bağlantılı hak konularını kapsar. Yetki belgesinin süresinin belirlenmesinde takvim yılları esas alınır. Süresinin bitiminden önce hak sahibinin meslek birliğine verdiği yetkiyi geri çekmesi veya üyeliğin herhangi bir sebeple sona ermesi halinde yetki belgesi o yılın sonuna kadar geçerliliğini korur. Meslek birliklerinin, yurt dışındaki aynı amaçlı kurum ve kuruluşlarla yaptığı karşılıklı temsil anlaşmaları, yetki belgesi hükmündedir.”¹⁹²

Meslek Birliklerinin denetimine ilişkin olarak getirilen 42/D ile bakanlığa bu yönde yetkiler verilmiştir. Kanunun gerekçesinde de ifade edildiği üzere;

“Kanun’un mevcut halinde meslek birliklerinin Bakanlıkça uyarılmasını gerektirecek haller sayılırken belli maddelere yapılan atıf, mevzuatta sayılan bütün görev ve yükümlülükler kapsayacak şekilde genişletilmiş, böylece meslek birliklerinin Bakanlıkça denetiminin etkinleştirilmesi amaçlanmıştır. Meslek birliklerinin kuruluş amaçlarının yere getirilmemesi, iş ve işlemlerinde mevzuata aykırılık bulunması ve idari, ekonomik ve temsil kapasitesine ilişkin kriterlerin kaybedilmesinin tespiti halleri de uyarı mekanizmasına dâhil edilerek, meslek birliklerinin olası eksikliklerini uyarı prosedürü dâhilinde düzeltmesine olanak tanınması amaçlanmıştır.”¹⁹³

Tasarıda getirilen 42/D maddesi aşağıdaki şekildedir:

5. Meslek birliklerinin denetimi

MADDE 42/D – Meslek birlikleri, idarî ve malî açıdan Bakanlığın denetimine tâbidir. Mali denetim, bağımsız denetim kuruluşlarına da yaptırılabilir. Denetimler sırasında istenecek her türlü bilgi ve belgenin verilmesi veya bunlara erişimin sağlanması zorunludur.

Denetimlerde;

- a) kuruluş amaçlarını veya mevzuatta sayılan görev ve yükümlülüklerini yerine getirmediği,
 - b) iş ve işlemlerinde mevzuata aykırılık bulunduğu,
 - c) idari veya ekonomik kapasitesini ya da temsil kabiliyetini kaybettiği
- tespit edilen meslek birliği, Bakanlıkça yazılı olarak uyarılır. Tespitin niteliğine göre verilecek makul süre içerisinde hukuka aykırılığın veya eksikliğin giderilmesi istenir. Bu süre içerisinde gerekli tedbirlerin alınmaması veya alınan tedbirlerin yeterli görülmemesi halinde, gerekçeleri ve konusu açıkça belirtmek suretiyle, meslek birliği ikinci kez uyarılır.

İkinci uyarıya rağmen eksikliğin veya hukuka aykırılığın giderilmemesi halinde, Bakanlıkça üç ay içerisinde genel kurulun olağanüstü toplanması sağlanır. Genel kurul toplanıncaya kadar gerekli görülmesi halinde uyarının gereğini yerine getirmeyen kişilere Bakanlıkça tedbiren işten el çektirilebilir. El çektirilenler, bu genel kurulda aday olamaz.

Meslek birliği hakkında ikinci ve üçüncü fıkra hükümleri uygulanarak olağanüstü genel kurul toplantısı yapılmasına rağmen aynı eksiklik veya aykırılığın devam etmesi halinde Bakanlıkça meslek birliğinin faaliyet izni iptal edilir. Faaliyet izni iptal edilen meslek birliği hakkında tasfiye hükümleri uygulanır.

¹⁹² Kanun Değişikliği Taslağı, Madde 42/C

¹⁹³ Genel Gerekçe S.15.

Denetimlerde, birliğin iş ve işlemlerinde açık suiistimali görülenler, eylemin niteliği ve ağırlığına göre, her zaman Bakanlıkça görevden el çektirilebilir. Bu durumda, Bakanlıkça ilgili hakkında suç duyurusunda bulunulur.

Hak sahipleri ile meslek birlikleri arasındaki münferit ihtilaflar Bakanlığın denetimine tabi değildir. Ancak Bakanlık gerekli görmesi hâlinde tarafları uzlaşmaya teşvik edebilir. Uzlaşma ile ilgili hususlarda 7/6/2012 tarihli ve 6325 sayılı Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Kanunu hükümleri uygulanır.”¹⁹⁴

İlgili madde ile meslek birliklerin idari ve mali denetimleri bakanlık tarafından yapılacaktır. İşbu madde ile meslek birliklerinin denetimine ilişkin olarak bakanlığa geniş yetki verilmiştir. Meslek birliklerinin amacına uygun olarak çalışıp çalışmadığı bakanlık tarafından denetlenecek; kanunda belirtilen eksikliklerin tamamlanması için uyarılacak, uyarıları yerine getirmeyen meslek birliği hakkında faaliyet izni iptal edilerek tasfiye hükümleri uygulanacaktır.

42/E maddesi ile “*Toplu hak yönetimi zorunluluğu ve genişletilmiş toplu hak yönetimi*” başlığı altında düzenlenerek Toplu hak yönetimine ilişkin açıklama yapılmıştır. Bu maddeye göre;

“Bu Kanundan kaynaklanan uygun bedel talep hakları ile güzel sanat eserlerinin yeniden satışından pay alma hakkı bireysel olarak takip edilemez. Bu haklar, yetki veren hak sahipleri adına, tek meslek birliğinin faaliyet gösterdiği sektörlerde bu meslek birliğince, birden fazla meslek birliğinin faaliyet gösterdiği sektörlerde ise Bakanlıkça yetkilendirilen ortak lisanslama birliği tarafından yönetilir.

Müzik eseri sahibi ve icracı sanatçıları ile fonogram yapımcıları, yayın ve umuma açık mahallerde iletim suretiyle umuma iletim haklarının; eser sahipleri, icracı sanatçıları, fonogram ve film yapımcıları, yeniden iletim haklarının yönetim yetkisini bir meslek birliğine vermemiş olsalar dahi, bu haklar, Bakanlıkça yetkilendirilen ortak lisanslama birliği tarafından yönetilir. Bu hakların yönetim yetkisini bir meslek birliğine vermemiş olan hak sahipleri her yılın haziran ayının sonuna kadar ilgili ortak lisanslama birliğine yazılı şekilde bildirmek suretiyle bu haklarını, takip eden takvim yılı başından itibaren bireysel olarak takip edebilirler. Yurt dışındaki aynı amaçlı kurum ve kuruluşlarla yapılmış işbirliği anlaşmaları kapsamında temsil edilmeyen yabancı hak sahiplerinin ortak lisanslama birliğinden bedel talep edebilmesi karşılıklılık esasına tabidir. Herhangi bir meslek birliğince temsil edilmeyen hak sahipleri ile meslek birliği üyeleri arasında gelirlerin dağıtımı ve kesintiler yönünden ayırım yapılamaz. Meslek birliğine yönetim yetkisi vermemiş hak sahiplerinin ihlallere karşı hukuki ve cezai yollara başvuru hakkı saklıdır. Ancak bu durumda ilgili ortak lisanslama birliğinin haberdar edilmesi zorunludur. Meslek birlikleri tarafından temsil edilmeyen hak sahipleri adına ikinci fıkra kapsamında elde edilen gelirler, ortak lisanslama birliği tarafından açılacak ayrı bir hesapta beş yıl süreyle saklanır ve bu süre içinde hak sahiplerinin başvurmaması halinde ilgili meslek birliklerine temsil kabiliyetleri oranında dağıtılır. Bu tutar, fikri mülkiyet sisteminin güçlendirilmesi ve hak sahiplerinin sosyal, kültürel veya eğitsel faaliyetlerinin sürdürülmesi amaçlarıyla kullanılır.

¹⁹⁴ Kanun Değişikliği Taslağı Madde 42/D

Bu madde uyarınca ortak lisanslama birliklerince tahsil edilen bedellerin aynı alanda faaliyet gösteren meslek birlikleri arasındaki dağılımında eser, icra, fonogram, yapım ve yayınların kullanım oranları esas alınır.”¹⁹⁵

biçiminde ifade edilmiştir. Oldukça uzun olan bu kanun maddesinde bu kanundan kaynaklanan uygun bedel talep hakkının ve güzel sanatlar eserlerinin yeniden satışından (resim vb.) elde edilen bedelden yapılacak pay talebinin bireysel olarak yapılamayacağına ilişkin emredici hüküm getirilmiştir. Bu hakların takibinin yetki veren hak sahipleri adına meslek birlikleri ya da birden fazla meslek birliğinin faaliyet gösterdiği alanda bakanlığın yetkilendirdiği ortak lisanslama birliği tarafından takip edileceği ifade edilmiştir. Kanunun genel gerekçesinde,

“Maddenin düzenlenmesiyle amaçlanan, meslek birliklerinin fikir ve sanat eserleri alanında doğal tekel olmalarından kaynaklı, ölçekten getiri sağlayarak sabit maliyetleri minimize etme olanağından faydalanarak, bu kapsamda düzenlenen hakların tek elden yönetilmesi suretiyle daha düşük maliyetle daha yüksek getiri elde edilmesine olanak sağlamaktır.”¹⁹⁶

Biçiminde ifade edilmiştir. Maddenin ikinci fıkrasında ise *Müzik eseri sahibi ve icracı sanatçıları ile fonogram yapımcıları, yayın ve umuma açık mahallerde iletim suretiyle umuma iletim haklarının; eser sahipleri, icracı sanatçılar, fonogram ve film yapımcıları, yeniden iletim haklarının yönetim yetkisini* herhangi bir meslek birliğine vermemiş olsalar dahi bu haklar bakanlığın yetkilendirdiği ortak lisanslama birliği tarafından yönetilecektir. Kanun koyucu gerekçesinde bu hususu *“genişletilmiş toplu hak yönetimine tabi”* olarak ifade etmiştir. Yani kanun koyucu bu hakların korunması amacıyla toplu hak yönetimini genişleterek takibini kolaylaştırmıştır. Aynı zamanda kullanıcılara da büyük kolaylık sağlanmıştır. Kanunun gerekçesinde bu husus aşağıdaki şekilde ifade edilmiştir:

“Genişletilmiş lisanslama yoluyla hem sayılan haklara ilişkin olarak lisanslamada etkinliğin artırılması hem de kullanıcıların çok sayıda sözleşme yapmaktan kaynaklanan işlem maliyetlerinin azaltılması amaçlanmaktadır. Örneğin müzik kullanan bir umuma açık mahal sahibi, tek tek tüm hak sahiplerini temsil eden meslek birlikleriyle ve bunlar tarafından temsil edilmeyen hak sahipleriyle sözleşme yapmak yerine, müzik sektöründe kurulmuş olan ortak

¹⁹⁵ Kanun Değişikliği Taslağı Madde 42/E

¹⁹⁶ Genel Gerekçe S.16.

lisanslama birliğı ile sözleşme yaparak müzik kullanımını bütünüyle yasal hale getirecektir."¹⁹⁷

Kanun tasarısında getirilen 42/F maddesine göre umuma iletim mahallerinin sınıflandırılmasına ilişkin olarak düzenleme yapılmıştır. Kanunun gerekçesinde de ifade edildiğı üzere, *"Mevcut Kanunun 41 ve 43 üncü maddelerine paralel olarak düzenlenen maddede sınıflandırmaya esas olacak unsurlara umuma açık mahallin kapasitesi eklenmiştir.*"¹⁹⁸ Buna göre 42/F maddesi,

"Eser, icra, fonogram, yapım ve yayınları umuma ileten mahaller; bulundukları bölgenin özelliğı, kapasiteleri ile nitelik ve niceliğı, eser, icra, fonogram, yapım ve yayınların mahalde sunulan ürün veya hizmetin ayrılmaz bir parçası ve ürün veya hizmete katkısı olup olmadığı ve benzeri hususlar dikkate alınmak suretiyle tarife tespitine esas olmak üzere Bakanlık tarafından veya Bakanlıkça yetkilendirilen meslek birliklerince sınıflandırılır veya tasnif dışı bırakılır. 15/2/2011 tarih ve 6112 sayılı Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayın Hizmetleri Hakkında Kanun çerçevesinde faaliyet gösteren radyo-televizyon kuruluşları Radyo ve Televizyon Üst Kurulu tarafından, anılan Kanun dışında kalan ve umuma iletim yapan diğer kuruluşlar ise tarife tespitine esas olmak üzere Bakanlık tarafından sınıflandırılır. Bu madde kapsamında sınıflandırılan mahaller ve kuruluşlar kullandıkları eser, icra, fonogram ve yapımlara ilişkin listeleri, teknik olarak imkansız olmadıkça, meslek birliklerine bildirmek zorundadır."¹⁹⁹ Biçiminde düzenlenmiştir.

Kanun tasarısının 18. Maddesi ile birlikte FSEK 43. Maddesi değiştirilmiş; tarifelerin şekil ve şartlarına ilişkin usuller düzenlenmiştir. Tarifelerin Tespiti başlıklı işbu madde aşağıdaki şekildedir:

"Meslek birlikleri, hakların kullanımından kaynaklanan ödemelere ilişkin tarifeleri, bu Kanundaki esaslara uygun olarak makul seviyede tespit ederler. Tarifeler, ülkenin ekonomik ve toplumsal koşulları, uluslararası uygulamalar, teknolojik alandaki değişimler, yapılan sınıflandırma, yıllık enflasyon oranları, ilgili sektörlerdeki ürün ve hizmet fiyatları ve bu sektörlerin gayrisafi milli hâsıladaki payı, eserlerin ve bağlantılı hak konularının kullanım veya iletim sıklığı, kullanıcı sayısı, birim fiyat veya götürü usulü ödeme, ödeme plânı ve benzeri hususlar esas alınarak tespit edilir. Tarifeler, eserlerin ve bağlantılı hak konularının yaratıldığı ve kullanıldığı sektörlerin yapısını tahrir edici, bireylerin eserlere ulaşmasını engelleyici ve genel kabul görmüş uygulamalara zarar verici etki yaratamaz ve rekabeti bozucu şartlar oluşturamaz. Meslek birlikleri protokole bağlamak suretiyle ortak tarife belirleyebilir. Bu Kanunun 42/E maddesinin uygulanması bakımından, aynı alanda birden fazla meslek birliğinin bulunması halinde bu meslek birliklerinin ortak tarife belirlemesi zorunludur. Anılan maddede sayılan haklara ilişkin tarifeler ve ortak tarifeler, meslek birlikleri tarafından ilgili ortak lisanslama birliğine ve Bakanlığa bildirilir. Bu tarifeler, ortak lisanslama birliğı tarafından birleştirilir. Tarifeler, meslek birliğı veya varsa ortak lisanslama birliğince Bakanlığa ve kullanıcıları temsil eden kanunla kurulmuş meslek kuruluşlarına bildirilir. Bakanlık bildirilen tarifeleri resmi internet sitesinde duyurur. Meslek birliklerince tarifelerin Temmuz ayının sonuna kadar bildirilmemesi halinde bir önceki yılın tarifeleri Bakanlıkça geçerli tarife olarak duyurulur.

¹⁹⁷ Gerekçe s.16.

¹⁹⁸ Gerekçe, s.17.

¹⁹⁹ Kanun Değişikliği Taslağı Madde 42/F

Meslek birlikleri ve kullanıcılar arasındaki sözleşmeler, bu Kanuna göre belirlenen tarife bedelleri üzerinden takvim yılı esas alınarak yapılır. Meslek Birlikleri, objektif ve haklı bir sebep olmaksızın tarife bedelleri üzerinden sözleşme yapmaktan kaçınmaz. Meslek Birliklerince, tarife bedellerinden indirim yapılabilir ve ödeme kolaylıkları sağlanabilir.”²⁰⁰ biçiminde düzenleme getirilmiştir.

43. Maddeyi incelediğimiz zaman meslek birlikleri, hakların kullanımından kaynaklanan ödemelere ilişkin tarifeleri belirleme yetkisi verilmiştir. Ancak bu tarifenin belirlenmesi kanunda belirtilen şartlara tabi tutulmuştur. Oldukça teferruatlı bir şekilde tarifelerin belirlenmesi usulü kanunla belirlenmiştir. Buna göre tarifeler belirlenirken, “ülkenin ekonomik ve toplumsal koşulları, uluslararası uygulamalar, teknolojik alandaki değişimler, yapılan sınıflandırma, yıllık enflasyon oranları, ilgili sektörlerdeki ürün ve hizmet fiyatları ve bu sektörlerin gayrisafi millî hâsıladaki payı, eserlerin ve bağlantılı hak konularının kullanım veya iletim sıklığı, kullanıcı sayısı, birim fiyat veya götürü usulü ödeme, ödeme plânı ve benzeri hususlar esas alınarak” belirlenecektir denilmiştir. Kanun ve benzeri hususlar ifadesiyle tarifenin belirlenme usulünü sınırlandırmamış, esnek tutmuştur. Ayrıca kanun devamında belirlenecek olan tarifelerin “eserlerin ve bağlantılı hak konularının yaratıldığı ve kullanıldığı sektörlerin yapısını tahrip edici, bireylerin eserlere ulaşmasını engelleyici ve genel kabul görmüş uygulamalara zarar verici etki yaratamaz ve rekabeti bozucu şartlar” oluşturamayacağını ifade edilmiş; bu hususu emredici hükümle düzenlenmiştir. Meslek birliklerinin ortak tarife de belirleyebileceği ifade edilmiş; aynı alanda birden fazla meslek birliğinin bulunması halinde ise ortak tarife belirlenmesini zorunlu kılmıştır. Bu sayede bir anlamda aynı alanda iştigal eden meslek birlikleri açısından uyumlu çalışmaları sağlanmıştır. Kanun gerekçesinde 43. Maddeyi aşağıdaki şekilde özetlemiştir:

“Bu maddede tarifelerin tespitine ilişkin esaslar, tarifelerin tespit edilmesi ve duyurulması ile kullanıcılarla yapılacak sözleşmelerde tarifelerin rolü ve meslek birliklerinin indirim, ödeme kolaylıkları sağlama yetkisi düzenlenmiştir.” ²⁰¹

Kanun gerekçesinde ise tarifelerin tespiti hususunda getirdiği şartların gerekçesini aşağıdaki şekilde açıklamıştır:

“Meslek birliklerinin doğal tekel olmalarından kaynaklanan baskın pozisyonlarını, hak sahipleri aleyhine olacak şekilde kötüye kullanmasının önüne geçilmek amacıyla tarifelerin; ülkenin ekonomik ve toplumsal koşulları,

²⁰⁰ Kanun Değişikliği Taslağı Madde 18.

²⁰¹ Gerekçe, s.17.

uluslararası uygulamalar, teknolojik alandaki değişimler, yapılan sınıflandırma, enflasyonun temel göstergeleri olan yıllık toptan fiyat eşya fiyat endeksi ve tüketici fiyat endeksi oranları, ilgili sektörlerdeki ürün ve hizmet fiyatları ve bu sektörlerdeki ürün ve hizmet fiyatları ve bu sektörlerin gayrisafi milli hasıladaki payı, eserlerin ve bağlantılı hak konularının kullanım veya iletim sıklığı, kullanıcı sayısı, birim fiyat ve götürü usulde ödeme, ödeme planı ve benzeri hususlar dikkate alınarak düzenlenmesi gerektiği ifade edilmiştir. Bu düzenlemeyle tarifelerin, eserlerin ve bağlantılı hak konularının yaratıldığı ve kullanıldığı sektörlerin yapısını tahrip edici, bireylerin eserlere ulaşmasını engelleyici ve genel kabul görmüş uygulamalara zarar verici terki yaratamaması ve rekabeti bozucu şartlar oluşturmamasının garanti altına alınması amaçlanmıştır. Mevcut Kanunda sayılan esaslardan farklı olarak yıllık enflasyon oranları, hizmet fiyatları ve kullanıcı sayısı da tarife tespiti esaslarına dahil edilmiştir. Ayrıca mevcut düzenlemeye ek olarak tarifelerin bireylerin eserlere ulaşmasını engelleyici nitelikte olamayacağı hükme bağlanmıştır.”²⁰²

Madde 43/A ile belirlenen tarifelerin müzakere edilme usulünün belirtildiği kanun hükmü getirilmiştir. Kanun değişikliği ile 43/A’da şu değişiklik yapılacaktır:

“Kullanıcıları temsil eden kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, tarifelerin kamuoyuna duyurulmasından itibaren on gün içinde tarifeyi belirleyen birliğe başvurarak, tarifelerin müzakere edilmesi talebinde bulunabilir. Hukuki yararı bulunan meslek birlikleri de diğer meslek birliklerinin tarifelerini müzakere talebinde bulunabilir. Müzakere süreci, taraflarca belirlenen temsilciler tarafından her bir tarife veya birleştirilmiş tarife esas alınarak dürüstlük ve iyiniyet prensipleri çerçevesinde yürütülür. Taraflar müzakerelerin gerektirdiği bilgileri karşılıklı olarak sağlamakla yükümlüdür. Müzakere süreci sonunda, mutabık olunan tarife ve toplantı tutanağı taraflarca onaylanarak Bakanlığa bildirilir. Taraflardan birinin müzakereden kaçınması halinde bu durum belgeleriyle birlikte Bakanlığa bildirilir. Tarifelerin kamuoyuna duyurulmasından itibaren bir ay içinde Telif Hakem Kuruluna itiraz edilebilir. Kurula başvurabilmek için müzakere sonuçlarını gösterir tutanağın sunulması zorunludur. Kısmen veya tamamen uzlaşılan tarifeler ile Kurul nezdinde itiraz edilmeyen tarifeler, Bakanlık resmi internet sitesinde kamuoyuna duyulur ve duyuruldukları yılı takip eden yılın başından itibaren bir yıl süreyle geçerli olur.”²⁰³

Bu madde ile tarifelerin kamuoyuna duyurulmasından sonra kullanıcıları temsil eden kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının duyurudan itibaren on gün içinde tarifeyi bildiren meslek birliğine başvurarak tarife üzerinde müzakere talebinde bulunabileceği ifade edilmiştir. Müzakere sonucunda mutabık olunan tarife ya da müzakerede bir sonuç alınamaması halinde bu husus bakanlığa bildirilecektir. Aynı şekilde tarifelerin kamuoyuna duyurulmasından itibaren bir ay içinde Telif Hakem Kurulu’na itiraz edilebilecektir. Kurula başvurmak için müzakere edilmesi zorunlu tutulmuştur. Sonuç olarak da kanunda ifade edildiği üzere, “Kısmen veya tamamen

²⁰² Gerekçe, s.18.

²⁰³ Kanun Değişikliği Taslağı Madde 43/A.

uzlaşılan tarifeler ile Kurul nezdinde itiraz edilmeyen tarifeler, Bakanlık resmi internet sitesinde kamuoyuna duyulur ve duyuruldukları yılı takip eden yılın başından itibaren bir yıl süreyle geçerli olur.” Kanun gerekçesinde müzakere talebinde bulunmaya yetkili taraf olarak kullanıcıları temsil eden kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşunu seçmesinin sebebi olarak, “Bu düzenlemeyle kullanıcıların güçlü temsilcilerle müzakere etmesi müzakere sürecinin her iki tarafça öngörülebilir muhataplar tarafından yürütülmesi amaçlanmıştır.” biçiminde ifade edilmiştir. Maddenin üçüncü fıkrasında belirtilen Telif Hakem Kuruluna itiraz şartı olarak da müzakere sürecinin yürütülmüş olmasının şart koşulmasını kanun gerekçesinde aşağıdaki şekilde ifade edilmiştir;

“Maddenin üçüncü fıkrasında tarifelere ilişkin olarak Telif Hakem Kuruluna itiraz edilebileceği düzenlenmiştir. Müzakere talebinde bulunmayan tarafların Telif Hakem Kurulu’na başvuramayacağı ve bu sebeple de tarifelere itiraz hakkı kalmayacağı düzenlenerek müzakere sürecinin işlemesi temin edilmeye çalışılmıştır.”²⁰⁴

Kanun değişikliği ile getirilen 43/B maddesi, Telif Hakem Kurulu’nun yapısını ve itiraz sürecinin nasıl yürütüleceğine ilişkin hükümler getirilmiştir. Bu maddeye göre;

“Telif Hakem Kurulu, tarife uyuşmazlıklarını değerlendirmek amacıyla her tarife dönemi için;

a) Yargıtayın bu Kanundan kaynaklanan uyuşmazlıklarla ilgili temyiz incelemesini yapmakla görevli Hukuk Dairesi üyeleri arasından görevlendirilecek bir üye,

b) Bakanlık personeli arasından görevlendirilecek bir üye,

c) Rekabet Kurumu mensupları arasından görevlendirilecek bir üye,

d) Biri telif hukuku, diğeri ekonomi alanında ihtisas sahibi olmak üzere üniversite öğretim üyeleri arasından Bakanlıkça belirlenecek iki üye olmak üzere toplam beş kişiden oluşur. Bu üyelikler için aynı usulle birer yedek üye görevlendirilir. Kurulun başkanlığını Yargıtaydan gelen üye, sekreteryaya hizmetlerini Bakanlık yürütür.

Kurul, uyuşmazlık konusuna ilişkin her türlü bilgi ve belgeyi taraflardan veya ilgili kurum ve kuruluşlardan isteyebilir, raportör atayabilir.

Kurul oy çokluğuyla karar alır. Kurul üyeleri çekimser oy kullanamazlar. Tarife hükmündeki Kurul kararları Bakanlık resmi internet sitesinde duyurulur.

Taraflar, Aralık ayının onbeşine kadar Ankara Bölge Adliye Mahkemesinde tarife tespit davası açabilir. Bu süre içinde dava açılmaması halinde Kurul kararı, kabul edilmiş sayılır. Dava açılması Kurul kararıyla belirlenen tarifelerin yürütülmesini durdurmaz ve uygulanmaması yönünde ihtiyati tedbir kararı verilemez. Ankara Bölge Adliye Mahkemesi bu davaya ilk derece mahkemesi olarak bakar ve basit yargılama usulüne göre dosyayı evrak üzerinden inceler. Gerekli görmesi halinde tarafları dinler. Mahkeme kararıyla belirlenen tarifeler Resmi Gazetede yayımlanarak duyurulur.

²⁰⁴ Gerekçe, s.19.

Tarife tespit davası açılması halinde Mahkemenin kararını açıklamasına kadar geçecek dönemde yapılacak sözleşmelerde, gerektiğinde mahsuplaşma yapılmak kaydıyla Kurulca karara bağlanan tarife esas alınır.”²⁰⁵

Telif Hakem Kurulu, tarife uyuşmazlıklarını değerlendirmek amacıyla kurulacaktır. Bu kurulda Yargıtay’ın Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu’ndan kaynaklanan uyuşmazlıklarla ilgili temyiz incelemesini yapmakla görevli Hukuk Dairesi üyeleri arasından bir üye seçmesi önemlidir. Zira seçilecek üye bu konuda uzmanlaşmıştır. Bu sebeple itirazların değerlendirilmesi daha profesyonelce bir şekilde olacaktır. Bakanlık personelinde görevlendirilecek üyenin de aynı şekilde telif hakları hususunda uzman olması, itirazların daha iyi değerlendirilmesi açısından önem teşkil edecektir. Rekabet Kurumu mensupları arasından bir üyenin de bu kurulda görev alması oldukça isabetli olmuştur. Yine işin ekonomik boyutu söz konusu olduğundan bu alanda ihtisas yapmış bir öğretim üyesi ile telif hukuku alanında ihtisas yapmış bir üyenin seçilmesi de kurulun kurulma nedenine bakıldığında isabetli olmuştur. Mümkün ise ekonomi alanından seçilecek olan öğretim üyesinin de telif haklarının mali boyutu üzerine çalışmış bir öğretim üyesi olarak seçilmesinin daha doğru olacağı ileri sürülebilir. Kurul uyuşmazlık ile ilgili raportör de atayabilme hakkına haizdir. Kararlarını oy çokluğu ile alacak ve kurul kararları Bakanlığın resmî sitesinde yayınlanacaktır. Kurulun almış olduğu bu kararın yargı denetimine tabi olması kurul kararlarının hukuken incelenmesi açısından isabetli olmuştur. Taraflar tarife tespiti için aralık ayının on beşine kadar Ankara Bölge Adliye Mahkemesi’nde tarife tespit davası açabilecektir. Bu süre içinde dava açılmaması halinde kurul kararı, kabul edilmiş sayılacaktır. Dava açılması kurul kararını durdurmayacaktır. Uygulanmaması yönünde ihtiyati tedbir kararı verilemeyecektir. Bu hususun tartışılması ve değiştirilmesi gereken noktaları bulunmaktadır. Zira kamu yararına aykırı bir husus söz konusu olduğunda mahkeme bu konuda yürütmeyi durdurma kararı verebilmelidir. Zaten kanunda da ifade ettiği üzere Ankara Bölge Adliye Mahkemesi bu davaya ilk derece mahkemesi olarak bakacak; basit yargılama usulüne tabi olarak dosyayı evrak üzerinden inceler. Kanun, tarife tespitine ilişkin açılacak olan davanın suretle sonuçlanmasını hedeflemiştir. Kamu yararı söz konusu olduğundan mahkeme süratle ve en kısa zamanda kararını vermelidir. Gerekirse sadece bu alanda ihtisas yapmış bir daire

²⁰⁵ Kanun Değişikliği Taslağı, Madde 43/B

de kurulabilir. Kanun tarife tespit davasına ilişkin getirdiği değişikliğin gerekçesini aşağıdaki cümlelerle ifade etmiştir:

“Maddenin dördüncü fıkrasında kurul kararlarının kesin olmadığı ve tarafların Aralık ayının onbeşine kadar tarife tespit davası açabilecekleri, belirlenen süre içinde dava açılmaması halinde Kurul kararının kabul edilmiş sayılacağı ve dava açılmasının Kurul kararıyla belirlenen tarifelerin yürütülmesini durdurmayaacağı, bunların uygulanmaması yönünde ihtiyati tedbir kararı verilemeyeceği hususları düzenlenerek sıhhatli ve güvenli bir sözleşme yapma ortamının tesisi amaçlanmıştır. Uygulamada yeknesaklığın sağlanması bakımından bu davaların tek bir mahkemede görülmesi esas kabul edilmiş, yetkili ve görevli mahkeme Ankara Bölge Adliye Mahkemesi olarak düzenlenmiştir.

Maddenin son fıkrasında, tarife tespit davası açılması halinde Mahkemenin kararını açıklamasına kadar geçecek dönemde yapılacak sözleşmelerde, gerektiğinde mahsuplaşma yapılmak kaydıyla Kurulca karara bağlanan tarifenin esas alınacağı hususu düzenlenerek bu süre zarfında yapılacak sözleşmelere esas bedeller bakımından belirsizliğin ortadan kaldırılması amaçlanmıştır.”²⁰⁶

Kanun değişikliği ile getirilen 43/C maddesi, “*Toplu hak yönetimine ilişkin tüzük ve yönetmelik*” başlığıyla düzenlenmiştir. Kanun maddesini incelediğimizde Meslek Birliklerinin işleyişi, kullanıcıların sınıflandırılması, tarifelerin tespiti ve Telif Hakem kurulunun işleyişi ile ilgili olarak tüzük ve bakanlıkça yönetmelik çıkarılmasına ilişkin yetki vermektedir. Kanun maddesi şu şekildedir:

Meslek birlikleri ve ortak lisanslama birliklerinin kurulması, kurulabilecekleri alan ve sektörler ile yapıları, organları, görev, yetki ve yükümlülükleri, tüzüklerinde bulunması zorunlu unsurlar yetkilendirilmeleri, üyelerin hak ve yükümlülükleri ile seçme ve seçilme kriterleri, üyeleri ile ilişkileri, işleyişleri, gelirlerinin dağıtımı ve kullanımı, yurt içi ve yurt dışı kuruluşlarla işbirliği faaliyetleri, denetimleri, sona ermeleri ve tasfiyeleri ile toplu hak yönetimiyle ilgili diğer hususlara ilişkin usul ve esaslar tüzükle belirlenir.

Kullanıcıların sınıflandırılması, tarifelerin tespiti, tarifelerin müzakere ve itiraz usulü, Telif Hakem Kurulunun oluşturulması, işleyişi, çalışma usul ve esasları ile Kurula başvuru usulü ve ücretleri, Kurul üyeleri ve raportör ücretleri ile diğer giderlerin ödenmesi ve kullanıcılar ile meslek birlikleri arasında sözleşmelerin yapılmasına ilişkin diğer hususlar Bakanlıkça çıkarılacak yönetmelikle belirlenir.”²⁰⁷

Meslek Birlikleri ve ortak lisanslama birliklerinin kurulmasına ve işleyişine ilişkin hususlar tüzükle ile belirlenir iken; tarifelerin tespiti, tarifelerin müzakere ve itiraz usulüne ilişkin hususlar bakanlıkça çıkarılacak olan yönetmelikle belirlenecektir. Kanun

²⁰⁶ Gerekçe, s.20.

²⁰⁷ Kanun Değişikliği Taslağı; Madde 43/C

koyucu da gerekçesinde de dediğimiz hususlar sebebiyle işbu kanun değişikliğinin getirildiğini ifade etmiştir. Kanun gerekçesinde bu husus aşağıdaki gibi ifade edilmiştir;

“5846 sayılı Kanun’a eklenen ve 43/C maddesiyle, toplu hak yönetimine ilişkin bütün ikincil mevzuat atıflarının tek bir maddede düzenlenmesi öngörülmüş; meslek birliklerinin ve ortak lisanslama birliklerinin kurulması, kurulabilecekleri alan ve sektörler ile yapıları, organları, görev, yetki ve yükümlülükleri, tüzüklerinde bulunması zorunlu unsurlar, yetkilendirilmeleri, üyelerin hak ve yükümlülükleri ile seçme ve seçilme kriterleri, üyeleri ile ilişkileri, işleyişleri, gelirlerinin dağıtımı ve kullanımı, yurt içi ve yurt dışı kuruluşlarla işbirliği faaliyetleri, denetimleri, sona ermeleri ve tasfiyeleri ile toplu hak yönetimiyle ilgili diğer hususlara ilişkin usul ve esasların Bakanlıkça çıkarılacak tüzükle; Kullanıcıların sınıflandırılması, tarifelerin tespiti, tarifelerin müzakere ve itiraz usulü, Telif Hakem Kurulunun oluşturulması, işleyişi, çalışma usul ve esasları ile Kurula başvuru usulü ve ücretleri, Kurul üyeleri ve raportör ücretleri ile diğer giderlerin ödenmesi ve kullanıcılar ile meslek birlikleri arasında sözleşmelerin yapılmasına ilişkin diğer hususların Bakanlıkça çıkarılacak yönetmelikle belirlenmesi amaçlamıştır.”²⁰⁸

2.3.6. Fikri Haklara İlişkin olarak Devlete Tanınan Yetkiler

Kanun değişikliğinin 19. Maddesi ile birlikte FSEK’in 44 üncü maddesinden önce gelmek üzere “D-Devlete tanınan yetkiler” dördüncü alt bölüm başlığı olarak eklenmiş ve kanuna değişiklikler getirilmiştir. Kanun değişikliği ile kanun aşağıdaki hali almıştır:

“D- Devlete tanınan yetkiler”

“1. Sertifikalandırma ve imalat-ithalat kesintisi

MADDE 44- Hakların korunması ve etkin bir şekilde takibinin sağlanması amacıyla, sadece süreli yayınları basan yerler hariç olmak üzere, eserlerin tespit edilmesi ve çoğaltılmasına ilişkin materyalleri üreten veya eserlerin dolum, çoğaltım ve satışını yapan ya da herhangi bir şekilde yayan ve umuma arz eden yerler, müzik eserlerini ileten umuma açık mahaller ile fonogram ve film yapımcıları Bakanlıkça ücreti mukabili sertifikalandırılır. Bu yerler, Bakanlıkça talep edilmesi halinde, gerçekleştirdikleri faaliyetleri Bakanlığa bildirmek zorundadır.

Sertifika işlemleri Bakanlıkça yetkilendirilen meslek birlikleri aracılığıyla da gerçekleştirilebilir. Bu Kanunda öngörülen hakları ihlal ettiği tespit edilenlerin sertifikaları iptal edilir.

Çoğaltım veya dolum yapan yerler ve malî hak sahipleri, Bakanlıkça gerekli görülecek işaret ve seri numaraları ile uluslararası standartlara uygun kodları, taşıyıcı materyaller üzerinde bulundurmakla müştereken yükümlüdürler.

Sertifika alma yükümlülüğüne tabi mahallerin türleri, sertifikalandırma dışı bırakılacak mahaller, sertifikalandırma kriterleri, sertifika iptal sebepleri, alınacak ücretler ile sertifika uygulamasına ilişkin diğer usul ve esaslar Bakanlıkça çıkarılacak Yönetmelikle düzenlenir.

Her türlü boş taşıyıcı materyaller ile eserlerin çoğaltılmasına yarayan her türlü teknik cihazı ticari amaçlı imal veya ithal edenler; imalat veya ithalat bedeli üzerinden yüzde üçü geçmemek üzere Bakanlar Kurulu kararıyla belirlenecek orandaki miktarı keserek, ay içinde topladıkları meblağı, sonraki ayın en geç yarısına kadar Bakanlık adına bir ulusal bankada açılacak özel hesaba yatırmakla yükümlüdürler. Özel hesapta toplanan bu tutarın; dörtte biri Bakanlık

²⁰⁸ Gerekçe, s.20.

*Merkez Saymanlığı hesabına aktarılır ve bütçeye gelir kaydedilir. Kalan miktarın yarısı, 38 inci maddenin birinci fıkrası uyarınca yapılan çoğaltımların telafisi amacıyla, temsil ettiği hak sahiplerine dağıtılmak üzere ilgili meslek birlikleri veya ortak lisanslama birliklerine aktarılır; diğer yarısı ise fikri mülkiyet sisteminin güçlendirilmesi ile kültürel ve sanatsal faaliyetlerin yürütülmesi amacıyla Bakanlıkça kullanılır. Bu hesapta kalan miktarın dağıtımı ve kullanımına ilişkin usul ve esaslar Bakanlıkça çıkarılacak yönetmelikle düzenlenir.*²⁰⁹

Eserlerin tespit edilmesi ve çoğaltılmasına ilişkin materyalleri üreten veya eserlerin dolum, çoğaltım ve satışını yapan ya da herhangi bir şekilde yayan ve umuma arz eden yerler, müzik eserlerini ileten umuma açık mahaller ile fonogram ve film yapımcıları Bakanlık tarafından ücreti mukabilinde sertifikalandırılmaktadır. Kanun değişikliği ile bu sertifika verme yetkisi Bakanlıkça yetkilendirilen Meslek Birlikleri aracılığıyla da gerçekleştirilebilecektir. Kanunu ayrıntılı bir biçimde değerlendirdiğimizde baktığımızda, kanun telif hakları korumasını devletin yetkili kurumları ile birlikte gerçekleştirirken; hak sahibini de bu korumanın taraflarından biri haline getirmeye gayret etmiştir. Kanun gerekçesinde bu hususu şu şekilde açıklamıştır:

*“Müzik eserlerini ileten umuma açık mahaller ile fonogram ve film yapımcılarının lisanslı müzik kullanımına yönlendirilmesi ve lisanslı müzik kullanımı açısından denetlenmesi amaçlarıyla bu yerlere ve yapımcılara sertifika alma zorunluluğu getirilmiştir. Sertifika işlemlerinin Bakanlıkça yetkilendirilen meslek birlikleri aracılığıyla da gerçekleştirilmesine imkan tanınmıştır. Bu Kanunda öngörülen hakları ihlal ettiği tespit edilenlerin sertifikalarının iptal edileceği öngörülmüştür. Sertifika alma yükümlülüğüne tabi mahallerin türleri, sertifikalandırma dışı bırakılacak mahaller, sertifikalandırma kriterleri, sertifika iptal sebepleri, alınacak ücretler ile sertifika uygulamasına ilişkin diğer usul ve esaslar, çıkarılacak Yönetmelikle düzenlenecektir.”*²¹⁰

Kanun koyucu FSEK’in mevcut düzenlemesinde Her türlü boş taşıyıcı materyaller ile eserlerin çoğaltılmasına yarayan her türlü teknik cihazı ticari amaçlı imal veya ithal edenlerden imalat veya ithalat bedeli üzerinden yüzde üçü geçmemek üzere Bakanlar Kurulu kararıyla belirlenecek bedeli kesip ay içinde topladıkları meblağı sonraki ayın en geç yarısına kadar bakanlık adına açılacak olan hesaba yatırmakla yükümlü idiler. Kanun koyucu bu bedelin dörtte birinin bakanlık merkez saymanlığına aktararak bütçeye kaydedileceğini belirtmiştir. Kanun koyucu getirmiş olduğu değişiklik ile birlikte,

²⁰⁹ Kanun Değişikliği Taslağı, Madde 19.

²¹⁰ Gerekçe, s.20.

“Kalan miktarın yarısı, 38 inci maddenin birinci fıkrası uyarınca yapılan çoğaltımların telafisi amacıyla, temsil ettiği hak sahiplerine dağıtılmak üzere ilgili meslek birlikleri veya ortak lisanslama birliklerine aktarılır” denilmektedir. Kanun değişikliği ile 38/1 şu şekildedir:

“Eserlerin gerçek kişiler tarafından doğrudan veya dolaylı kâr amacı güdülmeksizin şahsi kullanım amacıyla çoğaltılması serbesttir. Bu serbesti bilgisayar programları, elektronik veri tabanları ve mimarlık eserleri ile hukuka aykırı olarak çoğaltıldığı veya umuma iletildiği aşikâr bulunan nüshalar hakkında uygulanmaz.”

Kanun koyucu şahsi kullanım amacıyla yapılan çoğaltmanın zararına karşılık olarak toplanan bedelden kanunda belirttiği miktarı temsil ettiği hak sahiplerine dağıtmak üzere ilgili meslek birlikleri veya ortak lisanslama birliğine dağıtılacağını ifade etmiştir. Kanun koyucu bu maddenin eklenmesinin amacını gerekçesinde aşağıdaki biçimde ifade edilmiştir:

“Her türlü boş video kaseti, ses kaseti, bilgisayar disketi, CD, DVD gibi taşıyıcı materyaller ile, fikir ve sanat eserlerinin çoğaltılmasına yarayan her türlü teknik cihazın ticari amaçlı imalatı veya ithalatı üzerinden yapılan kesintilere ilişkin hüküm 2001/29/AT sayılı sayılı Bilgi Toplumunda Telif Hakları ve Bağlantılı Hakların Bazı Yanlarının Uyumlaştırılması Hakkında Avrupa Parlamentosu ve Konsey Direktifinin 5 inci maddesinin ikinci paragrafının şahsi kullanım istisnasına ilişkin (b) bendi göz önünde bulundurularak yeniden düzenlenmiştir. Bu kapsamda özel hesaptaki tutarın, mevcut hükümde de olduğu gibi, 1/4 ünün Maliye Bakanlığına aktarılması, geriye kalan tutarın yarısının 38 inci maddenin birinci fıkrası uyarınca yapılan çoğaltımların telafisi amacıyla, temsil ettiği hak sahiplerine dağıtılmak üzere ilgili meslek birlikleri veya ortak lisanslama birliklerine aktarılması, diğer yarısının ise fikri mülkiyet sisteminin güçlendirilmesi ile kültürel ve sanatsal faaliyetlerin yürütülmesi amacıyla Bakanlıkça kullanılması öngörülmüştür. Ayrıca bu hesapta kalan miktarın dağıtım ve kullanımına ilişkin usul ve esasların Bakanlıkça çıkarılacak yönetmelikle düzenleneceği belirtilmiştir.”²¹¹

2.3.7. Mali Haklara Tecavüz Halinde Hak Sahibinin Taleplerine İlişkin Yapılan Değişiklikler

Değişiklik teklifinin 22. Maddesi ile birlikte FSEK’in mali hakları tecavüz halinde hak sahibinin talep edebileceklerine ilişkin hususlar yeniden düzenlenmiştir. Değişiklik ile birlikte kanun maddesi şu şekilde düzenlenmiştir:

²¹¹ Gerekçe,s.20-21.

“Bir eserin hak sahibinin izni olmaksızın, işlenmesi, temsili veya umuma iletilmesi hallerinde hak sahibinin talebi üzerine mahkemece, sözleşme yapılmış olsaydı istenebilecek bedelin veya bu Kanun hükümleri uyarınca tespit edilecek rayiç bedelin, iki katından az olmamak kaydıyla, üç katına kadar hükmedilebilir. Davacının bir meslek birliği olması halinde, davalı ile aynı sınıflandırmaya tabi kullanıcılarla meslek birliği arasında yapılan sözleşmelerde esas alınan bir yıllık tarife bedeli, rayiç bedel olarak kabul edilir.

Tecavüz edenin elinden çıkmamış izinsiz çoğaltılan eser ve nüshalar bakımından hak sahibinin talebi üzerine mahkemece;

a)Çoğaltılmış nüshalar ile çoğaltmaya yarayan film, kalıp ve benzeri araçların imhasına veya

b) Çoğaltılmış nüshalar ile çoğaltmaya yarayan film, kalıp ve benzeri araçların, üretim maliyet fiyatını geçmeyecek uygun bir bedel karşılığında kendisine verilmesine veya

c)Sözleşme yapılmış olsaydı istenebilecek veya bu Kanun hükümleri uyarınca tespit edilecek rayiç bedelin, iki katından az olmamak kaydıyla, üç katına kadar hükmedilebilir.

Çoğaltılmış nüshalar, tecavüz edenin elinden çıkmışsa hak sahibinin talebi üzerine mahkemece, sözleşme yapılmış olsaydı istenebilecek bedelin veya bu Kanun hükümleri uyarınca tespit edilecek rayiç bedelin iki katından az olmamak kaydıyla, üç katına kadar hükmedilebilir. İzinsiz yayılmış nüshalar hakkında, hukuka uygun çoğaltılmış olsalar dahi, bu fıkra hükümleri uygulanır.

Hak sahibinin bedele ilişkin talebi, sözleşmeden doğmuş sayılır. Bedel talebinde bulunan hak sahibi, tecavüz edene karşı onunla bir sözleşme yapmış olsaydı haiz olabileceği hak ve yetkileri ileri sürebilir.”²¹²

Kanun maddesinde getirilen değişiklik ile bir eserin hak sahibinin izni olmaksızın, işlenmesi, temsili veya umuma iletilmesi hallerinde hak sahibinin talebi üzerine mahkeme tarafından taraflar arasında sözleşme yapılsaydı istenebilecek olan bedele ilişkin olarak değişiklik yapılmıştır. Kanunun eski halinde en çok üç katına kadar denilerek mahkemeye daha geniş bir taktir alanı tanınmış idi. Kanun değişikliği ile birlikte bu alan daraltılmış; iki katından az olmamak kaydıyla, üç katına kadar hükmedilebilir denilerek hâkimin takdir alanı kısıtlanmıştır. Bu kanun değişikliği ile birlikte mali hakka tecavüze ilişkin kanun koyucu daha katı bir tazminat hükmü getirmiş; hak sahiplerini koruyan işbu hükmün alanını daha da genişletmiştir. Kanuna eklenen yeni bir hüküm ile davacının Meslek Birliği olması halinde ise davalı ile aynı sınıflandırmaya tabi kullanıcılarla meslek birliği arasında yapılan sözleşmelerde esas alınan bir yıllık tarife bedeli, rayiç bedel olarak kabul edilecektir. İkinci fıkra ile birlikte ise tecavüz edenin elinden çıkmamış olması halinde ise yapılabilecekler düzenlenmiştir. Kanun koyucu burada FSEK’in eski hükümlerini korumuş; ancak c bendinde yine kanunun birinci fıkrasında yapılmış olan takdiri daraltmaya girmiştir. Bu madde hükmüne göre de iki katından az üç katından çok olamayacaktır. Çoğaltılmış nüshaların tecavüz edenin elinden çıkması halinde ise, “hak

²¹² Kanun Değişikliği Taslağı, Madde 22.

sahibinin talebi üzerine mahkemece, sözleşme yapılmış olsaydı istenebilecek bedelin veya bu Kanun hükümleri uyarınca tespit edilecek rayiç bedelin iki katından az olmamak kaydıyla, üç katına kadar hükmedilebilir. Demıştır. Kanun koyucu son fıkrada ifade ettiği şu hükümle “**Hak sahibinin bedele ilişkin talebi, sözleşmeden doğmuş sayılır.**” hükmüyle taraflar arasında kurulacak farazi sözleşme ilkesinden bahsetmiştir. Yani taraflar arasında herhangi bir sözleşme olmasa dahi sözleşme yapılmış gibi sayılacaklardır. Kanun koyucu gerekçesinde bu maddenin düzenlenme amacını aşağıdaki şekilde ifade etmiştir:

“Eski düzenlemede yer alan ve uygulamada farklı yorumlara yol açan cezai tazminatın belirlenmesi bakımından hâkimin takdir yetkisi olduğu açıklığa kavuşturulmuş ancak bu takdir yetkisinin asgari ve azami sınırları çizilmiştir. Tazminat miktarının hesaplanmasında esas alınacak rayiç bedel, meslek birlikleri tarafından bu Kanun hükümleri uyarınca açıklanan tarife bedelini, yoksa sözleşme yapılmış olsaydı kararlaştırılacak bedeli ifade edecek şekilde FSEK 76/2 ile de uyumu gözetilerek yeniden kaleme alınmıştır. Kanunda daha önce var olan ve fakat yıllar içerisinde yapılan değişikliklerle kaldırılması yoluna gidilen ifade yeniden eklenerek aslında bu maddenin temelinde var olan sözleşme faraziyesi kavramına açıklık getirilmiştir. Böylelikle hak sahibinin bu maddeye dayanarak talep etmiş olduğu bedelin bir sözleşmeden doğmuş sayılacağı açıkça ortaya konmuştur.”²¹³

2.3.8. Teknolojik Önlemleri Etkisiz Kılmaya Yönelik Eylemler

Günümüzde kanun korumasının yetersiz kaldığı durumlarda teknolojik olarak önlemler alınmaya çalışılmaktadır. Ancak telif hakları ihlali gerçekleştirmek isteyen teknolojik önlemleri etkisiz hale getirmeye çalışarak, telif hakkı ihlallerini gerçekleştirebilmektedir. Kanun koyucu bunun da önüne geçebilmek maksadıyla FSEK’te kanuni düzenleme yapmıştır. Kanun tasarısının 24. Maddesi birlikte FSEK’in 72. Maddesinin başlığında şu şekilde kanun değişikliğine gidilmiştir. Buna göre;

“2. Teknolojik önlemleri etkisiz kılmaya yönelik eylemler

MADDE 72- Bu Kanunda sayılan hakların korunması amacıyla eser, icra, fonogram, yapım ve yayınların kullanımının kontrolünü sağlamak üzere erişim kontrolü veya şifreleme, karıştırma, dönüştürme gibi koruma yöntemi ya da çoğaltım kontrol mekanizması uygulamaları ile sağlanan etkili teknolojik önlemleri etkisiz kılmaya yönelik;

- a) Ürün ve araçları imal eden veya ithal eden, dağıtan, satan, kiraya veren veya ticari amaçla elinde bulunduranlar,*
- b) Reklam, pazarlama, tasarım veya uygulama hizmetlerini sunanlar*

²¹³ Gerekçe,s.23.

altı aydan iki yıla kadar hapis cezasıyla cezalandırılır.”²¹⁴

Bu madde ile FSEK’te sayılan hakların korunması amacıyla getirilen teknolojik önlemlerin etkisiz kılmaya yönelik olarak *Ürün ve araçları imal eden veya ithal eden, dağıtan, satan, kiraya veren veya ticari amaçla elinde bulunduranlar ile Reklam, pazarlama, tasarım veya uygulama hizmetlerini sunanların* altı aydan iki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılacağı ifade edilmiştir. Kanun koyucu sadece hapis cezası öngörmüş; bu cezanın adli para cezasına çevrilebileceğine ilişkin olarak herhangi bir hüküm getirmemiştir. Kanun koyucu gerekçesinde yapılmış olan değişikliğin sebebini aşağıdaki şekilde açıklamıştır:

“Kanunun mezkur 72 nci maddesinde yalnızca bilgisayar programlarına ilişkin olarak sağlanan ve koruyucu programları etkisiz kılmaya yönelik hazırılık hareketlerini yaptırma bağlayan düzenleme, yapılan değişikliklerle tüm eser, icra, yapım ve yayınları kapsayacak şekilde yeniden düzenlenmiştir. Ayrıca 2001/29/AT sayılı Bilgi Toplumunda Telif Hakları ve Bağlantılı Hakların Bazı Yanlarının Uyumlaştırılması Hakkında Avrupa Parlamentosu ve Konsey Direktifinde düzenlenen ve teknolojik önlemlerin ihlaline ilişkin olarak üye ülkelere etkili yasal koruma tedbiri öngörme yükümlülüğü getiren 6 ncı madde hükmüne uyum sağlanması amacıyla, teknolojik önlemleri kaldırmaya yönelik ürün, araç ve parçaları ithal etmek, dağıtmak, kiralamak, satışı veya kiralanması için reklamını yapmak ve teknolojik önlemleri kaldırmaya yönelik hizmetleri sunmak da suçun kapsamına alınmıştır.”²¹⁵

2.3.9. Fikri Haklara Tecavüz Halinde Soruşturma ve Kovuşturma

Kanun değişikliğinin 25. Maddesi ile FSEK’te Soruşturma ve Kovuşturma başlıklı 75. Maddesi değiştirilmiştir. İşbu değişikliğe göre;

“71 ve 72 nci maddelerde sayılan suçlardan dolayı soruşturma ve kovuşturma yapılması şikâyete bağlıdır. Yapılan şikâyetin geçerli kabul edilebilmesi için hak sahiplerinin veya yetkili meslek birliklerinin bu Kanunun 11 ve 12 nci maddelerinde düzenlenen karinelere esas nüsha ve belgeleri yahut haklarını kanıtlayan diğer bilgi, belge ve sair delilleri Cumhuriyet savcılığına vermeleri gerekir. Meslek birlikleri arasında akdedilen karşılıklı temsil ve işbirliği anlaşmalarına dayanılarak yapılan şikâyetlerde, anlaşmaya taraf yurtdışındaki aynı amaçlı kurum ve kuruluşların veri tabanından elde edilen bilgi veya belgelerin sunulması yeterlidir. Bu belge ve sair delillerin şikâyet süresi içinde Cumhuriyet savcılığına verilmemesi hâlinde kovuşturmayla yer olmadığı kararı verilir.

Bu Kanun kapsamında işlenen suçlar sebebiyle el konulan veya muhafaza altına alınan nüsha ve materyallerin sayısı, boyutu veya niteliği gibi nedenlerle emanet bürosunda muhafaza edilemeyecek olması hâlinde, Cumhuriyet savcısının talimatı doğrultusunda numune alınması mümkün olan nüsha ve materyallerden yeteri kadar numune alınarak geri kalanı mahallin maliye teşkilatına gönderilir.

²¹⁴ Kanun Değişikliği Taslağı, Madde 24.

²¹⁵ Gerekçe,s.23.

Numunelerle birlikte el konulan nüsha ve materyallerin miktarı, cinsi, boyutu gibi tüm bilgilerini içeren tutanak Cumhuriyet savcılığına teslim edilir. Emanet bürosuna veya mahallin maliye teşkilatına teslim edilen nüsha ve materyallerin; zarara uğraması veya değerinde esaslı ölçüde kayıp meydana gelme tehlikesinin varlığı ya da muhafazasının ciddi külfet oluşturması halinde bilirkişi incelemesi yaptırıldıktan sonra, soruşturma aşamasında Cumhuriyet savcısının talebi üzerine hakim, kovuşturma aşamasında hükümden önce mahkeme tarafından niteliği bozularak hammadde olarak satışına veya imhasına karar verilir. İmha işlemleri Cumhuriyet savcısının başkanlığında maliye teşkilatınca oluşturulan üç kişilik komisyon huzurunda yapılır ve buna dair bir tutanak tanzim olunur.”²¹⁶

Bu madde ile bu kanun kapsamında işlenecek suçlara ilişkin olarak soruşturma ve kovuşturma usulü ile kanun kapsamında işlenmiş olan suçlar nedeniyle el konulan veya muhafaza edilen materyallerin imhası ve muhafaza koşullarına ilişkin hükümler getirilmiştir. FSEK 71 ve 72. Maddelerde sayılan suçlara ilişkin soruşturma veya kovuşturma yapılması şikâyete bağlanmıştır. Meslek Birlikleri tarafından karşılıklı temsil ve iş birliği anlaşmalarına dayanarak yapılacak olan şikayetlerde anlaşmaya taraf olan yurtdışındaki kuruluşların veri tabanından elde edilen bilgi veya belgelerin sunulması yeterli olacaktır. Belge ve delillerin şikâyet süresi içinde verilmemesi halinde ise kovuşturmaya yer olmadığı kararı verilecektir. Bu kanun kapsamında işlenen suçlar nedeniyle el konulan veya muhafaza altına alınan nüsha ve materyallerin sayısı boyutu veya niteliği emanet bürosunda muhafaza edilemeyecek kadar büyük olması halinde ise Cumhuriyet Savcısının talimatı doğrultusunda numune alınacak, kalan materyaller ise maliye teşkilatına gönderilecektir. Buna ilişkin tutanak hazırlanacak ve işbu tutanak Cumhuriyet Savcısına verilecektir. Teslim edilmiş olan materyalin zarara uğraması veya değerinde esaslı ölçüde kayıp meydana gelme tehlikesinin varlığı ya da muhafazasının ciddi külfet oluşturması halinde bilirkişi incelemesi yapılacak, soruşturma aşamasında Cumhuriyet Savcısının talebi ile hâkim, kovuşturma aşamasında ise hükümden önce mahkemenin vereceği karar ile satışına veya imhasına karar verilecektir. İmha işlemi de Cumhuriyet Savcısının başkanlığında oluşturulacak olan üç kişilik komisyon tarafından yapılarak bu hususta da imha tutanağı tanzim edilecektir. Kanun koyucu gerekçesinde yapılacak değişikliği aşağıdaki şekilde ifade edilmiştir:

“Kanunun 75 inci maddesinde yapılan değişiklikle; şikayetlerin geçerli kabul edilebilmesi bakımından, Kanunun 11 ve 12 inci maddelerinde düzenlenen hak sahipliğine ilişkin karinelere esas nüsha ve belgeler ya da hakları kanıtlayan diğer bilgi, belge ve sair delillerin sunulması gerektiği belirtilmiştir. Yabancı

²¹⁶ Kanun Değişikliği Taslağı, Madde 25.

eserlerin temsili konusunda mahkemeler nezdinde yaşanan tereddütlerin giderilmesi amacıyla; yabancı eserlerin takibi bakımından, meslek birlikleri arasında akdedilen karşılıklı temsil ve işbirliği anlaşmalarına dayanılarak yapılan şikayetlerde, anlaşmaya taraf yurt dışındaki aynı amaçlı kurum ve kuruluşların veri tabanlarından elde edilen bilgi ve belgelerin sunulması yeterli görülmüştür.

Mezkur maddenin ikinci fıkrasında yer alan ve Milli Eğitim Bakanlığı ile Kültür ve Turizm Bakanlıklarının hak sahiplerini haberdar etmelerine ilişkin düzenleme kapsamında Kültür ve Turizm Bakanlığınca, meslek birliklerine yapılan bildirimlerin; meslek birliklerince davalara müdahil olma oranının düşüklüğü dikkate alındığında yeterince fayda sağlamadığı anlaşıldığından söz konusu fıkra yürürlükten kaldırılmıştır.

5846 sayılı Kanun kapsamında işlenen suçlar sebebiyle el konulan veya muhafaza altına alınan nüsha ve materyallerin depolanması bakımından adli emanet depolarında yer bulunamaması nedeniyle yaşanan sıkıntıların giderilmesi ve soruna kalıcı bir çözüm getirilmesi amacıyla, bu nüsha ve materyallerin hükümde belirlenen usul gereğince soruşturma ve kovuşturma aşamalarında imhasına imkan tanıyan bir düzenleme yapılmıştır.

Maddenin son fıkrası, suç konusu eşyaya el konulmasına veya işyeri faaliyetinin durdurulmasına 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunun ilgili hükümleri kapsamında karar verilebileceğinden bu hususların 5846 sayılı Kanun'da özel olarak düzenlenmesine ihtiyaç bulunmadığından kaldırılmıştır.”²¹⁷

2.3.10. Görevli Mahkeme ve Fikri Hakların Tecavüzünde İspat

Kanun değişikliğinin 26. Maddesi ile birlikte FSEK'in “Görev ve ispat” başlıklı 76. Maddesi değiştirilmiştir. İşbu değişikliğe göre kanun aşağıdaki gibidir:

“Fikri ve sınai haklar hukuk ve ceza mahkemeleri ile bu mahkemelerin görev alanına giren dava ve işlere bakmakla görevlendirilen mahkemelerin yargı çevresi Adalet Bakanlığının teklifi üzerine Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulunca, birden fazla ili kapsayacak şekilde belirlenebilir.”

“Bu Kanun kapsamında açılacak hukuk davalarında mahkeme, davacının iddianın doğruluğu hakkında kuvvetli kanaat oluşturmaya yeterli miktarda delil sunması hâlinde, korunmakta olan eserleri veya bağlantılı hak konularını kullananların, bu Kanunda öngörülen izin ve yetkileri aldıklarına dair belgeleri veya kullanılan eserlerin ve bağlantılı hak konularının listelerini delilleriyle birlikte sunmasını isteyebilir. Belirtilen belge veya liste ve delillerin sunulmaması, eserlerin ve bağlantılı hak konularının kullanımı kısmi olarak tespit edilmiş olsa dahi, davacının hak sahibi olduğu bütün eserler ve bağlantılı hak konularının haksız kullanılmakta olduğuna karine teşkil eder. Bu karine, davacının bir meslek birliği olması halinde meslek birliği tarafından temsil edilen bütün eserler ve bağlantılı hak konularını kapsayacak şekilde uygulanır.”²¹⁸

İşbu maddenin gerekçesinde kanun koyucu Fikri ve Sınai Haklar Mahkemeleri'nin hukuk ve ceza mahkemelerine ilişkin olarak şu değerlendirmeyi yapmıştır:

²¹⁷ Gerekçe, s.25.

²¹⁸ Kanun Değişikliği Taslağı, Madde 26.

*“fikri ve sınai haklar hukuk ve ceza mahkemeleri ile bu mahkemelerin görev alanına giren dava ve işlere bakmakla görevlendirilen mahkemelerin bu alanda ihtisaslaşmış olduğu göz önünde bulundurularak yargı çevrelerinin genişletilmesi amaçlanmıştır.”*²¹⁹ İş yükü bakımından yargı çevresinin genişletilmesi önemlidir. Bu amaçla da alınacak en önemli önlemlerden birinin de büyükşehirlerin tamamında Fikri ve Sınai Mahkemeleri’nin açılmasının zaruri olduğu açıktır. Bunun dışında kalan şehirlerin de yargı çevresi içinde işbu mahkemeler tarafından bakılması gerekmektedir. Uzmanlık gerektiren bir saha olduğundan bu alanda uzmanlaşmış olan hakimlerin bu davalara bakması bir başka ayrıntıdır. Ayrıca eser türlerine göre de mahkemelerin iş bölümü yapması hem daha iyi kararların çıkmasını sağlayacak hem de hak sahipleri açısından da hak kaybını önleme konusunda daha iyi kararların çıkmasını sağlayacaktır. Kanun koyucu gerekçesinde de delillere ilişkin olarak getirmiş olduğu maddeye ilişkin olarak şu açıklamayı yapmıştır.

*“Davacı tarafından hakkının ihlal edildiğine dair kuvvetli kanaat oluşturmaya yeter delil sunulması halinde, ispat külfetini davalıya yükleyen düzenlemeye ilişkin hüküm yeniden düzenlenmiş ve konu açıklığa kavuşturulmuştur. Ayrıca bu karinenin, davacının meslek birliği olması halinde meslek birliği tarafından temsil edilen bütün eserler ve bağlantılı hak konularını kapsayacak şekilde uygulanacağı öngörülmüştür.”*²²⁰

2.3.11. İhtiyati Tedbire İlişkin getirilen Değişiklikler

Kanun değişikliğinin 27. Maddesi ile FSEK 77. Maddesi değiştirilmiş; ihtiyati tedbire ilişkin olarak oldukça uzun bir hüküm getirilmiştir. İşbu değişikliğe göre;

“Mevcut durumda meydana gelebilecek bir değişme nedeniyle hakkın elde edilmesinin önemli ölçüde zorlaşacağından ya da tamamen imkânsız hâle geleceğinden veya gecikme sebebiyle bir sakıncanın yahut ciddi bir zararın doğacağından endişe edilmesi hâllerinde, tecavüzün yaklaşık olarak ispat edilmesi koşuluyla, uyuşmazlık konusu hakkında hükmün etkinliğini sağlayacak nitelikte ihtiyati tedbir kararı verilebilir.

Bu karar özellikle;

- a) Bu kanunda sayılan haklara tecavüz teşkil edecek şekilde eserlerin ve bağlantılı hak konularının kullanılması için yapılan ciddi ve etkin hazırlık çalışmaları ile mevcut veya muhtemel tecavüz fiillerinin durdurulması,*
- b) Bu kanunda sayılan haklara tecavüz edilerek üretilen veya ithal edilen nüsha ve materyaller ile münhasıran bunların üretiminde kullanılan araçlara, gümrük ve serbest bölge gibi yerler de dahil olmak üzere ülke sınırları içerisinde bulundukları her yerde el konulması ve bunların muhafazası,*
- c) Ticari boyutta gerçekleştirilen tecavüz hallerinde, hak sahibinin zararının tazminini güvence altına almak amacıyla, zararın tazminini tehlikeye atabilecek koşulların varlığının hak sahibi tarafından ispatlanması şartıyla, ihlalin ağırlığı ile orantılı olarak, davalının taşınır mallarına el konulması, taşınmaz mallarının tapu kayıtlarına şerh düşülmesi veya banka hesaplarının bloke edilmesi,*

²¹⁹ Gerekçe, s.24.

²²⁰ Gerekçe, s.24.

d) Bu Kanunda sayılan hakların ihlaline özgü olduğu anlaşılan işyerlerinin faaliyetinin belirli bir süre ile durdurulması tedbirlerini kapsayabilir.

Bu maddenin ikinci fıkrasının “c” bendinde yer alan tedbire karar verebilmek için mahkeme gerektiğinde, davalının banka hesaplarının, muhasebe kayıtlarının, ticari dokümanların ve ilgili diğer bilgi ve belgelerin sunulmasını isteyebilir.

Hak sahipliğinden doğan haklara tecavüz teşkil eden ürünlerin ve münhasıran bunların üretiminde kullanılan araçların 27/10/1999 tarihli ve 4458 sayılı Gümrük Kanununun 3 üncü maddesinin on dördüncü ve on beşinci bentleri anlamında gümrükçe onaylanmış bir işlem ya da kullanıma tabi tutulması halinde aynı Kanununun 57 nci maddesi hükümleri uygulanır.

Delil tespiti ve ihtiyati tedbirle ilgili olarak bu Kanunda hüküm bulunmayan hallerde, ihtiyati tedbire muhalefetin yaptırımları da dahil olmak üzere, 12/01/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu ile ihtiyati haciz bakımından 9/6/1932 tarihli ve 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu hükümleri uygulanır.”²²¹

Bu kanunda ihtiyati tedbire ilişkin şartları içeren hükümler getirilmiştir. Bu kanun kapsamında bazı önerilerimiz olacaktır. Zira özellikle sinema eserlerinde mali haklara tecavüz, teknolojinin gelişmesi ile birlikte çok hızlı bir şekilde gerçekleşebilmektedir. Tezin sonuç kısmında buna ilişkin görüş ve öneriler yeniden ele alınacaktır. Ancak sinema eserlerine uygulanan mali tecavüzlerin önlenmesi açısından daha hızlı bir ihtiyati tedbir sistemi getirilmesi gerekmektedir. Kanuna göre *tecavüzün yaklaşık olarak ispat edilmesi koşuluyla*, ihtiyati tedbir kararı verilebilecektir demektir. Yani hak sahibi zararın varlığını, bu zararın telafi edilemeyecek boyutlara ulaşması ihtimaline karşı yaklaşık ispat sunması halinde bu karar verilebilecektir. İhtiyati tedbir kararı ile özellikle ile diyerek tahdidi olarak sayılmamış; kararı verene yol gösterici maddeler sıralanmamıştır. Buna göre, *“ciddi ve etkin hazırlık çalışmaları ile mevcut veya muhtemel tecavüz fiillerinin durdurulması, nüsha ve materyallerin ülke sınırları içerisinde bulundukları her yerde el konulması ve bunların muhafazası, ihlalin ağırlığı ile orantılı olarak, davalının taşınır mallarına el konulması, taşınmaz mallarının tapu kayıtlarına şerh düşülmesi veya banka hesaplarının bloke edilmesi, hakların ihlaline özgü olduğu anlaşılan işyerlerinin faaliyetinin belirli bir süre ile durdurulması”* tedbirlerini kapsayabileceği ifade edilmiştir. Bu maddenin c bendinde yer alan *taşınır mallara el koyma, taşınmaz malların tapu kaydına şerh düşülmesi veya banka hesaplarına yapılacak blokeye ilişkin olarak tedbire karar verebilmek için mahkeme tarafından davalının davalının banka hesaplarının, muhasebe kayıtlarının, ticari dokümanların ve ilgili diğer*

²²¹ Kanun Değişikliği Taslağı, Madde 27.

bilgi ve belgelerin sunulmasını isteyebilecektir. Kanunun genel gerekçesinde bu maddenin izahı aşağıdaki şekilde yapılmıştır:

“Kanunun 77 inci maddesinde yapılan değişiklikle, fikri hakların kendine özgü yapısı dikkate alınarak, ihtiyati tedbir olarak verilebilecek tedbir çeşitleri açıkça düzenlenmiştir. Madde hazırlanırken, 2004/48/AT sayılı Fikri Mülkiyet Haklarının Uygulanması Hakkında Avrupa Parlamentosu ve Konsey Direktifinin 9 uncu maddesinde yer alan “ihtiyati tedbirler”e ilişkin düzenleme dikkate alınmıştır.

Ayrıca delil tespiti ve ihtiyati tedbirle ilgili olarak bu Kanun’da hüküm bulunmayan hususlarda Hukuk Muhakemeleri Kanunu hükümlerinin, ihtiyati haciz bakımından da İcra ve İflas Kanunu hükümleri uygulanacağına ilişkin madde hükmüne bir fıkra eklenmiştir.”²²²

2.3.12. İnternet Ortamında Hak İhlallerinin Önlenmesi

Kanun koyucu 77/B maddesi ile birlikte çok önemli bir hüküm getirmiştir. İşbu madde tezin de amacının önemli bir bölümünü ihtiva etmektedir. Zira günümüz koşullarına uygun olarak çağdaş düzenlemeler yapmak gerekmektedir. Sinema eserlerinin endüstriyel bir sanat olması, internet yoluyla çok kolay ulaşılabilmesi gibi durumlar en fazla ihlale açık olan eserler türlerinden biri olmasına neden olmuştur. Müzik eserlerinin internette vermiş olduğu mücadele gibi sinema da benzer yolu izlemekte ve legal izleme kanalları açarak internette ihlallere karşı mücadele etmektedir. Günümüzde Netflix, Google Play, İtunes gibi uygulamalar sayesinde kullanıcılara sinema eserler dijital ortamda sunulabilmektedir. Kanuna baktığımızda ise işbu değişiklik ile şu düzenleme yapılmıştır:

“ Bu Kanunda tanınmış hakları internet ortamında ihlal edilen hak sahipleri, hak sahipliğini ve ihlali gösterir bilgi veya belgelerle birlikte içerik sağlayıcısına veya yer sağlayıcısına internet sayfalarındaki elektronik posta veya diğer iletişim araçlarına göndereceği uyarıyla, ihlale konu içeriğin yayından çıkarılmasını isteyebileceği gibi doğrudan Cumhuriyet savcısına başvurarak içeriğe erişimin engellenmesini de isteyebilir. İçerik veya yer sağlayıcı, uyarıdan itibaren yirmi dört saat içerisinde talebi yerine getirir.

Kanunda tanınmış hakları internet ortamında ihlal edilen hak sahiplerinin talepleri doğrultusunda Cumhuriyet savcısı, ihlale konu içerik yayından kaldırılncaya kadar içeriğe erişimin engellenmesine karar verebilir. İnternet sayfası belirtilerek içeriğe erişimin engellenmesi yöntemiyle ihlalin kaldırılamayacağına kanaat getirilmesi hâlinde, gerekçesi de belirtilmek kaydıyla, internet sitesindeki tüm yayına erişimin engellenmesine de karar verilebilir.

²²² Gerekçe, s.24.

Erişimin engellenmesi kararına konu içeriğin kısmen veya tamamen başka internet adreslerinde de yayınlanması hâlinde, ilgili hak sahipleri tarafından müracaat edilmesi üzerine mevcut karar bu adresler için de infaz olunur.

Erişimi engelleme kararları, 4/5/2007 tarihli ve 5651 sayılı İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun hükümlerine göre uygulanır.

İçeriğin yayından çıkarılması veya erişimin engellenmesi kararının gereği-ni yerine getirmeyen yer veya erişim sağlayıcılarının sorumluları, fiil daha ağır cezayı gerektiren başka bir suç oluşturmadığı takdirde, beş yüz günden üç bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır.

Meslek birlikleri, noktadan noktaya ağlar üzerinden veya benzeri yollarla internet ortamında umuma iletim niteliği taşıyan izinsiz paylaşımları takip amacıyla teknolojik yöntemlerle eserleri veya bağlantılı hak konularını işaretleyebilir ve kişisel verilerin gizliliğini temin edecek gerekli tedbirleri almak suretiyle, izinsiz paylaşımında bulunan kişinin yalnızca internet protokol adreslerinin tespiti amacıyla işaretlenmiş içerikleri takip edebilir.

Meslek birliklerinin Cumhuriyet savcısına başvurusu üzerine, noktadan noktaya ağlar ve benzeri teknoloji, yöntem ve yazılımlar vasıtasıyla izinsiz olarak eser veya bağlantılı hak konularını umuma iletim niteliği taşıyacak şekilde paylaşımına sunan internet abonesinin kimlik bilgileri tespit olunur. Kimlik bilgileri tespit edilen kişilere, paylaşımlarının ihlal teşkil ettiği ve sonuçları hakkında Bakanlık veya Bakanlıkça yetkilendirilen kuruluşlar tarafından yapılan iki uyarıya rağmen ihlali sürdürmeleri halinde Cumhuriyet savcısı, internet hizmetinin altı ayı aşmamak üzere belirli bir süre yavaşlatılarak sunulmasına karar verir.

Cumhuriyet savcısı, bu madde uyarınca verdiği kararları yirmidört saat içinde sulh ceza hâkiminin onayına sunar. Hâkim, kararını en geç yirmidört saat içinde verir. Bu süre içinde kararın onaylanmaması halinde tedbir, Cumhuriyet savcısı tarafından derhal kaldırılır.

İçeriğin yayından çıkarılması, erişimin engellenmesi ya da internet hizmetinin yavaşlatılmasına ilişkin sulh ceza hakiminin kabul veya red kararlarına karşı, Ceza Muhakemesi Kanunu hükümleri uyarınca Fikri ve Sınai Haklar Ceza Mahkemesine itiraz edilebilir.

Bu madde kapsamındaki hak ihlallerinin önlenmesi amacıyla Bakanlık bünyesinde merkezler kurulabilir. Bu merkezlerin etkin bir şekilde işlemlerini sağlamak amacıyla Bakanlık, Adalet Bakanlığından yeteri sayıda savcı görevlendirilmesini talep edebilir. Etkin, hızlı ve ihtisaslaşmış bir mücadele amacıyla Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu, Erişim Sağlayıcıları Birliği ve ilgili diğer kurumlarla gereken işbirliği sağlanır.

Bu maddede hüküm bulunmayan hallerde, 5651 sayılı Kanun hükümleri, niteliğine uygun düştüğü ölçüde uygulanır. Bu maddede belirtilen merkezlerin kuruluşu, yapısı ve işleyişi ile bu maddenin uygulanmasına ilişkin diğer hususlar Adalet Bakanlığının görüşü ile Bakanlık tarafından çıkarılacak bir yönetmelikle düzenlenir.”²²³

Getirilen bu yeniliğin etkin bir şekilde kullanılması halinde ihlallerin internet ortamında tamamen bitirilemese de azaltılması mümkün olabilecektir. İşbu maddeye göre hak sahibi, hak sahipliğini gösterir bilgi ve belgeler ile birlikte hak ihlalinin gerçekleştiği içerik sağlayıcısı ya da yer sağlayıcısı ile derhal iletişime geçerek içeriğin kaldırılmasını talep edebilecektir. Kanun burada hak sahibine seçimlik bir hak tanımıştır. Hak sahibi

²²³ Kanun Değişikliği Taslağı, Madde 77/B

ister doğrudan içeriğinin kaldırılmasını talep edebileceği gibi isterse de Cumhuriyet Savcısı'na başvurarak erişimin engellenmesi talebinde bulunabilir. İçerik veya yer sağlayıcı bunu yirmi dört saat içinde yerine getirmek mecburiyetindedir. Bu kanun maddesinin daha hızlı ve etkili çalışabilmesi için yirmi dört saat çalışacak ve sadece bu alanda uzmanlaşmış savcılık büroları kurulabilir. E-devlet kanalı ile de savcılık makamına başvuru yapılarak, günün her anında işbu maddenin yerine getirilebilmesi sağlanabilmelidir. Zira henüz vizyonda olan filmler dahi internet ortamında milyonlarca insana sunulabilmektedir. Bu sebeple bu fıkranın daha süratle çalışabilmesinin imkânı sağlanmalıdır. Kanun maddesinde Cumhuriyet Savcısı'nın içeriğin kaldırılmasından önce erişime engellenmeyi yapabileceğini içeriğinin kaldırılana kadar erişimin engellenmesinin devam edebileceğini, bunun mümkün olmaması halinde tüm internet sitesi yayının erişime kapatılabileceğini ifade etmiştir. Erişime ilişkin olan ihlal, karar alınmadığı halde başka sitelerde de gerçekleştirilmesi halinde bu siteler için de kullanılabileceği hüküm altına alınmıştır. Erişime engellenmesi kararlarının 4/5/2007 tarihli ve 5651 sayılı "İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun" hükümlerine göre uygulanacağı ifade edilmiştir. İçeriğin kaldırılması ya da erişime engellenmesi kararlarının gereğini yerine getirmemiş olan içerik veya yer sağlayıcının fiili daha ağır cezayı gerektiren başka bir suç oluşturmadığı takdirde, beş yüz günden üç bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılacağı ifade edilmiştir. Meslek Birlikleri eserleri veya bağlantılı hak konularını işaretleyebileceğini, bunların takibini yapabileceğini ancak izinsiz paylaşımda bulunan kişinin yalnızca internet protokol adreslerinin tespiti amacıyla işaretlenmiş içerikleri takip edebileceği ifade edilmiştir. Meslek Birlikleri'nin Cumhuriyet Savcılığı'na başvurusu suretiyle izinsiz içerik paylaşımında bulunan kişilerin kimlik bilgileri tespit edilecek ve Bakanlık veya Bakanlıkça yetkilendirilen kuruluşlar tarafından yapılan iki uyarıya rağmen ihlali sürdürmeleri halinde Cumhuriyet Savcısı, internet hizmetinin altı ayı aşmamak üzere belirli bir süre yavaşlatılarak sunulmasına karar verir. Ancak bu uyarıların da mahkeme kararı ile yapılması önemlidir. Bu sebeple bu uyarı ve takipler sadece yargılama makamları tarafından yapılmalıdır. Cumhuriyet Savcısı vermiş olduğu kararları yirmi dört saat içinde Sulh Ceza Hakimliğine sunacak, mahkemenin yirmi dört saat içinde herhangi bir karar vermemesi ya da red kararı vermesi halinde karar ortadan kalkacaktır. Hâkimin vermiş olduğu kararlara karşı da Fikri ve Sınai

Haklar Ceza Mahkemesi nezdinde itiraz hakkı tanınmıştır. Bu maddenin daha iyi işlemesi amacıyla bakanlık tarafından merkez kurulabileceği, bu merkezin de daha etkin olabilmesi amacıyla Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu, Erişim Sağlayıcıları Birliği ve ilgili diğer kurumlarla iş birliği yapabileceği belirtilmiştir. Uyar-kaldır olarak adlandırılan sistemde verilen erişimin engellenmesi kararlarının sadece Türkiye sınırlarında erişime engeli sağlaması, Türkiye dışındaki kullanıcılar açısından etkili olmaması sebebiyle doktrinde eleştirilmiştir.²²⁴ Bu maddede bulunmayan hükümlere ilişkin olarak da 5651 sayılı Kanun hükümleri uygun düştüğü ölçüde uygulanacaktır. Ayrıca bu madde kapsamında kurulacak olan merkezler ile bu maddenin işlerliğinin sağlanması amacıyla Adalet Bakanlığı'nın görüşü ile Bakanlık tarafından çıkarılacak bir yönetmelikle düzenleneceği ifade edilmiştir. Kanun gerekçesi de kanun kadar kapsamlıdır. Gerekçesi de kanunun konuluş amacını aşağıdaki şekilde izah etmiştir:

“77/B maddesiyle 5846 sayılı Kanun’un Ek 4 üncü maddesinin üçünü fıkrasında yer alan ve “uyar-kaldır sistemi” olarak adlandırılan koruma tedbiri, uygulamadan kaynaklanan sorunların çözülmesi amacıyla konunun özelliği ve “5651 Sayılı İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun” hükümleri de dikkate alınmak suretiyle Kanun’un 77/B maddesinde yeniden düzenlenmiştir. Maddede geçen “içerik sağlayıcı” ve “yer sağlayıcı” ifadeleri tanımlanmamış olup bu ifadeler bakımından 5651 sayılı Kanun’da yer alan tanımlar geçerli olacaktır.

5651 sayılı Kanunla uyumlu olarak, yeni düzenlemede hakları ihlal olunan hak sahiplerinin, içerik sağlayıcısına veya yer sağlayıcısına ihlale konu içeriğin yayından çıkarılması yönünde herhangi bir uyarı gönderme şartı olmadan da dilerse doğrudan Cumhuriyet savcısına başvurarak içeriğe erişimin engellenmesini isteyebilme hakkı verilmiştir.

İçerik sağlayıcılar ve yer sağlayıcıların ihlale konu eser, icra, yapım ve yayınları içerikten çıkarmaları için öngörülen üç günlük süre, yirmi dört saat olarak değiştirilmiştir.

Hak sahibi tarafından isteğe bağlı olarak yapılacak uyarı prosedürünü takiben veya doğrudan Cumhuriyet Başsavcılığına yapılan başvuru üzerine Cumhuriyet savcısı tarafından ihlale konu içerik yayından kaldırılncaya kadar erişimin engellenmesi yönünde karar alınabilmesi; içeriğe erişimin engellenmesi kararı ile ihlale konu içeriğe erişimin engellenemeyeceğine kanaat getirildiği durumlarda ise internet sitesindeki tüm yayına erişimin engellenmesi yönünde karar alınabileceği öngörülmüştür.

Ayrıca ihlale konu içeriğin kısmen veya tamamen başka internet sitelerinde de yayınladığı durumlarda, ilgili hak sahibinin talebi üzerine, erişimin engellenmesi kararının bu internet siteleri için de uygulanabilir olması imkânı getirilmiştir. Böylece, her bir site için başvuru prosedürünün iletilmesine gerek duyulmadan ortaya çıkabilecek zararlarının boyutunun en aza indirilmesi amaçlanmıştır.

Cumhuriyet savcısı tarafından verilen karardan sonra izlenecek olan usul bakımından 5651 sayılı Kanun hükümlerine atıf yapılmıştır.

²²⁴ Cahit Suluk, Yasemin Kenaroğlu, Türk Fikri Mülkiyet Hukukunda Güncel Gelişmeler, 1. Baskı, İstanbul: İstanbul Ticaret Odası Yayınları, 2012 s.116

Taslak maddede, kararın gereğini öngörülen sürede yerine getirmeyen yer sağlayıcılar ve erişim sağlayıcılar bakımından adli para cezası öngörülerek sistemin etkin bir şekilde işletilmesi amaçlanmıştır.

5846 sayılı Kanun'a eklenen 77/B maddesiyle, internet ortamında noktadan noktaya ağlar üzerinden veya benzeri yollarla umuma iletim niteliği taşıyan izinsiz paylaşımlara ilişkin düzenleme yapılmıştır. Özellikle son yıllarda tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de fikir ve sanat eserlerinin internet ortamında iletimi veya kamunun erişimine sunulması suretiyle paylaşımı büyük oranda artmıştır. Eser, icra, fonogram, yapım ve yayınların özellikle internet üzerinden ve cep telefonları üzerinden iletim oranları her yıl katlanarak yükselmektedir. Bu durum, beraberinde 5846 sayılı Kanun'da belirlenen hakların ihlaline sebep olacak şekilde eser, icra, fonogram, yapım ve yayınların bireysel kullanıcılar arasında internet ve mobil ağlar üzerinden paylaşımını da artırmaktadır. Öyle ki bireyler arasında noktadan noktaya ağlar üzerinden paylaşımı sağlayan çeşitli program ağları ve internet siteleri aracılığıyla fikri ürünler izinsiz olarak binlerce insanın erişimine açılmaktadır.

Bu maddede; öncelikle, internet ortamında noktadan noktaya ağlar üzerinden veya benzeri yollarla umuma iletim niteliği taşıyan izinsiz paylaşımları takip amacıyla meslek birliklerinin teknolojik yöntemlerle eserleri veya bağlantılı hak konularını işaretleyebilecekleri ve bu izinsiz paylaşımında bulunan internet abonelerinin yalnızca internet protokol adreslerinin tespiti amacıyla bu işaretlenmiş içerikleri takip edebilecekleri düzenlenmiştir.

Eser, icra, yapım ve yayınların hak sahiplerinden izin alınmaksızın dijital iletim de dâhil olmak üzere işaret, ses ve/veya görüntü nakline yarayan araçlar kullanılarak bireysel kullanıcılar arasındaki noktadan noktaya ağlar arasında paylaşılan internet abonelerinin kimlik bilgilerinin tespitini takiben, Bakanlık tarafından veya Bakanlıkça yetkilendirilecek kuruluşlar tarafından yapılacak iki uyarıya rağmen faaliyeti sürdürmeleri durumunda Cumhuriyet savcısının kararıyla internet hizmetinin altı ayı aşmamak üzere belirli bir süre yavaşlatılarak sunulmasına karar verilebileceği öngörülmüştür.

Maddede, ihlali gerçekleştiren bireysel internet kullanıcısına iki uyarının gönderilmesi öngörülerek; ihlalde bulunan internet kullanıcılarının bilinçlendirilmesi, yargı aşamasına gelmeksizin ihlalin sonlandırılması ve ihlalde bulunanın internet abonesinden farklı bir kişi olması ihtimaline karşı abonenin gerekli tedbirleri almasına olanak tanınması amaçlanmıştır.

Yapılan düzenleme, cezalandırma amacından çok bilinçlendirme amacına yönelik olup yalnız izinsiz eser paylaşımına ilişkin tespitler yapılacak olduğundan, düzenleme kapsamında getirilen uyarılar, özellikle genç yaşta internet kullanıcıları bakımından bir eğitim fonksiyonu görecektir. Bu fonksiyonun uzun vadede bilinçli internet kullanımını yaygınlaştıracığı ve hak ihlallerini en aza indirmede etkili olacağı düşünülmektedir.

Bu madde kapsamında verilen erişimin engellenmesi kararları ile internet erişiminin yavaşlatılmasına ilişkin kararların, taslak maddede ülkemizin hukuk düzenine paralel olarak Cumhuriyet savcısı tarafından alınan kararların 24 saat içinde sulh ceza hakiminin onayına sunulmasına ilişkin düzenleme yapılmıştır. Sulh ceza hakimi tarafından verilen bu kararlara Fikri ve Sınai Haklar Ceza Mahkemesine itiraz edilebileceği öngörülmüştür.

İnternetin etki alanının genişliği ve eserlerin hızlı bir şekilde yayılmasına olanak vermesi nedeniyle tedbirin, ihlalin boyutları genişlemeden uygulanması ve neticelendirilmesi amacıyla karar alma yetkisi Cumhuriyet savcısına verilmiş, hakim kararını onaylaması bakımından sınırlı bir süre öngörülmüştür. Onaylanmayan kararların hükümsüz kalacağına ilişkin düzenleme yapılmış olup hükümsüz kalan karar dolayısıyla yapılmış olan işlemlerin geri alınmasının sağlanması amacıyla Cumhuriyet savcısı tarafından ilgili kuruma bilgilendirme yapılması gerekecektir.

Ayrıca internet ortamında gerçekleşen hak ihlalleri ile mücadelede etkinliğin sağlanması amacıyla gerekli görüldüğü durumlarda Bakanlık bünyesinde

merkezlerin oluşturulabilmesine imkan tanınmıştır. Ayrıca bu merkezlerde Adalet Bakanlığı tarafından görevlendirilecek Cumhuriyet savcılarının çalışabileceği; etkin ve hızlı mücadele amacıyla gerekli görülen durumlarda Erişim Sağlayıcıları Birliği, Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu ve ilgili diğer kurumlarla işbirliği yapılabileceği öngörülmüştür.

Bakanlık bünyesinde oluşturulabilecek bu merkezlerin kuruluşu, yapısı ve işleyişi ile bu maddenin uygulanmasına ilişkin diğer hususlar Adalet Bakanlığının uygun görüşü ile Bakanlık tarafından çıkarılacak bir yönetmelikle düzenlenecektir.

Bu maddede hüküm bulunmayan hallerde, 5651 sayılı Kanun hükümlerinin, niteliğine uygun düştüğü ölçüde uygulanması öngörülmüştür.”²²⁵

Yukarıda da izah edildiği üzere, kanun koyucu işbu maddenin gerekçesini ayrıntılı bir şekilde düzenlemiştir. Kanun, teknolojinin hızı ve fikri hakların ihlallerinin suretle gerçekleşebilme ihtimalini göz önünde bulundurarak kanuni düzenleme yapmıştır. İnternet ortamında gerçekleşecek olan hak ihlallerinin önüne geçilebilmesi için hem hak sahibine hem Meslek Birlikleri’ne hem de hukuka düşen görevleri ayrı ayrı tanımlayarak ihlal halinde herkesin sürece katılmasını sağlayacak düzenlemeyi ihdas etmiştir.

2.3.13. Bağlantılı Haklara İlişkin Yapılacak Değişiklikler

Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu’nda yapılacak değişikliğe ilişkin 28. Maddesi ile birlikte FSEK 80. Maddesinde değişiklik yapılmış; bağlantılı haklara ilişkin olarak hükümler getirilmiştir. Bu yapılan değişikliğe göre FSEK’in “Eser sahibinin hakları ile bağlantılı hakları” maddesinde aşağıdaki gibi değişiklik yapılmıştır:

İcracı sanatçılar, fonogram yapımcıları, film yapımcıları ve radyo-televizyon kuruluşları bu bölümde belirtilen bağlantılı haklara sahiptir.

Bu Kanun kapsamında bağlantılı hak sahiplerine sağlanan koruma, eser sahibine tanınan haklara hâlel getirecek şekilde yorumlanamaz ve eserden doğan hakların ileri sürülmesini engellemez.” madde başlığı da “bağlantılı haklar” olarak değiştirilmiştir.”²²⁶

Bu madde bağlantılı hakların girizgahı mahiyetindedir. Devamı maddelerde bağlantılı hakların ne olduğu hususunda bilgilendirme yapılmıştır. Maddede yapılan değişikliğe ilişkin olarak madde değişikliğinde aşağıdaki gibi izah edilmiştir:

²²⁵ Gerekçe, s. 25,26,27.

²²⁶ Kanun Değişikliği Taslağı Madde 28.

5846 sayılı Kanun'un 80 inci maddenin başlığı, bağlantılı haklar kavramının 1/B maddesinde tanımlandığı gözetilerek "Bağlantılı haklar" olarak değiştirilmiş; madde metni Roma Sözleşmesinin 1 inci maddesine, WIPO İcralar ve Fonogramlar Anlaşmasının 1 inci maddesine ve 2006/115/AT sayılı Fikri Mülkiyet Hakları Alanında Kiralama ve Ödünç Verme Hakları ile Belirli Bazı Haklar Hakkındaki Avrupa Parlamentosu ve Konsey Direktifine uyumlu şekilde yeniden kaleme alınmıştır. Söz konusu düzenlemede, bağlantılı hak sahiplerine sağlanan korumanın, eser sahibine tanınan haklara hanel getirecek şekilde yorumlanamayacağı ve eserden doğan hakların ileri sürülmesini engellemeyeceği hüküm altına alınarak, eser sahiplerinin hakları ile bağlantılı haklar arasındaki ilişki vurgulanmıştır.

5846 sayılı Kanun'un mezkur 80 inci maddesinde düzenleme altına alınan icracı sanatçıların, fonogram yapımcılarının, radyo-televizyon kuruluşları ile film yapımcılarının haklarına ilişkin hükümler, daha sade ve anlaşılır kılınması amacıyla 80 inci maddeden sonra gelmek üzere ayrı maddeler halinde düzenlenmiştir. Bağlantılı haklar bakımından konu bütünlüğünün sağlanması amacıyla ilgili hükümlere 80 inci maddenin devamında yer verilmiştir.²²⁷

Gerekçede de ifade edildiği üzere bağlantılı hakların daha iyi anlaşılması amacıyla haklar, ayrı maddelerde düzenleme yapma yoluna gidilmiştir. Bağlantılı Haklarla ilgili olarak konu bütünlüğünün sağlanması amacıyla 80 inci maddenin devamından itibaren düzenlenmiştir.

Aynı maddede getirilen 80/A maddesi ile birlikte "İcracı sanatçılar" başlığı ile düzenleme getirilmiş; icracı sanatçıların hakları düzenlenmiştir. Bu maddeye göre; "İcracı sanatçılar, mali haklarından bağımsız olarak ve bu hakların devredilmesinden sonra dahi canlı veya tespit edilmiş icraları ile ilgili olarak, icranın kullanım şekli aksini gerektirmedikçe, icracı sanatçı olarak tanıtılmayı talep etme ve icralarının kendi itibarına hanel getirecek şekilde tahrifini, bozulmasını veya herhangi bir şekilde değiştirilmesini men etme hakkına sahiptir. İcracı sanatçı; icrasının tespiti, bu tespitin çoğaltılması, tespitin veya çoğaltılmış nüshalarının yayılması ile icrasının ve tespitinin umuma iletilmesi haklarına münhasıran sahiptir. İcracı sanatçı ile film yapımcısı arasında yapım sözleşmesinde aksi belirtilmedikçe icracı sanatçı; yayın, yeniden iletim ve erişime sunma haklarını film yapımcısına devretmiş sayılır. Bu halde yahut anılan hakların yapımcı veya bir başkasına devri ya da kullanım salâhiyetinin verilmesi durumunda dahi icracı sanatçı, filmin hukuka uygun bir şekilde ilk gösteriminden itibaren üç yıl geçtikten sonra filmleri yayınlayan, yeniden ileten ve erişime sunanlardan uygun bedel talep hakkına sahiptir. Bu hak, devir ve feragat konu edilemez ve sadece meslek birlikleri aracılığıyla takip edilebilir. İcranın orkestra, koro ya da bir tiyatro grubu tarafından gerçekleştirilmesi halinde orkestra veya koroda yalnız şefin, tiyatro grubunda ise yalnız yönetmenin izni yeterlidir."²²⁸

²²⁷ Gerekçe, s.27

²²⁸ Kanun Değişikliği Taslağı Madde 28.,80/A

Maddenin ilk fıkrasında icracı sanatçının manevi haklarına ilişkin hakları olduğu ifade edilmiştir. “İracı sanatçı olarak tanıtılmayı talep etme, icralarının kendi itibarına halel getirecek şekilde tahrifini, bozulmasını veya herhangi bir şekilde değiştirilmesini men etme” hakkına sahip olduğu ifade edilmiştir. 2. Maddede ise icracı sanatçının mali haklarına ilişkin olarak düzenleme yapılmıştır. Buna göre icracı sanatçı, “icrasının tespiti, bu tespitin çoğaltılması, tespitin veya çoğaltılmış nüshalarının yayılması ile icrasının ve tespitinin umuma iletilmesi haklarına münhasıran sahiptir.” Yapımcı ile yapmış oldukları yapım sözleşmesinde aksi belirtilmedikçe “yayın, yeniden iletim ve erişime sunma haklarını film yapımcısına” devretmiş sayılır demektir. Yani bu hususta yapım sözleşmesinde aksi de öngörülebilir. Fakat kanunun devamında hakların yapımcıya veya başkasına devri ya da kullanım hakkı verilmiş olsa dahi icracı sanatçı filmin hukuka uygun bir şekilde ilk gösteriminden itibaren üç yıl geçmesinin ardından filmleri yayınlayan, yeniden ileten ve erişime sunanlardan uygun bir bedel hakkına sahip olacaktır. Yani filmlerin internet ortamında erişime sokulması ya da televizyonda yeniden gösterilmesi gibi hallerde belirtilen sürelerin geçmesinin ardından uygun bir bedel talep etme hakkına sahip olacaktır. Bu hak da devir veya feragate konu edilemeyecek ve sadece meslek birlikleri tarafından takip edilebilecektir. Bu kanunda tüm mali haklara ilişkin olarak icracı sanatçıya uygun bedel talep etme hakkı sağlanabilirdi. Ayrıca bireysel olarak da bu haklarını talep etme hakkı sağlanabilmeli idi. Kanun gerekçesinde 80/A maddeyi şu şekilde anlatmıştır. Buna göre,

“İracı sanatçıların haklarının düzenlendiği 80/A maddesinde; ülkemizin 2008 yılında taraf olduğu WIPO İcralar ve Fonogramlar Anlaşmasına uyum sağlanması amacıyla icracı sanatçının manevi hakları yeniden düzenlenmiş ayrıca mali nitelikteki haklar daha anlaşılır hale getirilmesi amacıyla sade bir şekilde yazılmıştır. Hakların kapsamının belirlenmesi bakımından Kanun’a yeni eklenen 80/F maddesi çerçevesinde Kanun’un eser sahibinin ilgili mali haklarını düzenleyen hükümleri kıyasen uygulama alanı bulacağından hükümde detaylı düzenlemelerden kaçınılmış; mali nitelikli haklar üst başlıklar itibarıyla daha sade ve kısa şekilde düzenlenmiştir. Ayrıca, sinema eser sahipleri bakımından 25 inci maddenin ikinci fıkrasına benzer bir düzenlemeyle sinema eseri icracı sanatçıları bakımından Taslak 80/ A maddesinin üçüncü fıkrasında yer verilmiştir. Buna göre, Kanun’un 52 nci maddesine istisna niteliğinde bir karene öngörülmüş ve icracı sanatçılar ile film yapımcıları arasında film yapımına ilişkin olarak akdedilen sözleşmelerde aksine bir hüküm bulunmadığı takdirde icracı sanatçının yayın, yeniden iletim ve erişime sunma hakkını film yapımcısına devretmiş sayılacağı hüküm altına alınmıştır. Bu kapsamda icracı sanatçılar bireysel veya toplu olarak film yapımcısı ile akdetmiş oldukları sözleşmelerde, bu hükümde sayılan haklarını saklı tuttuklarını belirtmedikleri sürece söz konusu hakları film yapımcısına devretmiş sayılacaklardır. Ancak söz konusu uygun bedel talep etme hakkı, filmin hukuka uygun bir şekilde ilk

*gösteriminden itibaren üç yıl sonraki kullanımlar bakımından uygulama alanı bulacaktır. Bu sınırlamanın amacı, işin riskini de üstelenerek ekonomik ve teknik imkânları bir araya getiren yapımcının, sinema eserinden ticari olarak faydalanmasının sağlanmasıdır. Uygun bedel talep hakkından feragat edilemeyeceği düzenlenerek eser sahiplerinin haktan faydalanmasının garanti altına alınması, hakkın meslek birliklerince takibinin zorunlu kılınmasıyla ise sistemin işleyişinin sağlanması amaçlanmıştır.*²²⁹

Kanunda yapılan değişiklik ile 80/B maddesinde Fonogram yapımcılarının hakları başlığı ile hüküm getirilmiştir. Bu değişikliğe göre, “*Fonogram yapımcısı; fonogramın; çoğaltılması, asıl veya çoğaltılmış nüshalarının yayılması ve umuma iletilmesi haklarına münhasıran sahiptir.*”²³⁰ Değişiklik taslağındaki tanımlar başlığında *fonogram*, “*Sinema eseri içindeki ses tespitleri hariç olmak üzere bir icrada yer alan seslerin veya diğer seslerin ya da ses temsillerinin tespitini,*”²³¹ şeklinde tanımlanmıştır. Buna göre bir icrada yer alan seslerin veya diğer seslerin ya da ses temsillerinin tespitini yapmış olan fonogram yapımcısı, fonogramın çoğaltılması, nüshalarının yayılması ve umuma iletilmesi haklarına münhasıran sahip olacaktır. Kanun gerekçesinde, “*fonogram yapımcılarının hakları, daha sade ve anlaşılır olacak şekilde yeniden düzenlenmiştir.*” biçiminde ifade etmiştir.²³²

Kanunda yapılan değişiklikle 80/C maddesinde Radyo-televizyon kuruluşlarının hakları düzenlenmiştir.

Bu maddeye göre, “*Radyo-televizyon kuruluşları; yayınlarının tespiti, tespit edilmiş yayınlarının çoğaltılması; tespitlerin veya çoğaltılmış nüshalarının kiralama ve ödünç verme hariç olmak üzere yayılması, yayınlarının ve tespitlerinin umuma iletilmesi haklarına münhasıran sahiptir. Ancak umumi mahallerde iletim hakkı, girişi ücretli mahallerle sınırlıdır. Ücret karşılığı konaklamaya tahsis edilmiş yerler, girişi ücretli mahal sayılır.*”

Radyo-televizyon kuruluşları, haberleşme uyduları üzerindeki veya kendilerine yöneltilmiş olan yayın sinyallerinin diğer bir yayın kuruluşu veya kablo operatörü yahut diğer üçüncü kişiler tarafından umuma iletilmesi ve şifreli yayınlarının çözülmesine izin

²²⁹ Gerekçe, s.27,28.

²³⁰ Kanun Değişikliği Taslağı Madde 28.,80/B

²³¹ Kanun Değişikliği Taslağı Madde 2.

²³² Gerekçe, s.28.

verme hakkına sahiptir.”²³³ Madde gerekçesinde 80/C’ye ilişkin yapılan düzenleme aşağıdaki şekilde ifade edilmiştir:

*“Taslak 80/C maddesi ile radyo-televizyon kuruluşlarının hakları daha sade ve anlaşılır olacak şekilde yeniden düzenlenmiştir. Mezkur düzenlemeden farklı olarak Roma Sözleşmesi ve 2006/115 sayılı AB Direktifi göz önünde bulundurularak yayın kuruluşlarının umuma iletim haklarının bir parçası olan umuma açık mahallerde iletim hakkı girişi ücretli mahallerle sınırlandırılmıştır. Bununla birlikte otel odalarının da girişi ücretli mahal olarak değerlendirileceği ayrıca belirtilmiştir. Bu kapsamda radyo-televizyon kuruluşları, yayın izletilmesi karşılığında ücret alınan umuma açık mahaller ile otel odaları bakımından hak sahibi olarak düzenlenmiştir. Hükümün ikinci fıkrası ile yayın kuruluşlarının, sinyal hırsızlıklarına karşı korunması ve şifreli yayınlarının şifre kırılarak izinsiz kullanımının önlenmesi amaçlanmıştır.”*²³⁴

Kanunda yapılan değişiklikle 80/D maddesi düzenlenmiş; film yapımcılarının hakları düzenlenmiştir. Bu değişikliğe göre;

*“Film yapımcısı, film tespitlerinin çoğaltılması, bu tespitlerin asıl veya çoğaltılmış nüshalarının yayılması ve umuma iletilmesi haklarına münhasıran sahiptir. Sinema eseri sahipleri, film yapımcısına mali haklarını devrettikten sonra, sözleşmelerinde aksine veya özel bir hüküm bulunmadığı takdirde filmin dublajına veya alt yazı yazılmasına itiraz edemezler.”*²³⁵

Bu madde ile film yapımcısı, film tespitlerinin çoğaltılması, çoğaltılmış nüshalarının yayılması ve umuma iletilmesi haklarına sahip olacağı ifade edilmiştir. Kanun gerekçesinde bu değişikliği; *“film yapımcılarının hakları, daha sade ve anlaşılır olacak şekilde yeniden düzenlenmiştir.”* biçiminde ifade edilmiştir.²³⁶

Kanun değişikliği ile getirilen 80/E maddesinde ise bağlantılı haklara ilişkin süreler düzenlenmiştir. Bu maddeye göre;

“İcracı sanatçının mali hakları, icra tarihinden yetmiş yıl geçmekle sona erer. Ancak icranın tespitinin bu dönem içinde hukuka uygun şekilde yayımlanmış veya umuma iletilmiş olması halinde haklar, bunlardan hangisi daha önce gerçekleşmişse, o tarihten itibaren yetmiş yıl geçmekle son bulur. Bu Kanunun 80/A maddesinin birinci fıkrasında belirtilen manevi haklar, icracı sanatçının yaşamı süresince ve ölümünden sonra en az bu fıkra da belirtilen sürelerin sona ermesine kadar korunur. Fonogram yapımcısının hakları, tespitin yapılmasından yetmiş yıl geçmekle sona erer. Ancak fonogramın bu dönem içinde yayımlanmış olması halinde haklar, ilk

²³³ Kanun Değişikliği Taslağı, Madde 28.,80/C

²³⁴ Gerekçe,s.28.

²³⁵ Kanun Değişikliği Taslağı, Madde 28.,80/D

²³⁶ Gerekçe,s.28.

yayınlanma tarihinden yetmiş yıl geçmekle son bulur. Tespitten itibaren yetmiş yıl içinde yayımlanmamış fonogram, bu süre içerisinde hukuka uygun şekilde umuma iletilmişse haklar, ilk umuma iletim tarihinden yetmiş yıl geçmekle son bulur.

Radyo-televizyon kuruluşlarının hakları, yayının ilk iletim tarihinden yetmiş yıl geçmekle son bulur.

Film yapımcısının hakları, tespitin yapıldığı tarihten yetmiş yıl geçmekle sona erer. Ancak filmin bu dönem içinde yasal olarak umuma iletilmiş veya yayımlanmış olması halinde haklar, bunlardan hangisi daha önce gerçekleşmişse, bu tarihten yetmiş yıl geçmekle son bulur.

Bu maddede belirtilen süreler, bu süreleri başlatan olayın gerçekleşmesini izleyen yılın ilk gününden itibaren hesaplanır.”²³⁷

Kanun sürelerle ilişkin olarak yapılan değişikliğe ilişkin olarak gerekçesinde;

“Taslak 80/E maddesinde, bağlantılı haklara ilişkin koruma sürelerinin başlangıç tarihlerine ilişkin 2006/116/AT sayılı Telif Hakları ve Bağlantılı Hakların Koruma Sürelerinin Uyumlaştırılmasına İlişkin Avrupa Parlamentosu ve Konsey Direktifine uyum amacıyla düzenleme yapılmıştır. Bununla birlikte mezkur Kanun’da düzenlenmiş olan ve Direktife göre daha uzun olan koruma süreleri uygulamada karışıklığa meydan verilmemesi amacıyla muhafaza edilmiştir.”²³⁸

Kanuna göre icracı sanatçının hakları icra tarihinden itibaren yetmiş yıl geçmekle sona erecektir. Ancak icra tespitin bu dönem içinde hukuka uygun bir şekilde yayınlanması veya umuma iletilmiş olması halinde, hangisi önce gerçekleşmiş ise yetmiş yıl o tarihten itibaren başlayacaktır. Bu maddede icracı sanatçının manevi hakkı da belirtilmiş ve kanaatimce manevi haklara ilişkin olarak süre konulması doğru olmamıştır. Manevi hakların niteliği itibarıyla her zaman korunması gerekmektedir. Fonogram yapımcısı, radyo televizyon kuruluşlarının hakları, film yapımcısının hakları da aynı süre ile koruma altına alınmış; sadece yetmiş yılın başlangıç süreleri tespitin ya da yayınlandığı ana göre değişmektedir.

Kanun değişikliğinde getirilen 80/F maddesi ile bağlantılı haklara ilişkin olarak kullanılacak kıyasen hükümlerle ilgili düzenleme getirilmiştir. Bu maddeye göre, “ Eser sahiplerine tanınan mali hakların kapsam ve tahditleri, sözleşme ve tasarruflar ile hukuk davalarına ilişkin olanlar da dahil olmak üzere bu Kanunun diğer hükümleri, niteliğine uygun düştüğü ölçüde, bağlantılı haklara da uygulanır.”²³⁹ Denilmektedir. Kanunun gerekçesinde ise;

²³⁷ Kanun Değişikliği Taslağı, Madde 28.,80/E

²³⁸ Gerekçe,s.28.

²³⁹ Kanun Değişikliği Taslağı Madde 28.,80/F

“80/F maddesinde, bağlantılı hakların kapsamının, açıklığa kavuşturulması amacıyla, eser sahiplerine tanınan mali hakların kapsam ve tahditleri, sözleşme ve tasarruflar ile hukuk davalarına ilişkin olanlar da dahil olmak üzere Kanunun diğer hükümlerinin niteliğine uygun düştüğü ölçüde, bağlantılı haklara da uygulanacağına ilişkin düzenleme yapılmıştır.” Biçiminde ifade edilmektedir.²⁴⁰

2.3.14. Bandrol Zorunluluğuna İlişkin Yapılacak Değişiklikler

Kanun değişikliğinin 29. Maddesi ile birlikte FSEK 81. Maddesinde değişiklik yapılmıştır. FSEK’in 81. Maddesi, *“mali hakların tecavüzünün önlenmesi amacıyla Musiki ve sinema eserlerinin çoğaltılmış nüshaları ile sürekli olmayan yayınlara”* bandrol yapıştırılması zorunluluğu getirmiştir. Madde değişikliği ile birlikte bu maddede işlenecek suçlara ilişkin soruşturma ve kovuşturma yapılması ile ilgili şu madde eklenmiştir.: *“Bu maddede belirtilen suçlar, şikâyet şartı aranmaksızın re’sen soruşturulur ve kovuşturulur.”* Ayrıca 81. Maddeden şu fıkralar kaldırılmıştır.

“Bakanlık ile mülkî idare amirleri bandrollenmesi zorunlu olan nüshaların ve sürekli olmayan yayınların, bandrollü olup olmadıklarını her zaman denetleyebilir. Gerekli görüldüğünde, mülkî idare amirleri re’sen veya Bakanlığın talebi ile bu denetimi gerçekleştirmek üzere illerde denetim komisyonu oluşturabilir. İhtiyaç hâlinde, bu komisyonlarda Bakanlık ve ilgili alan meslek birlikleri temsilcileri de görev alabilirler.

*Bu denetimler sırasında bu Kanunda koruma altına alınan hakların ihlal edildiğinin tespiti hâlinde 75 inci maddenin üçüncü fıkrası uyarınca işlem yapılır. Bu Kanun kapsamında korunan, yasal olarak çoğaltılmış, bandrollü nüshaların da yol, meydan, pazar, kaldırım, iskele, köprü ve benzeri yerlerde satışı yasaktır. Bu yasağa aykırı hareket edenler, Kabahatler Kanununun 38 inci maddesinin birinci fıkrasına göre cezalandırılır.”*²⁴¹

²⁴⁰ Gerekçe,s.28.

²⁴¹ Kanun Değişikliği Taslağı Madde 29.

2.3.15. FSEK'in Sinema Eseri Sahipliğine İlişkin Uygulama Alanı

Kanun değişikliğinin 31. Maddesi ile birlikte sinema eserleri bakımından çok önemli bir madde getirilmiştir. Bu değişikliğe göre;

“Bu Kanunun sinema eseri sahipliği ile ilgili hükümleri, yönetmen, özgün müzik bestecisi ve senaryo yazarı bakımından 4110 sayılı Kanunun yürürlüğe girdiği 12/6/1995 tarihinden; diyalog yazarı ve animatör bakımından 4630 sayılı Kanunun yürürlüğe girdiği 21/2/2001 tarihinden sonra yapımına başlanan sinema eserlerine uygulanır. Ancak bu Kanunun 25 inci maddesinin üçüncü fıkrasında düzenlenen uygun bedel talep hakkı, 12/6/1995 tarihinden önce yapımına başlanmış olsa dahi, 8 inci maddesinde sayılan sinema eseri sahipleri hakkında uygulanır.”

“Bu değişiklik ile tanınan uygun bedel talep hakları, değişikliğin yürürlüğe girmesinden sonra gerçekleşen kullanımlar için uygulanır.”²⁴²

Bu kanunda eser sahipliği haklarına ilişkin hükümler 4110 sayılı Kanunun yürürlüğe girdiği 12/6/1995 sonra yapımına başlanan sinema eserleri bakımından uygulanacaktır.

Diyalog yazarı ve animatör bakımından ise 4630 sayılı Kanunun yürürlüğe girdiği 21/2/2001 tarihinden sonra yapımına başlanan sinema eserlerine uygulama alanı bulacaktır. Fakat bu kanunun, yani Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'nun 25/3. Maddesinde düzenlenen uygun bedel talep etmeye ilişkin olarak;

“Sinema eseri sahibi ve film yapımcısı arasında akdedilen yapım sözleşmesinde aksi belirtilmedikçe eser sahibi; yayın, yeniden iletim ve erişime sunma haklarını yapımcıya devretmiş sayılır. Bu halde yahut anılan hakların yapımcı veya bir başkasına sözleşmeyle devri ya da kullanım salahiyetinin verilmesi durumunda dahi eser sahibi, sinema eserinin hukuka uygun bir şekilde ilk gösteriminden itibaren üç yıl geçtikten sonra bu eseri yayınlayan, yeniden ileten ve erişime sunanlardan uygun bedel talep hakkına sahiptir. Bu hak devir ve feragat konu edilemez ve sadece meslek birlikleri aracılığıyla takip edilebilir.”

Maddesi 12/6/1995 tarihinden önce yapımına başlanmış olsa dahi FSEK 8. Maddede sayılan yani, “yönetmen, özgün müzik bestecisi, senaryo yazarı ve diyalog yazarı, eserin birlikte sahibidirler. Canlandırma tekniğiyle yapılmış sinema eserlerinde, animatör de eserin birlikte sahipleri arasındadır.” Maddesinde ifade edilen sinema eserleri sahipleri hakkında da uygulanabilecektir. Kanunun gerekçesinde de ifade edildiği üzere,

“Sinema eserlerinin yayın, yeniden iletim ve erişime sunma suretiyle kullanımları bakımından, sinema filmlerinin 7.6.1995 tarihinden önce ya da sonra meydana getirilmesine bakılmaksızın eser sahiplerine tanınan uygun bedel talep hakkından, bu Kanunun 8 inci maddesinde sayılan eser sahipleri yararlanabilecektir.”²⁴³

²⁴² Kanun Değişikliği Taslağı Madde 31.

²⁴³ Gerekçe, s.29.

Kanunun gerekçesi ise şu şekildedir:

“Kanunun Ek 2 nci maddesinde yer alan düzenleme, Anayasa Mahkemesinin, diyalog yazarı ve animatör yönünden hakların geriye yürütülemeyeceğine ilişkin 29.12.2011 tarih ve 2010/73 sayılı kararına istinaden yeniden düzenlenmiştir. Ayrıca, Taslak Kanunun 25 inci maddesinin 3 üncü fıkrasında düzenlenen; sinema eserlerinin yayın, yeniden iletim ve erişime sunma suretiyle kullanımları bakımından, sinema filmlerinin 7.6.1995 tarihinden önce ya da sonra meydana getirilmesine bakılmaksızın eser sahiplerine tanınan uygun bedel talep hakkından, bu Kanunun 8 inci maddesinde sayılan eser sahiplerinin yararlanması amaçlanmıştır.”²⁴⁴

2.3.16. Denetim komisyonları

EK MADDE 12- Bu Kanunun 44 üncü maddesinde belirtilen sertifika zorunluluğuna ve 81 inci maddesinde belirtilen bandrol zorunluluğuna ilişkin re’sen denetim yapmak üzere illerde mülki idare amirleri tarafından denetim komisyonu oluşturulabilir. İhtiyaç halinde denetim komisyonuna bağlı alt komisyonlar kurulabilir. Bu komisyonlar, Bakanlık ve genel kolluk temsilcilerinden oluşturulur. İhtiyaç halinde Maliye Bakanlığı ve diğer kamu kurum ve kuruluşlarının personeli ile meslek birlikleri temsilcileri de görevlendirilebilir.

Bu denetimlerde kolluk görevlileri, suça ve suç eşyasına ilişkin işlemlerde gerek duyulması halinde, 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu ile 4/7/1934 tarihi ve 2559 sayılı Polis Vazife ve Salâhiyet Kanunu hükümleri kapsamındaki yetkilerini kullanırlar.

Denetime fiilen katılan ve denetime ilişkin işlemleri yürüten denetim komisyonu üyelerinden kamu görevlisi olanlara ikramiye ödenir. İkramiye, aylık denetim raporları ile el konulan materyaller bakımından iddianamenin mahkeme tarafından kabulüne ilişkin belgelerin veya sertifika almaksızın faaliyet gösteren işletmelere verilen idari para cezası tatbikine dair tutanağın gönderilmesini takip eden ayın ortasında Bakanlık bütçesinin ilgili tertibinden ödenir. İkramiyelerden herhangi bir vergi ve kesinti yapılmaz.

İkramiye tutarının hesaplanmasında; tespit edilen ihlal sayısı, el konulan materyalin niteliği ve miktarı gibi Bakanlıkça belirlenecek kriterler esas alınır.

*Bir denetim faaliyeti çerçevesinde denetim komisyonu başkan ve üyelerine verilebilecek ikramiyenin toplam tutarı, elli bin gösterge rakamının memur aylık katsayısı ile çarpımı sonucu bulunacak tutarı geçemez. İkramiye tutarı ilgililere eşit olarak paylaştırılır. Bir kişiye ödenecek ikramiyenin yıllık toplam tutarı **yüz bin gösterge rakamının memur aylık katsayısı ile çarpımı sonucu bulunacak tutarı geçemez.***

*Denetim komisyonlarının **kuruluşu ve işleyişi** ile bu maddenin uygulamasına ilişkin diğer usul ve esaslar İçişleri Bakanlığı ile Maliye Bakanlığının uygun görüşü alınarak Bakanlık tarafından çıkarılacak yönetmelik ile düzenlenir.”²⁴⁵*

İşbu kanun değişikliği ile birlikte FSEK 44 üncü maddesinde belirtilen sertifika zorunluluğuna ve 81 inci maddesinde belirtilen bandrol zorunluluğuna ilişkin re’sen denetim yapmak üzere illerde mülki idare amirleri tarafından denetim komisyonu oluşturulabileceğine ilişkin düzenleme yapılmıştır. İşbu düzenlemeye göre bu kanunda

²⁴⁴ Gerekçe, s.29.

²⁴⁵ Kanun Değişikliği Taslağı Madde 37.

belirtilen sertifika ve bandrol bulundurma zorunluluğuna ilişkin denetimler yapılacak; bu komisyona bağlı alt komisyonlar da oluşturulabilecektir. İhtiyaca göre komisyonda bakanlık ve genel kolluk temsilcilerinin yanında Maliye Bakanlığı ve diğer kamu ve kuruluşlarının personeli ile meslek birlikleri temsilcileri de görevlendirilebilecektir. Ayrıca *Denetime fiilen katılan ve denetime ilişkin işlemleri yürüten denetim komisyonu üyelerinden kamu görevlisi olanlara ikramiye ödenebilecektir. Bu ikramiye tutarının hesaplanmasında ise tespit edilen ihlal sayısı, el konulan materyalin niteliği ve miktarı gibi Bakanlıkça belirlenecek kriterler esas alınacaktır.*

Kanun gerekçesinde yapılan değişiklik aşağıdaki biçimde ifade edilmiştir:

“Kanunun Ek 12 nci maddesinde yapılan değişiklik ile bandrol ve sertifika denetim komisyonlarının oluşumu ve işleyiş esasları düzenlenmiş ve bu komisyonlarda Bakanlık ve genel kolluğun yanı sıra gerek görülmesi halinde Maliye Bakanlığı ve diğer kamu kurum ve kuruluşlarının personeli ile meslek birlikleri temsilcilerinin de görevlendirilebileceği ve bu komisyonların re’sen denetim yapabileceği hüküm altına alınmıştır. Ayrıca, il denetim komisyonlarının teşviki amacıyla üyelere ödenecek ikramiye tutarları ve ikramiye tutarlarının hesaplanmasında esas alınacak kriterler ve ikramiye talebinde sunulması gerekli belgeler yeniden düzenlenmiştir. Bu komisyonların çalışma usul ve esaslarının Bakanlıkça çıkarılacak Yönetmelikle düzenleneceği ayrıca ifade edilmiştir.”²⁴⁶

²⁴⁶ Gerekçe,s.30.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

SİNEMA ESERLERİ AÇISINDAN ALTERNATİF MECRA: İNTERNET

Sinema eserlerine ilişkin olarak mevcut yasal düzenlemeler ile teklif olarak bekleyen yenilikler önceki bölümlerde tartışılmıştı. Yalnız her alanda olduğu gibi Anayasa üst normu ve onun altında düzenlenmiş kanunlar, yönetmelikler, genelgeler ve tebliğler gibi onlarca düzenleme toplumsal yaşamımıza sirayet etmekte, birçok hak ve yetkilere ilişkin olarak düzenlemeler getirmektedir. Ancak hukuk kurallarının yanında birçok hukuka giriş kitaplarında gördüğümüz ve temel hukuk bilgisi olarak öğretilen din kuralları, ahlak kuralları ve görgü kuralları gibi kurallar da toplumsal hayatı düzenlemektedir. Bu kurallar birçok yaşamsal alanımızda kontrol sağlamak ve birey olarak huzurlu ve güvenli olarak yaşamamızı sağlamaktadır. Yine de tüm bu kurallar ve kaidelerin bireylere toplum içinde tam olarak koruma sağladığını söyleyebilmek mümkün değildir. Çünkü tüm bu normlar korumakla sağlamakla birlikte bazı bireyler normların açıklarını bulabilmekte ve normları ihlal edebilmektedir. Anayasa ve temel normlar kazuistik olarak düzenlense dahi hukuki boşluklar meydana gelebilmektedir. Bu durumda da bireyler yeni yöntemler geliştirebilmektedir. Bu bölümde telif haklarının korunması yönünde yeni yöntemlere ilişkin olarak yapılan uygulamalar ve alternatif koruma yöntemleri tartışılmaya çalışılacaktır. Bunlar aktarılmadan önce sinema eserlerinin konvansiyonel dağıtımına ilişkin olarak bilgiler verilecektir.

3.1. Sinema Eserlerinin Konvansiyonel Dağıtımı

3.1.1. Sinema Salonları

Sinemanın endüstriyel bir sanat olması nedeniyle sinemanın başladığı tarihten bu yana birçok seyirciye ulaşmaya çalışmış; bunu da tarihsel süreçte değişik yöntemlerle gerçekleştirmiştir. Bu gösterimler ya kineteskop yoluyla bireysel olarak gerçekleştirilmiş; ya da Lumiere Kardeşlerin Grand Cafe’de yaptıkları ilk gösterimde olduğu gibi toplu halde gösterim yapılan yerlerde ya da sinema salonlarında gerçekleştirilmiştir.²⁴⁷ Günümüzde sinema filmleri özellikle alışveriş merkezlerinin en üst katındaki sinema

²⁴⁷ Biryıldız, s.5.

salonlarında gösterime girmektedir. 07 Nisan 2019 tarihi itibarıyla 2018 yılına göz atıldığında toplam 70.406.264 kişi sinema salonlarına gitmiş; 436 yeni film 2018 yılında gösterime girmiş; 636 film de 2018 yılında vizyonda kalmıştır.²⁴⁸ Şemadan dağıtımıcılara bakıldığında zaman neredeyse sinema salonlarında gösterime giren filmlerin tamamının anaakım sinemaya ait olduğunu ayrıca bağımsız film türünün diğer filmlere göre sinema salonlarında gösterim imkanlarının daha kısıtlı olduğu görülmektedir. Emin Çapa'nın CNN Türk'te hazırladığı 19.04.2013 tarihli "Aklın İzi" programında verdiği verilere göre Hollywood sineması ABD'de bilet satışlarından 10,8 Milyar Dolar gelir elde ederken DVD satış ve kiralamadan 18,8 Milyar Dolar gelir elde etmiştir. ABD dışındaki gelirlere bakıldığında ise bilet gelirlerinden 21,2 Milyar Dolar gelir elde edilirken DVD satış ve kiralamadan 43,1 Milyar Dolar gelir elde etmiştir. Toplamda ise bilet geliri 32 milyar Dolar olurken DVD satış ve kiralama 61 Milyar dolar gelir olmaktadır. Bu verilere baktığımız zaman sinemanın salon dışında evde izlenmesi için harcanan para sinema salonlarına harcanan paranın neredeyse iki katıdır. Ancak buna rağmen aşağıda grafiklerden de görüleceği üzere sinema salonları, sinema filmlerinin en önemli dağıtım mecralarından biri olma özelliğini koruyor. Sinema salonları da hem gösterim olanakları hem de ses olanakları yönünden teknolojiye faydalanmaktadır. 3D gösterimi ile çığır açan "Avatar" bu sayede 2.7 Milyar Dolar gişe hasılatı elde etmiştir. Yine sinema salonlarında belli dönemlerde film festivalleri yapılmakta ve bu festivaller sayesinde sinema salonlarının mevcut konumları, anaakım sinemanın hakimiyeti nedeniyle gösterim imkânı bulamayan filmler izleyici ile buluşabilmektedir. İstanbul Film Festivali 6 salon 529 seansta 66 ülkeden 274 yönetmenin 226 filmi gösterilmiş; bu filmleri 140.000 kişi izlemiştir. Bu festivalin bütçesi ise 3,8 milyon TL'dir. Bu bütçenin de %31'i biletlerden sağlanmıştır.²⁴⁹

²⁴⁸ <https://boxofficeturkiye.com/dagitimcilar/2018> (Son erişim tarihi 07.04.2019)

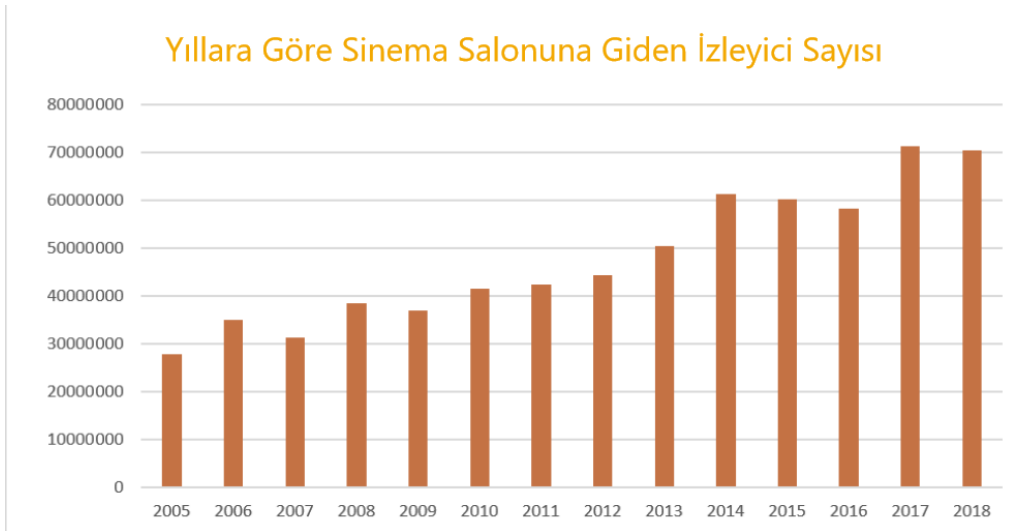
²⁴⁹ Dünya film endüstrisi: Emin Çapa ile Aklın İzi - (19.04.2013)

<https://www.cnnturk.com/video/2013/04/22/programlar/aklin-izi/aklin-izi/2013-04-19t1700/index.html>
(Son Erişim Tarihi: 02.01.2019)

			Seyirci	Hasılat
Dağıtımçı	Toplam Seyirci	% Oranı	Toplam 2018 Filmi	Toplam Film
CGV Mars D.	30.641.107	% 43.52	73	93
UIP	13.029.297	% 18.51	39	44
TME Films	8.791.204	% 12.49	47	71
CJ Entertainment Turkey	7.490.601	% 10.64	12	12
Warner Bros.	6.812.049	% 9.68	25	30
Bir Film	1.546.129	% 2.20	52	95
Chantier	643.821	% 0.91	24	30
Derin Film	340.285	% 0.48	27	30
Başka Sinema	329.461	% 0.47	48	75
Pinema	252.886	% 0.36	10	11
Özen Film	219.726	% 0.31	21	30
MC Film	145.334	% 0.21	25	30
Filmartı	77.793	% 0.11	17	28
Kurmaca Film	73.284	% 0.10	13	17
M3 Film	12.305	% 0.02	0	37
Medyavizyon	519	% 0.00	1	1
Trabezunta Film	314	% 0.00	1	1
Atyapım	149	% 0.00	1	1

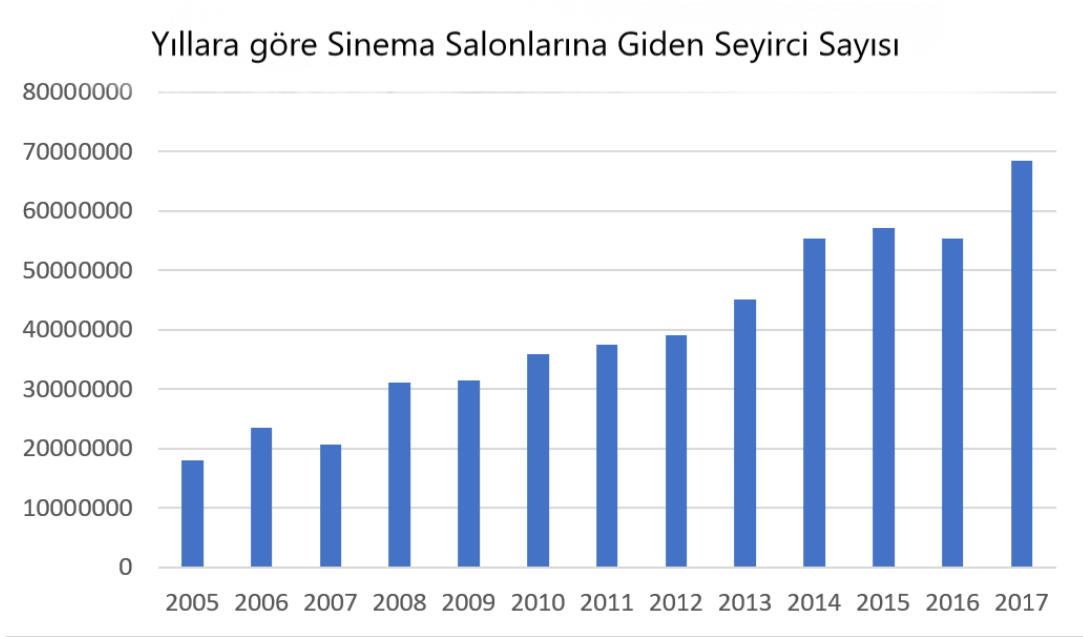
2018 Yılı Özeti		
Toplam Seyirci Sayısı	2018 Yılı Yeni Film Sayısı	2018 Vizyondaki Film Sayısı
70.406.264	436	636

Görüntü 1: 2018 Yılına ait Seyirci Sayıları (Boxoffice)²⁵⁰

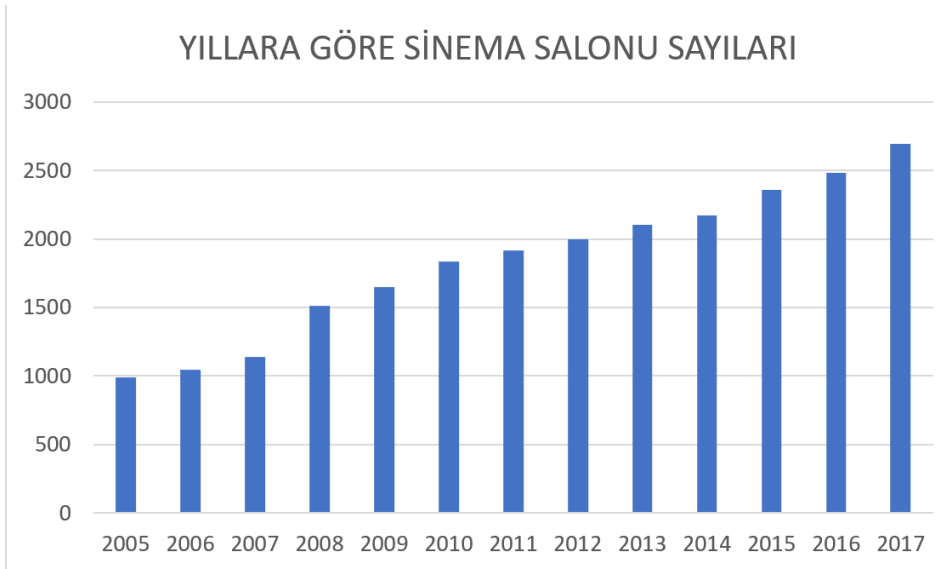


²⁵⁰ <https://boxofficeturkiye.com/dagitimcilar/2018> (Son erişim tarihi 07.04.2019)

Şekil 1: Sinema Salonlarına Giden seyirci sayıları (Boxoffice)²⁵¹



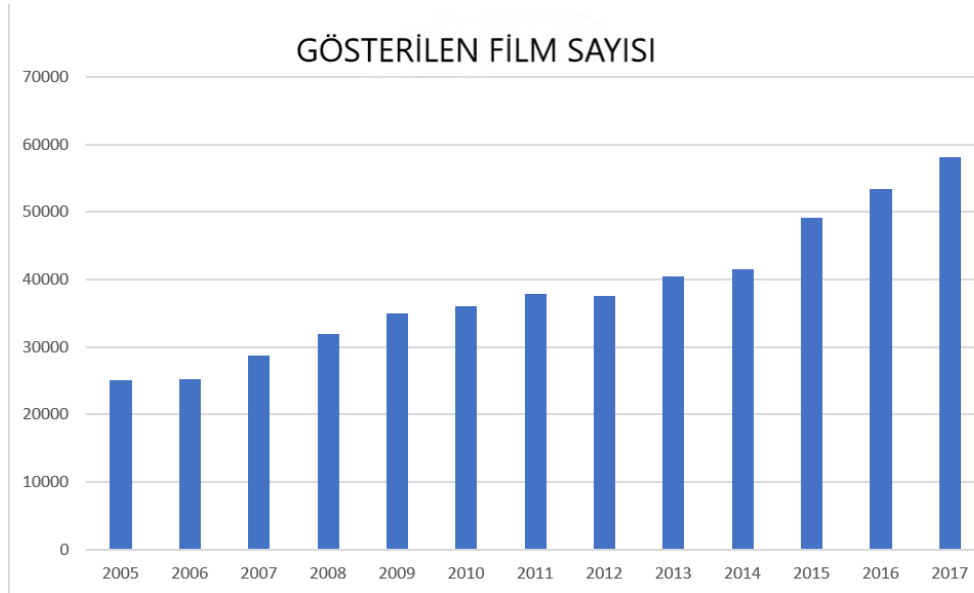
Şekil 2: Sinema Salonlarına Giden Seyirci Sayıları (TÜİK)²⁵²



²⁵¹ <https://boxofficeturkiye.com/dagitimcilar/2005-2006-2007-2008-2009-2010-2011-2012-2013-2014-2015-2016-2017-2018> (Son erişim tarihi 07.04.2019)

²⁵² http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1086 (Son Erişim Tarihi 12.12.2018)

Şekil 3: Yıllara göre Sinema Salonları Sayısı (TÜİK)²⁵³



Şekil 4: Gösterilen Film Sayısı (TÜİK)²⁵⁴

Yıllara göre sinema salonuna giden seyirci sayısına baktığımız zaman, 2005-2018 yılına ait Boxoffice'ten alınan grafik ile TÜİK'ten alınan 2005-2017 yıllarına ait grafikte yıllık seyirci sayıları değişmekle birlikte aynı doğrultudadır. 2005-2018 yılları arasında ait grafik ile TÜİK'ten alınan 2005-2017 tarihleri aralarına ait grafiği incelediğinde 2005-2013 yılları arasında seyirci sayısında azalma ya da artış gösterse de benzer izlenme oranları devam etmiş; 2014 yılından itibaren ise seyirci sayısında artış görülmektedir. 2014 yılından itibaren de yine yıllara göre artı ya da eksi yönünde farklılıklar göstermekle beraber seyirci sayısı aynı oranlarda devam etmiştir. 2017 yılına göre 2018 yılında ise seyirci sayısında azalma görülmektedir. Yine TÜİK'in sinema salonlarına ilişkin verilerini incelediğimiz zaman yıllara göre değişkenlik göstermekle birlikte 2005'ten itibaren sinema salonlarında da artış olduğu gözlenmektedir. Sinema salonlarının artışı ile sinemadaki izleyici sayısının artışında ve gösterilen film sayısında artış da paralellik görülmektedir. Sinema eserlerinin gösterimi ile ilgili olarak sinema salonları, sinema sanatının kitlelerce takip edilmesi açısından her zaman önemli olmuştur. Günümüzde ise

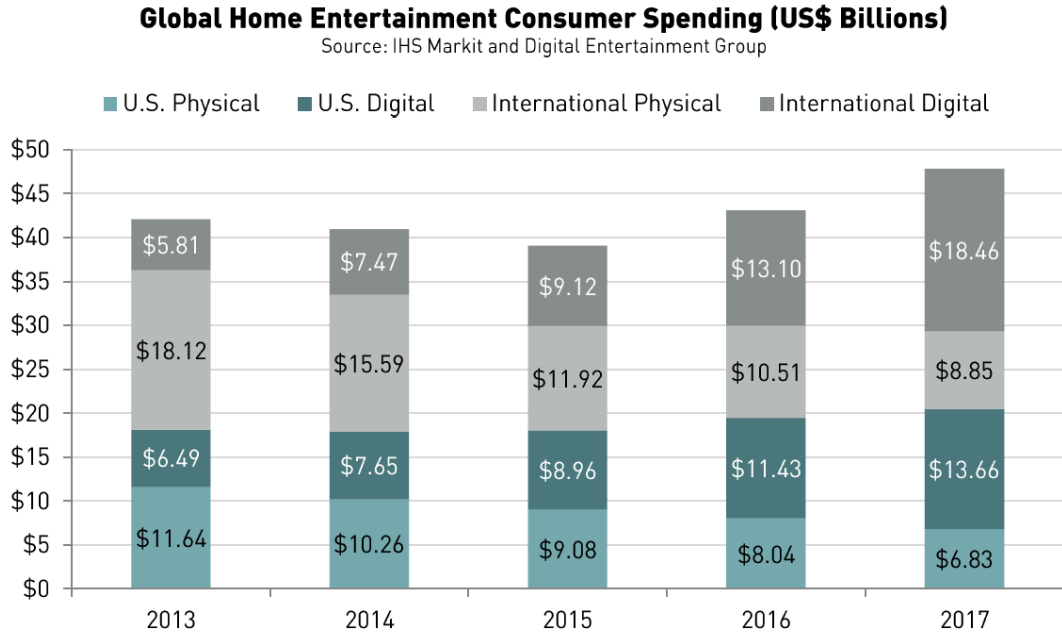
²⁵³ http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1086 (Son Erişim Tarihi 12.12.2018)

²⁵⁴ http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1086 (Son Erişim Tarihi 12.12.2018)

bağımsız sinema salonları azalmakta, alışveriş merkezlerinin artışı ile birlikte sinema salonları buralarda açılan salonlarda devam etmektedir.

3.1.2. CD, DVD, Bluray

Günümüzde filmler sinema salonunda gösterime girdikten bir süre sonra fiziki olarak satışa sunulmaktadır. Evde izleme olanağı da sağlayan bu imkan CD, DVD ya da son zamanlarda yaygınlaşmaya başlayan Bluray şeklinde satışa sunulmaktadır. DVD teknolojisinin yaygınlaşması ile CD'ye olan talep azalmıştır. Bluray'ın çıkışı ile birlikte daha ekonomik olması sebebiyle DVD tercih edilmeye devam edilse de Bluray daha filmlerin daha kaliteli izlenmesi açısından rağbet görmeye başlamıştır. MPPA (Amerikan Sinema Filmleri Derneği)'nın yayınlamış olduğu ve Global Pazar ile Amerika ve Kanada'daki sinema tüketimine ilişkin hazırlanmış 2017 yılına ait rapor incelendiği zaman hem uluslararası alanda hem de Amerika'da dijital tüketimde artış olduğunu görülmektedir. Fiziksel satışları incelendiği zaman ise hem diğer ülkeler de hem de Amerika'da fiziksel satışların azaldığı görülmektedir.



Şekil 5: MPAA Theme Report 2017 ²⁵⁵

²⁵⁵ https://www.mpaa.org/wp-content/uploads/2018/04/MPAA-THEME-Report-2017_Final.pdf (Son Erişim Tarihi: 14.12.2018)

		2013	2014	2015	2016	2017	17 vs. 16
International ¹²	Physical	\$18.12	\$15.59	\$11.92	\$10.51	\$8.85	-16%
	Digital	\$5.81	\$7.47	\$9.12	\$13.10	\$18.46	41%
U.S. ¹³	Physical	\$11.64	\$10.26	\$9.08	\$8.04	\$6.83	-15%
	Digital	\$6.49	\$7.65	\$8.96	\$11.43	\$13.66	20%
Total		\$42.06	\$40.97	\$39.08	\$43.08	\$47.80	11%

¹¹ Digital includes Electronic Sell-Through (EST), video-on-demand (VOD), and subscription streaming (paid subscribers only).

¹² The source of global data is IHS Markit. International is calculated by subtracting United States from Global. International digital data (IHS Markit) refers to consumer level revenue and may exclude value added tax (VAT). Subscription streaming does not include spending from sports.

¹³ The source of U.S. data is Digital Entertainment Group, which includes the United States only (not Canada).

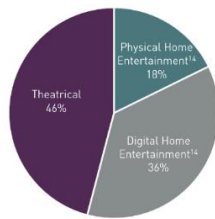


11

Şekil 6: MPAA Theme Report 2017²⁵⁶

Yine aşağıda incelenen grafiklerde de görüleceği üzere film tüketimine ilişkin hususlar incelendiği zaman dijital satışlar artış gösterirken fiziksel satışlarda düşüş yaşandığı görülmektedir. Günümüzde birçok bilgisayar da DVD writer(yazıcı) olmadan üretilmektedir. Aynı zamanda taşınabilir mobil cihazların artışı, tablet gibi cihazların kullanımına ilişkin artış yaşanması da fiziki üretime ilişkin talebin azalmasına sebep olmaktadır. İnternetin birçok yerde kullanıma sunulması ile birlikte, bireyler film izleme imkânı sunan sitelerden filmleri izleyebilmektedir. Günümüzde Netflix, Youtube, Blutv vb. gibi birçok platform bu imkânı sağlamaktadır.

2017 Global Theatrical and Home Entertainment Consumer Spending (US\$ Billions)

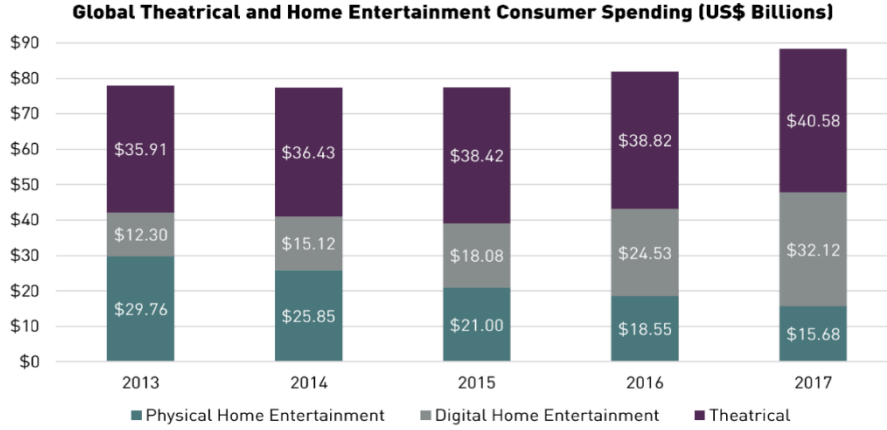


Global Theatrical and Home Entertainment Consumer Spending (US\$ Billions)

Şekil 7: MPAA Theme Report 2007²⁵⁷

²⁵⁶ https://www.mpaa.org/wp-content/uploads/2018/04/MPAA-THEME-Report-2017_Final.pdf (Son Erişim Tarihi: 14.12.2018)

²⁵⁷ https://www.mpaa.org/wp-content/uploads/2018/04/MPAA-THEME-Report-2017_Final.pdf (Son Erişim Tarihi: 14.12.2018)



¹⁴ Source: IHS Markit. Physical includes rental and retail. Digital includes Electronic Sell-Through (EST), video-on-demand (VOD), and subscription streaming (paid subscribers only). Subscription streaming does not include spending from sports.



12

Şekil 8: MPAA Theme Report 2017²⁵⁸

3.1.3. Televizyon

Sinema eserlerinin üretiminin ardından sinema salonlarında gösterilmesi ve fiziki olarak satışa sunulmasının akabinde televizyonda da gösterime sunulmaktadır. Günümüzde televizyonun konvansiyonel kitle iletişim araçlarından biri olmasına rağmen hala etkili olması, hala takip ediliyor olması sebebiyle, “TV’de ilk kez” anonsu ile duyurulan filmleri birçok kişi izleyebilmektedir. Bu nedenle birçok film televizyon ekranlarında yayınlandığı tarihte en çok izlenen program olabilmektedir. Örneğin “Ayla” filminin Fox Tv’de yayınlanan ve TV’de ilk kez gösterime girdiği 25 Eylül 2018 tarihinde AB grubunda birinci, ABC grubunda ikinci, toplamda ise günü ikinci bitirmiştir. Aynı haftada Fox Tv’de 28 Eylül 2018 tarihinde yeniden gösterilmiş ve toplamda dokuzuncu olmuştur.

259

²⁵⁸ https://www.mpaa.org/wp-content/uploads/2018/04/MPAA-THEME-Report-2017_Final.pdf (Son Erişim Tarihi: 14.12.2018)

²⁵⁹ <https://www.tv8.com.tr/rejting-sonuclari?tarih=25-09-2018> ,<https://www.tv8.com.tr/rejting-sonuclari?tarih=28-09-2018> (Son Erişim Tarihi: 15.12.2018)

SIRA	BAŞLIK	KANAL ADI	TARİH	BAŞLANGIÇ SAATİ	BİTİŞ SAATİ	TÜR	RTG	SHARE
1	AYLA (T.S)	FOX TV	25-09-2018	20:00:20	22:43:46	FILMLER	8.14	20.8
2	ESKIYA DUNYAYA HUKUMDAR OLMAZ	ATV	25-09-2018	20:41:55	24:18:06	DIZILER	7.91	21.36
3	UFAK TEFEK CINAYETLER	STAR TV	25-09-2018	20:44:42	23:39:53	DIZILER	7.41	19.46
4	FATİH PORTAKAL İLE FOX ANA HABER	FOX TV	25-09-2018	18:59:58	20:00:10	HABER PROGRAMLARI	6.07	22.43
5	ESKIYA DUNYAYA HUKUMDAR OLMAZ (ÖZET)	ATV	25-09-2018	19:59:54	20:41:55	DIZILER	4.6	12.85
6	UFAK TEFEK CINAYETLER (ÖZET)	STAR TV	25-09-2018	20:00:54	20:44:42	DIZILER	4.3	11.97

Görüntü 2: 25.09.2018 tarihine ait AB grubu (Kaynak:TV8)²⁶⁰

ABC1 Reyting Sonuçları								
SIRA	BAŞLIK	KANAL ADI	TARİH	BAŞLANGIÇ SAATİ	BİTİŞ SAATİ	TÜR	RTG	SHARE
1	ESKIYA DUNYAYA HUKUMDAR OLMAZ	ATV	25-09-2018	20:41:55	24:18:06	DIZILER	8.25	21.13
2	AYLA (T.S)	FOX TV	25-09-2018	20:00:20	22:43:46	FILMLER	7.9	19.37
3	UFAK TEFEK CINAYETLER	STAR TV	25-09-2018	20:44:42	23:39:53	DIZILER	6.76	16.85
4	FATİH PORTAKAL İLE FOX ANA HABER	FOX TV	25-09-2018	18:59:58	20:00:10	HABER PROGRAMLARI	5.81	20.75
5	ESKIYA DUNYAYA HUKUMDAR OLMAZ (ÖZET)	ATV	25-09-2018	19:59:54	20:41:55	DIZILER	4.98	13.54
6	MUGE ANLI İLE TATLI SERT	ATV	25-09-2018	09:59:09	12:59:49	HABER PROGRAMLARI	4.48	30.52
7	UFAK TEFEK CINAYETLER (ÖZET)	STAR TV	25-09-	20:00:54	20:44:42	DIZILER	4.16	11.23

Görüntü 3: 25.09.2018 tarihine ait ABC grubu (Kaynak:TV8)²⁶¹

²⁶⁰ <https://www.tv8.com.tr/rejting-sonuclari?tarih=25-09-2018> ,<https://www.tv8.com.tr/rejting-sonuclari?tarih=28-09-2018> (Son Erişim Tarihi: 15.12.2018)

²⁶¹ <https://www.tv8.com.tr/rejting-sonuclari?tarih=25-09-2018> (Son Erişim Tarihi: 15.12.2018)

Total Reyting Sonuçları								
SIRA	BAŞLIK	KANAL ADI	TARİH	BAŞLANGIÇ SAATİ	BİTİŞ SAATİ	TÜR	RTG	SHARE
1	ESKIYA DUNYAYA HUKUMDAR OLMAZ	ATV	25-09-2018	20:41:55	24:18:06	DİZİLER	7.77	21.55
2	AYLA (T.S)	FOX TV	25-09-2018	20:00:20	22:43:46	FİLMER	6.73	17.08
3	FATİH PORTAKAL İLE FOX ANA HABER	FOX TV	25-09-2018	18:59:58	20:00:10	HABER PROGRAMLARI	5.17	17.01
4	UFAK TEFEK CİNAYETLER	STAR TV	25-09-2018	20:44:42	23:39:53	DİZİLER	4.98	13.4
5	ESKIYA DUNYAYA HUKUMDAR OLMAZ (ÖZET)	ATV	25-09-2018	19:59:54	20:41:55	DİZİLER	4.83	12.97
6	MUGE ANLI İLE TATLI SERT	ATV	25-09-2018	09:59:09	12:59:49	HABER PROGRAMLARI	4.66	32.75

Görüntü 4: 25.09.2018 tarihine ait toplam izlenme oranları (Kaynak:TV8)²⁶²

3.2. İnternetin Gelişimi

İnternet, günümüzde bireylerin vazgeçilmezlerinden biri haline gelmiştir. İnternet adeta hayatımızın tüm alanına nüfuz etmiş bulunmaktadır. İnternetin, sinema eserlerinin dağıtımını açısından önemine ve örneklerine değinmeden önce internetin tarihinden kısaca bahsetmek gerekmektedir. İnternet, hayatımıza 1970’li yıllardan bu yana girmiş bulunmaktadır. Amerika’da ARPANET isimli proje hayata geçirilmiş; bu projeye göre de sadece 15 bilgisayarın birbirine bağlı olduğu bir ağ olup bu ağ özel kullanıcıların kullanımına kapalıdır. 70li yıllarda ise Elektronik posta ortaya çıkmış; İngiltere Kraliçesi’nin 1976 yılında ilk e postayı göndermesi ile birlikte internet insanların dikkatini çekmeye başlamıştır. 1980’li yıllarda alan adları kullanılmaya başlanmış ve ilk kullanılmaya başlandığı 1984 yılında host sayısı sadece 1000 idi. 1990’lı yıllardan itibaren internetin yaygınlaşmaya başladığı yıllar olmuştur. Dünya “www” yani “World Wide Web” deyişiyle 1991’de tanışmıştır. 1994 yılında internetteki site sayısı 10 bine, host sayısı ise 3 milyona ulaşmıştı. Bu tarihlerde internetin önemli bir pazar alanı olduğu anlaşılmış ve birçok farklı sektör bu mecrada sitelerini açmaya başlamıştır.²⁶³ Günümüzde ise internet ile yemek siparişinden çiçek siparişine kadar her şeyi

²⁶² <https://www.tv8.com.tr/rejting-sonuclari?tarih=25-09-2018> ,<https://www.tv8.com.tr/rejting-sonuclari?tarih=28-09-2018> (Son Erişim Tarihi: 15.12.2018)

²⁶³ <http://arsiv.ntv.com.tr/news/55696.asp> (Son Erişim Tarihi: 14.12.2018)

yapabildiğimiz, gerektiğinde taksi çağırma imkânı dahi sağlayan uçsuz bucaksız bir mecraya dönüşmüştür.

3.2.1. Sinema Eserlerinin Dijital Ortamda Sunumu

Günümüzde teknolojinin gelişmesi ile birlikte iletişimde de e-dönüşüm yaşanmış; iletişim araçlarının dönüşümü ile birlikte özellikle taşınabilir teknolojik cihazlar insanın vazgeçilmezi haline gelmiştir. Günümüzde sinema eserleri yukarıda söz edilen dağıtım olanaklarının dışında teknolojinin gelişmesi ile birlikte yeni bir mecra daha bulmuştur. Bu mecraın adı da internettir. Özellikle sinema eserleri açısından en kolay hak ihlallerinin işlenebildiği mecra olan internet; birçok eser sahibinin de haklarının en fazla ihlal edildiği alanı oluşturmaktadır. Edebiyat eserlerinden, fotoğrafa, resime ve müziğe kadar her tür eserin çok kolay bir şekilde dolaşıma sokulup birçok kullanıcıya illegal bir şekilde dağıtılabildiği bir alandır. Bu yüzden 2000’li yıllardan itibaren özellikle müzik endüstrisi, internet nedeniyle büyük zarara uğramış ve yok olma tehlikesi ile karşı karşıya kalmıştır. Günümüzde eser sahipleri, yapımcılar ve interneti fırsata dönüştürmek isteyenlerce, internet yeni bir dağıtım alanı haline gelmiştir. Bu bölümde internet ortamında sinema eserlerinin sunumuna ilişkin örnekler gösterilecektir. Her değişimin sancılı olması gibi bu değişim de bazı sorunlara yol açmış bulunmaktadır. Zira bir Netflix yapımı olan Meksikalı yönetmen ve senarist Alfonso Cuarón’un filmi “Roma” sinemada gösterime girmemesi nedeniyle 71. Cannes Film Festivali’ne kabul edilmemiştir. Festival yönetimi kural değişikliğine gitmiş, adil gösterim hakkı gerekçesiyle, Netflix ve benzeri platformlarda yayınlanan filmlerin Cannes’da yarışmasını yasaklamıştır. Bunun üzerine yönetmen filmini Venedik Film Festivali’nde ilk gösterimini yapmış ve film Altın Aslan’a layık görülmüştür. Netflix gönülsüz de olsa filmi gösterime sokmaya karar vermiştir.²⁶⁴ Netflix sınırlı da olsa eş zamanlı olarak bazı sinema salonlarında filmi gösterime sokmuş; Türkiye’de yedi büyük şehirde film gösterime girmiştir.²⁶⁵ Aslında değişimin en büyük sancısı sinema filminin, sinema salonunda mı yoksa cep telefonunda mı izlendiğinde amacına ulaştığı hususudur. Zira

²⁶⁴ Gözde Güven, Roma: Ayrıcalık(sız)lar dünyası, (15.12.2018) <https://www.cnnturk.com/kultur-sanat/sinema/roma-ayricaliksizlar-dunyasi?page=5> (Son Erişim Tarihi: 15.12.2018)

²⁶⁵ Kaya Özkaracalar, Roma: 'Sinemanın geleceğine' dair tartışmaların ortasına düşen bir film, (15.12.2018) <https://ilerihaber.org/yazar/roma-sinemanin-gelecegine-dair-tartismalarin-ortasina-dusen-bir-film-92176.html> (Son Erişim Tarihi: 15.12.2018)

sinema filmleri, başlangıcından beri gelişen ses teknolojisi ve gösterim olanakları ile birlikte sinema salonlarında izlenmesi gelenek haline gelmiştir. Ayrıca sinema eserinin büyük bir perdeden küçük bir telefon ekranına geçiş yapması, izleyicinin esere ne kadar yoğunlaşabileceği hususu da ayrı bir tartışma konusu. Ama sinema eserlerinin daha kolay bir şekilde insanlara ulaşabilme imkanını yaratması açısından da internetin sağladığı fayda yadsınmaz.

Kaya Özkaracalar yazısında bu çelişkilerden ve sancılarından bahsedip taraflar arasında anlaşmazlığı şu cümlelerinde özetliyor:

“Netflix, Roma’nın vizyon sürecinde ise Roma’yı sinemada izlemek isteyenlere bu olanağı tanıdıkları ama sinemada izleme şansı olmayan ‘milyonlara’ da internetten izleme hizmeti sundukları şeklinde daha ‘sureti haktan’ görünmeye yönelik bir halkla ilişkiler politikası yürütüyor. Birkaç gün önce bir Netflix yöneticisi Amerikan sinema sektörünün nüfuzlu dergisi Variety’nin düzenlediği bir etkinlikte ‘sinemada izleyenler de, cep telefonlarından izleyenler de Roma’ya bayılacaklar’ şeklinde konuştu. Duayen Amerikalı sinemacı David Lynch’in doğrudan bu beyana karşılık olarak mı yoksa önceden genel olarak mı hazırladığından emin olmadığım, şahsen yeni denk geldiğim bir video konuşmasında veciz biçimde söylediği gibi ‘bir filmi ... cep telefonunuz () üzerinden izlemeyi, o filmi izlemiş olmak diye zannetmek çok üzücü’ ve konunun bu yönü üzerinde daha fazla söz söylemeye gerek yok.”²⁶⁶*

Sinema eserlerinin internette sunumuna göz atıldığı zaman sadece Google’da yapılacak aramalarda dahi çıkan sonuçlar herkesi şaşırtabilecek düzeydedir. Google’a “film izle” yazdığımızda 0,26 saniyede 158.000.000 sonuç çıkmaktadır.²⁶⁷ “Sinema izle” yazdığımızda ise 0,23 saniyede 62.900.000 sonuç çıkmaktadır.²⁶⁸ Maalesef çıkan sonuçların önemli bir kısmını illegal olarak film izleme olanağı sağlayan film siteleri oluşturmaktadır. Bu siteler yıllardır internet ortamında yayın yapmakta ve önlem alınamamaktadır. Tezimizde bahsetmiş olduğumuz yasa değişikliği ile birlikte hem kanun uygulayıcıları hem de eser sahipleri, meslek birlikleri ve özetle tüm taraflar bu mücadeleyi birlikte yürütmelidir. Toplumdaki bireyler de bu bilince sahip olmalı ve illegal ortamda sunulan filmlere itibar etmemelidir. Günümüzde izah etmiş olduğumuz

²⁶⁶ Kaya Özkaracalar, Roma: 'Sinemanın geleceğine' dair tartışmaların ortasına düşen bir film,(15.12.2018) <https://ilerihaber.org/yazar/roma-sinemanin-gelecegine-dair-tartismalarin-ortasina-dusen-bir-film-92176.html> (Son Erişim Tarihi: 15.12.2018)

²⁶⁷ <https://www.google.com/search?q=film+izle&oq=film+izle&aqs=chrome..69i57j69i60j0l4.1279j1j4&sourceid=chrome&ie=UTF-8> (Son Erişim Tarihi: (15.12.2018)

²⁶⁸ <https://www.google.com/search?q=sinema+izle&oq=sinema+izle&aqs=chrome..69i57j0l5.2783j1j9&sourceid=chrome&ie=UTF-8> (Son Erişim Tarihi: 15.12.2018)

gibi, hem internetin yaratmış olduğu hukuka aykırı durumlar, telif hakların ihlali, sinema eserlerinin farklı mecralarda sunulması ihtiyacını doğurmuştur. Bu sebeple de günümüzde birçok mecra ortaya çıkmış; bu mecralar ücretli ya da ücretsiz olarak sinema filmlerinin sunumu gerçekleştirmeye başlamıştır. Bu sunumları da kendine özgü yöntemler ile koruma altına alınmıştır. Buna kısaca DRM(Digital Rights Management) denilmektedir. Bu sistem birçok farklı formatta ve teknoloji dünyasında kullanılmaktadır.

“Dijital Haklar Yönetimi olarak çevirebileceğimiz bu sistem ile video,”audio”,fotoğraf, yazılım, film, baskı gibi medya içeriklerini izleme, düzenleme ve/veya bunların kullanımını fiyatlandırma gibi özelliklere sahip geniş çeşitlilikte teknolojileri ifade etmek için kullanılan bir kavramdır.”²⁶⁹

Bu sistemin de etkin olabilmesi amacıyla hukuki korumaya ihtiyaç vardır. Zira bu tür koruma önlemleri de başka uygulamalar ile etkisiz hale getirilebilir.²⁷⁰²⁷¹

DRM ile ulaşmak istenilen bir esere ilişkin olarak bedelini ödeyenin ulaşabileceği bir sistem kurulmuştur. Bu sistemle eser sahibinin hakları güvence altına alınmış olmaktadır.²⁷² Şimdi bu örnekleri ele alacağız.

a. MUBI

Mubi, bağımsız yapımların kendisine yer bulabildiği legal film izleme sitelerinden biridir. Tablette, bilgisayarda, telefonda ya da Playstation’da izleme imkânı bulabildiğiniz filmleri, aylık üyelik ücreti ödeyerek izleyebiliyorsunuz. <https://mubi.com/tr> adresine göz atıldığı zaman, “Dünyanın dört bir yanından kült,klasik ve bağımsız filmler” başlığı ile tanıtılmaya başlanan sitede, sitenin özelliği şu şekilde kullanıcılara özetlenmektedir: *“Her gün film uzmanlarımız sana hayran oldukları bir film sunuyor ve izleyebilmen için tam bir ayın var, yani her zaman keyfini çıkarabileceğin 30 muhteşem film olacak”*. Dünyanın değişik ülkelerinden seçilmiş filmler 30 gün boyunca MUBİ ortamında

²⁶⁹ Einhorn’dan Aktaran Toğuz, s.6.

²⁷⁰ Bayram,s.85

²⁷¹ FSEK Ek Madde 4 – (Ek: 21/2/2001 - 4630/37 md.) Eser ve eser sahibi ile eser üzerindeki haklardan herhangi birinin sahibi veya eserin kullanımına ilişkin süreler ve şartlar ile ilgili olarak eser nüshaları üzerinde bulunan veya eserin topluma sunulması sırasında görülen bilgiler ve bu bilgileri temsil eden sayılar veya kodlar yetkisiz olarak ortadan kaldırılamaz ve değiştirilemez. Bilgileri ve bilgileri temsil eden sayıları ve kodları yetkisiz olarak değiştirilen veya ortadan kaldırılan eserlerin asılları veya kopyaları dağıtılamaz, dağıtılmak üzere ithal edilemez, yayınlanamaz veya topluma iletilemez

²⁷² Başpınar ve Kocabey’den aktaran Bayram, s.83

kullanıcıların kullanımına sunuluyor ve sürekli olarak yeni filmler eklenerek kullanıcıya sunulmaya devam ediyor. Bu sitenin kurucusu da bir Türk. Efe Çakarel tarafından kurulan bu site sinemanın bağımsız alanında kullanıcılara sınırsız bir alan sunuyor. Doğma büyüme İzmirli olan Efe Çakarel, Üniversite eğitimi için MIT'ye (Massachusetts Institute of Technology) gitmiş; burada elektrik mühendisliği ve bilgisayar eğitimi almıştır. Çakarel, kendi vizyonunu ise şu şekilde açıklıyor:

*"Vizyon, dünyada şu ana kadar çekilmiş, yapılmış en iyi filmleri bir database'de (veri tabanı) toplamak ve farklı aygıtlarla dünya çapında, anında size sunmak. Bu play Station olsun, i-pad olsun, internet olsun, anında, istediğiniz zamanda sunmak."*²⁷³

Sitenin içeriğine ilişkin olarak ise şu bilgiyi veriyor:

*"İyi bir filmse, klasik, bağımsız, art-house (sanat filmi) bizde olur. Ama bazı bir takım büyük filmler de bu platformda olacak. Mesela Coen Kardeşler'in filmleri, Tarantino'nun filmleri. Ama mesela bir Sex & The City 2'yi hiçbir zaman görmeyeceksiniz bu platformda. Tamamen eğlence amaçlı filmler yerine daha çok seyircinin ulaşmakta zorluk çektiği filmlere odaklanıyoruz."*²⁷⁴

İçeriklerin seçimine ilişkin olarak ise alanında uzman kişiler MUBİ'ye destek oldukları öğrenilmektedir.

"Avrupa filmleri bölümümüz Marie-Pierre Duhamel'in kontrolünde; Venedik Film Festivali seçim komitesinde. Venedik için seçen kadın -ki en önemli festivallerden biri- Mubi için de seçiyor. Latin Amerika bölümümüzü Peter B. Schumann seçiyor. Berlin Film Festivali'nin başındaki adam. Bu adamdan daha önemli bir adam yok dünyada Latin Amerika filmleri alanında."

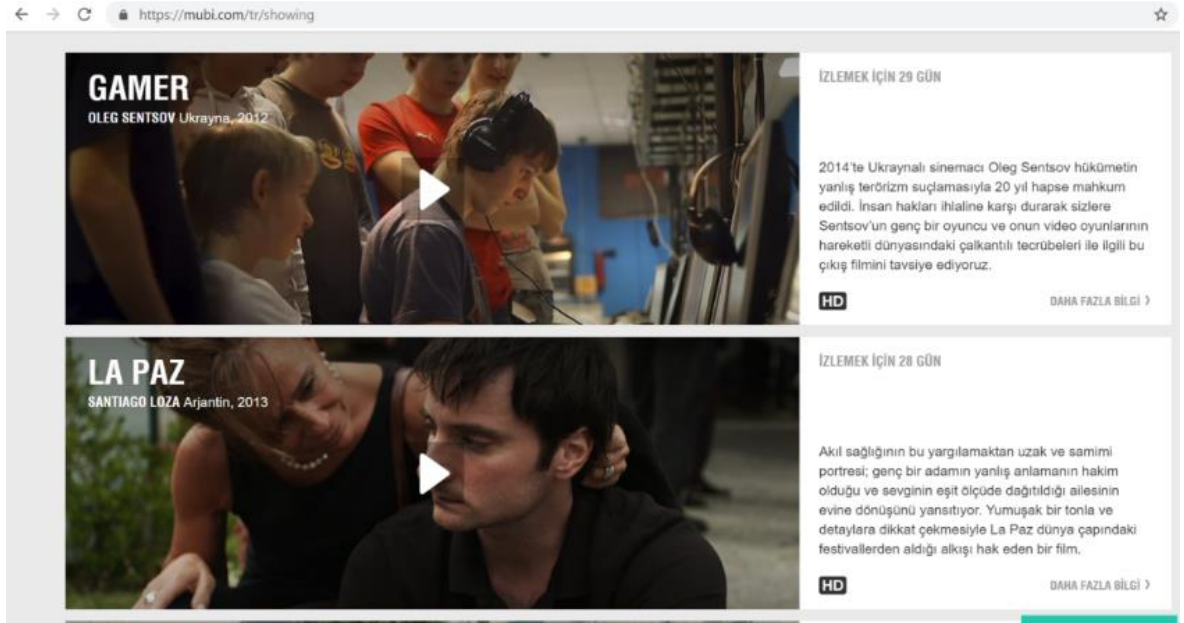
Celluloid Dreams, Criterion Collection gibi şirketler içeriklerini MUBİ ile paylaşmaya başlamış; ayrıca Martin Scorsese de World Cinema Foundation ile MUBİ'ye ortak olmuş. Kendisi röportajında gösterime sundukları filmler ile ilgili olarak yapımcılarla anlaşma yaptıklarını ve kazancı yarı yarıya paylaştıklarını ifade etmektedir.²⁷⁵ MUBİ uygulamasında, daha önce de ifade edildiği üzere dünyanın değişik ülkelerine ait filmler 30 gün boyunca kullanıcının kullanımına sunulmaktadır. Kalan gün sayısı belirtilmektedir. Her gün yeni bir film eklenerek film arşivi sürekli olarak

²⁷³Kanat Atkaya, Bir dahi ile tanıştım: Efe Çakarel, 19.08.2010 <http://www.hurriyet.com.tr/bir-dahi-ile-tanistim-efe-cakarel-15585380> (Son Erişim Tarihi: 15.12.2018)

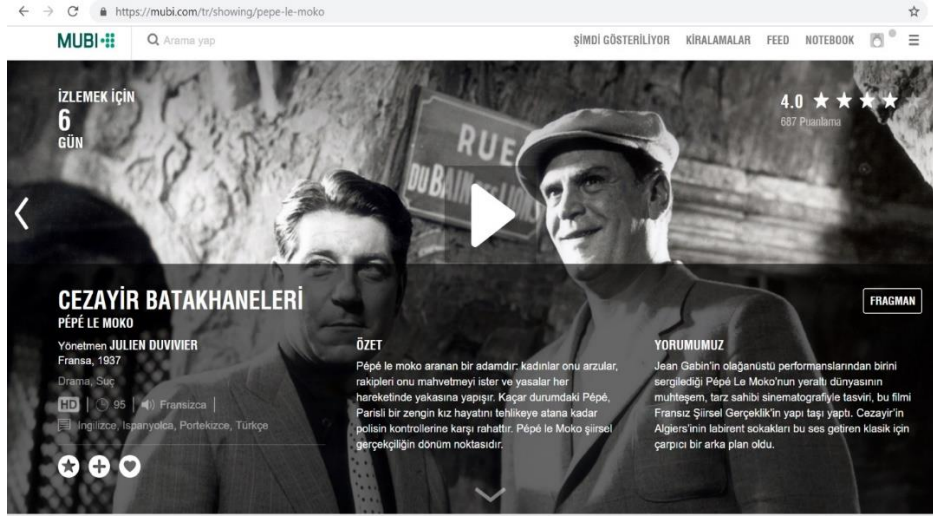
²⁷⁴Kanat Atkaya, Bir dahi ile tanıştım: Efe Çakarel, 19.08.2010 <http://www.hurriyet.com.tr/bir-dahi-ile-tanistim-efe-cakarel-15585380> (Son Erişim Tarihi: 15.12.2018)

²⁷⁵<http://www.hurriyet.com.tr/bir-dahi-ile-tanistim-efe-cakarel-15585380> (Son Erişim Tarihi: 15.12.2018)

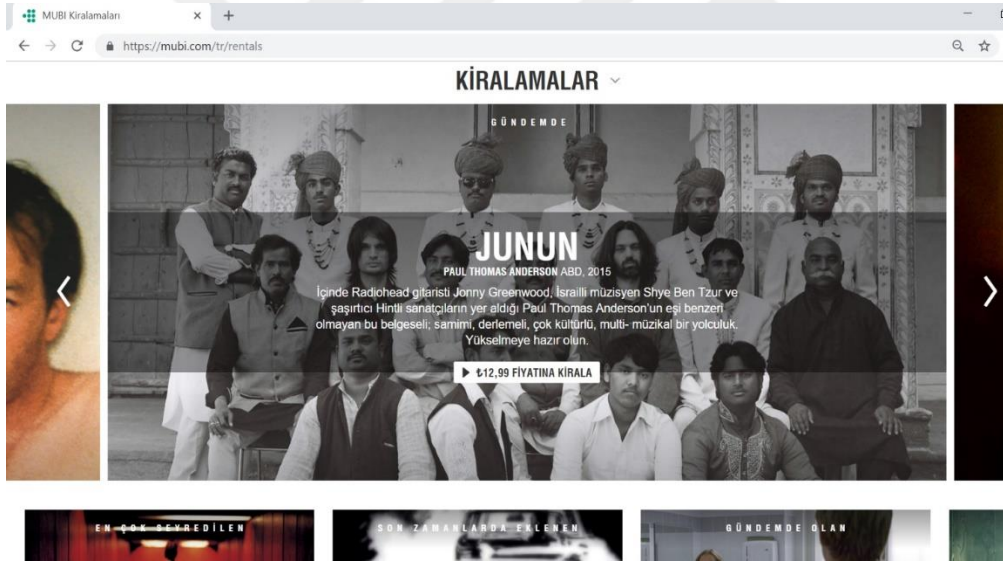
yenilenmektedir. Ayrıca film kiralama imkânı da sunulmaktadır. Fellini, Ozu, Tarkovsky gibi birçok önemli yönetmenin filmlerini Mubi üzerinden kiralanıp izlenebilmektedir. Filmin özeti, almış olduğu ödüller, yapım ekibi, oyuncular gibi bilgiler de filmin içeriğinde verilmektedir. Kullanıcılar da filmlere ilişkin olarak yorumlarda bulunabilmektedir. “Feed” ve “Notebook” bölümü ile filmlerin üzerine konuşulduğu ve eleştirilerin yapıldığı bölümlerle daha interaktif bir hale getirilmiştir. Bu site ile art house, bağımsız sinemanın en iyi örnekleri her an izleyici ile buluşabilmektedir.



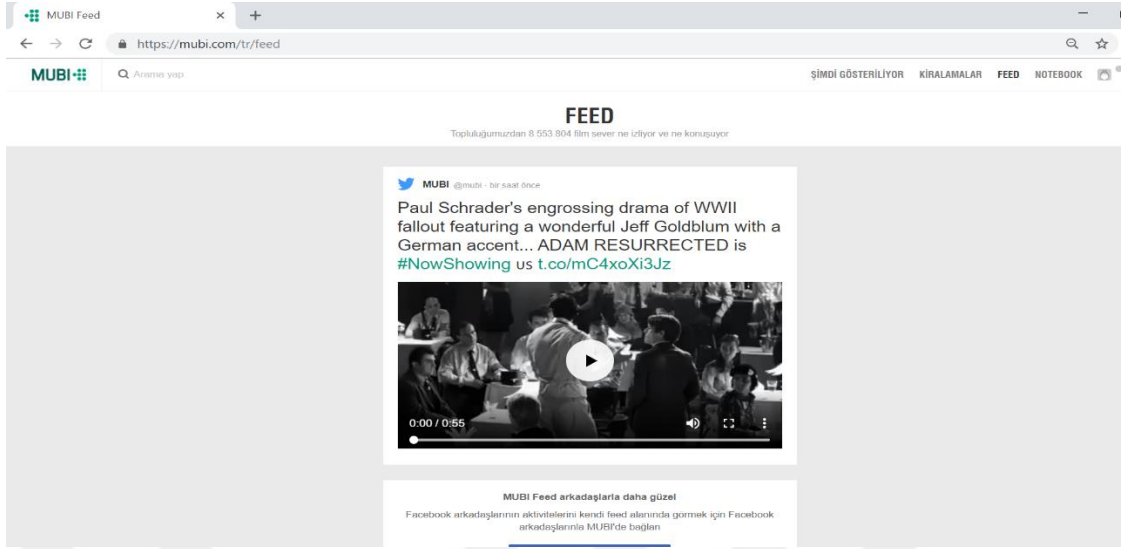
Görüntü 5: Mubi Uygulamasında Filmlerin Sunumuna İki Örnek



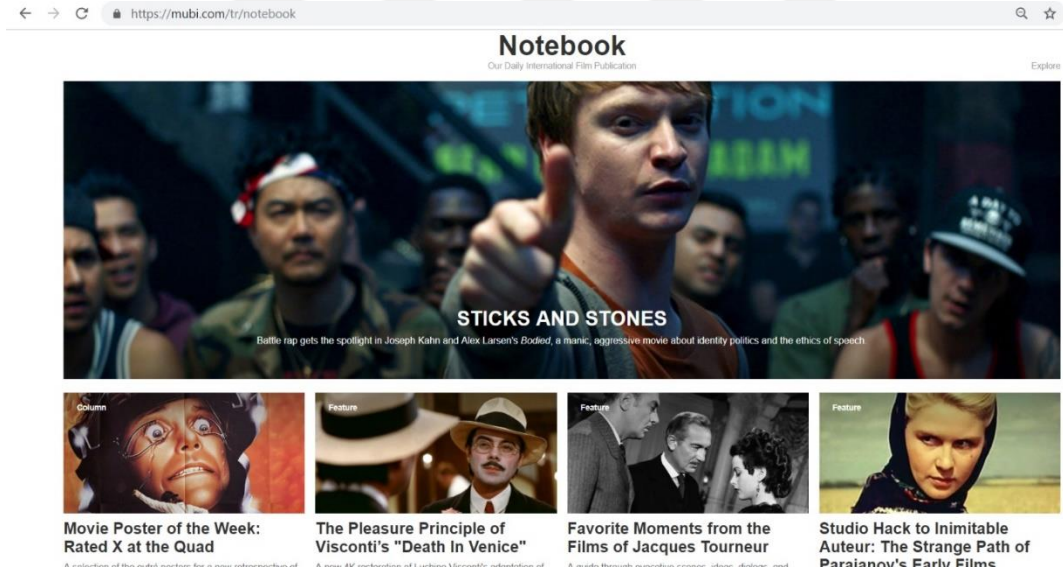
Görüntü 6: Mubi Uygulamasında Film Sayfası



Görüntü 7: Mubi Uygulamasında Film Kiralama Sayfası



Görüntü 8: Mubi Uygulamasında Feed Sayfası



Görüntü 9: Mubi Uygulamasında Filmlere ilişkin Notlar

b. Netflix

Netflix de içerisinde birçok film türünün ve dizinin bulunduğu yayın hizmeti sağlayan bir uygulamadır. 1997'den beri hizmet vermekte olan Netflix'in tarihini, kendi sitelerinden (media.netflix.com/tr/about-netflix) anlatılan kuruluş hikayeleri ile kısaca şöyle özetleyebiliriz. 1997 yılında Reed Hastings ve yazılım yöneticisi Marc Randolph tarafından internet üzerinden film kiralama hizmeti vermek amacıyla birlikte Netflix'i kurmuşlardır.²⁷⁶



Görüntü 10: Netflix'in ilk logosu²⁷⁷

Netflix, 1998 yılında ilk DVD kiralama ve satış hizmeti vermek amacıyla netflix.com'u kullanıma sokmuştur. 1999 yılına gelindiğinde ise tek bir aylık fiyatla DVD kiralama olanağı sağlayan abonelik hizmeti başlatılmıştır.²⁷⁸

²⁷⁶ About Netflix, media.netflix.com/tr/about-netflix (Son Erişim Tarihi: 19.03.2019)

²⁷⁷ Gözde Ulukan, 1997'den bugüne Netflix'in tarihsel gelişimindeki önemli noktalar, 07.05.2018, <https://webrazzi.com/2018/05/07/1997den-bugune-netflixin-tarihsel-gelisimindeki-onemli-noktalar> (Son Erişim Tarihi: 19.03.2019)

²⁷⁸ About Netflix, media.netflix.com/tr/about-netflix (Son Erişim Tarihi: 19.03.2019)



Görüntü 11: Netflix'in İlk Sayfalarından Kaynak:Webrazzi ²⁷⁹

Netflix, 2000 yılında kişiselleştirilmiş film önerileri sistemini kullanmaya başlamıştır. Bu sistem ile Netflix üyelerinin isabetli seçimler yapmaları amacıyla, üyelerinin yapmış olduğu puanlamalar kullanılmaya başlamıştır. 2002 yılında Netflix halka açılmıştır. A.B.D'deki 600.000 üyesi ile Nasdaq'de "NFLX" ticker'ı altında ilk defa halka açılır. 2005 yılında üye sayısı 4,2 milyona yükselir. 2007 yılında ise televizyon dizilerini ve filmleri üyelerinin anında kişisel bilgisayarlarından izleyebileceği yayın özelliği kullanıma sunulmuştur. Şirket, 2008 yılında Xbox 360 oyun konsolu, Blu-ray disk çalarlar ve TV set üstü kutularında yayın yapabilmek amacıyla şirketlerle ortaklıklar kurmuştur. Şirket 2009 yılında PS3 oyun konsolu, internet bağlantılı televizyonlar ve internet bağlantılı diğer cihazlarda yayın yapmak amacıyla şirketlerle ortaklıklar kurmuştur. Sistem 2010 yılında Apple, iPad, iPhone ve iPod Touch, Nintendo ve internet bağlantılı diğer cihazlarda kullanıma sunulmuştur. ²⁸⁰

²⁷⁹ <https://webrazzi.com/2018/05/07/1997den-bugune-netflixin-tarihsel-gelisimindeki-onemli-noktalar/>
(Son Erişim Tarihi: 19.03.2019)

²⁸⁰ media.netflix.com/tr/about-netflix (Son Erişim Tarihi: 19.03.2019)



Görüntü 12: Netflix’e ait Sayfa²⁸¹

Şirket aynı yılda Kanada’da hizmet vermeye başlamıştır. 2011’de tüm Latin Amerika’da ve Karayiplerde hizmet sunmaya başlanmıştır. 2012 yılında Birleşik Krallık, İrlanda ve tüm Kuzey ülkeleri dahil olmak üzere Avrupa’da kullanıma sunulmaya başlanmıştır. Netflix bu tarihte ilk Primetime Emmy Mühendislik ödülünü kazanmıştır. Şirket, 2013 yılında Hollanda’da faaliyete geçmiştir. Bu tarihte 31 primetime Emmy adaylığı elde etmiştir. Bunlar arasında en iyi dram dizisi, komedi dizisi ve belgesel veya kurgu olmayan yapımlardan sırasıyla “House of Cards”, “Orange is the New Black”, “The Square” bulunmaktadır. “House of Cards” üç primetime Emmy ödülünü kazanmıştır. Netflix, primetime Emmy ödülleri için aday gösterilen ilk internet televizyon ağı olmuştur. 2014’te Netflix Avrupa’da 6 ülkede daha faaliyete geçmiştir. (Avusturya, Belçika, Fransa, Almanya, Lüksemburg ve İsviçre). Şirketin “House of Cards” ve “Orange is the New Black” ile 7 yaratıcı Emmy ödülü olmuştur. 2014 yılında Netflix tüm dünyada 50 milyon üyeye ulaşmıştır. 2015 yılında Netflix, Avustralya, Yeni Zelanda ve Japonya’ya kadar ağını genişletmiş; İtalya,İspanya ve Portekiz ile de Avrupa’daki genişlemesini

²⁸¹ <https://webrazzi.com/2018/05/07/1997den-bugune-netflixin-tarihsel-gelisimindeki-onemli-noktalar/>

sürdürmeye devam etmiştir. İlk Nertflix orijinal filmi “Beasts of No Nation” bu yılda yayınlanmıştır. 2016 yılına gelindiğinde Netflix tüm dünyada yayına başlamıştır.²⁸² Bu kronolojinin yanında Webrazzi sitesinden elde edilen bilgileri de eklemek gerekirse; Netflix, 14 Nisan 1998’de hizmete açıldı. 30 çalışan ve 925 DVD ile hizmet veren Netflix, kira başına ödeme almaya başlar. Netflix’te Marquee Program adı verilen aylık ödeme sistemi başlatılır. 4 DVD aylık olarak 15,95 dolara kiralanabiliyor ve o dönemde herhangi bir son teslim tarihi bulunmamaktadır. Aylık sınırsız DVD kiralama sistemi başlatılmış olur. Bu sisteme göre aylık 19,95 dolar karşılığında, bir kerede 4 DVD’ye kadar kiralama gerçekleştirilebilmektedir. Aynı ay içinde sinematik eşleşme ile benzer profildeki kullanıcılar birbirlerine filmler önermeye başlarlar. 2007’nin şubat ayına geldiğimizde Netflix’in günümüzdeki modeli şekillenmeye başlar ve “internet üzerinden yayın” aktif edilir. 6 saate kadar yayınlar için belirlenen ücret 5,99 dolar iken, 18 saate kadar olan yayınlar için 17,99 dolar ücret belirlenir. Ocak 2008’de, Apple ve Hulu’nun da rakip olarak yükselişle sınırsız yayın özelliği aktif edilir. Bunun için saat başına 1 dolar ücret belirlenir. 2008’de ayrıca Blu-Ray DVD’ler için kiralama özelliği de mevcut hale getirildi. 2010 yılının haziran ayına gelindiğinde Netflix’in iOS uygulaması yayına alınır. iOS uygulamasından bir yıl sonra ise 2001 mayısında Android için Netflix uygulaması yayınladı. Bu uygulama, sadece 5 model için aktif edildi. 2011 Temmuz’unda “İnternet yayını” ve “DVD Kiralama” seçenekleri birbirinden ayrılır. 2011 yılının eylül ayında Netflix, DVD kiralamaları için Qwikster adlı şirketi kurular. Aynı ay içerisinde Netflix, Brezilya, Arjantin, Uruguay, Paraguay, Bolivya, Şili, Meksika, Peru, Ekvador ve Karayipler’de faaliyet göstermeye başladı. 2011 yılının Ekim ayında DVD kiralama için kurulan Qwikster, tüketici tarafında ters etki yarattığı için iptal edilir. 2012 yılının Ocak ayında Netflix, başta İngiltere ve İrlanda olmak üzere Avrupa’da faaliyet göstermeye başlar. 2013 yılının Şubat ayında Netflix, ilk orijinal içeriği olan House of Cards’ı yayınladı. Serinin ilk sezonunun tüm bölümleri tek seferde yayınlanır. 2016 yılının Kasım ayında Netflix içeriklerinin offline olarak izlenmesi için yeni bir özellik aktif edilir. Böylelikle internet olmadığı zamanlarda da Netflix içerikleri izlenebilecekti.²⁸³ Netflix,

²⁸² <https://media.netflix.com/tr/about-netflix> (Son erişim tarihi: 19.03.2019)

²⁸³ <https://webrazzi.com/2018/05/07/1997den-bugune-netflixin-tarihsel-gelisimindeki-onemli-noktalar/> (Son Erişim Tarihi: 17.12.2018)

Türkiye’de ise Ocak 2016’dan itibaren hizmet sunmaya başlamıştır. ²⁸⁴Yukarıda da vurgulandığı üzere, kendi orijinal yapımları ile hem televizyon dünyasında hem de sinema için devrim yaratmış; mecraların çeşitlenmesi hususunda en önemli güç haline gelmiştir. Netflix, kendi orijinal yapımları ile sinema salonuna gitmeden, kullanıcılarına telefonda,tablette ya da bilgisayarda film izleme olanağı getirmiştir. Bu sisteme aylık ücret ödeme şartı ile üye olunabiliyor ve içeriklerine her an ulaşma olanağı sağlıyor. Ayrıca çevrimdışı izleme olanağı ile, indirilmiş olan içerikleri internet olmadan da istenilen yerden izleyebilme olanağı sağlanmaktadır. Netflix, kendi resmi sayfasında da açıkladığı üzere, kullanıcılarına sunmuş olduğu içerikleri ya kendisi yapımcı olarak üretilmekte; ya da yapımcı şirketlerle yapmış olduğu anlaşmalar doğrultusunda almış olduğu yapımları üyelerine izleme imkanı sunmaktadır. Netflix yardım merkezinde diziler ve filmlerin teliflerini nasıl aldığına ilişkin şu açıklama yapmıştır: *“Netflix, farklı dizi ve filmlerin yayın hakları lisanslarını almak için içerik sağlayıcılarla ortaklık yapmaktadır. Ayrıca Orange is the New Black, Stranger Things, BoJack Horseman, Unbreakable Kimmy Schmidt ve çok daha fazlasının yapımlarını üstleniyor veya münhasır yayın haklarını satın alıyoruz. Bu yapımlara Netflix Orijinal İçerikleri denir.”*²⁸⁵ Netflix aynı zamanda tezimizin de konusu da olan ve alternatif koruma yöntemlerinden biri olan telif hakkını şikâyet ile ilgili olarak da telif hakkı sahiplerine yardımcı olmaktadır. Eğer bir hak sahibi eserinin telif hakkının ihlal edildiğini düşünüyor ise netflix.com/copyrights adresinde bulunan telif hakkı şikayet formunu doldurarak işbu şikayeti yapıp Netflix’ten talepte bulunabilmektedir.²⁸⁶ Netflix’te içerik olarak dizi,film ya da David Letterman’ın hazırladığı talkshow programları sunulmaktadır. Sadece yabancı ülkeler değil; Türkiye’de de değişik yapımlara ait film ve diziler de içerik olarak sunulmaktadır. Sunulan filmlerin türlerin çoğunluğunu anaakım filmler oluşturmaktadır. Netflix’te aynı zamanda Türkiye adına ilk orijinal içeriğini yayınlamış; Hakan: Muhafız dizisi üyelerine sunulmuştur. Dizinin İngilizce dublaj ve altyazı ile de izlenebilmesi, yayınlanacağı farklı ülkelerde de izlenebilme olanağı sağlamıştır. Örneğin aynı sitede yayınlanan İspanyol dizisi “La Casa De Papel” hem dünyada hem de ülkemizde çok

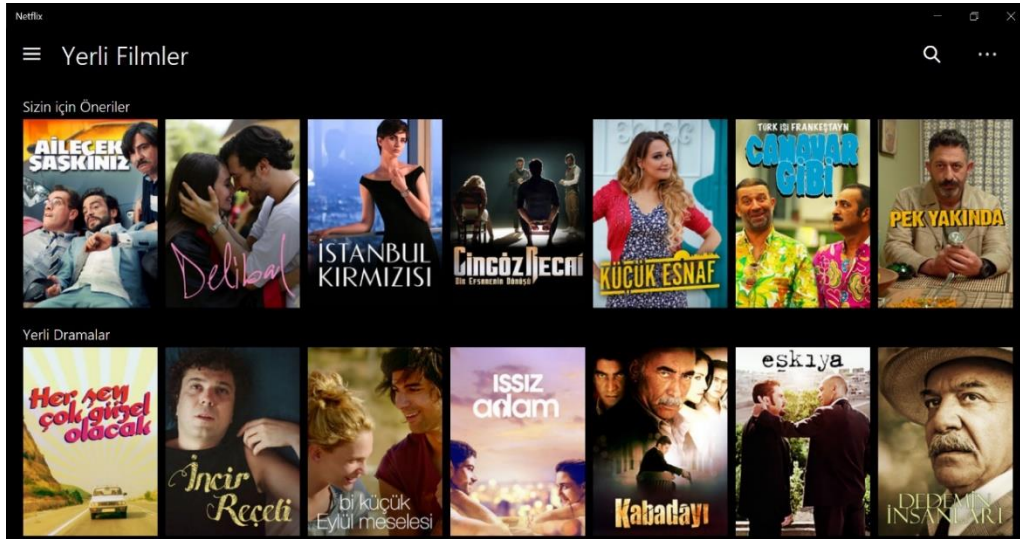
²⁸⁴ Netflix Türkiye’de yayına başladı,<http://www.hurriyet.com.tr/teknoloji/netflix-turkiyede-yayina-basladi-40037018> (Son Erişim Tarihi: 17.12.2018)

²⁸⁵ <https://help.netflix.com/tr/node/4976> (Son Erişim Tarihi: 17.12.2018)

²⁸⁶ <https://help.netflix.com/tr/node/24851> (Son Erişim Tarihi: 17.12.2018)

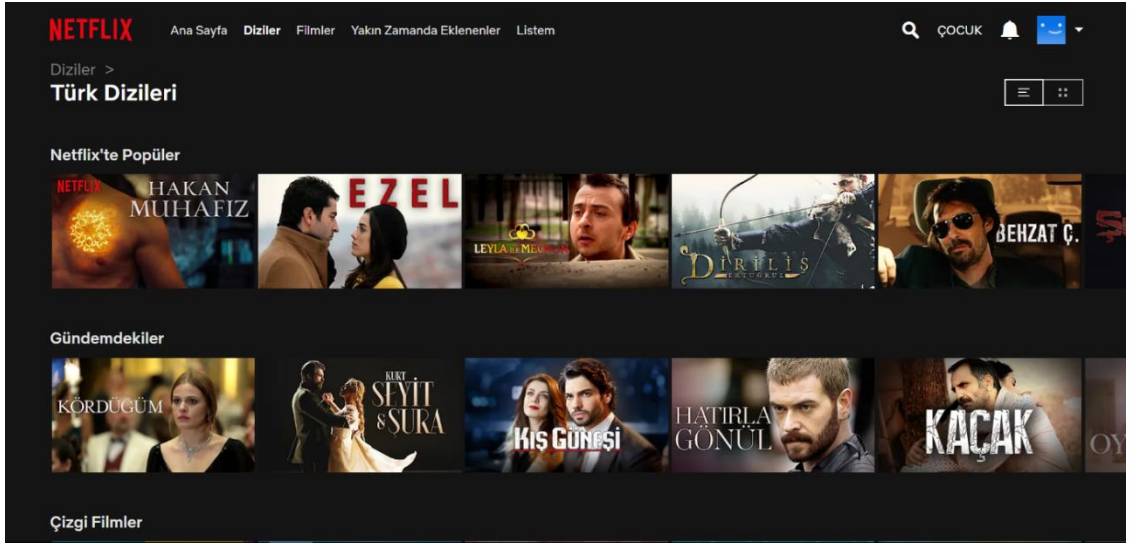
beğenilmiştir. Bu mecralar aynı zamanda ülkeler arasında yeni bir rekabet alanı yaratmıştır. Universal Pictures'in eski başkan yardımcısı Stuber, Netflix'in Film Şefi olarak görev yapmaktadır. Hazırlamış olduğu program ile Netflix yılda 55 orijinal filmi tedarik edecek bir şekilde düzenlemiştir. Netflix'in diğer departmanları tarafından hazırlanan belgesel ve animasyon türündeki yapımlarla bu sayı yaklaşık 90'a kadar yükselmektedir. Hollywood'un en üretken stüdyolarından biri olan Universal dahi yılda yaklaşık 30 film yayınlamaktadır.²⁸⁷ Bu dahi internet üzerinden yayın yapan platformların konvensiyonel dağıtım ağına sahip şirketler karşısındaki üstünlüğü göstermektedir.

Netflix Uygulamasından Örnekler

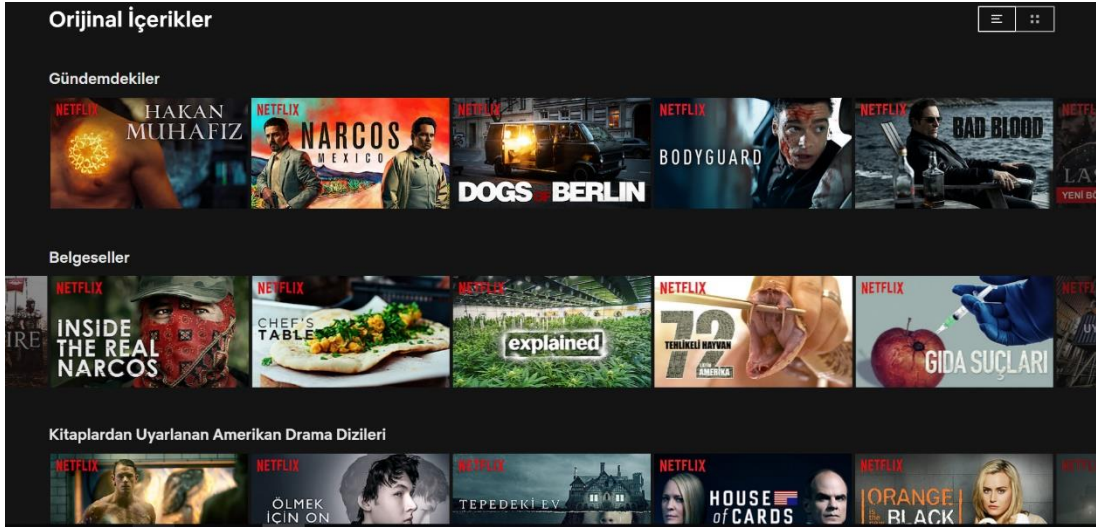


Görüntü 13: Netflix'te Gösterime Sunulan Yerli Filmlere İlişkin Görsel

²⁸⁷ Egemen Gök, "Filmleriyle prodüksiyon şirketlerini sollayan Netflix, Hollywood'da tahta oturmaya aday" <https://medyascope.tv/2018/12/17/filmleriyle-produksiyon-sirketlerini-sollayan-netflix-hollywoodta-tahta-oturmaya-aday/> (Son Erişim Tarihi:19.03.2019)



Görüntü 14: Netflix'te Gösterime Sunulan Yerli Diziler



Görüntü 15: Netflix'in Hazırlamış Olduğu Orijinal İçerikler



Görüntü 16: Netflix’in Yapımcılığını Üstlendiği ve Brad Pitt’in Başrolünde Oynadığı “Savaş Makinesi” filmi



Görüntü 17: Netflix’in Yapımcılığını Üstlendiği ve Venedik Film Festivali’nde Altın Aslan ödülünü alan “Roma” Film

c. iTunes

Apple şirketi tarafından ortaya çıkarılmış olan ve müzik, film ve video gibi türleri içinde barındıran hem oynatıcı hem de satın alma sağlayan bir uygulamadır. Bu uygulamaya akıllı telefon, bilgisayar, tablet gibi birçok platformdan girebilmek mümkündür. Bu

uygulama ile 50 milyondan fazla şarkının satın alınabildiği ve reklam olmaksızın dinlenebildiği bir ortamı sunulmaktadır. Albümleri ya da şarkıları tek tek satın almanın yanında, Apple'ın müzik şirketleri ile yaptığı anlaşmalar ile oluşturduğu arşivinin tümüne Apple Music üyeliği ile de ulaşabilmek mümkün olmaktadır. Bölgelere göre farklılık göstermekle birlikte 100.000'in üzerinde filmi kullanıcılarına sunduğu platformda, bu filmleri de standart ya da yüksek çözünürlüklü (HD (High Definition) ya da SD (Standart Definition) olarak ya da içeriğin özelliğine göre 4K HDR kalitesi ile de sunulabilmektedir. Bu filmlerin internet bağlantısı olmayan yerlerde de izlenebilmesi için cihazınıza indirme özelliği de bulunmaktadır.²⁸⁸ iTunes Extras özelliği ile de bazı filmlerin silinmiş sahneleri ya da alternatif sahneleri de kullanıcılara sunulabilmektedir. Bağımsız yapımlardan Hollywood yapımlarına kadar birçok farklı türü barındırdığı film koleksiyonundan ister kiralarak isterseniz de satın alma yoluyla filmleri izleme olanağı sağlayabiliyorsunuz Ayrıca almış olduğunuz filmleri en fazla 6 aile üyesi ile paylaşma olanağı da bu uygulamada sağlanmıştır.²⁸⁹

iTunes'in tarihine kısaca göz atıldığında Apple şirketi, Bill Kincaid tarafından geliştirilmiş olan ve Casady & Greene tarafından 1999'da yayımlanan SoundJam MP programında iTunes'un ilk sürümünü temel almıştır. Apple, bu programı Casady & Greene'den 2000 yılında satın almıştır. Apple bu programı geliştirmiş ve programının 1.0 sürümünü 9 Ocak 2001'de Macworld San Francisco'da "iTunes" adında yeni bir sürümle yayınlamıştır. Yıllar içinde yapılan yeni geliştirmeler ile farklı cihazlar ve programlarda kullanma özelliği getirilmiştir. 9 Mayıs 2005 tarihinde, iTunes 4.8'in yayınlanmasıyla birlikte iTunes'a video desteği sunuldu. Kullanıcılar, video klipleri kataloglama ve organizasyonu için bilgisayardan iTunes Arşivine sürükleyip bırakabilecek olanağa sahiptiler. 12 Ekim 2005 tarihine gelindiğinde Apple, iTunes Müzik Mağazasından video içeriği satın alma ve görüntüleme desteği sağlayan iTunes 6.0'ı tanıtmıştır. Yapılan yenilik ile başlangıçta binlerce Müzik Videosu ve beş TV şovu seçeneği sunulur. Günümüze gelindiğinde iTunes koleksiyonu sayısız televizyon ağından gelen içeriklerle genişletilmiştir. 5 Eylül 2006 tarihinden itibaren iTunes Store, indirilecek 550'nin üzerinde televizyon şovu sunmuş. Buna ek olarak da Disney'e ait stüdyolardan 75 uzun

²⁸⁸ <https://www.apple.com/tr/itunes> (Son Erişim Tarihi: 20.12.2018)

²⁸⁹ <https://www.apple.com/tr/itunes/video/> (Son Erişim Tarihi 20.12.2018)

metrajlı filmin bir kataloğu tanıtılmıştır. Başlangıçta, filmler ve TV şovları yalnızca Amerikalı müşterilere sunulmuştur. Eylül 2006'da ise iTunes'ta film satın alma özelliği getirilmiştir.²⁹⁰ iTunes uygulaması eser sahiplerinin eserlerini sunabileceği bir ortam sunmakta ve hak sahipleri ile iş birliği yapabilmektedir.²⁹¹ Ayrıca Fikri Mülkiyet hakkınızın Apple uygulamalarında ihlale uğradığını tespit etmeniz halinde başvuru formunu doldurmak suretiyle şirkete başvuru hakkı sağlamaktadır. Apple Medya Hizmetleri Hüküm ve Koşulları'nda bu husus belirtilmiş; başvuru şekli de anlatılmıştır.²⁹² Türkiye'de iTunes'ta izin alınmadan yayınlandığı iddia edilen esere ilişkin olarak hak sahiplerinin dava açtığı haberleri gazetelerde yer alabilmektedir.²⁹³

Son zamanlarda yapılan haberler ile birlikte Apple'ın iTunes'a son vermeyi planlandığı konuşulmaya başlanmıştır.²⁹⁴ Teknolojinin baş döndürücü bir şekilde gelişmesi ve değişmesi ile birlikte iTunes'un sunduğu albüm satış şeklindeki politikası kullanıcılar tarafından daha az tercih edilmeye başlanmış; abonelik hizmeti sunan ve sunmuş olduğu koleksiyonun tümüne erişim imkânı sağlayan uygulamalar daha fazla tercih edilmeye başlamıştır. Apple şirketinin iTunes'u sonlandıracağı tarihin ne olacağı kesin olarak bilinmemekle birlikte şirket kaynaklarından alınan bilgiye göre bu tarihin 31 Mart 2019 olduğu düşünülmektedir.²⁹⁵ Apple'ın 25 Mart 2019 tarihinde yapacağı etkinlikte Netflix şirketine rakip olarak hazırladığı, içerisinde film ve dizi içeriklerinin olduğu uygulamasını tanıtacağına dair haberler yapılmıştır.²⁹⁶ Apple'ın 25 Mart'taki etkinliğinde Apple TV+ duyurulmuştur.²⁹⁷ Orijinal programların ve filmlerin olacağı duyurulan

²⁹⁰ <https://tr.m.wikipedia.org/wiki/iTunes> (Son Erişim Tarihi: 20.12.2018)

²⁹¹ <https://www.apple.com/tr/itunes/affiliates/> (Son Erişim Tarihi: 20.12.2018)

²⁹² <https://www.apple.com/legal/internet-services/itunes/tr/terms.html> (Son Erişim Tarihi: 20.12.2018)

²⁹³ Mehmet Çalışkan,Aleyna Tilki'nin 'Dipsiz Kuyum' şarkısının sahtesi için Apple ile mahkemelik olunuyor,13.09.2018,<https://www.haberturk.com/o-sarkin-sahtesi-icin-100-bin-dolarlik-dava-2139646-magazin> (Son Erişim Tarihi: 20.12.2018)

²⁹⁴ Mert Tezcan,Sızıntı: Apple, iTunes'un Fişini Çekiyor mu?, <https://www.webtekno.com/sizinti-apple-itunes-un-fisini-cekior-mu-h41920.html> (Son Erişim Tarihi: 20.12.2018)

²⁹⁵ Apple iTunes'un fişini çekiyor (Tarih sızdı), <https://www.ntv.com.tr/galeri/teknoloji/apple-itunesunfisini-cekior-tarih-sizdi,W30esonuAE2uvHTxqzhM7w/zI93irzLv0O546Wa8CTLOw> (Son Erişim Tarihi: 21.12.2018)

²⁹⁶ Ecevit Bıktım,Apple, Netflix'e rakip oluyor,13.03.2019,<https://www.cnnturk.com/teknoloji/apple-netflix-e-rakip-oluyor?page=4> (Son Erişim Tarihi:19.03.2019)

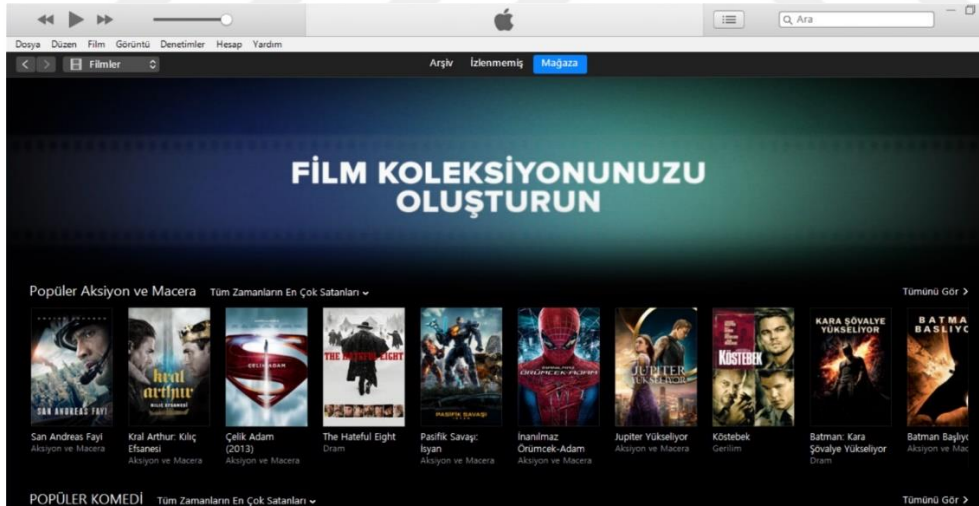
²⁹⁷ <http://www.hurriyet.com.tr/teknoloji/netflixin-tahtini-sallayacak-apple-tv-duyuruldu-41162059> (Son Erişim Tarihi: 07.04.2019)

uygulamanın sonbaharda kullanıcılar ile buluşacağı haberi ise kendi sitesinden verilmektedir.²⁹⁸

iTunes uygulamasından Örnekler

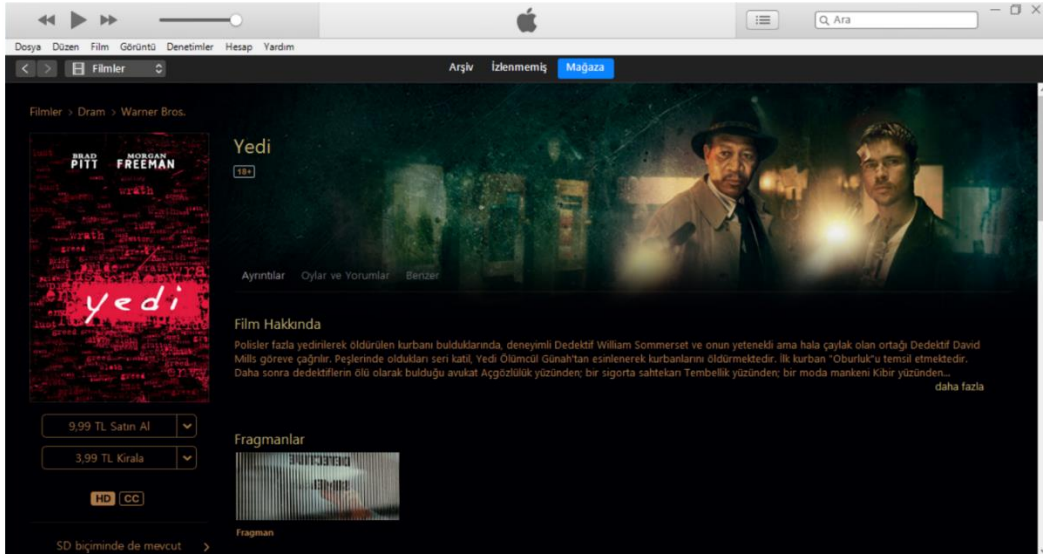


Görüntü 18: iTunes Uygulamasına Giriş

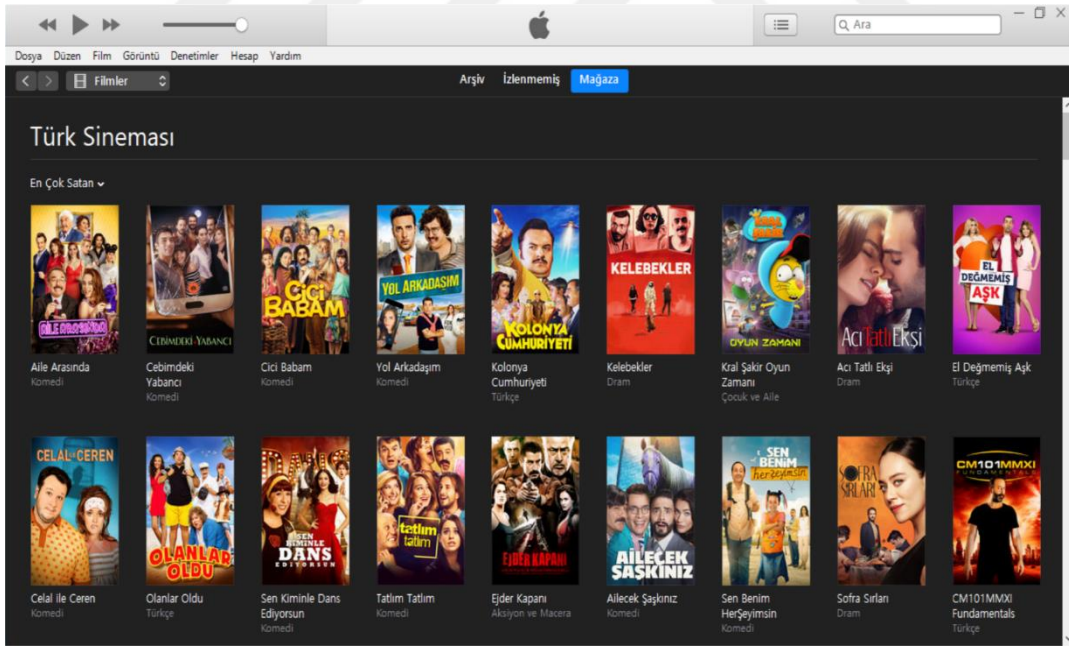


Görüntü 19: iTunes Uygulamasında Sunulan Filmlerden

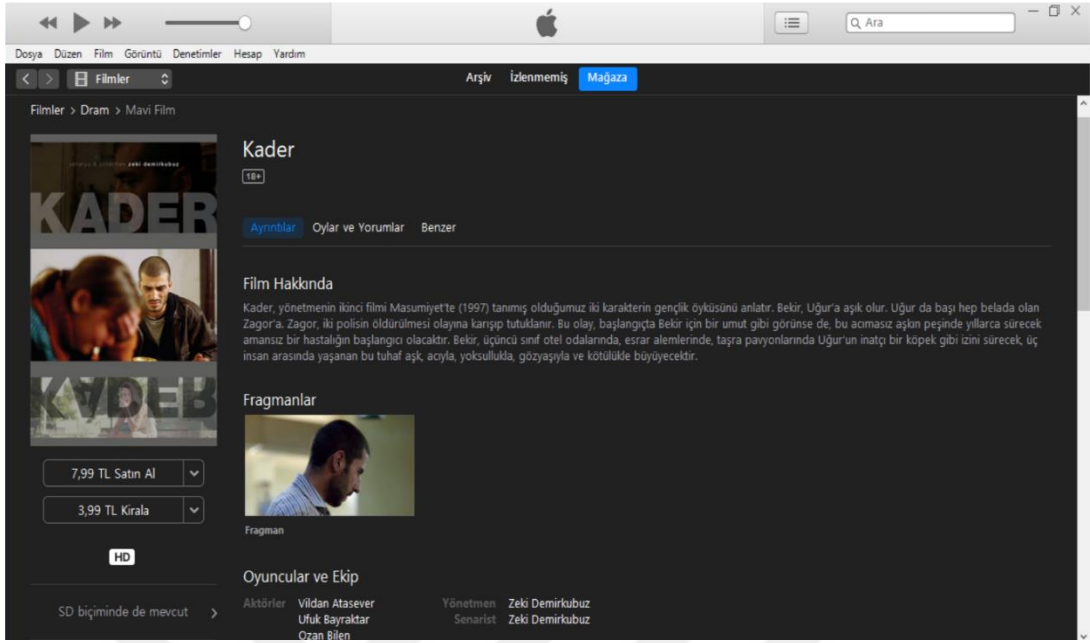
²⁹⁸ <https://www.apple.com/tr/apple-tv-plus/> (Son Erişim Tarihi: 07.04.2019)



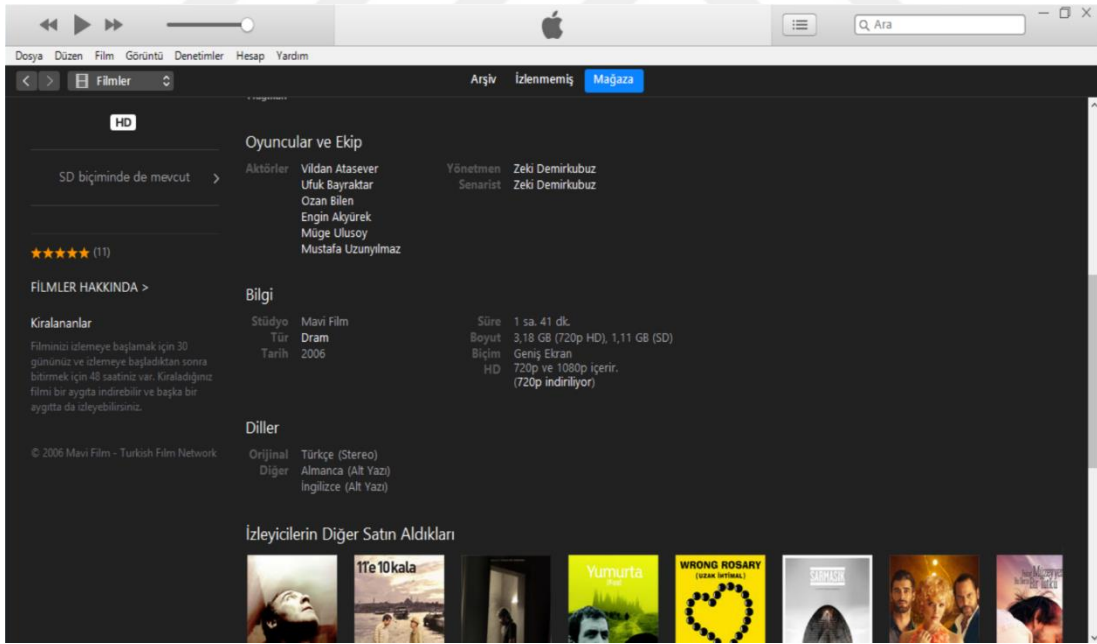
Görüntü 20: David Fincher’ın “Seven” Filmi HD ve SD Formatlarında Satın Alınabilmekte ya da Kiralanabilmektedir.



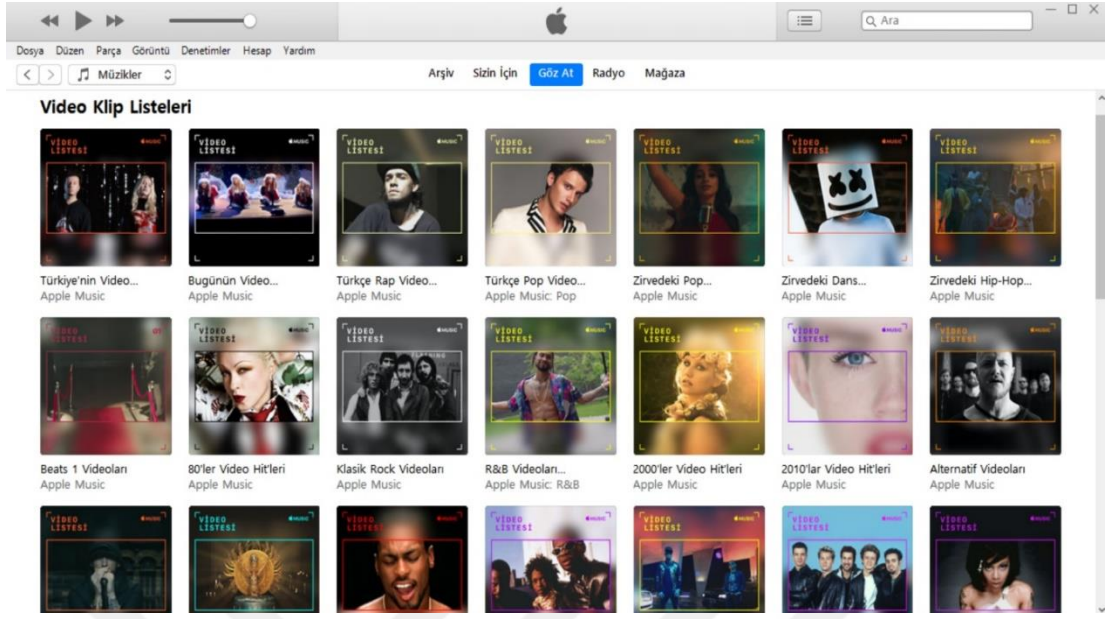
Görüntü 21: iTunes Uygulamasının Türk Sineması Arşivinden bir Kesit



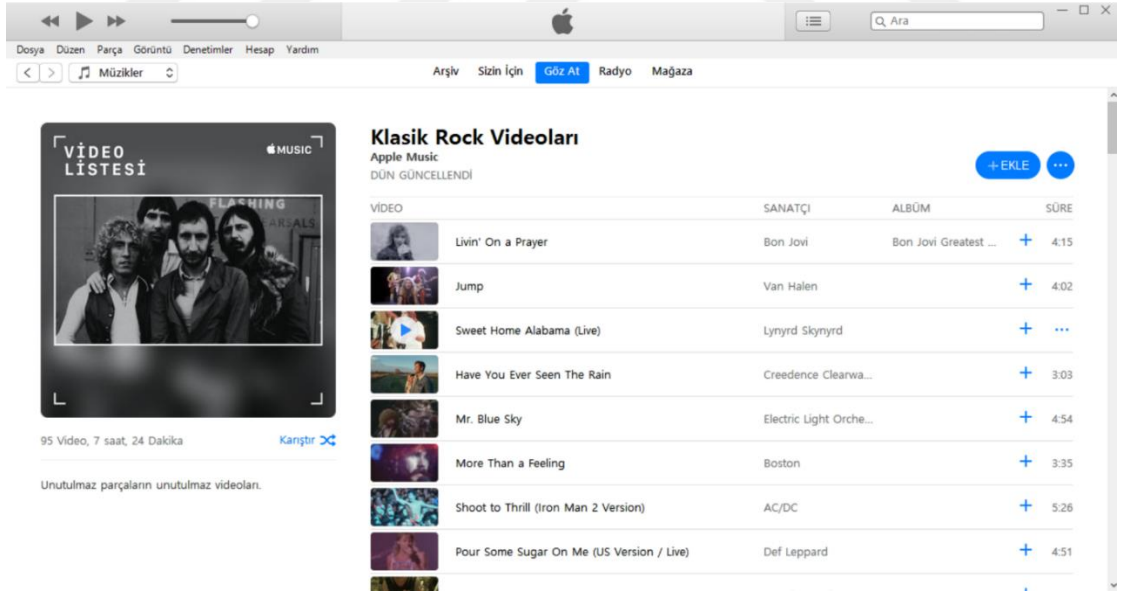
Görüntü 22: Zeki Demirkubuz’un filmi olan “Kader” de iTunes üzerinden kiralanıp izlenebilmektedir. Bu film de HD ya da SD formatında izlenebilir.



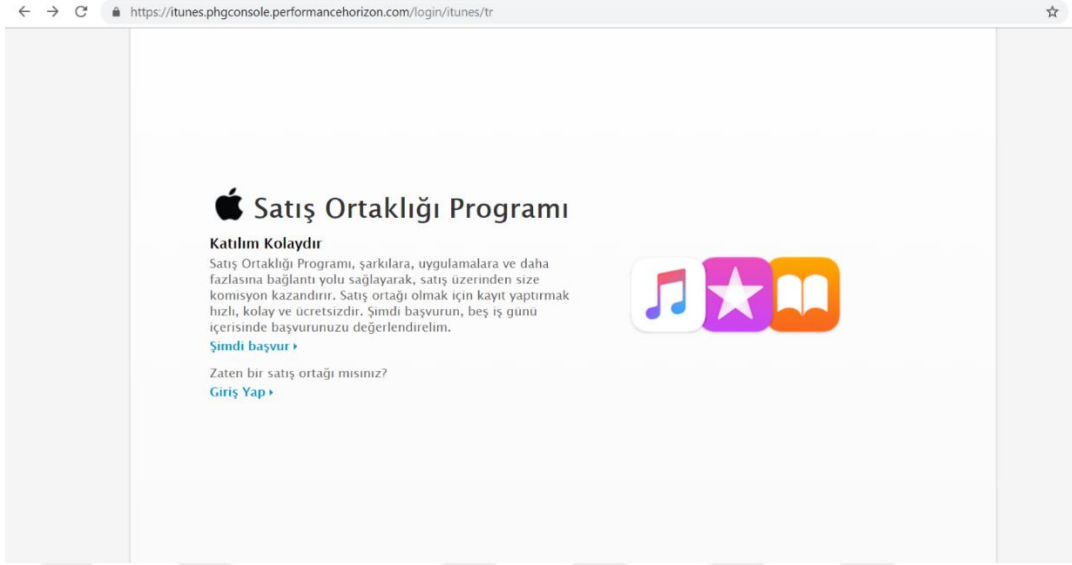
Görüntü 23: ‘Kader’ Filmine İlişkin Bilgilerin Yer Aldığı görsel.



Görüntü 24: Birçok Müzik Türüne ait Video Klipler de Uygulama Kapsamında İzlenebilmektedir.



Görüntü 25: iTunes'ta yer alan Rock Video Kliplerine ait Listenin Görseli



Görüntü 26: Uygulama Hak Sahipleri ile Ortaklıklar Kurarak, Satış Üzerinden Komisyon Kazanma İmkânı da Sağlamaktadır.

d. Youtube

Youtube, içerisinde değişik türden onlarca video barındıran bir internet sitesidir. Günümüzde en çok tercih edilen internet sitelerinin başında gelmektedir.²⁹⁹ Günümüz toplumlarını hem sosyolojik hem de psikolojik anlamda etkileyen, dönüştüren ve bir anlamda hepimizin görsel hafızasını barındırmaya başlayan Video sitesi Youtube'un kuruluş hikayesi şöyledir: Merkezi Amerika Birleşik Devletleri'ndeki San Bruno, Kaliforniya şehrinde bulunan internet sitesini 3 eski PayPal çalışanı kurmuştur. Site, Kasım 2016'da Google tarafından 1.65 milyar dolara satın alınmıştır. Site, kullanıcılarına video yükleme, izleme ve paylaşma imkânı sunmakta olup; bu videolar genellikle üye olan bireyler tarafından yüklenmektedir. Ancak bu tezde açıklanacağı üzere günümüzde birçok yapım şirketi, Televizyonlar da bu site üzerinde resmi hesaplarını açıp içeriklerini kullanıma sunmaktadır. Youtube sitesinin kurucularından biri olan Jawed Karim, sitenin kuruluş fikrinin Janet Jackson'ın göğüs frikiği kazası ile 2004 Hint Okyanusu'nda yaşanan deprem ve tsunami felaketinin ardından ortaya çıktığını ifade etmiştir. Sitenin ilk paylaşımı sitenin ortak kurucularından Jawed Karim'in San Diego Hayvanat Bahçesi'nde

²⁹⁹ <https://www.alex.com/topsites> (Son Erişim Tarihi: 25.12.2018)

çekip paylaştığı “Me at the Zoo” isimli videodur. Video 23 Nisan 2005'te site üzerinden paylaşılmış olup günümüzde de izlenebilir durumdadır. 2005 yılının Mayıs ayında YouTube, beta sürümünü yayınlar. Altı ay sonra Kasım ayında ise site resmi olarak yayına geçmiştir.³⁰⁰ Günümüzde ise bölümümün başında da ifade edildiği üzere, global anlamda en çok talep gören ve tıklanan sitelerin başında gelen Youtube, bireylerin de bir video izlemek istediğinde aklına gelen ilk sitelerden biri haline gelmiştir. Özellikle taşınabilir cihazların vazgeçilmez hale geldiği çağımızda Youtube da kullanıcılar için yeni bir mecra haline gelmiştir. Birçok birey televizyonda izlemek istedikleri bir içeriğin saatini beklemek yerine Youtube’a yüklenmesini beklemektedir. İlk başlarda Tv içerikleri hak sahiplerinden izin almaksızın yüklenir iken, günümüzde birçok şirket resmi sayfa açarak içeriklerini Youtube’a yüklemeye başlamıştır. Tematik kanalların da kurulmaya başlandığı Youtube, canlı yayın özelliği ile de televizyonun gösterildiği yeni bir mecra haline gelmiştir. Bu bölümde örneklerini göstereceğimiz üzere birçok film şirketi, yapımını üstlendikleri filmleri kendi kanallarından kullanıcılara sunmaktadır. Kullanıcıların yüklediği videolarda gösterilen reklamlar ile de bu mecradan gelir elde etmeniz mümkündür. Youtube, İş Ortağı Programı’na katılarak para kazanmanız mümkün hale gelmektedir. Buna katılabilmek için de Youtube’un şartlarına uygun bir kanalın olması gerekmektedir. Bu programa katılabilmek için, bu programın üye olan kişinin ülkesinde kullanılabilir olması, son 12 ayda en az 4.000 saat izlenmesi süresine sahip olması, en az 1.000 abonesi olması, Youtube İş Ortağı programına uygun içerikler üretilmesi ve onaylı bir AdSense hesabı bağlamış olması gerekmektedir.³⁰¹

Youtube Film Şirketlerinin Resmi Sayfaları

Yukarıda defaatle ifade edildiği üzere, film şirketleri Youtube sitesinde kendi kanallarını açarak, yapımcısı oldukları filmleri bu sayfaya yüklemişler ve kullanıcıların kullanımına sunmuşlardır. Bu şirketlerin başında Türkiye’den Erler Film, Arzu Film gibi Yeşilçam Sinemasının başta gelen şirketleri olduğu gibi günümüzde birçok filmin yapımcılığını üstlenen BKM, Avşar Film gibi şirketler resmi kanallarını açarak Youtube’a yapımcısı oldukları filmleri yüklemişlerdir. Bu sayfalarda görüleceği üzere yüzbinlerce kişi üye olmakta ve yükledikleri filmler de milyonlarca görüntüleme almaktadır. Bu anlamda

³⁰⁰ <https://tr.m.wikipedia.org/wiki/YouTube> (Erişim Tarihi: 07.04.2019)

³⁰¹ <https://support.google.com/youtube/answer/72851> (Erişim Tarihi: 25.12.2018)

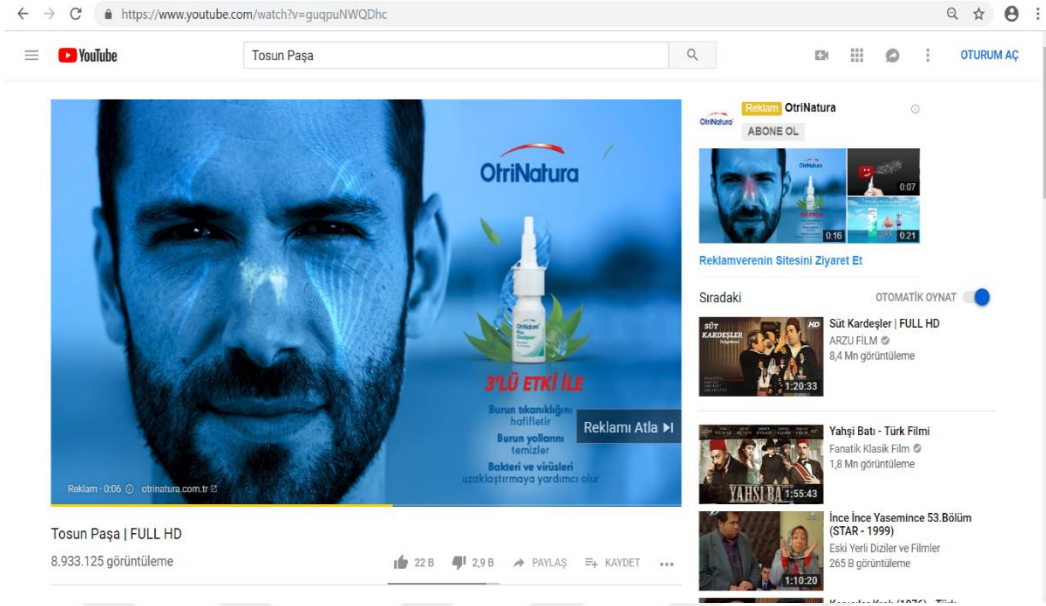
sinema filmleri yeni bir mecra daha kazanmış; izleyiciler telefon, tablet ya da bilgisayarlarından bu filmleri izleyebilme olanağına sahip olmuştur. Zamanında hem sinemada hem de televizyonlarda izlenmiş olan onlarca film, yeni mecrasında da milyonlarca kişi tarafından izlenmektedir. Youtube kanalını 18 Mar 2015 tarihinde açan Arzu Film'in 710.271 abonesi bulunmakta olup; bugüne kadar 474.693.574 görüntüleme sağlamıştır.³⁰² Birçok filminin restore edilmiş bir şekilde ve HD seçeneği ile sunan Arzu Film'in yapımları hala milyonlarca kişi tarafından izlenmeye devam etmektedir. 29 Haziran 2015 tarihinde yayınlanmaya başlayan Tosun Paşa'yı bugüne kadar 10.117.072 kişi izlenmiştir.³⁰³ Birçok film ile ilgili olarak yapım bilgileri ve konularının kısa özetinin yer aldığını bu paylaşımlarda kullanıcı ile de anlık feedback sağlanabilmektedir. Bunu da filmin altında yer alan beğenme ya da beğenmeme butonuna basarak veya film ile ilgili yorumlar yazılarak da film ile ilgili beğeninizi ifade edilmesi mümkündür.



Görüntü 27: Arzu Film'e ait Youtube Kanalı

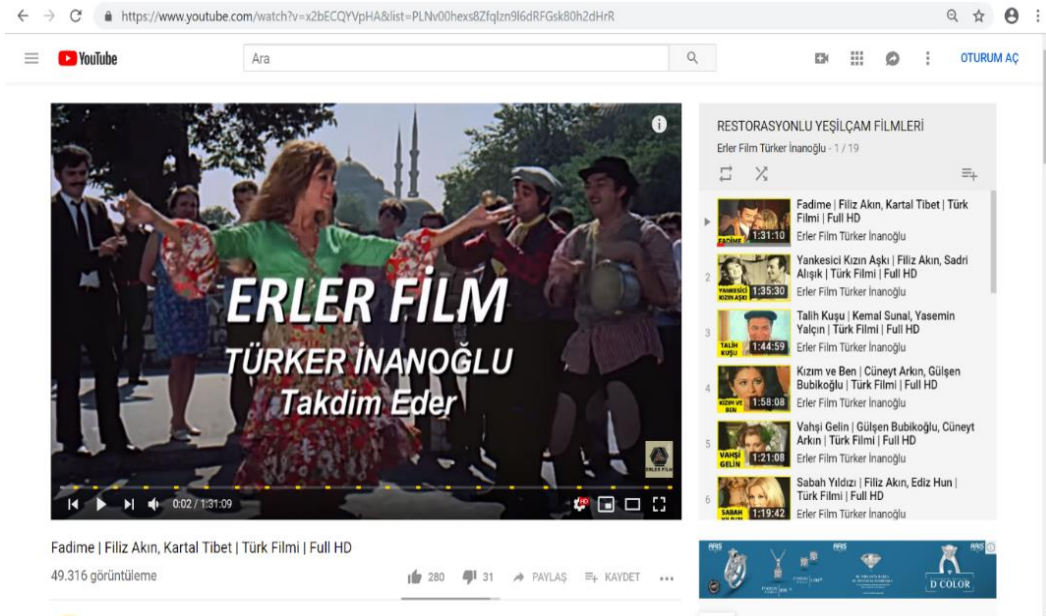
³⁰² <https://www.youtube.com/channel/UCUALYmnkEmx8vIxlbpr2gmw/about> (Son erişim Tarihi: 05.05.2019)

³⁰³ <https://www.youtube.com/watch?v=guqpuNWQDhc> (Son erişim Tarihi: 05.05.2019)

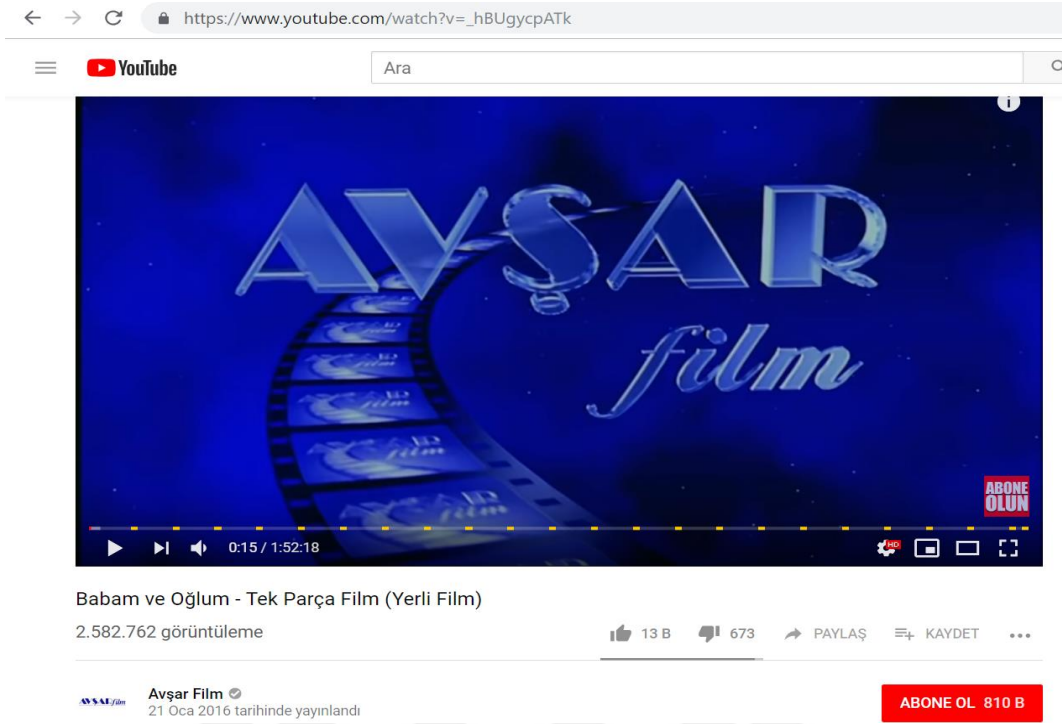


Görüntü 28: “Tosun Paşa” filmi başlamadan önce gösterilen reklama ait görsel

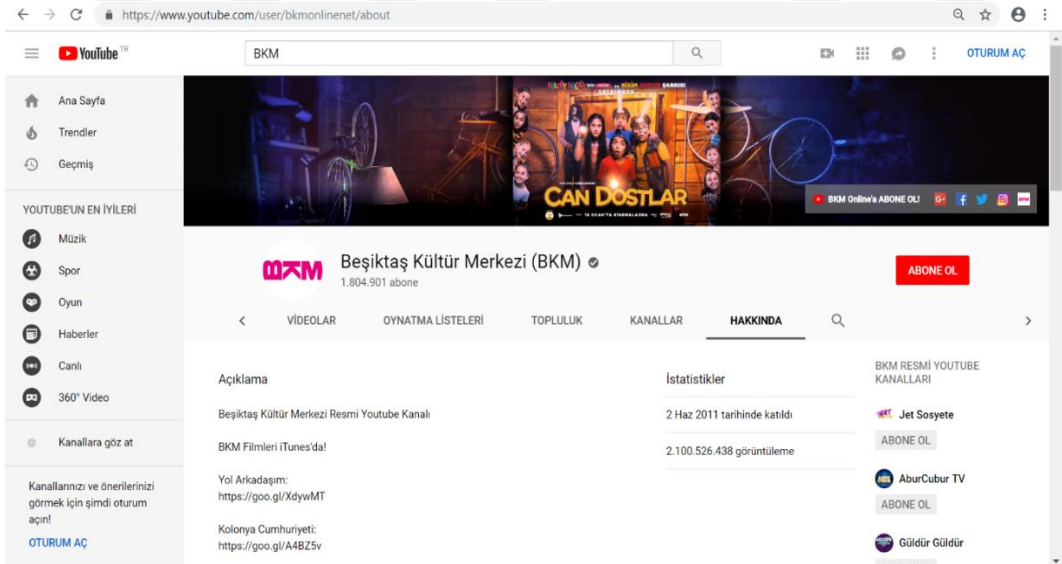
Youtube’da yüklenmiş birçok filmlerde yukarıdaki ekran görüntüsünde de görüldüğü üzere reklamlar, hem filmin başında hem de ilerleyen bölümlerde karşınıza çıkabilmektedir.



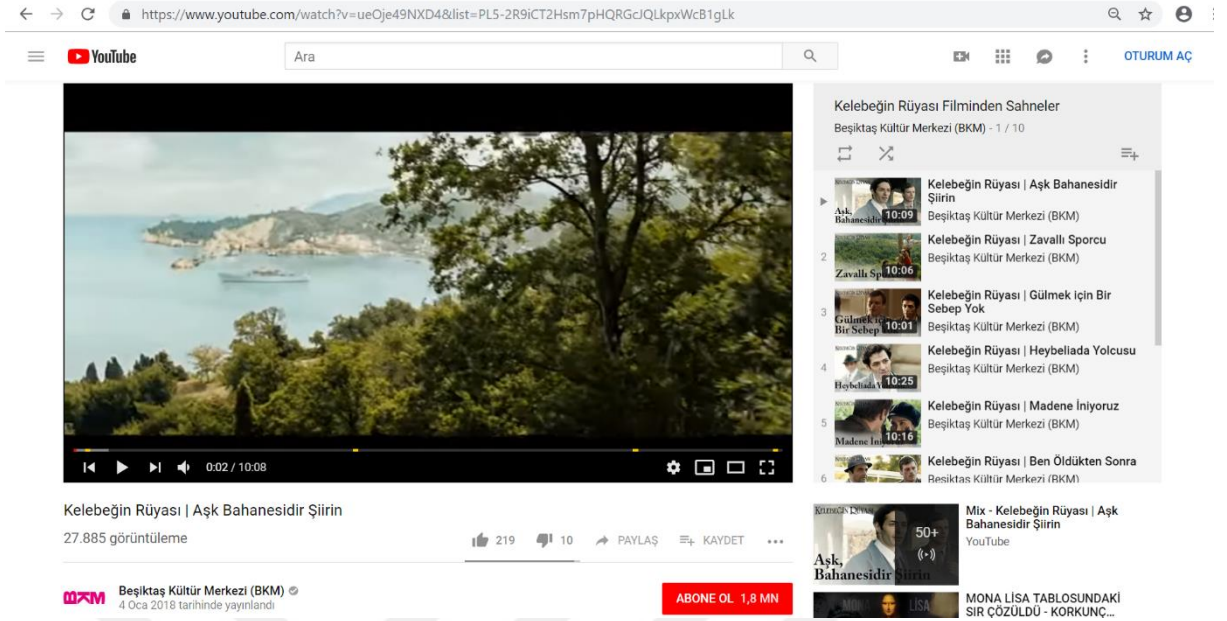
Görüntü 29: Erler Film de yapımcılığını üstlendiği filmlerin restorasyonu yapılmış olanlarını Youtube kanalına yüklemiş bulunmaktadır.



Görüntü 30: Avşar Film'in yapımcılığını üstlendiği "Babam ve Oğlum" filmi de, Avşar Film'in youtube kanalına yayınlanmaktadır.



Görüntü 31: BKM şirketine ait Resmi Youtube Kanalı



Görüntü 32: BKM'nin yapımcılığını üstlendiği “Kelebeğin Rüyası” filminden Youtube kanalında yayınladıkları bir sahne

e. Youtube Premium (Red)

Şu an ülkemizde kullanılmayan bir uygulama olan Youtube Red ya da Premium, Youtube sitesinin açmış olduğu ücretli bir uygulamadır. Youtube’da kullanıcılara sunulmuş olan videoların reklamsız olarak izlenmesini sağlamaktadır. Youtube Music uygulamasını da kullanıcılara sunmuş olan Youtube, bu uygulama ile diğer ücretli müzik uygulamalarında olduğu gibi reklam olmadan müzik dinleme, çevrimdışı gibi dinleme özellikleri sağlamaktadır.³⁰⁴ Youtube Red ilk olarak Amerika’da kullanıma sunulmuştur.³⁰⁵

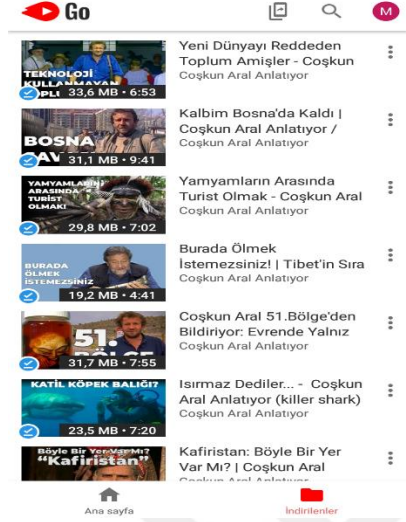
f. Youtube Go

Youtube’un diğer bir uygulaması olan Youtube Go ile, Youtube’da bulunan videoların çevrimdışı olarak izlenmesine olanak sağlanmaktadır. Türkiye’de kullanıma sunulan bu uygulama ile, bir videoyu size sunulan boyutlardan birini tercih ederek indirebilmeniz

³⁰⁴ <https://www.youtube.com/premium/about/> (Son Erişim Tarihi: 29.12.2018)

³⁰⁵ YouTube Red Nedir? Nasıl Kullanılır?, <https://shiftdelete.net/youtube-red-nedir-ucret-abonelik-ve-daha-fazlasi-65547/> (Son Erişim Tarihi: 29.12.2018)

mümkündür. Bu sayede internetinizin olmadığı ya da kullanmak istenmediği zamanlarda uygulamaya kaydedilen bu videoları izlemek olanaklı hale gelmiştir.³⁰⁶

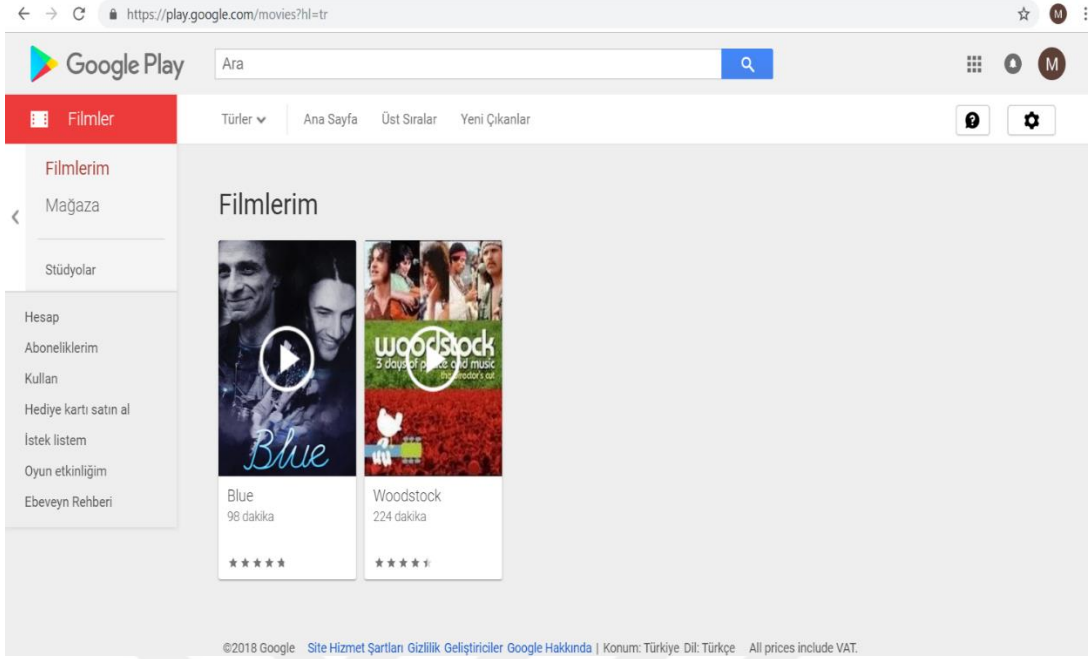


Görüntü 33: Youtube Go uygulaması ile indirilmiş içerikler

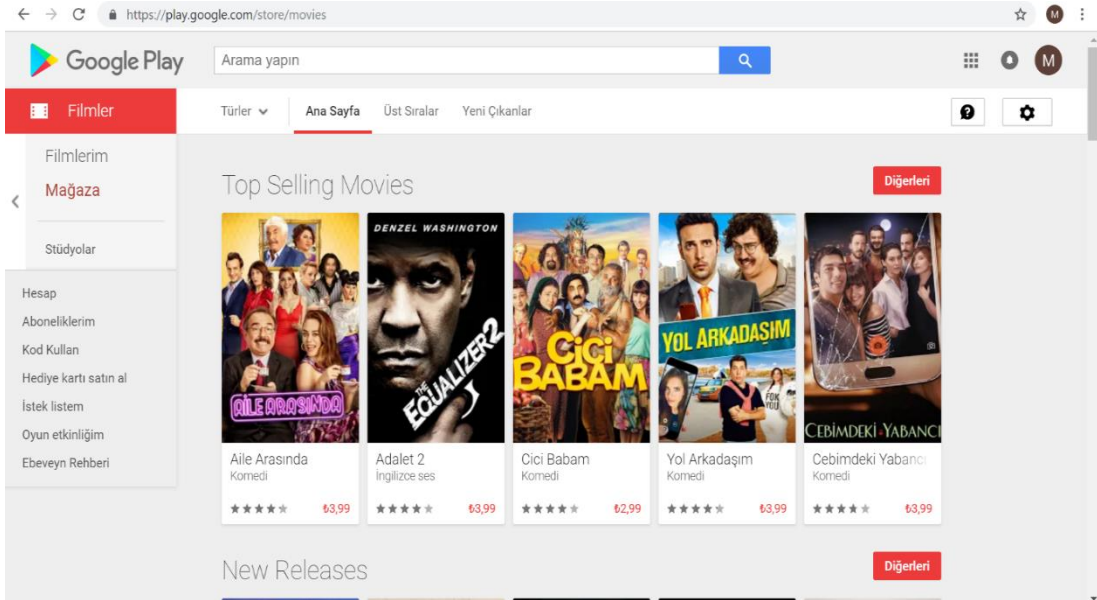
g. Google Play Filmler

Google Play de diğer film izleme uygulamalarında belirtilenlere benzer özelliklere sahiptir. Bu uygulama üzerinden satışa ya da kiralanmaya sunulan filmler, kullanıcılar tarafından satın alınabilmekte ve cihazlardan izlenebilmektedir. Film satın alınması halinde Gmail hesabının kayıtlı tutulmakta ve istenilen anda izleyebilmek mümkün olmaktadır. Bir filmin kiralanması halinde hesapta 30 gün boyunca durmaktadır. İzlenmeye başlanmasının ardından ise film 48 saat durmakta ve bu sürenin ardından film kaldırılmaktadır. Bu uygulamada da genellikle Hollywood filmleri bulunmaktadır. Türk Sinemasının daha çok anaakım filmleri bulunmakla birlikte Ferzan Özpetek, Zeki Demirkubuz, Tolga Karaçelik gibi yönetmenlerin filmleri de bulunmaktadır. Bu uygulamada da anaakım sinema yoğunlukta olmasına rağmen belgesel, animasyon türlerine ait filmler de satışa sunulmuştur.

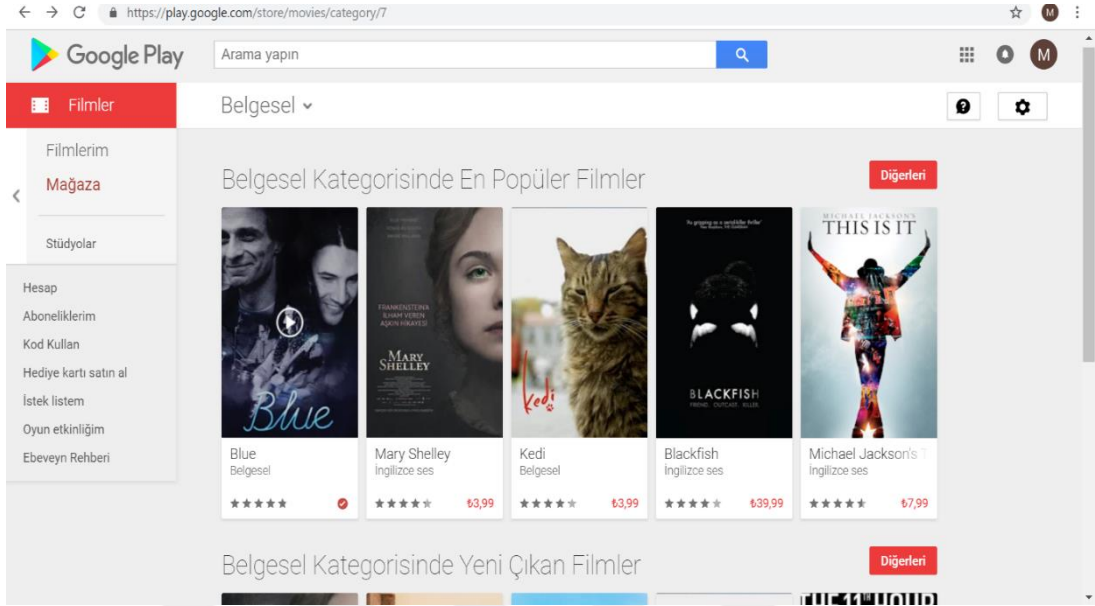
³⁰⁶ Youtube Go nedir? - Youtube Go Türkiye'ye geliyor, <http://www.hurriyet.com.tr/teknoloji/youtube-go-nedir-youtube-go-turkiyeye-gelir-40729537>(Son Erişim Tarihi: 29.12.2018)



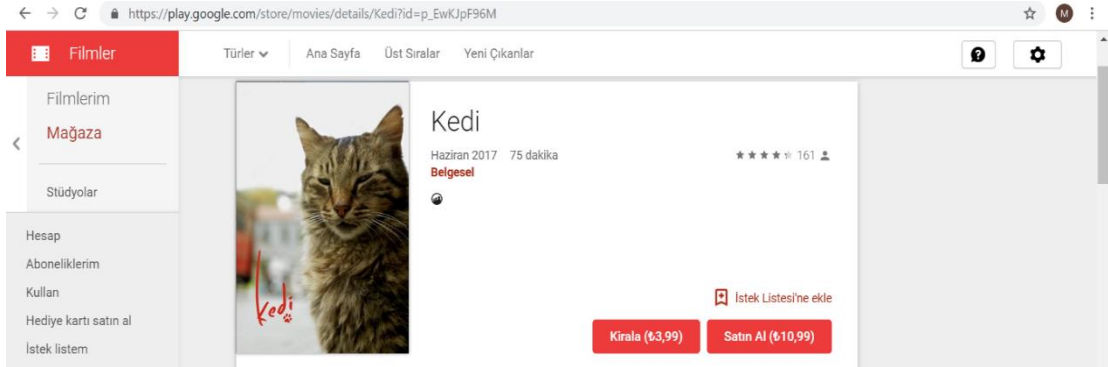
Görüntü 34: Google Play Filmler Uygulaması üzerinden satın alınmış belgesel türündeki filmler



Görüntü 35: Google Play Filmler uygulamasından en çok satılan filmlerden örnekler



Görüntü 36: Google Play Filmler üzerinden satışa ya da kiralamaya sunulmuş belgeseller

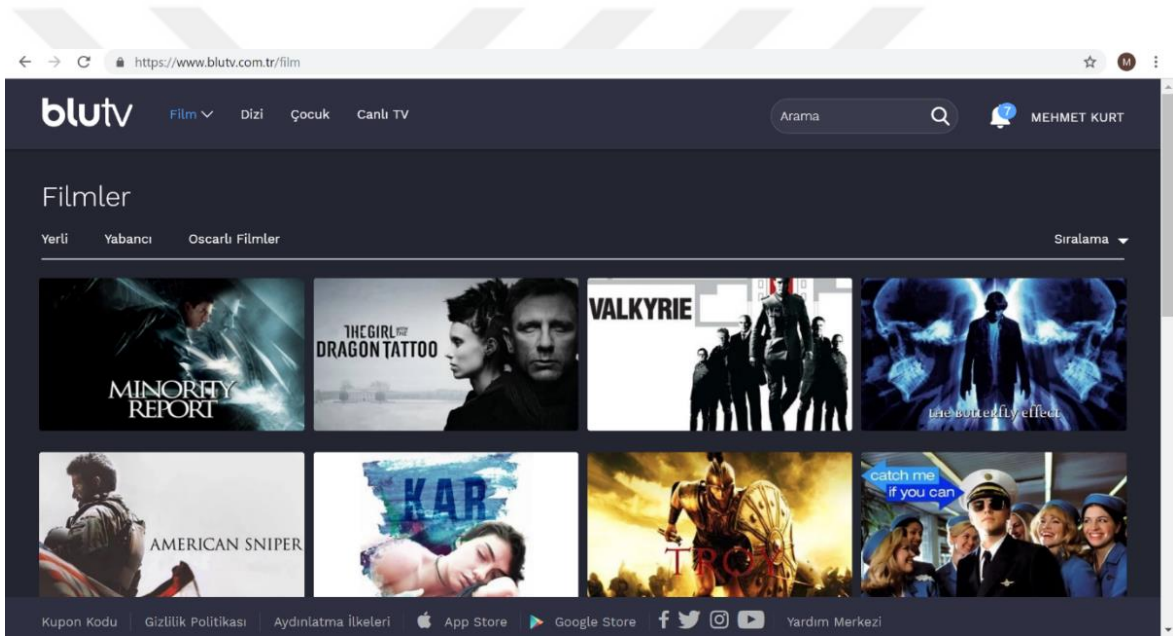


Görüntü 37: Google Play Filmler üzerinden Kedi Belgeseli için satın alma ya da kiralama seçeneği sunulmuş.

h. BluTv

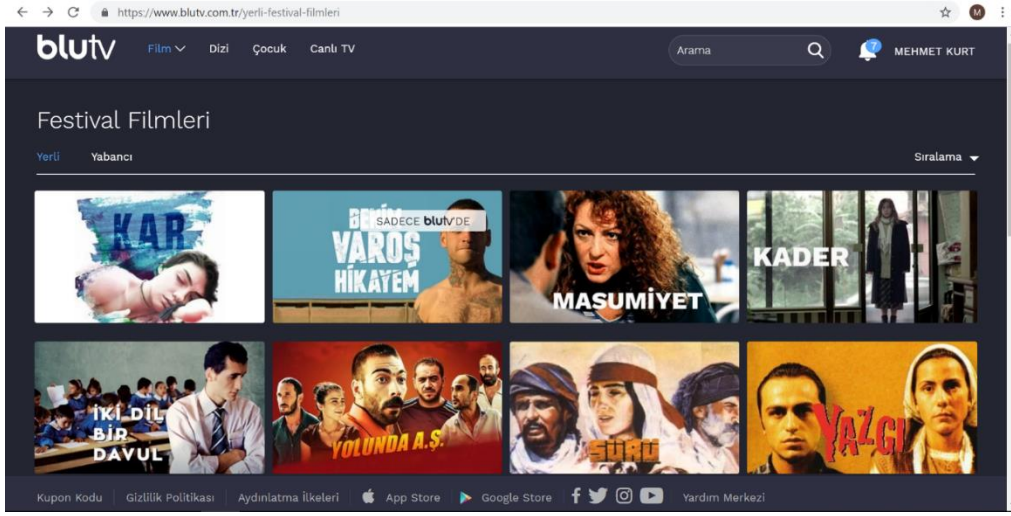
BluTv, 23 Ocak 2016 yılında yayın hayatına başlayan dijital bir platformdur. Türkiye’de kurulan bu uygulama ile film, dizi, televizyonun izlenebildiği birçok farklı hizmetin

sunulduğu görülür. Doğan grubu tarafından kurulan bu uygulama, bir anlamda konvansiyonel medyanın değişimine ayak uydurabilmek atılmış olan erken adımlardan biridir.³⁰⁷ Özellikle bu uygulamanın açılması ile birlikte kullanıcılara sunmuş olduğu “Masum” Dizisi ile birlikte Türkiye’de televizyonlarda yayınlanan dizilere hem içerik anlamında hem de süre olarak alternatif oluşturmuştur. Günümüzde hem sanat filmleri hem de anaakım filmlerin sunulduğu bu uygulama, kullanıcılarına birçok farklı alternatif sunmakta ve yerel anlamda güçlü bir platform haline gelmektedir.



Görüntü 38: BluTV’de Film Sayfasını Gösteren Görsel

³⁰⁷ Ceyhun Kuburlu, BluTV dönemi başladı, 17.02.2016, <http://www.hurriyet.com.tr/ekonomi/blutv-donemi-basladi-40056855> (Son Erişim Tarihi: 19.03.2019)



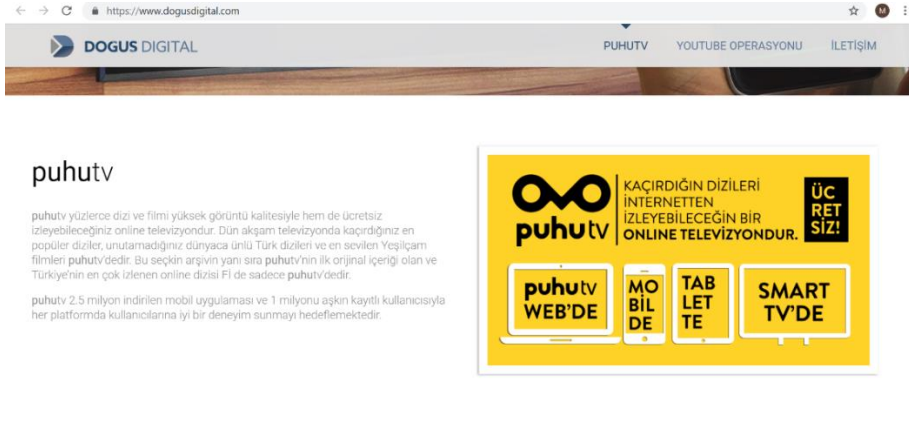
Görüntü 39: Blutv’de Festival Filmleri Başlığı Altında Sunulan Filmlere İlişkin Görsel

i. Puhu TV

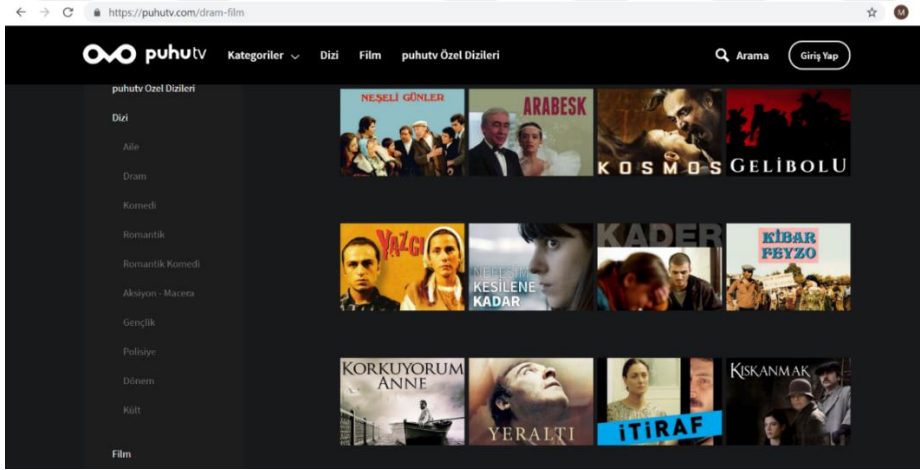
Doğuş Grubu tarafından kurulan bir uygulama olan Puhu Tv, 2016 yılının Kasım sonunda denemelerine başlamış; mobil uygulaması da geliştirilerek kullanıcıların kullanımına sunulmuştur.³⁰⁸ Bu uygulama ile kullanıcılarına yüzlerce dizi ve filmi HD görüntü kalitesi ile ve ücretsiz olarak kullanıcılarına sunmayı hedeflenmektedir. Doğuş Dijital’in ifadesine göre Puhu TV’nin 2.5 milyon indirilen mobil uygulaması ve 1 milyonu aşkın kayıtlı kullanıcısı bulunmaktadır.³⁰⁹ Uygulama incelendiği zaman güncel diziler ile uygulamanın kendisinin yapımcılığını üstlendiği diziler ile Türk Sinemasının farklı türlerine ait birçok film bulunmaktadır. Anaakım filmlerin yanında Reha Erdem, Zeki Demirkubuz ve Semih Kaplanoğlu gibi yönetmenlere ait olan bağımsız yapımlar da bu uygulama yoluyla ücretsiz olarak izlenebilmektedir.

³⁰⁸ Merve Kara, Doğuş Grubu'nun online TV platformu puhutv yayına başladı, 06.12.2016 <https://webrazzi.com/2016/12/06/dogus-grubunun-online-tv-platformu-puhutv-yayina-basladi/> (Son Erişim Tarihi: 01.01.2019)

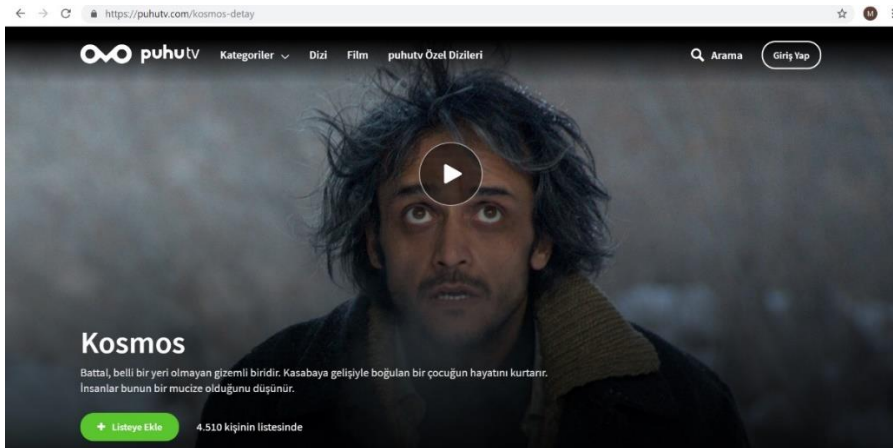
³⁰⁹ <https://www.dogusdigital.com/> (Son Erişim Tarihi: 01.01.2019)



Görüntü 40: Doğuş Dijital’in sayfasında Puhutv’nin tanıtımına ilişkin bir görsel



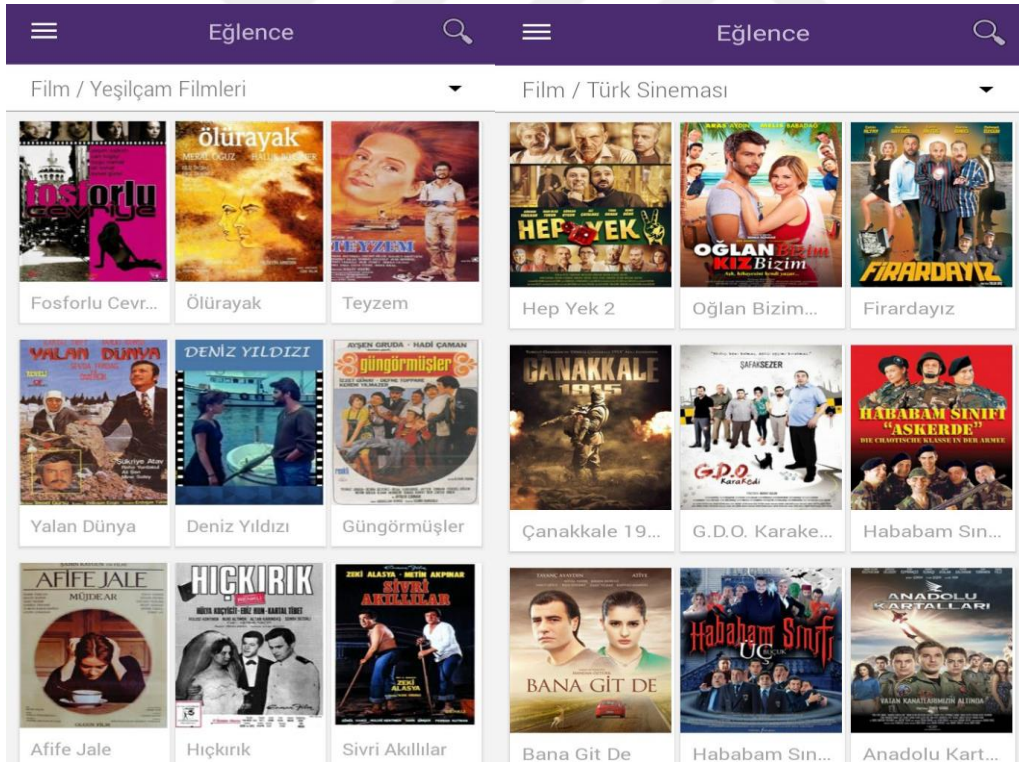
Görüntü 41: Puhutv’de gösterilen filmlere ilişkin olarak bir örnek



Görüntü 42: Puhutv’de izleyebileceğin filmlerden biri olan Reha Erdem’in Kosmos Filmi

j. Digiturk Play

Digiturk, dijital televizyon yayın alanında hizmet vermek amacıyla 1999 yılında kurulmuştur.³¹⁰ Ülkemizde daha çok futbol yayınları ile bilinse dahi, TV hizmeti başta olmak üzere, sporun diğer dalları ve belgesel başta olmak üzere birçok film türü de bu platformda sunulmaktadır. Digiturk Play de tezde gördüğümüz diğer uygulamalarda olduğu gibi internet yardımıyla Smart TV’de, bilgisayarda ya da telefonda film izlememize olanak sağlamaktadır. Digiturk Play uygulaması üzerinden alınacak olan eğlence paketi ile birlikte 60’tan fazla TV kanalının yayını, yüzlerce yerli-yabancı film, dizi, belgesel, spor ve çocuk içerikleri izlenebilmektedir.³¹¹ Film içeriği olan yakın zamanda sinemalarda gösterilmiş olan Türk filmleri, Yeşilçam sineması, Hollywood sineması ve Festival filmleri başlığı altında farklı ülkelere ait filmler bu uygulamada gösterilmektedir.



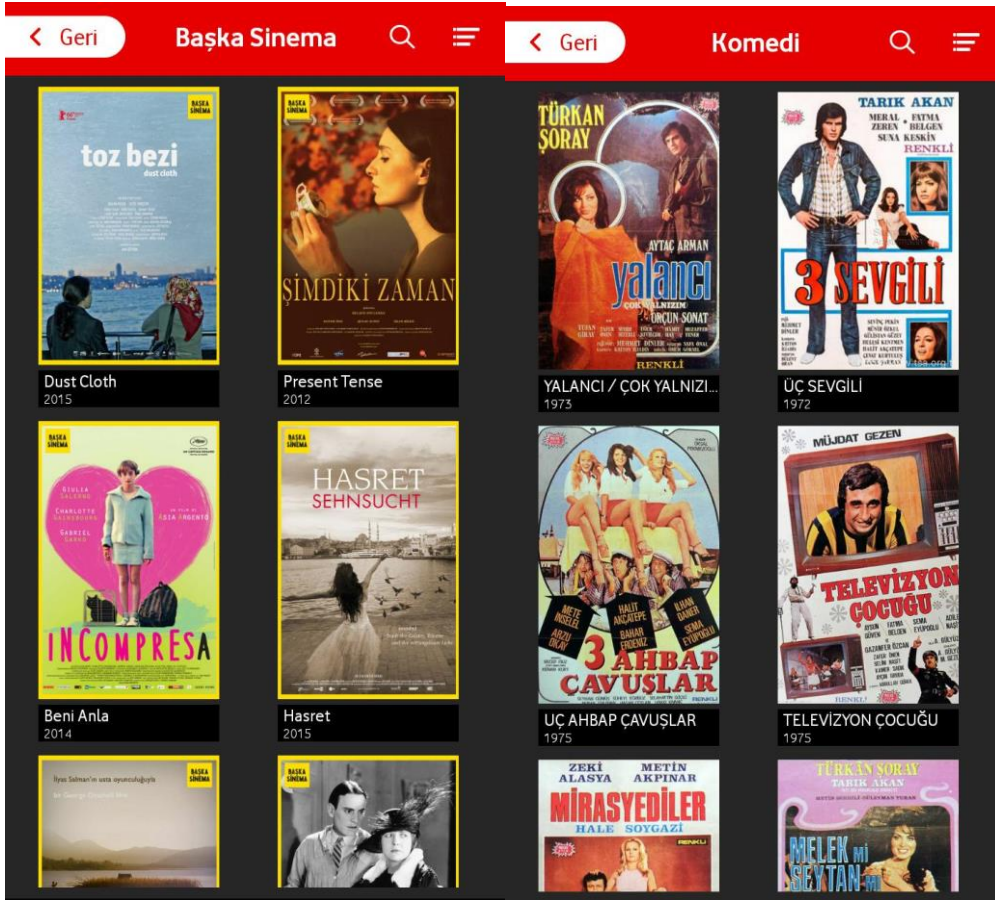
Görüntü 43: Digiturk Play’de Gösterilen Türk Filmleri

³¹⁰ <https://www.digiturk.com.tr/kurumsal/tarihce> (Son Erişim Tarihi: 05.05.2019)

³¹¹ <https://www.digiturkplay.com.tr/eglenme> (Son Erişim Tarihi: 05.05.2019)

k. Vodafone TV

Vodafone TV de diğer uygulamalarda olduğu gibi birçok filmi ve TV kanallarını izlenebileceği uygulamalardan biridir. Vodafone TV’de film içeriklerine bakıldığında zaman Başka Sinema’nın film koleksiyonundan birçok filmi uhdesine aldığı görülmektedir. Yine yakın zamanda sinemalarda gösterilmiş olan Serdar Akar’ın yönetmenliğini yaptığı “Çiçero” filmi de Vodafone TV’de izlenebilmektedir.



Görüntü 44: Vodafone TV’de gösterilen Başka Sinema’ya ait Filmler ile Türk Filmlerine İlişkin Görüntü

3.2.2. İnternet Sitelerinin Barındırdığı İçerikleri Korumak Amacıyla Aldıkları Önlemlerden Örnekler

İnternet siteleri içerik sahiplerinin ya da kendilerinin sunmuş olduğu içerikleri korumak maksadıyla bazı önlemler almaktadır. Bu şekilde hem içeriklerin kullanıcılar ile buluşmasına aracılık ederken hem de içeriklere ilişkin ihlallerin de önüne geçmeye çalışmaktadırlar. Zira tezin ana fikirlerinden birini oluşturan ve anlatmaya çalıştığımız hususlardan biri de kanuni korumanın bazen yetersiz kalmasıdır. Kanuni korumanın yetersiz ya da etkisiz kaldığı anlarda teknolojik koruma yöntemleri devreye girerek hak sahiplerinin uğrayacağı zararın ortadan en kısa şekilde kaldırılması hedeflenmektedir. Şimdi bunlardan bazı örneklerden bahsedeceğiz.

a. Youtube

Youtube telif haklarını koruma amaçlı olarak farklı yöntemler geliştirmiş olup; izin alınmaksızın yayınlanan içeriklerin engellenmesi için çalışmalar yapmaktadır. DMC Genel Müdürü Samsun Demir 22.07.2017 tarihli “5N1K” programında Cüneyt Özdemir’e eser sahiplerinin dijital ortamda telif haklarının korunması ile ilgili olarak önemli açıklamalar yapmıştır. Kendilerinin şirket olarak Youtube’daki ihlallerin önlenmesi için partner bir şirket ile çalışma yaptıklarını ifade etmiştir. Demir, Tarkan’ın Yolla albümü çıktıktan sonra Youtube’a izinsiz yüklendiği için 1000’e yakın Youtube sayfasını engellendiğini ifade etmiştir. Sadece bir akşamda 967 sayfayı engellediklerini belirtmesi önemlidir. Demir, sistemin çalışabilmesi için eserlerini Youtube’a hak sahibi olarak yüklediklerini, sitenin bu eseri tanımladığını ve hak sahibine ait olduğunu onayladıktan sonra, hak sahibi olmayan ve izinsiz olarak yükleyen hesap sahipleri olduğunda Youtube tarafından bildirmekte ve yüklenmesi engellenmekte olduğunu belirtmektedir. Ancak hak ihlali gerçekleştiren hesaplar, bu paylaşımları yaparken video ismi değiştirerek, video hızını düşürerek sistemi etkisiz hale getirebilmektedir. Bu

sebeple de kimi zaman manuel arama yapılarak hak ihlallerini tespit edebileceği de ifade edilmiştir.³¹²

Youtube da içerdiği bu geniş hacimi nedeniyle telif hakları ihlallerine ilişkin olarak ayrı bir sayfa açarak bu hususa dikkati çekmiş; yapılabilecekler ile ilgili olarak hak sahiplerini bilgilendirmiştir.³¹³ Bu sayfayı incelendiğinde diğer uygulamalarda da ifade edildiği gibi telif hakkının ihlal edildiğine ilişkin olarak form gönderebilmeniz mümkündür. İhlale ilişkin URL sayfasını şikâyet formunuza ekleyerek Youtube’a bildirimde bulunmak mümkündür.³¹⁴ Aynı şekilde telif hakkı ihlaline ilişkin olarak gönderilmiş olunan talep geri de çekilebilmektedir.³¹⁵ Paylaşmış olunan bir videonun hukuka aykırı olarak kaldırıldığı düşünüldüğünde karşı talepte bulunarak da yeniden yayınlanması sağlanabilmektedir.³¹⁶

Youtube’da günümüzde en çok kullanılan ve videolarda karşımıza çıkan husus ise Content ID sistemidir. Youtube’a hak sahibi olmanız halinde başvurarak bu hak kullanımı talebinde bulunabilmek mümkündür. Eğer Youtube’da başkasının telif hakkına sahip bir içeriği paylaşırsanız Content ID uyarısı ile karşılaşabilirsiniz. İçerik sahipleri, Content ID ile birlikte kendisinden izinsiz olarak yayınlanan videonun içeriğini engelleyecek şekilde ayarlayabilmektedir. Eğer videonun Youtube’da yayınlanmasına izin verilirse, videonun reklamlarla yayınlanmasına izin verebilir. Bu durumda videodan elde edilen reklam gelirleri hak sahibine gitmektedir.³¹⁷

Telif hakkı sahibinin paylaşılan bir içerikte kendisine ait hakların kullanıldığını tespit edilmesi halinde yapabilecek yaptırımlar şunlardır:

- **“Videoyu engelleme:** Telif hakkı sahipleri bazen videonuzu engelleyebilir. Bu da, kullanıcıların videonuzu izleyemeyeceği anlamına gelir. Videonuzu dünya genelinde veya yalnızca belirli ülkelerde engellemeye karar verebilirler.

³¹² “5N1K” müzik dünyasını mercek altına aldı - 5N1K 22.07.2017, <https://www.youtube.com/watch?v=rsfuhjknVkQ> (Erişim Tarihi: 25.12.2018)

³¹³ <https://www.youtube.com/intl/tr/yt/about/copyright/#support-and-troubleshooting> (Erişim Tarihi: 25.12.2018)

³¹⁴ <https://support.google.com/youtube/answer/2807622?hl=tr> (Son Erişim Tarihi: 25.12.2018)

³¹⁵ <https://support.google.com/youtube/answer/2807691?hl=tr> (Son Erişim Tarihi: 25.12.2018)

³¹⁶ <https://support.google.com/youtube/answer/2807684?hl=tr> (Son Erişim Tarihi: 25.12.2018)

³¹⁷ <https://support.google.com/youtube/answer/6013276> (Son Erişim Tarihi: 25.12.2018)

- **Videoyu susturma:** Videonuzda telif hakkıyla korunan bir müzik yer alıyorsa hak sahibi, bu müziğin susturulmasını tercih edebilir. Bu durumda kullanıcılar videonuzu izleyebilir ancak müziği duymaz.
- **Belirli platformları engelleme:** Telif hakkı sahipleri, bazen içeriklerinin gösterilebileceği cihazlar, uygulamalar veya web sitelerini kısıtlayabilir. Bu kısıtlamalar videonuzun YouTube.com adresindeki kullanılabilirliğini değiştirmez.

Aynı şekilde bu uyarıyı alan üyelerin ile yapabileceği hususlar şunlardır:

- **Hiçbir şey yapmamak:** Hak talebine katılıyorsanız kabul edebilirsiniz. Hak talebine katılmıyorsanız daha sonra istediğiniz zaman fikrinizi değiştirebilirsiniz.
- **Müziği kaldırmak:** Videonuzdaki bir müzikle ilgili hak talebi alırsanız düzenlemenize ve yeni bir video yüklemenize gerek kalmaksızın şarkıyı kaldırmayı deneyebilirsiniz.
- **Müziği değiştirmek:** Videonuzdaki müzikle ilgili hak talebinde bulunulmuşsa ve arka planda müzik bulunmasını hâlâ istiyorsanız bu ses parçasını kullanıma açık şarkılarımızdan biriyle değiştirebilirsiniz.
- **Geliri paylaşmak:** YouTube İş Ortağı Programımızın üyesiyseniz ve videonuza müzik eklediyseniz geliri müziğin hak sahipleriyle paylaşabilirsiniz.
- **Hak talebine itiraz etmek:** Telif hakkıyla korunan içeriği videonuzda kullanmak için gerekli haklara sahipseniz veya sistemin bir şekilde videonuzu yanlış tanımladığını düşünüyorsanız hak talebine itiraz edebilirsiniz .”³¹⁸

³¹⁸ <https://support.google.com/youtube/answer/6013276> (Erişim Tarihi: 25.12.2018)

← → ↻ https://www.youtube.com/copyright_complaint_form

YouTube Ara

Telif Hakkı İhlali Bildirimi

Sorun nedir?

- ☐ Uyumsuz içerik (Çıplaklık, güddet vb.)
- ☐ İzin vermediğim halde bu videoda görüntüyorum
- ☐ Kötü Müsmele/Taciz (Biri bana saldırıda bulunuyor)
- ☐ Gözetim (Bizi izlemeye çalışıyor)
- ☐ Ticari marka ihlali (Biri ticari markamı kullanıyor)
- ☐ Telif hakkı ihlali (Bir kişi eserimi kopyaladı)
- ☐ Diğer yasal sorunlar (teknolojik tedbirlerin ihlali şeklinde atlatılmaz, örneğin, seri numaraları veya seri numara oluşturmalarını sağlamak)

Telif hakkı ihlali - Kim etkileniyor?

- ☒ Ben
- ☐ Şirketim, kurumum veya müşterim
- ☐ Başka bir telif hakkı sahibi

Kaldırılacak videolar

- Hak ihlali içinde bulunduğu iddia edilen, kaldırılacak videonun URL'si:
- Hak ihlali içinde bulunduğu iddia edilen çalışmayı açıklayın:
- Lütfen birini seçin:
- [Başka bir video ekle](#)

Bir telif hakkı ihlali bildirimini göndermek için lütfen aşağıdaki zorunlu alanları doldurun.

Bize kendinizden söz edin

- Telif Hakkı Sahibinin Adı (YouTube kullanıcı adı veya tam yasal adı):
- Telif hakkı sahibi adı, YouTube'da devre dışı bırakılan içeriğin yerinde yayınlanır. Bu, ihlal edildiği iddia edilen çalışmaların size ait açıklanmalarıyla birlikte isteğinizin herkese açık kaydının bir parçasıdır. Tam yasal adınız ve e-posta adresiniz gibi tüm diğer bilgiler, yollayıcıya sağlanabilecek tam yayından kaldırma bildiriminin parçasıdır.
- Tam Yasal Adınız (şirket adı değil, ad ve soyadı):

Bu şikayeti yapan makam:

Ana E-Posta Adresi: **İkinci E-Posta Adresi:**

Yayından kaldırma isteğinizle ilgili ek bilgi gerekirse size e-posta gönderebiliriz. Örneğin, hesabınızla ilişkilendirilmiş e-posta adresini sıklıkla kontrol etmiyorsanız size ulaşabileceğimiz alternatif bir e-posta adresi sağlamak isteyebilirsiniz.

Tam Yasal Adınız (şirket adı değil, ad ve soyadı):

Adres:

Şehir:

Eyalet / İl: **Posta Kodu:**

Ülke: **Telefon:** **Faks:**

Aşağıdaki kutuları işaretleyerek, iyi niyetle belirtirim ki:

- ☐ İhlal edildiği iddia edilen özel bir hakkın sahibiyim veya sahibi adına hareket etme yetkisi olan bir aracıyım.
- ☐ Materyalin şikayet edildiği biçimde kullanılması için telif hakkı sahibi, aracı veya yasanın yetki vermediğine iyi niyetle inanıyorum ve bu bildirim doğru.
- ☐ Bu işlem kullanılarak telif hakkı ihlaliyle ilgili yanlış veya kötü niyetli iddialarda bulunmamın olumsuz sonuçları olabileceğini kabul ediyorum.
- ☐ Bu aracıyı kötüye kullanmamın YouTube hesabımın feshedilmesine yol açacağını anlıyorum.

Bu kokuza yazacağınız tam adınız dijital imza olarak kabul edilecektir.

☐ Ben robot değilim 

[Şikayet Gönder](#)

Görüntü 45: Youtube Telif Hakkı İhlali Bildirim Formu İlk Sayfa

← → ↻ https://www.youtube.com/copyright_complaint_form

YouTube Ara

Bir telif hakkı ihlali bildirimini göndermek için lütfen aşağıdaki zorunlu alanları doldurun.

Bize kendinizden söz edin

- Telif Hakkı Sahibinin Adı (YouTube kullanıcı adı veya tam yasal adı):
- Telif hakkı sahibi adı, YouTube'da devre dışı bırakılan içeriğin yerinde yayınlanır. Bu, ihlal edildiği iddia edilen çalışmaların size ait açıklanmalarıyla birlikte isteğinizin herkese açık kaydının bir parçasıdır. Tam yasal adınız ve e-posta adresiniz gibi tüm diğer bilgiler, yollayıcıya sağlanabilecek tam yayından kaldırma bildiriminin parçasıdır.
- Tam Yasal Adınız (şirket adı değil, ad ve soyadı):

Bu şikayeti yapan makam:

Ana E-Posta Adresi: **İkinci E-Posta Adresi:**

Yayından kaldırma isteğinizle ilgili ek bilgi gerekirse size e-posta gönderebiliriz. Örneğin, hesabınızla ilişkilendirilmiş e-posta adresini sıklıkla kontrol etmiyorsanız size ulaşabileceğimiz alternatif bir e-posta adresi sağlamak isteyebilirsiniz.

Tam Yasal Adınız (şirket adı değil, ad ve soyadı):

Adres:

Şehir:

Eyalet / İl: **Posta Kodu:**

Ülke: **Telefon:** **Faks:**

Aşağıdaki kutuları işaretleyerek, iyi niyetle belirtirim ki:

- ☐ İhlal edildiği iddia edilen özel bir hakkın sahibiyim veya sahibi adına hareket etme yetkisi olan bir aracıyım.
- ☐ Materyalin şikayet edildiği biçimde kullanılması için telif hakkı sahibi, aracı veya yasanın yetki vermediğine iyi niyetle inanıyorum ve bu bildirim doğru.
- ☐ Bu işlem kullanılarak telif hakkı ihlaliyle ilgili yanlış veya kötü niyetli iddialarda bulunmamın olumsuz sonuçları olabileceğini kabul ediyorum.
- ☐ Bu aracıyı kötüye kullanmamın YouTube hesabımın feshedilmesine yol açacağını anlıyorum.

Bu kokuza yazacağınız tam adınız dijital imza olarak kabul edilecektir.

☐ Ben robot değilim 

[Şikayet Gönder](#)

Görüntü 46: Youtube Telif Hakkı İhlali Bildirim Formu İlk Sayfa

YouTube Ara

İÇERİK STÜDYOSU

- VIDEO YÖNETİCİSİ
- CANLI YAYIN
- TOPLULUK
- KANAL
- Durum ve Özellikler
- ANALYTICS
- CEVAPLAR VE DEĞERİ

Durum ve Özellikler

Mehmet Kurt

[Durum ve Özellikler](#)

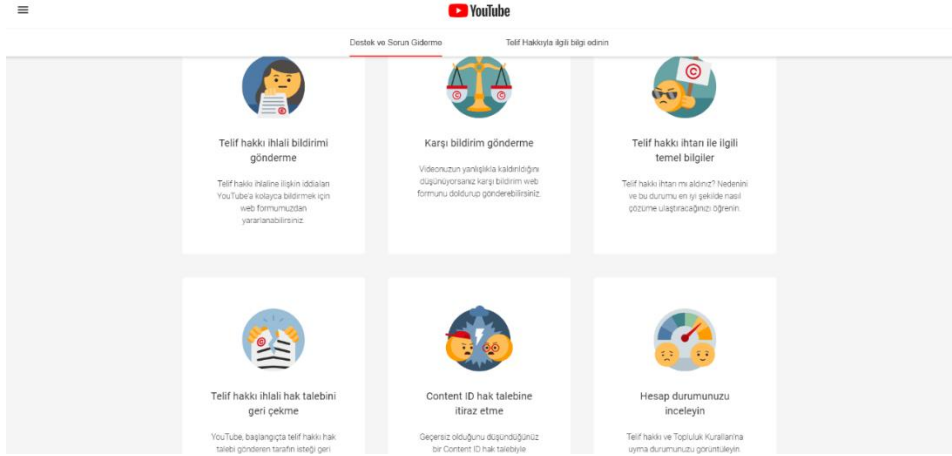
Telif Hakkı Durumu

Telif hakkı ihlalleri yok.

Topluluk Kuralları Durumu

Topluluk Kuralları ihlalleri yok.

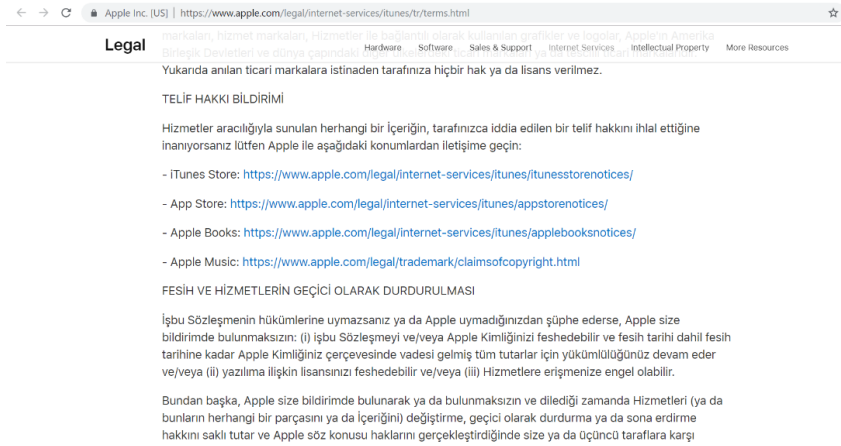
Görüntü 47: Telif Hakkı İhlallerini İlişkin olarak Hesabınızdan durumunuzu kontrol edebilmeniz mümkündür.



Görüntü 48: Youtube'un telif hakları ihlaline karşı olarak tüm taraflara sunmuş olduğu olanaklara ilişkin sayfa

b. iTunes

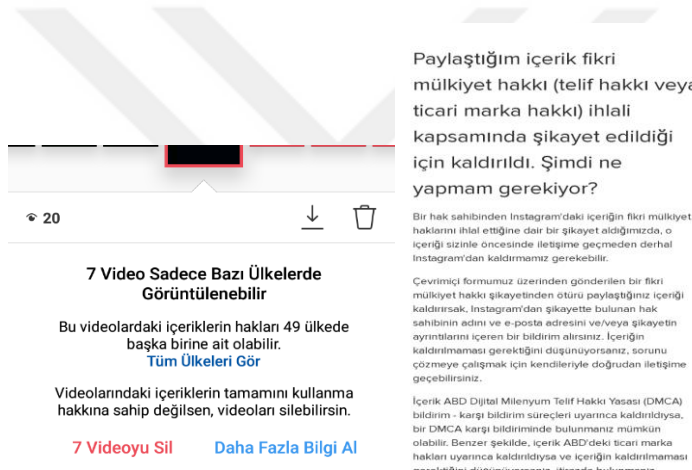
Apple'ın geliştirdiği uygulama olan iTunes da uygulamasında paylaşmış olduğu içeriklere ilişkin olarak hak ihlali gerçekleştiğini düşünen hak sahiplerinin olması halinde onlarla iletişime geçme imkanını tanımıştır. Telif hakkı ihlali gerçekleştirildiğini iddia eden hak sahibi Apple'ın sunduğu formu doldurarak başvuruda bulunabilecektir.



Görüntü 49: iTunes'ta hukuki korumaya ilişkin sayfa

c. Instagram

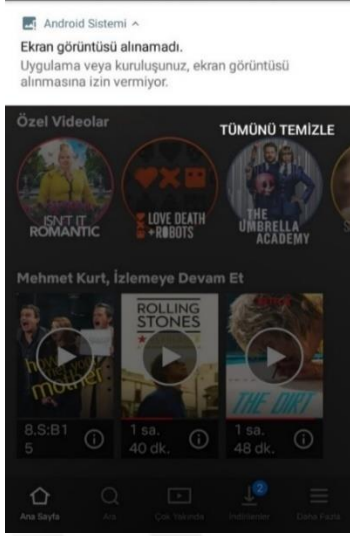
Instagram, günümüzde çok kullanılan popüler paylaşım uygulamalarının başında gelmektedir. Kişiler ya da kurumlar tarafından kullanılan uygulamada, video ya da fotoğraf paylaşımı yapılabilmektedir. Birçok kişi gittiği konser, tiyatro ya da sinema filmi gibi etkinliklerden takipçilerinin de haberdar olması için uygulamanın “story ya da hikaye paylaş” bölümüne atmakta ve o içerikler 24 saat boyunca sayfasında kalmaktadır. Hak sahiplerinden izin alınmadan yapılan bu paylaşımlar da telif haklarını ihlal edebilmektedir. Bu sebeple Instagram da uyarı göndererek ya da direkt içeriği kaldırarak hak sahiplerinin haklarının ihlal edilmesinin önüne geçebilmektedir.



Görüntü 50 ve 51: Instagram’dan Kullanıcıya gönderilen uyarı ve bilgilendirme

d. Film Uygulamalarında kullanılan önlemler (Netflix, Google Play, Mubi)

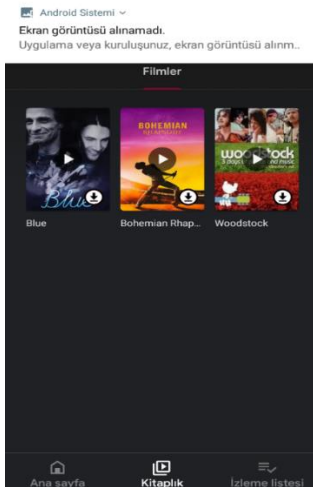
Daha önce de vurgulandığı üzere film ve dizi içerikleri sunan uygulamalar olan Google Play, Netflix, Mubi gibi uygulamalar da hem filmlerin indirilmesi hem de günümüzde çok kullanılan screenshot (Ekran Görüntüsü) alınması gibi hak ihlaline sebep olabilecek uygulamaların önüne geçmek için önlemler almaktadır. Filmlerin kopyalanması için alınan önlemlerin yanında, ekran görüntülerinin alınmasına dahi uygulamalar izin vermemektedir. Bu sayede kullanıcı sadece üye olduğu sürece filmi izleyebilmekte, onu kopyalayamamaktadır.



Görüntü 52: Netflix Uygulamasından gelen uyarı



Görüntü 53: Mubi Uygulamasından gelen uyarı



Görüntü 54: Google Play Uygulamasından gelen uyarı

e. Google'ın Dijital Binyıl Telif Hakkı Yasası Kapsamında Sağladığı Koruma

Google, Dijital Binyıl Telif Hakkı Yasası (DMCA) Kapsamında gelen bildirimler ile hak ihlalinin gerçekleştiğinin tespiti halinde, “*hak ihlaline konu olan materyalin kaldırılmasını ya da bu materyale erişimin devre dışı bırakılmasını ve/veya aboneliklerin sona erdirilmesine*” karar verebilmektedir. Bunun için online, posta ya da faks yoluyla Google’a başvurulabilmektedir. Google, telif hakkı ihlalinin yapıldığının tespit edilmesi halinde, eserin hukuki olarak korunup sağlanıp sağlanmadığına bakılmaksızın işlem yapabilmektedir.³¹⁹



Görüntü 55: Google'dan “Superman izle” araması sonrası kaldırılan içeriklere ilişkin bilgilendirme

3.3. IP TV

Sinemanın günümüzde gösterim alanlarından biri de teknolojinin gelişmesi ile birlikte hayatımıza giren IP TV'dir. IP TV, geleneksel televizyon yayıncılığının karşısında teknolojinin gelişmesi ile birlikte ortaya çıkan ve televizyon yayınlarının kablo, uydu ya da havadan hedef kitleye iletilmesi yerine internet teknolojisinin kullanılarak hedef kitleye yayın yapılabilirdiği sistemin adıdır.³²⁰ Çatak'a göre, “*Geniş bant üzerinden IP kullanılarak yapılan televizyon yayınlarının son kullanıcıya ulaşmasına verilen addır.*”³²¹ Ali Murat Kırık'ın Gerard O'Driscoll'dan yapmış olduğu aynen aktarı IP TV konusunda en ayrıntılı tanımını ihtiva etmektedir. Buna göre, “IPTV “*şifresiz ya da şifreli radyo,*

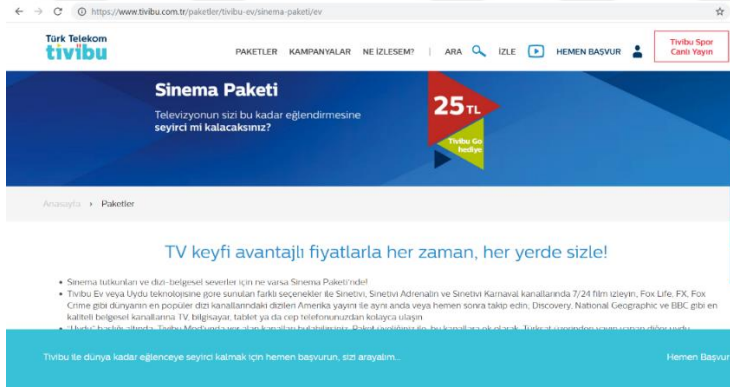
³¹⁹ Dijital Binyıl Telif Hakkı Yasası, https://www.google.com.tr/blogger_dmca.html Son Erişim Tarihi: 07.04.2019)

³²⁰ Ertuğrul Acar, IP TV'yle ilgili bilmeniz gerekenler, 27.04.2010 <http://www.haber7.com/teknoloji/haber/520877-ip-tvyle-ilgili-bilmeniz-gerekenler> (Son Erişim Tarihi: 01.01.2019)

³²¹ Serhat Çatak, Türkiye’de IP Tv’den Sosyal Tv’ye Dönüşüm, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul:2015,s.48

televizyon, veri kanallarının, depolanan video, ses ve veri içeriklerinin, grafiklerin, metinlerin IP (İnternet Protokol) paketlerine dönüştürülerek geniş bant erişim teknolojileri (Fiber, Xdsl, Wimax, Metro Ethernet v.b.) üzerinden son kullanıcıya ulaştırılmasıdır.”³²²

IP TV ile internet üzerinden yapılan yayınlar aynı değildir. IP TV hizmetinden yararlanabilmek için kullanıcının Set Top Box adı verilen cihazı edinmesi şarttır.³²³ IP TV’ye ilişkin diğer hususlar tez konumuzu kapsayacak kadar geniş hacimlidir. Bu sebeple sadece tanımını yapmakla yetiniyoruz. Sinema eserleri de IP TV teknolojisi sayesinde yeni bir mecra alanı bulmuştur. Günümüzde Tivibu Sinema Paketi ya da Apple TV ile birçok filmi istediğiniz anda izleyebileniz, satın almanız mümkün hale gelmiştir.



Görüntü 56: Tivibu Sinema Paketi



³²² Gerard O’Driscoll’dan aktaran, Ali Murat Kırık, IP Televizyon Yayın Teknolojisi, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul:2010 s. 57-58.

³²³ Ertuğrul Acar, IP TV’yle ilgili bilmeniz

gerekenler, 27.04.2010, <http://www.haber7.com/teknoloji/haber/520877-ip-tvyle-ilgili-bilmeniz-gerekenler> (Son Erişim Tarihi: 01.01.2019)

Görüntü 57: Apple TV'yi tanıtan bir görsel

Yukarıdaki örneklerde de gördüğümüz üzere; sinema sektörü ve taraflar, dijital ortamda telif hakları ihlaline karşı kendilerince önlemler almaktadır. Bu önlemler bazen teknolojik önlemlerle bazen de sinema eserlerinin dijital ortamda legal olarak sunulmasıyla gerçekleşmektedir. Sinema eserlerinin bilgisayar, tablet ya da telefonda izlenmesi hususu halihazırda tartışılmaya devam etmektedir. Amerikalı Yönetmen Steven Spielberg, Netflix'in Oscar törenlerinde yarışmaması için girişimlerde bulunmuştur. Buna karşı olarak Netflix şu açıklamayı yapmıştır: *"Satın almaya her zaman gücü yetmeyen insanlar için ya da sinema salonu olmayan yerlerde yaşayan insanlar için erişilir olmak. Aynı anda her yerde, herkesin piyasaya çıkanlardan [film/dizi] hoşlanmasına izin vermek. Film yapımcılarına, sanatlarını paylaşmak için daha fazla yol sunmak. Bunlar birbirini dışlayan şeyler değil."*³²⁴ Belki de sinema üretiminde katkıda bulunanların anlaması gereken en önemli şey de Netflix'in yapmış olduğu açıklamadır. Zira öncelikle Netflix gibi oluşumlar, sinema eserlerini salonda izleyemeyen ya da sinema filmini değişik mecralardan ulaşamayan insanlar için bir fırsat yaratmaktadır. İkinci olarak da internet mecrasında illegal oluşumlara karşı mücadele ederek kullanıcılara yeni bir alternatif yaratmaktadır. Üçüncü olarak Netflix bölümünde izah edildiği gibi kendi orijinal yapımları ile sinema sektörüne katkıda bulunmaktadır. Kaldı ki Netflix uygulaması sadece bilgisayar, tablet ya da telefonda değil başka birçok mecra da izlenebilmektedir. Yeni üretilen Smart Tv'ler Netflix'i cihazın içinde kullanıcılara sunmaktadır.³²⁵ Bu sebeple yapılan tartışmalar ve sunulan argümanlar maalesef sadece sinema filminin tablet ya da telefonda izlenmesine indirgenmekte ve meselenin özü kaçırılmaktadır. Bu tarz uygulamalar sinema eseri sahipleri için yeni bir kurtuluş kapısıdır. Bu sebeple teknolojiye ortaya çıkan bu yenilik bir fırsat olarak değerlendirilmeli ve sinema sanatına yaratabileceği fırsatlar üzerine yoğunlaşılmalıdır.

³²⁴ Steven Spielberg'in Netflix'i Oscar'da engelleme planı devrede (Netflix'ten yanıt), <https://www.ntv.com.tr/galeri/sanat/steven-spielberg-in-netflixi-oscarda-engelleme-planı-devrede-netflixten-yanıt,oGl9HtOmLU6SlPrEnJ8XYw/pkk7RHftzEWJmbHhJhmrVQ> (Son Erişim Tarihi: 06.05.2019)

³²⁵ <https://www.arcelik.com.tr/teknolojiler/8278/netflix> (Son Erişim Tarihi: 06.05.2019)



SONUÇ

Tezin ilk bölümünde ifade ettiğim üzere sinema ve diğer eser türleri(edebiyat,güzel sanat eserleri vb.) fikri mülkiyet olarak önem kazanmasından itibaren uluslararası anlamda ve sonrasında da ulusal mevzuatımızda yapılan düzenlemeler ile koruma altına alınmak istenmiştir. Günümüzde fikirler, fikirlerin yaratımı, kamuya sunulması ve sonrasında bu fikri hakların korunması o fikri yatanlar için çok önemlidir. Her ne kadar bu yaratım süreci sadece maddi çıkarlar için yapılmamış olsa dahi, üretenler hem manevi olarak hem de maddi olarak fikirlerinin korunmasını isterler. Bu bir ülkenin fikri gelişimi için de önemlidir. Sinema da diğer sanatlara nazaran en yeni sanat olması bakımından, geç de olsa uluslararası ve ulusal mevzuat bakımından tanınmış ve koruma altına alınmıştır. Sinema eserleri Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu tarafından eser olarak tanınmış; eser sahibi de üretmiş olduğu sinema eserine gelecek herhangi bir tecavüze karşı hak ve yetkilere haiz olduğu kanun tarafından kabul edilmiştir. Tezde de anlatmaya çalıştığımız üzere eser sahibinin yaratımı FSEK bakımından sayılmış eser türlerinden biri olan “Sinema eseri” olarak kabul edilmesi halinde eser sahibine bu eserden kaynaklanan mali ve manevi haklar tanınmıştır. Sinema eseri FSEK tarafından sayılan mali ya da manevi haklardan herhangi birinin ihlal edilmesi halinde yine FSEK tarafından sayılan ve olayın oluş şekline göre hukuk ya da ceza davaları ile tecavüz edene karşı hak ve yetkilerini kullanabilecektir.

Tezin ikinci bölümünde vurgulandığı üzere; fikri haklara tecavüz halinde FSEK bakımından birçok önlem düzenlenmiştir. Bunların en önemlilerinden biri de Meslek Birliği oluşumlarıdır. Meslek Birlikleri, sendika ya dernek gibi kişilerin bir araya gelip oluşturduğu tüzel kişiliklere haiz birliktelikler, tek bir kişinin yapabileceği mücadeleyi daha etkin ve birlik olarak yerine getirebilecektir. Meslek Birlikleri sadece üyelerinin haklarını değil hem de çalıştıkları alanda çalışmalar yaparak o alanın gelişmesi için faaliyet gösterirken hem de fikri haklar açısından farkındalık oluşturabilmektedir. Kanun koyucu Meslek Birlikleri’nin daha etkin çalışması ve fikri hakların ihlali karşısında daha etkin mücadele edebilmesi için yeni düzenlemeler yapmak zorundadır. Zira günümüz teknolojisinin geldiği noktada fikri hak ihlalleri daha hızlı ve daha yoğun yaşanmaya

başlamıştır. Bu sebeple bu mücadeleyi en iyi şekilde yapabilecek kurumlardan biri olan Meslek Birlikleri'nin daha etkin çalışabilmesi için hukuki düzenlemeler yapılması gerekmektedir. Kanun koyucu bandrol, tescil ya da denetim komisyonları gibi oluşumlar ile fikri haklara yönelik ihlallere yönelik tecavüzlerin önüne geçebilmek amacıyla düzenlemeler yapmıştır. Fakat bu yolların ne kadar etkili olduğu tartışmalıdır. Zira günümüzde birçok farklı yolla fikri haklar ihlal edilmekte; mevcut FSEK de buna karşı yetersiz kalmaktadır. Bu sebeple kanunun yenilenmesi ve fikri haklara tecavüze karşı daha etkin mücadele edilebilmesi maksadıyla Kültür ve Turizm Bakanlığı yeni bir kanun tasarısı hazırlamış; bunu meclise sunmuştur. Kanun tasarısı halihazırda yasalaşmamıştır. Kanun tasarısı özellikle dijital alanda meydana gelen ihlallere yönelik olarak daha etkin ve daha hızlı mücadele edebilmek maksadıyla yeni düzenlemeler getirmiş; fikri hakların taraflarının da görüşlerini alarak yapılacak değişikliğine ilişkin olarak uluslararası mevzuattan ve gelişmelerden de faydalanmak suretiyle yeni maddeler düzenlenmiştir. Özellikle teknolojik önlem gibi kavramların daha etkin kullanımı için yeni maddeler ihdas edilmiş; buna yönelik nasıl önlemlerin alınabileceğine ilişkin kapsamlı düzenlemeler yapılmıştır. Meslek Birliklerine yönelik de kapsamlı düzenlemeler yapılmıştır. Tezin yazımının devam ettiği süreçte de ulusal mevzuatta yapılmak istenen değişimlerin yanında uluslararası alanda da bu kapsamda çalışmalar devam etmektedir. İnternet üzerinde telif hakları ihlallerine ilişkin olarak etkin bir mücadele sağlanması ve hak sahiplerinin haklarının korunması amacıyla Avrupa Parlamentosu (AP) ve AB Konseyi arasındaki müzakerelerde anlaşma sağlanmış ve telif yasasının teknolojik gelişmelere uygun olarak güncellenmesi için uzlaşma sağlanmıştır.³²⁶

Teknolojik dünyanın baş döndürücü hızına yetişebilmek amacıyla bu şekilde hukuki düzenlemelerin yapılması zaruridir. Kanun koyucu fikri hakların ihlaline ilişkin en etkili ve en hızlı çözümü bulmak mecburiyetindedir. Fakat ne kadar kanuni düzenleme yapılırsa yapılsın hem teknolojinin gelişmeye devam etmesi hem de her zaman hakların ihlal edilmesine devam edilebileceği gerçeği karşısında tüm tarafların alternatif önlemler alması mecburidir. Bu sebeple tezin üçüncü bölümde de örnekleriyle izah edildiği üzere,

³²⁶ Anadolu Ajansı, AB telif hakkı düzenlemesinde uzlaştı 14.02.2019, https://www.ntv.com.tr/dunya/ab-telif-hakki-duzenlemesinde-uzlasti,PNTef_IkqUWFaRHNhj3wCA (Son Erişim Tarihi: 07.04.2019)

hak sahipleri ya da bu mecrada yeni bir alternatif yaratmak isteyen taraflar yeni mecralar ile bu sorunun önüne geçmeye yönelik çözümler getirmiştir. İnternet, fikri hakların legal olarak en hızlı şekilde kullanıcılara sunulması için yeni bir mecra haline gelmiştir. Sinema eserleri konvansiyonel olarak sinema salonları, Tv ya da taşıyıcı bir materyal ile izleyiciye sunulurken internet de devreye girmiş ve sinemanın yeni bir sunum yeri haline gelmiştir. Sinema filmleri Netflix, Google Play, iTunes, Blutv gibi birçok yeni platformda kullanıcılara belli bir ücret karşılığında sunulmaya başlamıştır. Tezde gösterildiği üzere bu yeni mecra sinemanın diğer dağıtım şekilleri yanında payını her geçen gün arttıran bir bölümünü teşkil etmektedir. Tabii sinemanın başlangıcından itibaren sinema salonlarında gösterilen bir sanat dalı olması, perdenin sinema sanatını en güzel şekilde gösterebileceği bir mecra olması gibi nedenlerle sinemanın çeşitli yerlerinde yer alanlar bu yeni mecrayı önceleri eleştirmiştir. Sinema sanatının bir tablet, telefon ya da bilgisayardan kendisini tam olarak ifade edemeyeceği gerekçesi ile bu mecranın sinema sanatına zarar verebileceğini ifade edebilmiştir. Fakat sinema sanatının daha kolay olarak kullanıcıya sunulması açısından bu mecranın sinema için bir şans olduğunu düşünmek de gerekir. Çünkü bu uygulamalar sanılanın aksine sadece tablet ya da telefondan değil birçok aygıttan izleyebilmeyi sağlamaktadır. Kaldı ki sinema sanatının bu teknolojik gelişme karşısında ayakta kalabilmesi için de bu tarz yeni enstrümanların gerekli olduğu da bir gerçektir.

Sinema sanatının yaşaması, sinema eserlerinin izleyiciye ulaşması açısından bu da yeterli değildir. Özellikle hem devlet hem de sinema eserlerini meydana getiren ya da onu izleyen taraf da dahil tüm tarafların üzerine düşen vazifeler vardır. Öncelikle devletin sanata, özelde de sinema sanatına ilişkin bir politikası olmak zorundadır. Sinema sanatının dünyada söz sahibi olduğu ülkelerde devletler bunlara ilişkin politikalar üretmektedir. Özellikle en son yapımcılar ve sinema salonlarına ilişkin yaşanan krizde de görüldüğü üzere sorunun ayyuka çıkması sonucunda günlük çözümle bu sorunun çözüme kavuşturulması yolu tercih edilmiştir. Ancak devletin uzun vadede sinema sanatını geliştirecek çeşitli önlemleri alması gerekmektedir. Bunun için de sinema sanatının sorunlarına çözüm bulacak kanuni bir düzenleme yapılması gerekmektedir. Bu nedenle uluslararası gelişmeler ile mevzuatlarda yapılan yenilikler takip edilmelidir. Kanuni düzenlemenin yanında başka çözüm yöntemleri de geliştirilmelidir. Örneğin, bakanlık ya

da Telif Hakları Genel Müdürlüğü gibi bir kurum tarafından sosyal medya etkin bir şekilde kullanılıp hem fikri haklar konusunda farkındalık yaratılabilir hem de fikri haklara tecavüzde daha etkin yol izlenebilir. Twitter, Facebook, Instagram, Whatsapp gibi sosyal medya araçlarında şikâyet hatları oluşturulabilir. Sinema filmlerine ilişkin olarak geniş kapsamlı bir site oluşturularak yapımcılar ve eser sahipleri ile anlaşmalar yapılarak yeni bir platformda kullanıcıların hizmetine sunulabilir. Teknolojinin gelişmiş olmasının avantajı kullanılarak eserlere daha kolay ulaşılması için çalışmalar yapılabilir. İnternet sinema için yeni bir legal dağıtım yolu haline getirilebilir. Bunun için meslek birlikleri, eser sahipleri ile sürekli iletişimde olarak yeni projeler üretilebilir. Sinema eserlerine ya da diğer eser türlerine karşı ihlaller her zaman gerçekleşecektir. Burada tüm tarafların etkin çalışması ile fikri haklara yapılacak tecavüzlerin en aza indirilmesi her zaman mümkündür ve her zaman da ihlallere karşı tarafların yeni bir yolu olacaktır.

KAYNAKÇA

ONARAN, Alim, Şerif, Sinematoğrafik Hürriyet, 1.Baskı, Ankara: Gürsoy Basımevi

ARSLANLI, Halil, Fikri Hukuk Dersleri II Fikir ve Sanat Eserleri, 1954, Sulhi Garan Matbaası, İstanbul Üniversitesi

ABİSEL, Nilgün, Sessiz Sinema Birinci Baskı, Ankara: De Ki, Ocak 2007

BAYRAM, Mehmet Hanifi, Avrupa Birliği ve İnternet Hukuku, Birinci Baskı, Ekim 2011, Seçkin Yayıncılık

BİRYILDIZ, Esra Sinemada Akımlar, 4. Baskı, İstanbul:Beta, Ekim 2009

BORDWELL, David, THOMPSON Kristin, Film Sanatı (Film Art: An Introduction), Çevirenler: Ertan Yılmaz&Emrah Suat ONAT, Birinci Baskı, Ocak 2009, De Ki Basım Yayın Limited Şirketi

ÇATAK, Serhat, Türkiye’de IP Tv’den Sosyal Tv’ye Dönüşüm, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul:2015

EREL, Şafak N., Türk Fikir ve Sanat Hukuku, Yenilenmiş İkinci Bası, Ankara: İmaj Yayıncılık, Mart 1998

ESEN, Şükran Kuyucak, Türk Sinemasının Kilometre Taşları (Dönemler ve Yönetmenler), Üçüncü Basım, Şubat 2016, İstanbul Agora Kitaplığı

GÜNEŞ, İlhami, Uygulamada Fikir ve Sanat Eserleri Hukuku, Güncellenmiş 2. Bası, İstanbul: Beta,2015

İÇEL, Kayıhan, Kitle İletişim Hukuku, Yenilenmiş Bası, Mart 2015, İstanbul, Beta Yayınları

İNALCIK ,Halil, Şair ve Patron,4.Baskı,Ankara: Doğu Batı Yayınları,2011
MASCELLI, Joseph V., Sinemanın 5 Temel Ögesi, Hakan Gür(çev.)
2.Baskı,Ankara:İmge Kitabevi

KIRIK, Ali Murat, IP Televizyon Yayın Teknolojisi, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul:2010

ÖZÖN, Nijat, Türk Sineması Tarihi 1896-1960, 4.Basım, Nisan 2013, İstanbul, Doruk Yayımcılık

ÖZÖN, Nijat, Sinema Sanatına Giriş, Birinci Basım, İstanbul,Agora Kitaplığı,Mayıs 2008

ÖZTRAK ,İlhan,Fikir ve Sanat Eserleri Üzerindeki Haklar,Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları,No. 312, 1971, Ankara

ÖZUYAR, Ali, Sessiz Dönem Türk Sinema Tarihi 1895-1922, 1.Baskı, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, Temmuz 2017

SULUK,Cahit,KARASU,Rauf, NAL,Temel, Fikri Mülkiyet Hukuku 1. Baskı
İstanbul: Seçkin, 2017

SULUK,Cahit, KENAROOĞLU, Yasemin, Türk Fikri Mülkiyet Hukukunda Güncel Gelişmeler,1.Baskı, İstanbul, İstanbul Ticaret Odası Yayınları, 2012

TEKİNALP, Ünal, Fikri Mülkiyet Hukuku, Güncelleştirilmiş 2. Bası, İstanbul: Beta 2002

TOĞUZ,Özlem,Avrupa Birliği ve Türkiye’de Fikri Mülkiyet ve Veri Koruması, Birinci Baskı,Kasım 2014,Legal Yayıncılık

TOSUN,Yalçın - Sinema Eserleri ve Eser Sahibinin Hakları, İkinci Baskı, Ocak 2013, 12 Levha Yayıncılık

TURAN,H.Selcen, Fikir ve Sanat Eserlerinin Cezai Himayesi, Birinci Baskı, Ankara,Seçkin Yayıncılık ,Şubat 2012

SULUK, Cahit, KENAROĞLU, Yasemin, Türk Fikri Mülkiyet Hukukunda Güncel Gelişmeler,1.Baskı, İstanbul: İstanbul Ticaret Odası Yayınları, 2012

Yararlanılan İnternet Siteleri

About Netflix, media.netflix.com/tr/about-netflix (Son Erişim Tarihi: 19.03.2019)

Anadolu Ajansı, AB telif hakkı düzenlemesinde uzlaştı 14.02.2019, https://www.ntv.com.tr/dunya/ab-telif-hakki-duzenlemesinde-uzlasti,PNtEf_IkqUWFaRHNhj3wCA (Son Erişim Tarihi: 07.04.2019)

<https://www.arcelik.com.tr/teknolojiler/8278/netflix> (Son Erişim Tarihi: 06.05.2019)

Gözde ULUKAN,1997'den bugüne Netflix'in tarihsel gelişimindeki önemli noktalar,07.05.2018 <https://webrazzi.com/2018/05/07/1997den-bugune-netflixin-tarihsel-gelisimindeki-onemli-noktalar> (Son Erişim Tarihi: 19.03.2019)

Apple iTunes'un fişini çekiyor (Tarih sızdı), <https://www.ntv.com.tr/galeri/teknoloji/apple-itunesunfisini-cekiyor-tarih->

[sizdi,W30esonuAE2uvHTxqzhM7w/zI93irzLv0O546Wa8CTLOw](https://www.ozgursayim.com.tr/sizdi,W30esonuAE2uvHTxqzhM7w/zI93irzLv0O546Wa8CTLOw) (Son Erişim Tarihi: 21.12.2018)

Arınç: Oscar ödüllü Tosun Paşa'ya sansür çok yazık olmuş!,07.11.2013,<https://t24.com.tr/haber/boylesine-oscar-odullu-bir-filmin-kesintiye-ugramasi-cok-yazik-olmus,243473> (Son Erişim Tarihi: 21.02.2019)

BKM, “Kamuoyuna Duyurulur” 17.02.2019
<https://www.facebook.com/bkmonline/photos/pcb.2087966094585427/2087965927918777/?type=3&theater> (Son Erişim Tarihi:21.02.2019)

Can Dündar, “Türkiye bu kadar acı çekerken belgeselciler olarak üstümüze düşeni yapmadığımız gibi bir vicdan azabı içindeyim.”, Mithat Alam Film Merkezi Söyleşi, Panel ve Sunum Yıllığı,2010 s. 323-324
http://www.mafm.boun.edu.tr/files/582_2010_Sinema_Soylesileri_Web_Can_Dundar.pdf (Son Erişim Tarihi: 23.02.2019)

Ceyhun KUBURLU, BluTV dönemi başladı,17.02.2016,<http://www.hurriyet.com.tr/ekonomi/blutv-donemi-basladi-40056855> (Son Erişim Tarihi: 19.03.2019)

<https://www.digiturk.com.tr/kurumsal/tarihce> (Son Erişim Tarihi: 05.05.2019)

<https://www.digiturkplay.com.tr/eglence> (Son Erişim Tarihi: 05.05.2019)

Doğal Sinema Platoları,<http://se-sam.org/dogal-sinema-platolari/> (Son Erişim Tarihi: 05.03.2019)

Doğru Yücel: “İzleyicilerin hayatına ufak bir etki yapmayı seviyorum”, Mithat Alam Film Merkezi Söyleşi, Panel ve Sunum Yıllığı 2007,s.236
http://www.mafm.boun.edu.tr/files/123_Dogu_Y%C3%BCcel.pdf (Son Erişim Tarihi: 21.02.2019)

Dünya Fikri Mülkiyet Örgütü (WIPO-OMPI), <http://www.telifhaklari.gov.tr/Dunya-Fikri-Mulkiyet-Orgutu-WIPOOMPI> (Son Erişim Tarihi: 05.02.2019)

Dünya Fikri Mülkiyet Örgütü, Yaşar ÖZBEK, <http://www.mfa.gov.tr/dunya-fikri-mulkiyet-orgutu.tr.mfa> (Son Erişim Tarihi 05.02.2019)

Dünya film endüstrisi: Emin Çapa ile Aklın İzi - (19.04.2013) <https://www.cnnturk.com/video/2013/04/22/programlar/aklin-izi/aklin-izi/2013-04-19t1700/index.html> (Son Erişim Tarihi: 02.01.2019)

Edebiyat Ve Sanat Eserlerinin Korunmasına İlişkin Bern Sözleşmesi, <http://www.telifhaklari.gov.tr/Edebiyat-Ve-Sanat-Eserlerinin-Korunmasına-Iliskin-Bern-Sozlesmesi> (Son erişim Tarihi: 01.04.2019)

Eda ÖZDENER, Korsanla mücadelede 2 milyon materyal ele geçirildi, <https://www.aa.com.tr/tr/kultur-sanat/korsanla-mucadelede-2-milyon-materyal-ele-gecirildi/1367282> (Son Erişim Tarihi: 03.04.2019)

Ecevit Bıktım, Apple, Netflix'e rakip oluyor, 13.03.2019, <https://www.cnnturk.com/teknoloji/apple-netflix-e-rakip-oluyor?page=4> (Son Erişim Tarihi: 19.03.2019)

Egemen Gök, “Filmleriyle prodüksiyon şirketlerini sollayan Netflix, Hollywood’da tahta oturmaya aday” <https://medyascope.tv/2018/12/17/filmleriyle-produksiyon-sirketlerini-sollayan-netflix-hollywoodta-tahta-oturmaya-aday/> (Son Erişim Tarihi: 19.03.2019)

Ertuğrul Acar, IP TV'yle ilgili bilmeniz gerekenler, 27.04.2010 <http://www.haber7.com/teknoloji/haber/520877-ip-tvyle-ilgili-bilmeniz-gerekenler> (Son Erişim Tarihi: 01.01.2019)

“Filmasist” Film Sektöründe Yönetmen Asistanlığı Atölyesi,
<https://www.sinebir.org.tr/filmasist-program> (Son Erişim Tarihi: 03.04.2019)

Fikir Ve Sanat Eserleri Kanunu Yenileniyor, <http://basin.kulturturizm.gov.tr/TR-178516/fikir-ve-sanat-eserleri-kanunu-yenileniyor.html> (Son Erişim Tarihi: 03.04.2019)

Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'nda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısı TBMM'ye sunuldu, <https://www.haberturk.com/fikir-ve-sanat-eserleri-kanunu-nda-degisiklik-yapilmasina-dair-kanun-tasarisi-tbmm-ye-sunuldu-1947732> (Son Erişim Tarihi: 03.04.2019)

Gözde Güven,Roma: Ayrıcalık(sız)lar dünyası,(15.12.2018)<https://www.cnnturk.com/kultur-sanat/sinema/roma-ayricaliksizlar-dunyasi?page=5> (Son Erişim Tarihi: 15.12.2018)

G.O.R.A,<https://www.dr.com.tr/Kitap/GORA/Sanat-Tasarim/Senaryo/urunno=0001730210001> (Son Erişim Tarihi: 11.03.2019)

Güzel Sanatlar,www.wikipedia.org/wiki/Güzel_sanatlar (Son erişim tarihi: 16.02.2019)

Inglourious Basterds [Soundtrack],<https://www.dr.com.tr/Muzik/Inglourious-Basterds--SOUNDTRACK-/Yabanci-Albumler/Soundtracks/Soundtrack/urunno=0000000307932> (Son Erişim Tarihi: 19.02.2019)

İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi,
https://www.unicef.org/turkey/udhr/_gi17.html (Son erişim Tarihi: 27.01.2018)
İl Denetim Komisyonları, <http://www.telifhaklari.gov.tr/Il-Denetim-Komisyonlari> (Son Erişim Tarihi: 08.03.2019)

Kaya Özkarakalar, Roma: 'Sinemanın geleceğine' dair tartışmaların ortasına düşen bir film,(15.12.2018) <https://ilerihaber.org/yazar/roma-sinemanin-gelecegine-dair-tartismalarin-ortasina-dusen-bir-film-92176.html> (Son Erişim Tarihi: 15.12.2018)

Korsan ürün operasyonu, http://www.hurriyet.com.tr/korsan-urun-operasyonu-22016139_ (Son Erişim Tarihi: 03.04.2019)

Kanat ATKAYA,Bir dahi ile tanıştım: Efe Çakarel, 19.08.2010 <http://www.hurriyet.com.tr/bir-dahi-ile-tanistim-efe-cakarel-15585380> (Son erişim tarihi: 15.12.2018)

Mert Tezcan,Sızıntı: Apple, iTunes'un Fişini Çekiyor mu?, <https://www.webtekno.com/sizinti-apple-itunes-un-fisini-cekiyor-mu-h41920.html> (Son Erişim Tarihi: 20.12.2018)

MeslekBirlikleri,<http://sinema.kulturturizm.gov.tr/TR-145426/meslek-birlikleri.html> (Son Erişim Tarihi: 05.03.2019)

Merve KARA, Doğuş Grubu'nun online TV platformu puhutv yayına başladı,06.12.2016 <https://webrazzi.com/2016/12/06/dogus-grubunun-online-tv-platformu-puhutv-yayina-basladi/> (Son Erişim Tarihi: 01.01.2019)

5N1K müzik dünyasını mercek altına aldı - 5N1K 22.07.2017, <https://www.youtube.com/watch?v=rsfuhjknVkQ> (Erişim Tarihi: 25.12.2018)

Nizam EREN, 100. yılda kayıp hazine bulunur mu?, 17.11.2013 <https://www.haberturk.com/yasam/haber/895210-100-yilda-kayip-hazine-bulunur-mu> (Son Erişim Tarihi: 23.02.2019)

Oray Eğin, “Patlamış Mısır, bölüm iki: Sazan Sarmalı”,19.02.2019
<https://www.haberturk.com/yazarlar/oray-egin/2377519-patlamis-misir-bolum-iki-sazan-sarmali#> (Son Erişim Tarihi: 21.02.2019)

'Organize İşler - Sazan Sarmalı' neden Netflix'te de var?,
<https://www.haberturk.com/organize-isler-sazan-sarmali-neden-netflix-te-de-var-2375164> (Son Erişim Tarihi: 29.04.2019)

Birol Güven, “Kamuoyuna Duyuru”, 16.02.2019
http://www.twitlonger.com/show/n_1sqqdpb (Son Erişim Tarihi: 21.02.2019)

Önce Senaryosu Sonra Romanı Yazılan
Filmler,03.07.2016,<http://www.listefilm.com/once-senaryosu-sonra-romani-yazilan-filmler/> (Son Erişim Tarihi:23.02.2019)

ParisSözleşmesi,<http://www.basalanpatent.com.tr/addons/uluslararası%C4%B1m%20S%C3%B6zleşmesi.pdf> (Son Erişim Tarihi 21.01.2018)

Pınar ALÇO, Sinema Ve Müzik; Kısa Bir Tarihsel Bakış,2013, İdil Dergisi Cilt 2, Sayı 7,s.139 <http://www.idildergisi.com/makale/pdf/1357762306.pdf> (Son Erişim Tarihi: 02.04.2019)

5224 Sayılı Kanun,<http://www.mesam.org.tr/5224-sayili-kanun> (Son Erişim Tarihi: 16.02.2019)

5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanununda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun Tasarısı Taslağı, <http://telifhaklari.gov.tr/haber/5846-sayili-Fikir-ve-Sanat-Eserleri-Kanununda-Degisiklik-Yapilmasina-Iliskin-Kanun-Tasarisi-Taslagi> (Son Erişim Tarihi: 03.04.2019)

Sinema Kanunu' Resmi Gazete'de yayımlandı.
<https://www.gazeteduvar.com.tr/sinema/2019/01/30/sinema-kanunu-resmi-gazetede-yayimlandi/> (Son Erişim Tarihi: 29.04.2019)

Steven Spielberg'in Netflix'i Oscar'da engelleme planı devrede (Netflix'ten yanıt), <https://www.ntv.com.tr/galeri/sanat/steven-spielberg-in-netflix-i-oscarda-engelleme-plan-i-devrede-netflixten-yanit,oGl9HtOmLU6SlPrEnJ8XYw/pkk7RHftzEWJmbHhJhmrVQ> (Son Erişim Tarihi: 06.05.2019)

Ticaretle Bağlantılı Fikri Mülkiyet Anlaşması (TRIPS),
<http://www.telifhaklari.gov.tr/Ticaretle-Baglantili-Fikri-Mulkiyet-Anlasmasi-TRIPS> (Son Erişim Tarihi: 05.02.2019)

Telif Hakkı Nedir?,<http://www.telifhaklari.gov.tr/Telif-Hakki-Nedir> (Son Erişim Tarihi: 07.02.2019)

‘Telif Hakları ve İnternet Yayıncılığı Projesi’, Proje Hakkında,
<http://www.telifvesinema.com/tr/proje/hakkinda> (Son Erişim Tarihi: 05.03.2019)

6. Uluslararası İpekyolu Film Ödülleri Sahiplerini Buldu, <http://setem.org.tr/6-uluslararasi-ipekyolu-film-odulleri-sahiplerini-buldu/> (Son Erişim Tarihi: 03.04.2019)

WIPO Telif Hakları Anlaşması (WCT),<http://www.telifhaklari.gov.tr/WIPO-Telif-Haklari-Anlasmasi-WCT> (Son Erişim Tarihi: 05.02.2019)

YouTube Red Nedir? Nasıl Kullanılır?,<https://shiftdelete.net/youtube-red-nedir-ucret-abonelik-ve-daha-fazlasi-65547>(Son Erişim Tarihi: 29.12.2018)

Youtube Go nedir? - Youtube Go Türkiye'ye geliyor,
<http://www.hurriyet.com.tr/teknoloji/youtube-go-nedir-youtube-go-turkiyeye-geliyor-40729537>(Son Erişim Tarihi: 29.12.2018)

Zeynep Özbatur Röportajı,<http://www.beyazperde.com/dosyalar/sinema/dosya-50071/?page=2&tab=0> (Son Erişim Tarihi: 19.02.2019)

Zehra AYDIN, “Korsan ürünlere etkin denetim”<https://www.aa.com.tr/tr/kultur-sanat/korsan-urunlere-etkin-denetim/1029004> (Son Erişim Tarihi:03.04.2019)

www.mevzuat.gov.tr
<http://www.tdk.gov.tr>
www.telifhaklari.gov.tr
<https://www.unicef.org>
<http://www.basalanpatent.com.tr>
<http://www.mfa.gov.tr/>
www.wikipedia.org
<http://www.mesam.org.tr>
<http://www.idildergisi.com>
<http://www.beyazperde.com>
<https://www.dr.com.tr>
<https://www.haberturk.com>
<http://www.twitlonger.com>
<https://www.facebook.com>
<https://boxofficeturkiye.com>
<https://t24.com.tr>
<http://www.mafm.boun.edu.tr>
<http://www.listefilm.com>
<http://sinema.kulturturizm.gov.tr>
<http://www.telifvesinema.com>
<http://se-sam.org>
<http://setem.org.tr>
<https://www.sinebir.org.tr>
www.osmanice.com
www.aa.com.tr

basin.kulturturizm.gov.tr
www.cnnturk.com
www.tuik.gov.tr
www.mpaa.org
www.tv8.com.tr
arsiv.ntv.com.tr
ilerihaber.org
www.google.com
www.hurriyet.com.tr
media.netflix.com/tr/about-netflix
<https://webrazzi.com>
<https://help.netflix.com/tr/>
<https://www.apple.com>
tr.m.wikipedia.org
<https://www.webtekno.com>
<https://www.alexa.com>
<https://support.google.com>
<https://www.youtube.com>
<https://shiftdelete.net>
<https://www.dogusdigital.com>
<http://www.haber7.com>
<http://www.msg.org.tr>

